

Voorblad

Jaarverslag en Jaarrekening 2015 gemeente Haarlem

Aanbiedingsbrief

In het Jaarverslag en de Jaarrekening 2015 legt het college verantwoording af aan de gemeenteraad over de realisatie van afgesproken beleid en over de financiële resultaten.

Het begrotingssaldo is in 2015 tussentijds bijgesteld naar een overschot van € 1,5 miljoen. De jaarrekening sluit met een voordelig saldo van € 6,6 miljoen. Dit betekent dat het resultaat € 5,1 miljoen voordeliger is uitgevallen dan geraamd.

Het college van burgemeester & wethouders,
30 juni 2016

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	3
Inhoudsopgave	4
Deel 1 Algemeen	6
1.1 Beleidsmatige resultaten op hoofdlijnen	7
1.2 Financiële resultaten op hoofdlijnen	11
1.3 Baten en lasten per programma	17
1.4 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven	18
1.5 Bezuinigingen.....	19
1.6 Investerings	20
Deel 2 Programmaverantwoording.....	21
Inleiding	22
Cluster Sociaal	33
Programma 1 Maatschappelijke participatie	34
Programma 2 Ondersteuning en zorg	51
Programma 3 Werk en inkomen.....	62
Cluster Fysiek.....	79
Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing	80
Programma 5 Beheer en onderhoud	93
Cluster Burger en Bestuur	113
Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid.....	114
Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen.....	126
Deel 3 Paragrafen	132
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	133
3.2 Lokale heffingen	144
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	148
3.4 Financiering.....	157
3.5 Bedrijfsvoering.....	164
3.6 Verbonden partijen en subsidies.....	167
3.7 Grondbeleid.....	175

Deel 4 Jaarrekening	185
4.1 Balans	186
4.2 Overzicht van baten en lasten.....	188
4.3 Toelichting op de jaarrekening.....	189
4.4 Incidentele baten en lasten	210
4.5 Reserves en voorzieningen.....	212
4.6 Kadernota rechtmatigheid	217
4.7 Single information / single audit	221
4.8 Controleverklaring.....	223
Deel 5 Besluit	224
5.1 Besluit	225
Deel 6 Bijlagen.....	226
6.1 Kerngegevens	227
6.2 Samenstelling bestuur	231
6.3 Overzicht personeel.....	232
6.4 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a.....	233
6.5 Rekening naar programma's en beleidsvelden	234
6.6 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG	236
6.7 Investeringskredieten	242
6.8 Overzicht verworven subsidies	246

DEEL 1 ALGEMEEN

1.1 Beleidsmatige resultaten op hoofdlijnen

In de Programmabegroting 2015-2019 is het coalitieprogramma 2014-2018 Samen Doen! voor de eerste keer beleidsinhoudelijk en financieel uitgewerkt. In dit jaarverslag blikt het college terug op deze uitwerking in beleidsmatige ontwikkelingen op hoofdlijnen. Omdat in de Kadernota 2016 reeds een uitgebreide terugblik is opgenomen over de eerste helft van de collegeperiode is deze paragraaf beperkt tot een kort overzicht op hoofdlijnen.

Coalitieprogramma 2014-2018 'Samen Doen!'

In het coalitieprogramma 'Samen Doen!' 2014-2018 staan de volgende vier dimensies centraal:

Een eigentijdse democratische stad; hierin stelt het stadsbestuur zich open, meedenkend en meewerkend op en wordt de invloed van Haarlemmers op hun buurt en in hun stad vergroot.

Het bestuur stelt zich open, meedenkend en meewerkend op. En is meer dienstverlenend bij complexe kwesties door transparanter, communicatiever én slagvaardiger te zijn. Onder meer met het project 'Bestuur op maat' is hier vorm aan gegeven. Initiatieven van burgers en ondernemers komen eerder en vaker tussentijds bij het bestuur op tafel om de koers te bepalen. Er wordt ambtelijk één contactpersoon benoemd voor de aanvrager. De organisatie is aangepast om deze vorm van eigenaarschap beter mogelijk te maken.

Een ander element van de nieuwe bestuursstijl is de grotere inzet op digitaal werken. Dit is beloond met de titel Digiproofste stad van Nederland. Haarlem loopt voorop bij het koppelen en ontsluiten van verschillende data. Dit geldt ook voor het aanbieden van digitale producten, waarbij er uiteraard gekozen wordt voor persoonlijk contact waar dat hoort.

Een verantwoordelijke en ondernemende stad; Haarlem kent een duurzaam, ruimtelijk en economisch beleid gericht op werkgelegenheid en versterking van haar leefbare, monumentale en groene karakter.

(Nieuwe en innovatieve) werkgelegenheid wordt ondersteund, bijvoorbeeld met de 3D-makerszone en het start-up platform Haarlem Valley. Haarlemmers krijgen meer kansen om actief de stad mee vorm te geven, zoals in de Leefstraat of de Vissersbocht. Geld voor duurzaamheid is met en voor de stad besteed (groene schoolpleinen, stadslandbouw). De achterstand op het gebied van beheer en onderhoud is samen met marktpartijen verder weggewerkt en er is geïnvesteerd in de infrastructuur (Oudeweg, fietsgevel station). Culturele instellingen hebben een noodzakelijke bezuiniging ingevuld en het culturaanbod krijgt nog steeds een hoog rapportcijfer. Er is meer ingezet op wijk- en gebiedsgericht werken, zodat beleid en faciliteiten aansluiten op wat er leeft in een wijk. Zo zijn bijvoorbeeld goede afspraken gemaakt met bewoners in het wijkcontract Indische Buurt Noord. Om veiligheid te borgen wordt ingezet op een combinatie van preventie en repressie, bijvoorbeeld samen met buurtouders in Schalkwijk.

Zo wordt gewerkt aan een eigentijdse inzet, mét ondernemers en bewoners en passend bij de belevingswereld van de bewoner (wijk of buurt) om de stad vorm te geven.

Een sociale en warme stad; de stad als gemeenschap waar eigen kracht en ondersteuning voor hen die dat nodig hebben, hand in hand gaan en waar de overheid toeziet op veiligheid.

2015 was het jaar van de transitie in het sociaal domein. Er is voor continuïteit van zorg gezorgd, maar ook een uitvoeringsorganisatie gebouwd voor de nieuwe taken en toegang tot voorzieningen georganiseerd. De gemeente is verantwoordelijk geworden voor de volledige jeugdhulp. De toegang hiertoe is dicht bij de inwoners ondergebracht, bij de Centra voor Jeugd en Gezin. Het streven is dat iedereen kan meedoen. Met de uitvoering van het Lokaal Sociaal Akkoord wordt samen met werkgevers, scholen en maatschappelijke organisaties bijgedragen aan een arbeidsmarkt met plek voor schoolverlaters en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Er is nieuw beleid voor minima, met extra

geld. Met het Sportstimuleringsfonds krijgen initiatieven voor top- en breedtesport en evenementen een kans. In de Wilhelminastraat is eind 2015 de 24-uurs opvang, de voorziening voor de dak- en thuislozen uit Haarlem en omliggende gemeenten, geopend.

Een financieel gezonde stad; rentmeesterschap voor toekomstige generaties betekent een sluitende begroting en een fundamentele meerjarige aanpak van de huidige schuldenlast.

De Jaarrekening 2015 sluit met een voordelig saldo. De meerjarenraming is voor wat betreft de jaren 2016, 2017 en 2018 sluitend. De voorgenomen bezuinigingen voor 2015 zijn grotendeels gerealiseerd. De vaste schuld is gedaald. De grote opgave van bezuinigingen zijn conform afspraak ingevuld en dat is in de stad en in de gemeentelijke organisatie gevoeld. Haarlem staat er financieel weliswaar beter voor, maar blijft nog wel kwetsbaar voor incidentele tegenvallers.

In dit jaarverslag wordt per programma dieper ingegaan op bovenstaande onderwerpen.

Interbestuurlijk toezicht

Kader

Op 1 oktober 2012 is de Wet revitalisering generiek toezicht in werking getreden (zie de nota [2013/393816](#)). Deze wet vormt de basis voor het door het kabinet gewenste nieuwe interbestuurlijk toezicht (IBT): het toezicht van de ene overheid op de andere. De wet maakt een eind aan veel specifieke toezichtbepalingen. Het toezicht wordt eenvoudiger en transparanter.

Uitgangspunt is het vertrouwen in een goede taakuitoefening door de gemeente. Daarbij hoort dat de horizontale verantwoording (college aan raad) en het horizontale toezicht (raad op college) op orde zijn. Het toezicht op de uitvoering van medebewindstaken door het college ligt primair bij de raad. De Haarlemse praktijk is dat de raad de informatie die voor haar sturende en controlerende rol nodig is via de P&C documenten (en parallelle verantwoordingsdocumenten) ontvangt.

Invulling interbestuurlijk toezicht door provincie

Het uitgangspunt is dus dat de raad in eerste instantie toeziet op de uitoefening van medebewindstaken door het college. Daarnaast heeft de provincie in het kader van het interbestuurlijk toezicht behoefte aan systematische informatievoorziening op een aantal specifieke beleidsterreinen. Het zwaartepunt van het interbestuurlijk toezicht door de provincie Noord-Holland ligt bij vier risicovolle taakvelden, namelijk ruimtelijke ordening, omgevingsrecht, externe veiligheid en archiefbeheer (vastgelegd in de provinciale informatieverordening). Hier moet jaarlijks verantwoording over worden afgelegd door het college. Daarnaast heeft het interbestuurlijk toezicht ook betrekking op incidentele onderdelen. De provincie heeft daarin een reactieve houding en zal alleen optreden indien er aanleiding is op basis van bijvoorbeeld een klacht of een krantenbericht. Het stelsel van financieel toezicht wijzigt overigens niet.

Toezichtgebieden

In 2015 is (evenals in 2014) op drie van de vier terreinen, zoals hiervoor genoemd, voldaan aan de specifieke informatieplicht richting de provincie. Hieronder wordt verslag gedaan van de bevindingen van de provincie naar aanleiding van de in 2015 toegezonden informatie.

Externe veiligheid

Omdat er in Haarlem geen bedrijven zijn gevestigd met een verhoogd of verzwaard veiligheidsrisico als bedoeld in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) hoeft hierover niet gerapporteerd te worden. Bedrijven met een verminderd verhoogd risico zijn wel aanwezig, maar nu zich de afgelopen jaren geen gevallen van sanering hebben voorgedaan, bestaat op dit punt ook geen informatieverplichting.

Ruimtelijke ordening

De in 2014 door de gemeente geleverde informatie over de actualiteit en dekkendheid van ruimtelijke plannen is ook voor 2015 nog actueel. Omdat onze gemeente ten aanzien van ruimtelijk ordening in 2014 als adequaat is beoordeeld, heeft in 2015 geen beoordeling door de provincie plaatsgevonden.

Omgevingsrecht

De provincie heeft de gemeente ten aanzien van de medebewindstaak Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht als redelijk adequaat beoordeeld.

De provincie heeft tegelijkertijd opgemerkt dat uit de aangeleverde documenten beter naar voren moet komen, dat er volgens deze BIG-8 methodiek wordt gewerkt. De meest relevante aangedragen verbeterpunten zijn in dat kader:

- formuleer in het beleid heldere en meetbare doelstellingen die gekoppeld zijn aan de gestelde prioriteiten;
- stel (jaarlijks) een uitvoeringsprogramma vast voor toezicht en handhaving binnen de vakgebieden ruimtelijke ordening en bouw en woningtoezicht en stuur deze ter informatie aan de gemeenteraad;
- geef in het uitvoeringsprogramma aan welke (concrete) activiteiten uitgevoerd gaan worden; en
- koppel deze activiteiten aan de gestelde prioriteiten en doelen.

In positieve zin is in de beoordeling nog gereageerd op het vaststellen van de risicoanalyse door de raad. Deze risicoanalyse is voor 2016 integraal opgenomen in het Actieprogramma Integrale Veiligheid en Handhaving 2016; en daardoor wederom vastgesteld door de raad.

De bovengenoemde verbeterpunten zijn/worden als volgt opgepakt:

- voor de jaarlijkse programma's zijn deze verwerkt in het recente door de raad vastgestelde Actieprogramma Veiligheid en Handhaving 2016;
- qua beleidsinbedding zullen deze te zijner tijd worden meegenomen als de raad een volgend meerjarig beleidsprogramma Veiligheid en Handhaving gaat vaststellen; en
- de beleidsmatige vertaling van de uitkomsten uit de activiteiten (BIG-8), zoals die door de Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) worden uitgevoerd voor de gemeente Haarlem, en zal de gemeente een en ander in samenwerking met de ODIJ oppakken.

Archiefwet

Eerder toegezonden informatie over de archiefzorg en het archiefbeheer leidde tot de volgende beoordeling door de provincie over de jaren 2014 en 2015 (brief van 1 maart 2016, MS/MGT/16/71005). De provincie constateert dat de verbeteringsplan, die in 2013 en 2014 werd ingezet, een vervolg kreeg en heeft geleid tot verdere verbeteringen. Een omvangrijk deel van de achterstanden in de bewerking en overbrenging van de archieven is weggewerkt, de ontwikkeling naar een duurzame opslag van digitaal archief (deelname aan e-depot van het Noord Hollands Archief) en de opslag van fysieke archieven in het depot van het stadhuis, zijn enkele van de gerealiseerde verbeteringen. De huidige stand van zaken van uitvoering van de Archiefwet- en regelgeving in Haarlem wordt dan ook als redelijk adequaat gekwalificeerd.

Een aantal aandachtspunten is geformuleerd, waaronder het verder vormgeven van een kwaliteitssysteem op het gebied van het informatiebeheer, de waarborging van het digitaal archiefbeheer en de duurzame toegankelijkheid van digitale informatie conform wettelijke eisen, en het opstellen van plan van aanpak voor de resterende achterstanden in de sanering en bewerking van archieven. Aan deze verbeterpunten wordt het komende jaar gewerkt.

1.2 Financiële resultaten op hoofdlijnen

1.2.1 Algemeen

In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van de jaarrekening op hoofdlijnen beschreven. Er wordt ingegaan op de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting (Bestuursrapportage 2015-3) en een toelichting gegeven op de ontwikkeling van de algemene reserves.

Een meer uitgebreide opsomming van afwijkingen van zowel de primaire als de laatst vastgestelde begroting wordt bij de verantwoording van de programma's gegeven, bij het onderdeel 'Wat heeft het gekost?'. Op het budgetbeheer en de rechtmatigheid van de bestede middelen wordt ingegaan in paragraaf 4.6 Kadernota rechtmatigheid.

1.2.2 Analyse uitkomsten Jaarrekening 2015

Gedurende het begrotingsjaar 2015 is de begroting bijgesteld. De opbouw van het begrotingssaldo kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)

Opbouw begrotingssaldo	2015
Begroting 2015	-22 v
Doorwerking Bestuursrapportage 2014-3	-209 v
Mutaties Bestuursrapportage 2015-1	2.607 n
Begrotingsuitkomst na Bestuursrapportage 2015-1	2.376 n
Mutaties Kadernota 2015	-1.992 v
Begrotingsuitkomst na Kadernota 2015	384 n
Mutaties Bestuursrapportage 2015-2	-348 v
Begrotingsuitkomst na Bestuursrapportage 2015-2	36 n
Mutaties Bestuursrapportage 2015-3	-1.572 v
Begrotingsuitkomst na Bestuursrapportage 2015-3	-1.536 v

Ontwikkeling begroting in 2015

Bij de vaststelling van de begroting 2015 heeft het college een nagenoeg sluitende begroting aangeboden. Het resultaat van de Bestuursrapportage 2015-1 bedraagt € 2,6 miljoen nadelig. Dit wordt met name bepaald door externe oorzaken zoals tegenvallende WABO-leges en een verlaging van de algemene uitkering uit het gemeentefonds in 2015.

In de Kadernota 2015 is het rekeningresultaat 2014 en de actualisatie van het Investeringsplan verwerkt. Daarnaast zijn er wijzigingen geweest in de drie programmaclusters en is voor ruim €1,4 miljoen aan bezuinigingsvoorstellen verwerkt. De begroting 2015 vertoonde daarna nog een tekort van € 384.000. Het resultaat van de Bestuursrapportage 2015-2 was € 348.000 voordelig. De wijzigingen in de derde financiële bestuursrapportage hadden een voordelig effect van ruim € 1,5 miljoen. Het voordelig effect van € 1.572.000 wordt grotendeels verklaard door een stijging van de algemene uitkering gemeentefonds bij de septembercirculaire 2015. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn een stijging van de rijksuitgaven en een overschot in het BTW-compensatiefonds. Na vaststelling van deze financiële Bestuursrapportage 2015-3 bedroeg het begrotingssaldo € 1,5 miljoen voordelig.

Bij de financiële Bestuursrapportage 2015-3 is de volgende winstwaarschuwing afgegeven:
"Uit een bestaanscontrole van onze activa blijkt dat een aantal activa in 2015 moet worden

afgevaarderd. In de aanloop naar de jaarrekening vindt hierover overleg plaats met de accountant. De omvang van de afwaardering is daarom nog niet te geven, maar zal zich naar verwachting bewegen tussen € 1 en € 4,6 miljoen. Vanuit de kadernota is in 2015 een bedrag van € 1.281.000 beschikbaar voor schuldreductie via afwaardering activa, waardoor het budgettair effect € 0 tot € 3,3 miljoen nadelig bedraagt. Inclusief deze ontwikkeling beweegt de prognose van het jaarrekeningresultaat 2015 zich tussen € 1,5 miljoen voordelig en € 1,8 miljoen nadelig."

Realisatie begroting

De jaarrekening sluit met een voordelig saldo van afgerond € 6,6 miljoen. De begroting na wijziging sloot met een batig saldo van afgerond € 1,5 miljoen. Dit betekent dat het rekeningresultaat € 5,1 miljoen voordeliger is uitgevallen dan de bijgestelde begroting. De bij de financiële Bestuursrapportage 2015-3 gemaakte winstwaarschuwing, heeft geleid tot een financieel nadeel van € 3,2 miljoen. Het resultaat van € 6,6 miljoen wordt in de volgende paragraaf nader geanalyseerd.

1.2.3 Analyse uitkomsten Jaarrekening 2015

De begroting 2015, voor het laatst bijgesteld op basis van de derde bestuursrapportage over 2015 en vastgesteld in de raad van december 2015, sloot met een batig saldo van € 1,5 miljoen na mutatie reserves. In deze paragraaf wordt een verklaring op hoofdlijnen gegeven voor het verschil ten opzichte van de (bijgestelde) begroting 2015. Hiervoor worden (uitsluitend in deze paragraaf) verschillen van € 250.000 of meer per beleidsveld netto toegelicht. Een verdere toelichting (oorzaak van de afwijking) is opgenomen in het programmagedeelte (daarin worden verschillen van € 100.000 of meer bruto toegelicht).

De uitkomsten uitgesplitst naar programma (inclusief toevoegingen en onttrekkingen aan reserves) zien er per saldo als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma	saldo begroting na wijziging	Saldo rekening	Afwijking
1 Maatschappelijke participatie	60.886 n	60.657 n	-229 v
2 Ondersteuning en zorg	108.963 n	109.223 n	260 n
3 Werk en inkomen	41.620 n	40.556 n	-1.064 v
4 Duurzame stedelijke ontwikkeling	34.640 n	33.054 n	-1.586 v
5 Beheer en onderhoud	42.649 n	41.525 n	-1.124 v
6 Burger, bestuur en veiligheid	42.903 n	41.986 n	-917 v
7 Algemene dekkingsmiddelen	-333.197 v	-333.600 v	-403 v
Totaal	-1.536 v	-6.599 v	-5.063 v

1.2.4 Belangrijkste financiële afwijkingen

Het volgende overzicht laat de belangrijkste financiële afwijkingen zien van de Jaarrekening 2015 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2015 (het betreft primair financiële afwijkingen groter dan € 250.000). Indien een afwijking in lasten gecorrigeerd wordt door een evenredige afwijking in de baten, dan zijn die afwijkingen buiten beschouwing gelaten (budgettair-neutraal).

De genoemde afwijkingen zijn divers van aard. De afwijkingen groter dan een miljoen worden hieronder toegelicht. De verklaring voor de overige afwijking zijn te vinden binnen de programmaverantwoording in het onderdeel 'Wat heeft het gekost?'.

(bedragen x € 1.000)

Saldo begroting na wijziging (inclusief mutaties reserves)				-1.536 v
Budgettaire tegenvallers				
<i>Progr. Beleidsveld</i>	<i>Omschrijving</i>	<i>i/s</i>	<i>bedrag</i>	
7	Algemene dekkingsmiddelen	Afwaarderen materiële vaste activa (MVA)	i	3.205
3	Toevoeging reserve W&I	Diverse toevoegingen	i	1.563
3	Onttrekking reserve W&I	Diverse onttrekkingen	i	1.323
3	Inkomen	Afboeking debiteuren	i	1.066
3	Inkomen	Inzet bijstand aan het werk	i	660
1-7	Divers	Overige afwijking < 100.000	i	566
3	Inkomen	Afdracht zorgkostenpremie	i	512
5	Openbare ruimte en mobiliteit	Afboeking activa	i	311
5	Overige beheertaken	Aanvullende dotatie voorziening grafleges	i	279
3	Minima	Bijzondere Bijstand	i	250
				9.735 n
Budgettaire meevallers				
<i>Progr. Beleidsveld</i>	<i>Omschrijving</i>	<i>i/s</i>	<i>bedrag</i>	
1-7	Divers	Overige afwijking < 100.000	i	-2.571
3	Inkomen	Uitvoering participatie	i	-2.241
7	Algemene dekkingsmiddelen	Overhead	i	-1.712
4	Grondexploitatie	Onttrekking aan reserves	i	-1.150
7	Algemene dekkingsmiddelen	Saldo van stelposten en taakstellingen	i	-883
3	Werk	No cure no pay	i	-793
3	Inkomen	Participatiebudget	i	-747
7	Algemene dekkingsmiddelen	Algemene uitkering	i	-657
5	Overige beheertaken	Vrijval voorziening erfpacht	i	-549
7	Algemene dekkingsmiddelen	Actualisatie voorziening bovenformatieven	i	-525
3	Werk	BTW 2014	i	-478
5	Overige beheertaken	Verzekeringssuitkerings brandschade Zijlpoort	i	-279
				-12.585 v
		Overige afwijking < € 250.000, per saldo		-2.213 v
Rekeningresultaat 2015				-6.599 v

*i = incidenteel, s = structureel***Afboeking vaste activa: € 3,2 miljoen nadelig**

In lijn met de melding bij de derde bestuursrapportage heeft er een afboeking plaatsgevonden op de vaste activa. Er was voor € 4,5 miljoen aan activa geactiveerd waarbij onvoldoende het bestaan kon worden aangetoond. Een deel van deze niet activeerbare kosten is ingezet om invulling te geven aan de schuldreductie, waarvoor bij de kadernota een bedrag van € 1,3 miljoen was gereserveerd.

Toevoeging reserves Werk en inkomen: € 1,6 miljoen nadelig

Diverse regelingen binnen programma 3, waaronder de re-integratietaken (€ 1,3 miljoen) en de WSW (€ 0,3 miljoen) kenden dit jaar een overschot. In lijn met de geldende afspraken zijn deze overschotten aan de daarvoor bestemde reserves toegevoegd.

Onttrekking reserves Werk en inkomen: € 1,3 miljoen nadelig

Voor zowel de re-integratie als het minimabeleid waren de bestedingen lager dan geraamd. De kosten

konden opgevangen worden binnen de reguliere budgetten, waardoor er geen extra onttrekking vanuit de daarvoor bestemde reserve noodzakelijk was.

Dotatie voorziening bijstand debiteuren: € 1,1 miljoen nadelig

Door een veroudering van het debiteurenbestand, waarop minder ontvangen wordt dan recente vorderingen, en daardoor minder ontvangsten op nieuwe vorderingen, is een extra dotatie noodzakelijk geweest voor de voorziening dubieuze debiteuren.

Diverse onderschrijding: €2,6 miljoen voordelig

Alle zeven programma's en nagenoeg alle beleidsvelden laten een onderschrijding op de lasten zien. Dit betreffen diverse posten die niet groter zijn dan € 100.000, maar in totaliteit wel een substantiële omvang hebben.

Participatie wet: € 2,2 miljoen voordelig

Door de invoering van de kostendelersnorm, gecombineerd met een verscherpte periodieke rechtmatigheidscontrole, zijn er minder lasten voor de uitvoering van de Participatiewet geweest dan begroot.

Overhead: € 1,7 voordelig

Op ICT terrein is in 2015 een onderschrijding van € 0,7 miljoen. De belangrijkste verklaringen: door de complexiteit is een aantal ICT projecten van € 0,3 miljoen doorgeschoven naar 2016 (vastgoedapplicatie, datacenter). Verder is in het laatste kwartaal een aantal leasecontracten voor hardware opnieuw afgesloten. Dit heeft geleid tot een voordeel van € 0,2 miljoen. Tevens is in 2015 een onderzoek uitgevoerd om op het terrein van security de informatieveiligheid te verbeteren. Het lukte echter niet om de daadwerkelijke maatregelen ter grootte van € 0,15 miljoen in 2015 te treffen.

De facilitaire/DIV budgetten zijn met circa € 0,55 miljoen onderschreden. De aanschaf of lease van technische facilitaire middelen en inventaris was lager dan verwacht en er waren ook minder facilitaire uitgaven (huur kantoormachines, printkosten, drukwerk, drankapparaten, catering) in verband met de nieuwe huisvesting (Zijlpoort) en de verdere digitalisering in het algemeen.

Op verzekeringsgebied was er een aantal meevallers dat per saldo tot een onderschrijding van ruim € 0,15 miljoen heeft geleid. Vanwege lagere investeringen was de premieafdracht voor de Constructie All-Riskverzekering en WA (wettelijke aansprakelijkheid) lager. Er waren verder minder schades van een lager bedrag (met name in de decembermaand).

De kosten voor het voormalig personeel zijn ruim € 0,2 miljoen lager omdat de aanvulling van de werkgever op de FPU-uitkering door het bereiken van de AOW gerechtigde leeftijd voor alle voormalige personeelsleden nu is beëindigd. Daarnaast zijn er nog enkele kleinere verschillen binnen de overhead.

Sociaal domein

De afwijkingen op het Sociaal domein worden hier niet verder toegelicht. Conform afspraak worden de financiële effecten toegevoegd of onttrokken aan de reserve Sociaal domein, waardoor dit per saldo geen invloed heeft op het resultaat. Op de betreffende beleidsvelden is wel een analyse van de verschillen opgenomen.

1.2.5 Ontwikkeling van de algemene reserves in 2015

De algemene reserve is onderverdeeld in drie delen. Een algemeen deel, een deel voor het sociaal domein en een deel voor de grondexploitaties. De functie van de onderliggende reserves is echter hetzelfde. Zij dienen als buffer voor het opvangen van eventuele onvoorziene uitgaven (incidenteel) waarmee in de planning geen rekening is gehouden maar die noodzakelijkerwijs wel dienen plaats te vinden. In de paragraaf 3.1 Risico's en weerstandsvermogen wordt hier nader op ingegaan.

1.2.6 De algemene reserve in 2015

De algemene reserve is in 2015 met € 1.120.000 afgenomen. Deze afname wordt per saldo veroorzaakt door het Nationaal uitvoeringsprogramma (2de bestuursrapportage 2011. De overige mutaties zijn per saldo neutraal en zijn het gevolg van de bestemming van het rekeningresultaat 2014. Het rekeningresultaat 2014 bedroeg € 3.376.000 bij de jaarrekening 2014 is besloten om € 1.170.000 aan de reserve vastgoed te onttrekken en € 1.822.000 aan de reserve sociaal domein toe te voegen. Per saldo is er € 652.000 aan reserve mutaties ten laste van het rekeningresultaat gebracht. Hierdoor resteerde er een bedrag voor resultaatsbestemming van € 2.724.000. Dit bedrag is in eerste instantie toegevoegd aan de algemene reserve. Bij de kadernota 2015 is vervolgens besloten over de bestemming (onttrekking) van € 2.724.000; verlaging bezuinigingsopgave € 1.300.000, bijdrage schuldreductie € 1.281.000, gelden algemene uitkering € 110.000 en BUUV € 33.000. De verwachte ontwikkeling van de algemene reserve kan, op basis van de nu bekende informatie, voor de komende jaren als volgt worden weergegeven:

(bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling algemene reserve	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Stand per 1-1	-26.109 v	-24.989 v	-24.158 v	-23.852 v	-23.615 v	-23.615 v
Terugstorting voor Kans en Kracht Resultaat 2014 (Jaarrekening 2014)	-2.724 v			-1.796 v		
Resultaat 2015 (Kadernota 2015)		-2.623 v				
(Voorgenomen) dotaties	-2.724 v	-2.623 v	0 v	-1.796 v	0 v	0 v
Nationaal uitvoeringsprogramma	1.120 n					
Bestemming rekeningresultaat	2.724 n					
Resultaat 2015 (Jaarrekening 2015)		335 n				
"Geen regel, geen handhaving"		555 n				
Nieuw beleid voor bomen		80 n				
Dekking extra onderhoud		2.200 n				
Aanwending financieel kader		284 n	306 n	2.033 n		
(Voorgenomen) onttrekkingen	3.844 n	3.454 n	306 n	2.033 n	0 n	0 n
Stand ultimo	-24.989 v	-24.158 v	-23.852 v	-23.615 v	-23.615 v	-23.615 v

1.2.7 Reserve sociaal domein

Om de risico's die uit het sociaal domein voortvloeien te kunnen opvangen is een algemene reserve sociaal domein ingesteld. In onderstaand overzicht wordt de meerjarige ontwikkeling van deze reserve op basis van ongewijzigd beleid weergegeven.

(bedragen x 1.000)

Ontwikkeling reserve Sociaal domein	2015	2016	2017	2018	2018	2019
Stand per 1-1	-8.635 v	-26.999 v	-24.021 v	-22.810 v	-21.599 v	-20.388 v
Voeding begroting (Kadernota 2014)		-500 v				
Meerjarige verplichtingen Wmo-reserve		-922 v	-922 v	-922 v	-922 v	-922 v
Participatie gelden (Jaarrekening 2014)	-1.303 v					
Minimabeleid e.d. (Jaarrekening 2014)	-519 v					
Dotaties (Jaarrekening 2015)	-21.533 v					
(Voorgenomen) dotaties	-23.355 v	-1.422 v	-922 v	-922 v	-922 v	-922 v
Onttrekkingen (begroting 2015)		749 n				
Meerjarenbeeld (begroting 2015)		1.028 n	1.300 n	1.300 n	1.300 n	1.300 n
Meerjarige verplichtingen Wmo-reserve		1.073 n	833 n	833 n	833 n	833 n
Opvangvoorziening (Kadernota 2015)		750 n				
Re-integratie werkzaamheden		800 n				
Onttrekkingen (Jaarrekening 2015)	4.991 n					
(Voorgenomen) onttrekkingen	4.991 n	4.400 n	2.133 n	2.133 n	2.133 n	2.133 n
Stand ultimo	-26.999 v	-24.021 v	-22.810 v	-21.599 v	-20.388 v	-19.177 v

1.2.8 Reserve grondexploitaties

De algemene reserve grondexploitaties kan worden aangewend om tekorten op grondexploitaties te dekken. Op grond van de uitkomsten van de risico-inventarisatie hoeft hier geen beroep op te worden gedaan.

(bedragen x 1.000)

Ontwikkeling res. Grondexploitaties	2015	2016	2017	2018	2018	2019
Stand per 1-1	-1.890 v	-1.120 v	-153 v	-130 v	-1.242 v	-1.136 v
Actualisatie Jaarrekening 2015	-656 v					
Dotatie ISV wonen			-292 v			
Verwachte winsten bij afsluiting		-11 v	-308 v	-1760 v	-476 v	-4149 v
(Voorgenomen) dotaties	-656 v	-11 v	-600 v	-1.760 v	-476 v	-4.149 v
Actualisatie grondexploitaties 2015	383 n					
Actualisatie Jaarrekening 2015	1.044 n					
CW verliesvoorziening		978 n	623 n	648 n	582 n	255 v
(Voorgenomen) onttrekkingen	1.427 n	978 n	623 n	648 n	582 n	255 n
Stand ultimo	-1.120 v	-153 v	-130 v	-1.242 v	-1.136 v	-5.030 v

1.2.9 Bestemming rekeningresultaat

Het rekeningresultaat 2015 bedraagt € 6.599.000.

Kadernota 2016

Bij de kadernota zijn de volgende besluiten genomen in het kader van de bestemming van het rekeningresultaat.

Bestemmingsvoorstel Jaarrekening 2015	
Resultaat	-6.934.000 v
Voorstellen:	
1. Herstructurering WSW (alg. uitkering)	489.000
2. Voormalige CER gelden	250.000
3. Regionaal Kompas (instellen reserve)	164.000
4. RIEC (instellen reserve)	223.000
5. Regionaal Werkbedrijf	70.000
6. Minima en bijzondere bijstand	492.000
	1.688.000 n
Resterend saldo	-5.246.000 v

In het coalitieprogramma is vastgelegd dat 50% van mogelijke rekeningsaldi wordt aangewend voor schuldreductie, mits de ratio weerstandsvermogen ruim voldoende is om tegenvallers te kunnen opvangen. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de Programmabegroting 2016-2020 en in de Jaarrekening 2015 is berekend dat het weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarom wordt voorgesteld € 2,623 miljoen aan te wenden voor schuldreductie. Dit wordt ingevuld door middel van versneld afschrijven van activa. Hierdoor nemen ook de kapitaallasten de volgende jaren af.

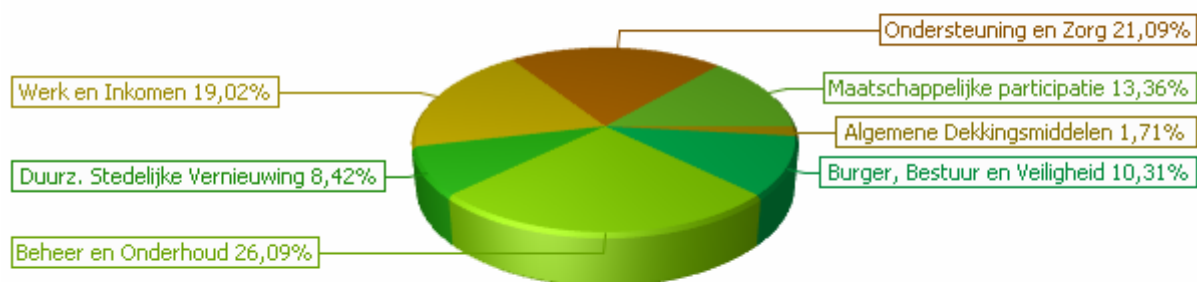
Dan resteert nog een incidenteel resultaat van € 2,623 miljoen dat, conform de afspraken als vastgelegd in het coalitieprogramma, ingezet kan worden voor het incidenteel verlagen van de bezuinigingsopgave. Omdat de meerjarenraming 2016-2020 vanaf 2018 niet sluitend was, wordt voorgesteld dit resultaat voor 2016, 2017 en 2018 in te zetten, om verdere bezuinigingen te voorkomen.

Bestemming restant resultaat

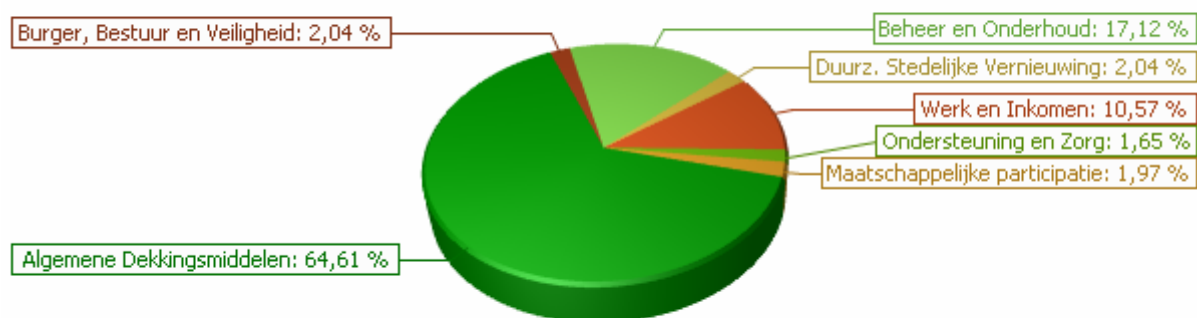
Het resultaat dat bij de kadernota is bestemd was een voorlopig resultaat. Uiteindelijk is het resultaat € 335.000 minder gunstig dan de voorlopige uitkomst. Voorgesteld wordt om dit bedrag ten laste van de algemene reserve te brengen.

1.3 Baten en lasten per programma

Lasten per programma

Baten per programma

1.4 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven

Algemene dekkingsmiddelen zijn gelden die de gemeente vrij kan besteden met inachtneming van wet- en regelgeving. Deze gelden zijn voornamelijk afkomstig uit de algemene uitkering en belastingen. In de tabel hieronder zijn de algemene dekkingsmiddelen de raming voor onvoorzien uitgaven gespecificeerd.

(bedragen x € 1.000)

Algemene dekkingsmiddelen en overige inkomsten	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
Beleidsveld 7.1 Lokale belastingen en heffingen			
Onroerendezaakbelasting	35.506	37.124	36.745
Roerende woon- en verblijfsruimtebelasting	62	57	61
Precario kabels en leidingen	4.842	5.019	5.004
Precario overig	529	564	568
Hondenbelasting	521	531	524
Toeristenbelasting	994	972	1.173
Parkeerbelasting	7.005	8.100	8.352
Reclamebelasting	468	562	541
Beleidsveld 7.2 Algemene dekkingsmiddelen			
<i>Overige baten</i>			
Algemene uitkering gemeentefonds	189.411	276.139	276.796
Saldo van de financieringsfunctie	13.444	14.193	14.186
Opbrengst beleggingen (dividenden)	1.151	1.131	1.218
<i>Onvoorziene uitgaven:</i>			
Raming voor onvoorziene uitgaven	-	162	35
Totaal	253.933	344.554	345.203

1.5 Bezuinigingen

1.5.1 Bezuinigingsopgave 2015

Conform coalitieprogramma Samen Doen! wordt er in deze raadsperiode zo'n € 10 miljoen bezuinigd. Voor het jaar 2015 is voor bijna € 9,4 miljoen aan bezuinigingsmaatregelen voorzien. In de Kadernota 2015 is een aantal aanvullende bezuinigingsmaatregelen opgenomen. De focus daarbij was op de jaren 2016 en later maar ook voor 2015 is voor ruim € 1,4 miljoen aan opbrengst geraamd.

1.5.2 Realisatie bezuinigingsopgave 2015

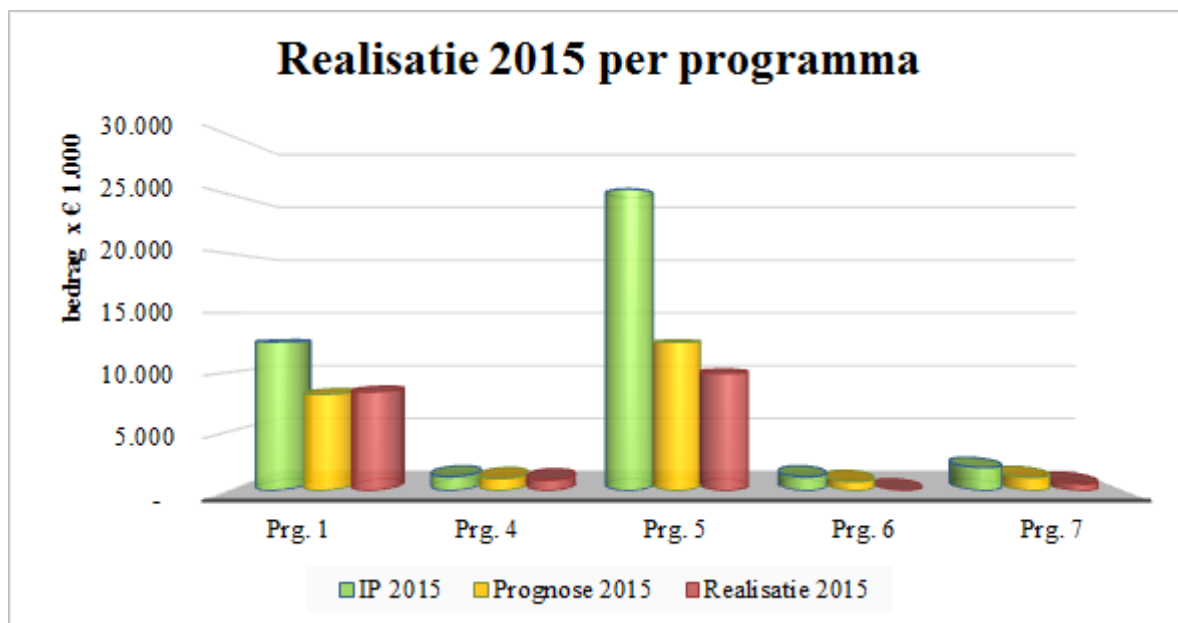
De afgesproken bezuinigingen voor 2015 zijn gerealiseerd. Daarbij aangetekend dat bij de eerste en tweede bestuursrapportage 2015 reeds is gemeld dat een enkele maatregelen niet haalbaar blijken. Het gaat om:

- Taakstelling vastgoed voor 2015 en 2016 (door conjunctuur);
- Restant taakstelling 5% regeling op taakmutaties en decentralisatie uitkeringen ter dekking van apparaatskosten. Reden: in de praktijk is dit moeizaam uitvoerbaar en bovendien zijn regionale middelen uitgezonderd. Het nadeel is gesaldeerd met andere voor- en nadelen van concernstelposten en taakstellingen;
- Formatie vastgoed (formatieverlaging voor 2015 teruggedraaid met 2,33 fte gelet op de grote opgaven op het gebied van het wegwerken van achterstallig onderhoud en de verkoop van niet-strategisch bezit).

Conclusie: het merendeel van de bezuinigingsopgave 2015 is gerealiseerd. Die posten waarop realisatie niet mogelijk bleek, zijn al eerder in 2015 gemeld.

1.6 Investerings

Bij de Kadernota 2015 heeft de raad de uitgangspunten voor het Investeringsplan 2015-2020 vastgesteld. Bij de begroting 2016 heeft de raad het Investeringsplan 2015-2020 vastgesteld. In dit jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de realisatie 2015 in relatie tot de jaarschijf 2015 en het beschikbaar krediet.

1.6.1 Jaarschijf 2015

De jaarschijf 2015 bedroeg € 42,3 miljoen, ultimo 2015 is € 19,8 miljoen gerealiseerd. Dit komt neer op een realisatiepercentage van 47%.

Omschrijving	Raming 2015	Prognose 2015	Realisatie 2015	Verschil	Realisatiepercentage
Raming uitgave IP 2015	44.188.752	23.578.921	20.211.067	23.977.685	46%
Raming inkomsten IP 2015	-1.883.310	-	-450.000	-1.433.310	24%
TOTAAL	42.305.442	23.578.921	19.761.067	22.544.375	47%

Figuur 1: prognose gesplitst uitgave en inkomsten

Omschrijving	IP 2015	Prognose 2015	Realisatie 2015	Verschil	Realisatiepercentage
Progr. 1 Maatschappelijke participatie	12.562.828	8.143.449	8.364.042	4.198.786	67%
Progr. 4 Duurzaam stedelijke vernieuwing	1.178.955	1.016.000	905.166	273.789	77%
Progr. 5 Beheer en onderhoud	25.450.308	12.528.650	9.906.611	15.543.697	39%
Progr. 6 Burger, bestuur en veiligheid	1.170.000	765.000	-	1.170.000	0%
Progr. 7 Algemene dekkingsmiddelen	1.943.351	1.125.822	585.248	1.358.103	30%
TOTAAL	42.305.442	23.578.921	19.761.067	22.544.375	47%

Figuur 2: prognose per programma

De belangrijkste afwijking ten opzichte van de prognose worden hieronder weergegeven:

- **Beheer en onderhoud :** de prognose voor de investeringen in het riool is € 2,7 miljoen te hoog ingeschat. Na de tweede bestuursrapportage hebben voornamelijk vertragingen bij de aanbesteding van de rioleringswerken werken PC Boutensstraat, Spaarndammerdijk en relinen Waarderpolder voor een lagere realisatie gezorgd dan destijds ingeschat.
- **Burger, bestuur en veiligheid:** De vervanging van het parkeervergunningensysteem (€ 500.000) is getemporeerd, omdat eerst de uitkomsten worden afgewacht van het gesprek met de stad in het kader van het project modernisering parkeren voordat kan worden overgegaan tot aanbesteding en implementatie.
- **Algemene dekkingsmiddelen:** De aanbesteding telefonie (€ 500.000) is vanwege de uitloop van het landelijke aanbestedingstraject van de VNG (KING) vertraagd. Het project concernhuisvesting is nagenoeg afgerond. Mede als gevolg van aanbestedingsvoordelen is er een onderbesteding van circa € 300.000.

1.6.2 Beschikbaar kredieten

Ultimo 2015 is er nog voor € 33,3 miljoen aan restant kredieten. Van de op dat moment vrijgegeven kredieten van € 138,9 miljoen is € 105,6 miljoen tot en met 2015 uitgegeven.

Omschrijving	Krediet	Uitgegeven t/m 2014	Realisatie 2015	Restant krediet
Programma 1 Maatschappelijke participatie	29.328.933	11.057.356	8.364.042	9.907.535
Programma 4 Duurzaam stedelijke vernieuwing	3.612.000	483.045	905.166	2.223.789
Programma 5 Beheer en onderhoud	60.002.021	29.134.893	10.356.611	20.510.517
Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid	-	-	-	-
Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen	45.951.186	44.703.835	585.248	662.103
TOTAAL	138.894.140	85.379.129	20.211.068	33.303.944

Figuur 3: restant kredieten

De beschikbare kredieten betreffen de kredieten exclusief de geraamde inkomsten die, afhankelijk van hun status, zijn vrijgegeven door college of raad. In bijlage 6.7 van deze jaarrekening is een nadere specificatie hiervan opgenomen. In paragraaf 4.6 *kadernota rechtmatigheid* van deze jaarrekening worden eventueel overschrijdingen van kredieten nader toegelicht.

DEEL 2 PROGRAMMAVERANTWOORDING

Inleiding

Om resultaatgericht op hoofdlijnen te kunnen sturen, kaders te stellen en verantwoording af te leggen zijn door de raad zeven programma's (resultaatgebieden) vastgesteld. Voor elk programma wordt expliciet aangegeven welk maatschappelijk effect wordt nagestreefd met het programma. De programma's zijn onderverdeeld in meerdere beleidsvelden, waarbinnen de doelstellingen en prestaties zijn benoemd.

De presentatie van de programma's beoogt de discussie over output (prestaties), outcome (doelen) en de koppeling daartussen te stimuleren. Om deze discussie beter te stroomlijnen worden in deze programmaverantwoording 2015 steeds vier vaste vragen beantwoord:

1. Wat hebben we bereikt in 2015?
2. Wat hebben we niet bereikt in 2015?
3. Wat hebben we gedaan in 2015?
4. Wat hebben we niet gedaan in 2015?

Daarmee wordt niet alleen duidelijk wat er in 2015 gerealiseerd is, maar ook welke ambities níet (volledig) zijn gehaald. Resumerend moet daaruit blijken of de gemeente nog steeds op koers ligt in het realiseren van haar doelen en prestaties, of dat bijsturing noodzakelijk is. Op die manier genereren jaarrekening en -verslag ook input voor de kadernota (periode 2016-2020), waarmee de planning- & controlcyclus weer rond is.

Het bereiken van de beoogde maatschappelijke effecten is overigens niet iets dat volledig door de gemeente zelf wordt bepaald. De maatschappelijke effecten worden vaak mede beïnvloed, zowel in positieve als in negatieve zin, door verschillende andere factoren. Regionale, landelijke en zelfs mondiale ontwikkelingen spelen daarbij een rol.

Verder is het van belang te beseffen dat veel van de prestaties, die worden ingezet om de beleidsdoelen van Haarlem te bereiken, lang niet altijd door de gemeente zelf worden verricht, maar door anderen (zoals onze partners in de stad, bijvoorbeeld woningcorporaties en gesubsidieerde instellingen). De gemeente heeft dan meer een regisserende taak en voorwaardenstellende rol, en levert de prestaties niet zelf.

N.B. In dit deel worden alle programma's doorgenomen. De beleidsmatige uitkomsten op hoofdlijnen vindt u in deel 1 van dit jaarverslag.

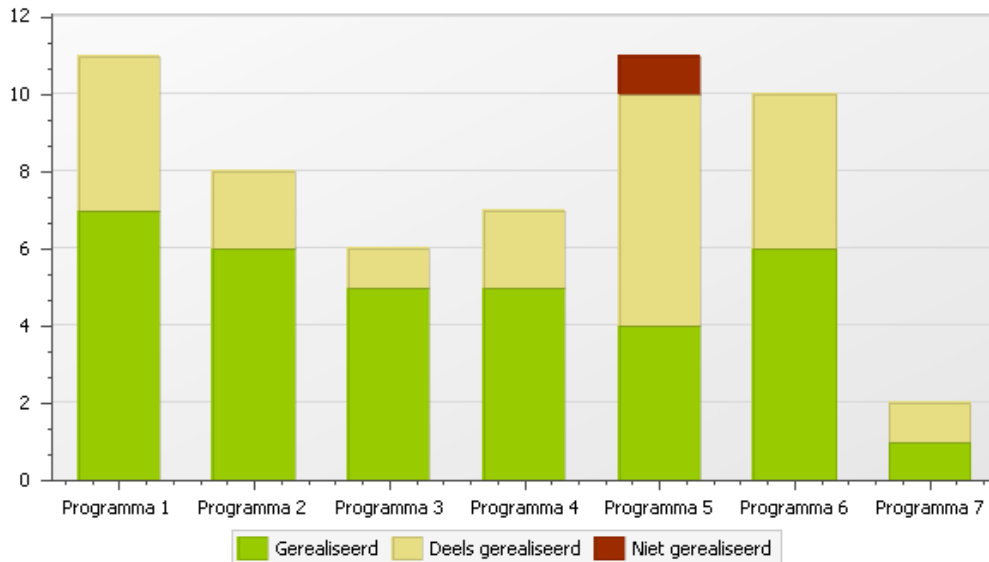
Samenvatting van de beleidsvoornemens

Voor zowel de doelen als de prestaties uit de Programmabegroting 2015-2019 is nagegaan in hoeverre zij in 2015 zijn bereikt.

Realisatie doelen

Binnen de zeven programma's zijn in totaal 55 doelen geformuleerd. Uit onderstaande grafieken blijkt dat 62% van de doelen volledig, 36% gedeeltelijk en 2% niet is gerealiseerd. Programma 2 en 3 kennen relatief het hoogste percentage gerealiseerde doelen. Programma 5 en 7 kennen verhoudingsgewijs de meeste doelen die slechts deels gerealiseerd zijn.

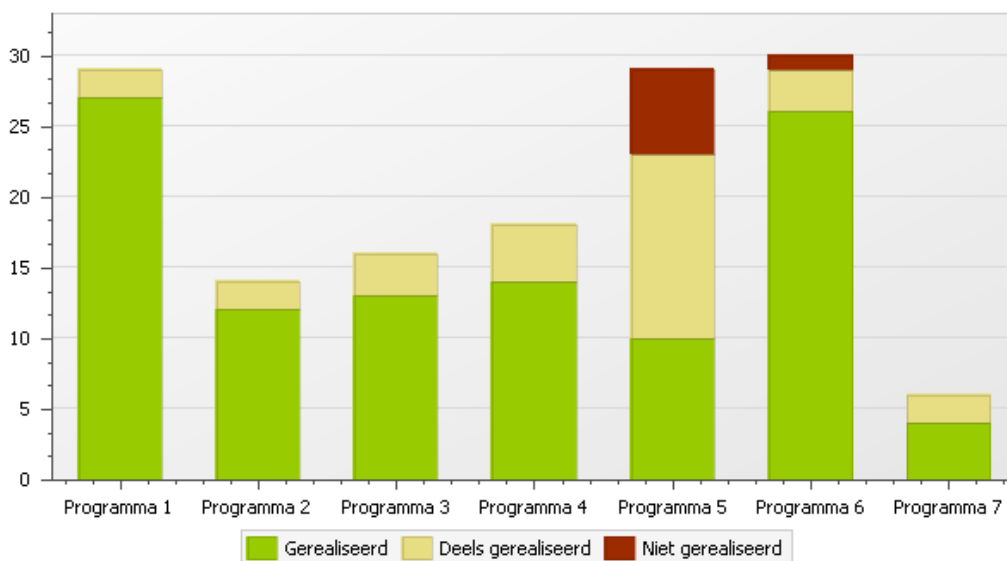
Realisatie doelen

Realisatie prestaties

Om deze doelen te bereiken zijn in de Programmabegroting 2015-2019 expliciet 142 prestaties benoemd. Van deze prestaties is 75% compleet gerealiseerd, 20% is deel gerealiseerd en 5% is niet gerealiseerd. Programma 1 kent relatief gezien het hoogste percentage gerealiseerde doelen, namelijk 93%. Programma 6 en programma 2 volgen met een klein verschil (resp. 87% en 86%). Ook op het gebied van de prestaties telt programma 5 verhoudingsgewijs het grootste percentage deels gerealiseerde prestaties.

Realisatie prestaties

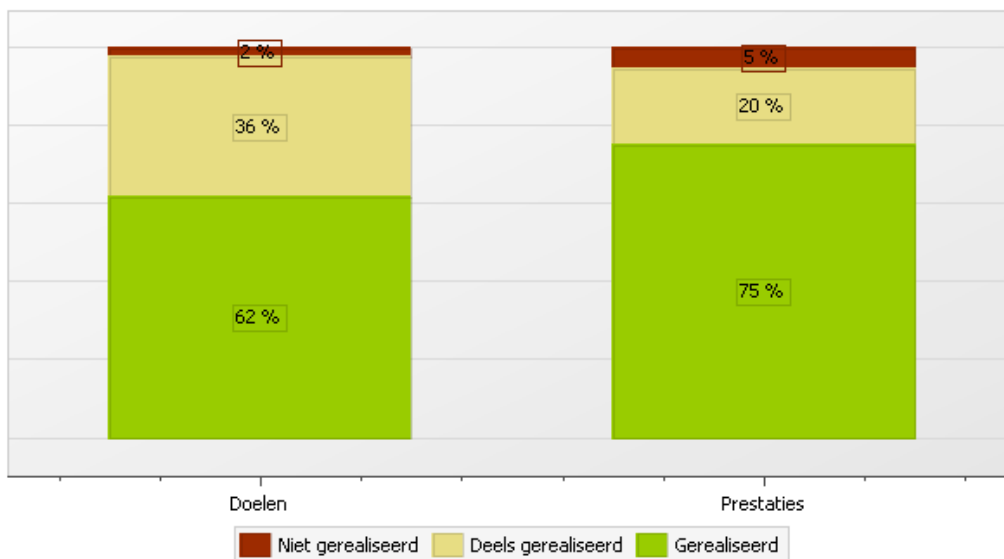

Relatie tussen doelen en prestaties

Bij de begroting zijn de beoogde maatschappelijke effecten en de doelen voor de verschillende beleidsterreinen vastgesteld door de gemeenteraad. Het is echter niet zo dat alléén de gemeente bepalend is bij het al dan niet realiseren van de doelen en prestaties. Naast gemeentelijke inspanningen zijn in sommige gevallen bovendien (brede) maatschappelijke ontwikkelingen van invloed op het (niet) behalen van doelen, die redelijkerwijs buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de invloed van economische ontwikkelingen. Indien dit het geval is, wordt dit in de tekst toegelicht. Het is daarbij echter lastig om aan te geven hoe groot de invloed van dergelijke maatschappelijke ontwikkelingen zijn.

Daarnaast is de gemeente niet de enige partij die de prestaties uitvoert die een positieve bijdrage leveren aan het bereiken van de doelen. Steeds vaker heeft de gemeente de rol van regisseur en worden de daadwerkelijke prestaties verricht door maatschappelijke partners van de gemeente. Voor de doelen en prestaties in programmabegroting en jaarverslag geldt dus dat er niet altijd een een-op-een relatie bestaat en dat het lastig kan zijn om vast te stellen of en in welke mate gemeentelijke prestaties hebben bijgedragen aan het behalen van doelen. Op het moment dat wordt vastgesteld dat prestaties niet of niet langer meer bijdragen aan het beoogde doel wordt gekeken of die prestaties nog nodig zijn.

Realisatie prestaties en doelen

Wijziging aanpak en methode Omnibusonderzoek

In dit jaarverslag is gebruik gemaakt van de nodige indicatoren die het Omnibusonderzoek als bron hebben. In 2015 is na zorgvuldige afweging en voorbereiding besloten om aanpassingen te doen in aanpak en methode van dit onderzoek. Daar waar potentiële deelnemers voorheen middels een steekproef werden geselecteerd en per brief werden uitgenodigd, zijn de vragen met ingang van de editie 2015 voorgelegd aan het Digipanel Haarlem (een digitaal burgerpanel).

Aanleiding en overwegingen

De respons op het Omnibusonderzoek liep in Haarlem al enige jaren terug. De respons op dit type onderzoek (ook wel burgerpeilingen genoemd) neemt ook in andere gemeenten af. De verwachting is dat deelname aan de Omnibus-enquête 'oude stijl' in de toekomst nog verder zal teruglopen. Door de dalende respons werd het steeds moeilijker om Omnibusuitkomsten te kunnen waarderen als een goede afspiegeling van de mening van Haarlemmers.

Meting via het digipanel past meer bij de huidige voorkeuren van burgers en sluit beter aan bij ontwikkelingen op het gebied van onderzoek, waarbij uitkomsten meer doeltreffend en doelmatig kunnen worden verkregen. Door de vragen aan het digipanel voor te leggen kunnen daarnaast kosten en papier worden bespaard.

Vrijwel alle grote gemeenten beschikken inmiddels over een eigen digipanel. Deze worden ook steeds vaker ingezet voor burgerpeilingen (Omnibusonderzoek) en het meten van indicatoren voor de beleids- en planning & control-cyclus. Dit zijn belangrijke overwegingen geweest om de vragen via het bestaande Digipanel Haarlem te gaan meten.

Meting via Digipanel Haarlem

Door de vragen uit het Omnibusonderzoek te meten via het bestaande Digipanel Haarlem kunnen onderliggende indicatoren voor de P&C- en beleidscyclus op een passende en toekomstbestendige manier gemeten blijven worden. Met ruim 3.000 leden is het Digipanel Haarlem een geschikt middel om de Omnibusvragen eenduidig en structureel te blijven meten.

In 2015 zijn de vragen uit het Omnibusonderzoek, gespreid over drie metingen, voorgelegd aan het Digipanel Haarlem. Om een goede overgang van de oude naar de nieuwe vorm te garanderen heeft in 2015 bovendien een gerichte schriftelijke werving van nieuwe panelleden plaatsgevonden, met name onder groepen die in het toenmalige digipanel ondervertegenwoordigd waren. Deze werving is gekoppeld aan de eerste meting. Door meting van Omnibusvragen via het digipanel, waarvan de samenstelling structureel wordt gemonitord, kan een goede afspiegeling van de mening van Haarlemmers geborgd worden.

Aanpassing methode en mogelijke verschillen

Het belangrijkste verschil tussen klassiek Omnibusonderzoek en meting via een digipanel zit in de benadering/selectie van potentiële deelnemers en de wijze waarop de vragen kunnen worden ingevuld. Voor eerstgenoemde werd men ongevraagd uitgenodigd na selectie vooraf, via een steekproef. Voor het Digipanel Haarlem kunnen alle Haarlemmers van 18 jaar en ouder zich zelf opgeven. Voor 2015 werden ook jongeren in de leeftijdscategorie 15 t/m 17 uitgenodigd voor het Omnibusonderzoek. Hiervan maakten zij echter (zeer) weinig gebruik. Waar deelnemers voorheen konden kiezen tussen een schriftelijk vragenboekje of een digitale vragenlijst, kunnen panelleden de vragen vanaf 2015 alleen digitaal invullen.

Deze aanpassingen in opzet en methode kunnen tot uiting komen in de beantwoording van vragen. Dit komt vooral doordat panelleden in de regel meer betrokken burgers zijn. Met name bij indicatoren waarbij 'betrokkenheid' een rol speelt, is dit terug te zien in de uitkomsten. Daar waar indicatoren verschillen tussen 2014 en 2015 laten zien waarvan mag worden aangenomen dat de wijziging in methode hierbij een rol heeft gespeeld, is dit bij de betreffende indicator aangegeven. Bovendien is daarbij voorzien in een duiding van verschillen en uitkomsten. In enkele gevallen kan daarbij een vergelijking worden gemaakt met uitkomsten uit digipanelonderzoek uit 2014, dat heeft plaatsgevonden ter voorbereiding op de wijziging in aanpak en methode van het Omnibusonderzoek. Verschillen als gevolg van een wijziging in methode zullen vooral zichtbaar zijn in de uitkomsten van de eerste meting waarbij de nieuwe aanpak is gevolgd. Naarmate meer metingen met inzet van digipanel hebben plaatsgevonden, worden de uitkomsten tussen jaren (metingen) weer beter vergelijkbaar.

Leeswijzer

In deel 2 van het jaarverslag zijn de zeven programmateksten opgenomen. Er wordt gerapporteerd op basis van de structuur en inhoud van de begroting 2015. Belangrijke onderdelen zijn:

1. In de inleidende tekst wordt de programmadoelstelling (missie) benoemd, en wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de programmadoelstelling is bereikt. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de samenhang met de bereikte doelen en verrichte prestaties.
2. Een systematische verantwoording over de drie zogenaamde W-vragen:
 - Wat hebben we bereikt in 2015 (doelen)?
 - Wat hebben we gedaan in 2015 (prestaties)?
 - Wat heeft het gekost?

De beantwoording van de eerste twee W-vragen wordt, conform de systematiek die in 2015 is gevolgd bij de bestuursrapportages, samengevat in de vorm van stoplichten. Deze stoplichten hebben de volgende betekenis:

- Groen 😊: doel resp. prestatie is (nagenoeg) volledig gerealiseerd;
- Geel 😊: doel resp. prestatie is gedeeltelijk gerealiseerd;
- Rood 😞: doel resp. prestatie is niet gerealiseerd.

Bij de beantwoording van de derde W-vraag (Wat heeft het gekost?) worden de financiële afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de werkelijke uitkomsten geanalyseerd. Hierbij worden afwijkingen op beleidsvelden van meer dan € 100.000 kort toegelicht.

Per programma worden de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves vermeld.

3. Er wordt systematisch verantwoording afgelegd over de effect- en prestatie-indicatoren (inclusief streefwaarden) die waren opgenomen in de Programmabegroting 2015-2019. Niet altijd heeft er in 2015 een meting plaatsgevonden; in enkele gevallen zijn daarom de resultaten over eerdere jaren vermeld.
Veel van de realisatiecijfers zijn afkomstig van derden, waaronder onze partners in de stad.

CLUSTER SOCIAAL

Inleiding

In 2015 was de gemeente voor het eerst verantwoordelijk voor vrijwel de hele maatschappelijke ondersteuning van Haarlemmers. Op alle onderdelen van deze nieuwe verantwoordelijkheden is de dienstverlening, ondersteuning, hulp en zorg gecontinueerd. Dit betrof de terreinen werk en inkomen, zorg voor jeugd en gezin en passend onderwijs. Op deze terreinen bood de gemeente ondersteuning aan kwetsbare Haarlemmers, zoals ouderen, chronisch zieken en gehandicapten en mensen die beschermd wonen.

Zelfstandigheid en eigen kracht hebben hierbij centraal gestaan en waar nodig is tijdig ondersteuning geboden. Deze ondersteuning is meer dan voorheen georganiseerd als laagdrempelige voorziening waarvoor geen indicatie nodig is. Hiervoor zijn de afspraken met de organisaties die zich inzetten in de algemene voorzieningen (genaamd basisinfrastructuur) vanaf de tweede helft van 2014 herzien en heeft de raad als kader een matrix met doelen en effecten vastgesteld ([2013/368525](#)). De verantwoording over deze inzet in 2015 wordt vanaf mei 2016 in de jaarverslagen van deze organisaties gedaan. Dit is te laat om in dit jaarverslag op te nemen en wordt daarom apart verantwoord.

Zelfstandigheid en eigen kracht zijn ook belangrijk in relatie tot het langer of weer zelfstandig wonen van ouderen en zorgdoelgroepen als gevolg van de hervormingen in de zorg. In november is het plan van aanpak Langer zelfstandig wonen ([2015/432194](#)) vastgesteld, waarin de thema's en vraagstukken zijn benoemd die om aandacht of actie vragen. Hierbij is in principe het gehele veld van wonen, welzijn en zorg betrokken, zowel binnen de organisatie als daarbuiten. De eerste prioriteit is dat mensen met een zorg- en ondersteuningsbehoefte geschikt (blijven) wonen in een geschikte woonomgeving om het beroep op de ondersteunings- en zorgmiddelen te beperken.

De gemeente Haarlem voert alle taken op het gebied van het sociaal domein ook uit voor de gemeente Zandvoort. Met de overdracht van taken zijn door de gemeente Haarlem ook de medewerkers, belast met het takenpakket sociaal domein, overgenomen per 1 januari 2015. Uitgangspunt bij de samenwerking is dat de werkwijze, zoals deze in Haarlem wordt gehanteerd ook wordt toegepast voor de inwoners van Zandvoort. Uiteraard wordt in de uitvoering rekening gehouden met de door de gemeenteraad van Zandvoort vastgestelde beleidskaders. De afspraken tussen Haarlem en Zandvoort liggen vast in een samenwerkingsovereenkomst ([2014/356067](#)) met daarin tot en met 2016 ook de financiële afspraken voor de uitvoering. Een eerste ambtelijke evaluatie van de samenwerking heeft tot aanscherping van de afspraken geleid. Een onafhankelijke evaluatie volgt in de loop van 2016.

Onderliggende programma's

Het cluster sociaal bestaat uit drie programma's:

Programma 1: Maatschappelijke participatie gaat over de basisvoorwaarden om mee te kunnen doen in de samenleving, met vrij toegankelijke activiteiten en voorzieningen, met informatie en advies en met lichte vormen van ondersteuning gericht op preventie.

Programma 2: Ondersteuning en zorg gaat over maatwerk aan voorzieningen en zorg, veelal alleen toegankelijk met een indicatie.

Programma 3: Werk en inkomen gaat over het tijdelijke financiële vangnet en de toeleiding naar werk en scholing om vanuit eigen kracht zelfredzaam te zijn in de Haarlemse samenleving.

Participatiewet

Met ingang van 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht geworden. De gemeente biedt sindsdien dienstverlening aan nieuwe doelgroepen in het kader van toeleiding naar werk en inkomen. Door de inzet van een nieuw werkproces, het Poortmodel, worden alle Haarlemmers die zich melden

voor een uitkering binnen de mogelijkheden die ze hebben zo snel mogelijk naar werk begeleid. Voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, vereist dit meer tijd en inzet. In 2015 is gestart met een aantal pilots om te kijken welke instrumenten het beste werken om deze Haarlemmers naar werk te begeleiden. Dit kan, naast een baan bij een reguliere werkgever, ook een beschutte werkplek of arbeidsmatige dagbesteding zijn. In 2015 zijn nieuwe contracten afgesloten met partners op het gebied van re-integratie en arbeidsbemiddeling om gezamenlijk deze doelstellingen te bereiken.

Decentralisatie Jeugd

De Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) zijn de centrale gemeentelijke toegang tot alle vormen van jeugdhulp. De multidisciplinaire CJG teams zijn verbreed, doordat veel jeugdhulp aanbieders medewerkers detacheren aan het CJG. De CJG coaches staan naast het gezin en hebben in hun teams overzicht over het totale aanbod aan jeugdhulp, van basisinfrastructuur tot gespecialiseerde hulp. Daarmee wordt vorm gegeven aan de bundeling van verantwoordelijkheden uit de Jeugdwet vanaf 1 januari 2015. De samenwerking van het CJG met de sociaal wijkteams versterkt de integraliteit van de inzet sociaal domein breed.

Decentralisatie Awbz

Met ingang van 1 januari 2015 zijn verantwoordelijkheden van de voormalige Algemene wet bijzondere ziektekosten (Awbz) in de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) opgenomen. Veel burgers kregen in 2015 min of meer dezelfde ondersteuning als daarvoor, bij dezelfde aanbieder. Het is een bewuste keuze geweest de veranderingen voor de burger beperkt te houden, maar achter de schermen bij gemeente en aanbieders is wel veel veranderd. Veel inspanningen zijn gedaan om alle administratieve systemen te laten functioneren. Verdere optimalisatie blijft op de agenda staan. In 2015 is voor de Wmo maatwerkvoorzieningen onder andere een begin gemaakt met het anders organiseren van het doelgroepenvervoer en de dagbesteding.

Beschermd wonen

De meeste mensen met een psychiatrische achtergrond en behoefte aan een beschermd woonomgeving hebben in 2015 min of meer dezelfde ondersteuning gekregen als daarvoor, bij dezelfde aanbieder. Ook burgers die voor het eerst beschermd wonen aanvroegen hebben passende ondersteuning gekregen.

Cliëntondersteuning

De afspraken met verschillende organisaties in Haarlem die vormen van cliëntondersteuning bieden, bijvoorbeeld het CJG en Loket Haarlem, zijn gecontinueerd en met de organisatie MEE zijn afspraken gemaakt voor de ondersteuning van mensen met een beperking. In 2015 is aan alle organisaties waarmee de gemeente afspraken maakt voor algemene voorzieningen gevraagd te inventariseren welk aanbod zij bieden. Dit wordt gebruikt om cliëntondersteuning zo nodig verder vorm te geven en de mogelijkheden van cliëntondersteuning beter bekend te maken onder de doelgroep.

Transitie sociaal domein

De transitie van het sociaal domein is de grootste verandering in de zorg van de laatste decennia. Eind 2014 was de gemeente transitieproof. Dat betekende dat Haarlem klaar was voor de uitvoering van de nieuwe taken. Continuïteit van zorg voor bestaande klanten was gegarandeerd, voor nieuwe klanten stond een uitvoeringsorganisatie klaar en de toegang tot voorzieningen voor jeugd en Wmo was georganiseerd. Ook was er sprake van continuïteit van de infrastructuur rondom Wmo en jeugdhulp. In 2015 is ervaring opgedaan met de uitvoering van de nieuwe taken en het samenwerken met de nieuwe partners van de gemeente. Daarnaast is een stedelijke dekking gerealiseerd voor de sociaal wijkteams en voor BUUV.

Het eerste jaar stond in het teken van leren uit de praktijk. Nog steeds is sprake van voorziene en onvoorziene implementatievraagstukken in de processen binnen de gemeente en met de nieuwe

partners. De gemeente leert ook van de casuïstiek: de nieuwe klanten, de ondersteuning die ze vragen en de belemmeringen waar ze tegenaan lopen.

De decentralisatie van taken naar gemeenten was niet meer dan een eerste stap. Want uiteindelijk gaat het om de transformatie, de echte systeemveranderingen die nodig zijn om de zorg toekomstbestendig en betaalbaar te houden. Het proces van transformatie is één van de lastigste beleidsopgaven waarvoor gemeenten zich sinds tijden gesteld ziet. In het najaar van 2015 heeft de gemeente dan ook een meerjarig transformatieprogramma ([2015/168421](#)) vastgesteld.

Actiepunten Samen Doen!

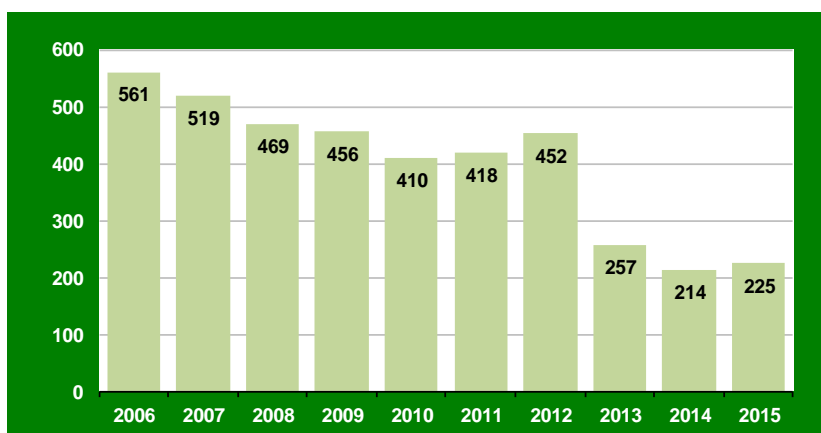
Binnen het cluster sociaal is onder andere aandacht besteed aan de volgende actiepunten uit het coalitieprogramma:

1. Gemeente en haar partners nemen een actieve rol in het bevorderen van de aansluiting van scholen op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld door het stimuleren van stageplekken, het ondersteunen van werkleertrajecten en het bijeenbrengen van met name MKB-ondernemingen en scholen.
De gemeente heeft haar rol genomen en er is een nauwere samenwerking bereikt waardoor beter is toegeleid naar stageplekken, leerwerkplekken of banen. Het Lokaal Sociaal Akkoord wordt uitgevoerd waardoor meer plekken beschikbaar komen.
2. Een sleutelrol voor het onderwijs én extra aandacht voor de terugkeer van werkzoekenden naar de arbeidsmarkt.
De regionale samenwerking tussen het Werkplein, WerkgeversServicePunt (WSP), het Werkbedrijf en het Leerplein is verder verstevigd. Het onderwijs zorgt steeds meer dat zij arbeidsrelevante opleidingen aanbiedt.
3. De beleidsnota 'Samen voor elkaar' vormt het uitgangspunt voor het coalitieprogramma. Het individu staat centraal: zoveel mogelijk Haarlemmers zelfredzaam en regie over hun eigen leven.
Bij de invulling van de nieuwe taken voor de gemeente in 2015 zijn de uitgangspunten van 'Samen voor elkaar' overeind gebleven en voor het langer lopende proces van inhoudelijke vernieuwing en cultuurverandering is een meerjarig transformatieprogramma vastgesteld.
4. Het garanderen van toegankelijk onderwijs, van voor- en vroegschoolse educatie tot excellent hoger beroepsonderwijs voor inwoners van Haarlem. Goed onderwijs is essentieel voor iedereen.
Met de huidige Lokale Educatieve Agenda (LEA) is de samenwerking met alle schoolbesturen voor primair en voortgezet onderwijs geoptimaliseerd. Onderdeel hiervan is de uitvoering van het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs. Met de schoolbesturen voor het primair onderwijs en de besturen van voorschoolse instellingen is de taalontwikkeling van peuters en leerlingen via de voor- en vroegschoolse educatie en schakelklassen versterkt. Via het Regionale Besturenoverleg Onderwijs (RBO ZK) is de aansluiting tussen het primair en het voortgezet onderwijs verder versterkt.
5. De 'Agenda voor Sport' vormt het uitgangspunt voor het sportbeleid. De gemeente ziet goede koppelingen tussen sport en de oplossing voor maatschappelijke vraagstukken.
De Agenda voor de Sport ([2015/29476](#)) is vastgesteld evenals het sportstimuleringsfonds. De gemeente stimuleert sportverenigingen om in samenwerking met andere maatschappelijk partners betrokken te zijn bij ontwikkelingen in het sociaal domein en hun maatschappelijke rol in te wijk en stad te vervullen.

Ontwikkeling in de stad en verschillen tussen stadsdelen

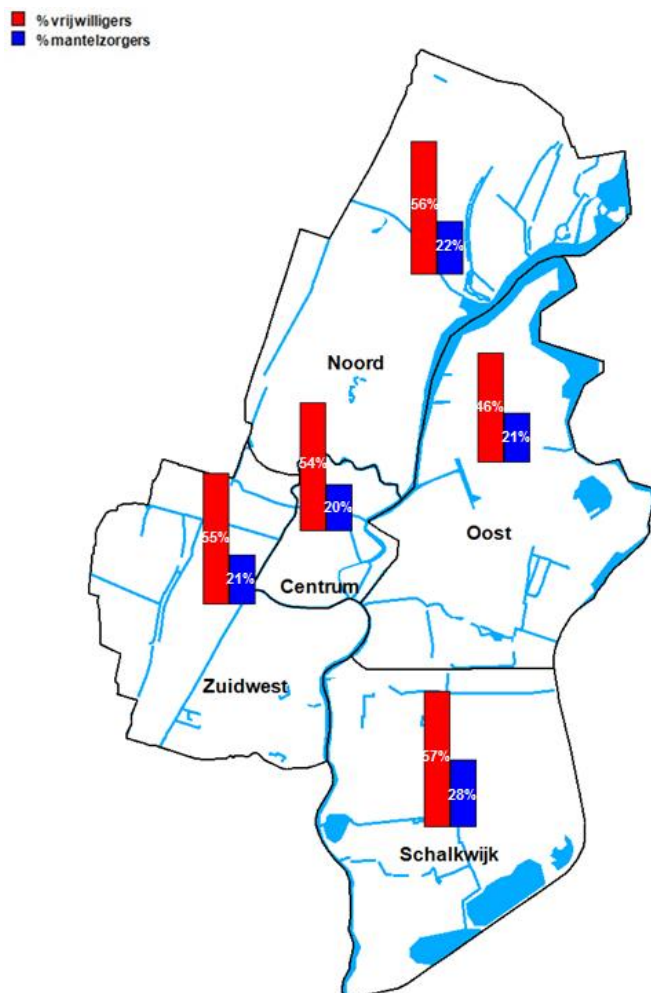
Volgens de voorlopige cijfers van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) is het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters (VSV) in Haarlem 225 gemeten over het schooljaar 2014-2015. De definitieve cijfers van het schooljaar komen pas in oktober 2016 van OCW. Het aantal nieuwe vsv-ers is in de regio Zuid- en Midden-Kennemerland opnieuw wat teruggedrongen in vergelijking met het peiljaar 2012-2013, echter iets hoger dan vorig schooljaar voor wat betreft Haarlem. Dit geldt voor meer grote steden in de randstedelijke regio's.

Ontwikkeling voortijdige schoolverlaters in Haarlem, 2006-2015

Bron: Dienst Uitvoering Onderwijs

Aantal Haarlemmers (18 jaar en ouder) dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen of mantelzorg te verlenen naar stadsdeel in Haarlem 2015¹

Bron: Omnibusonderzoek 2015

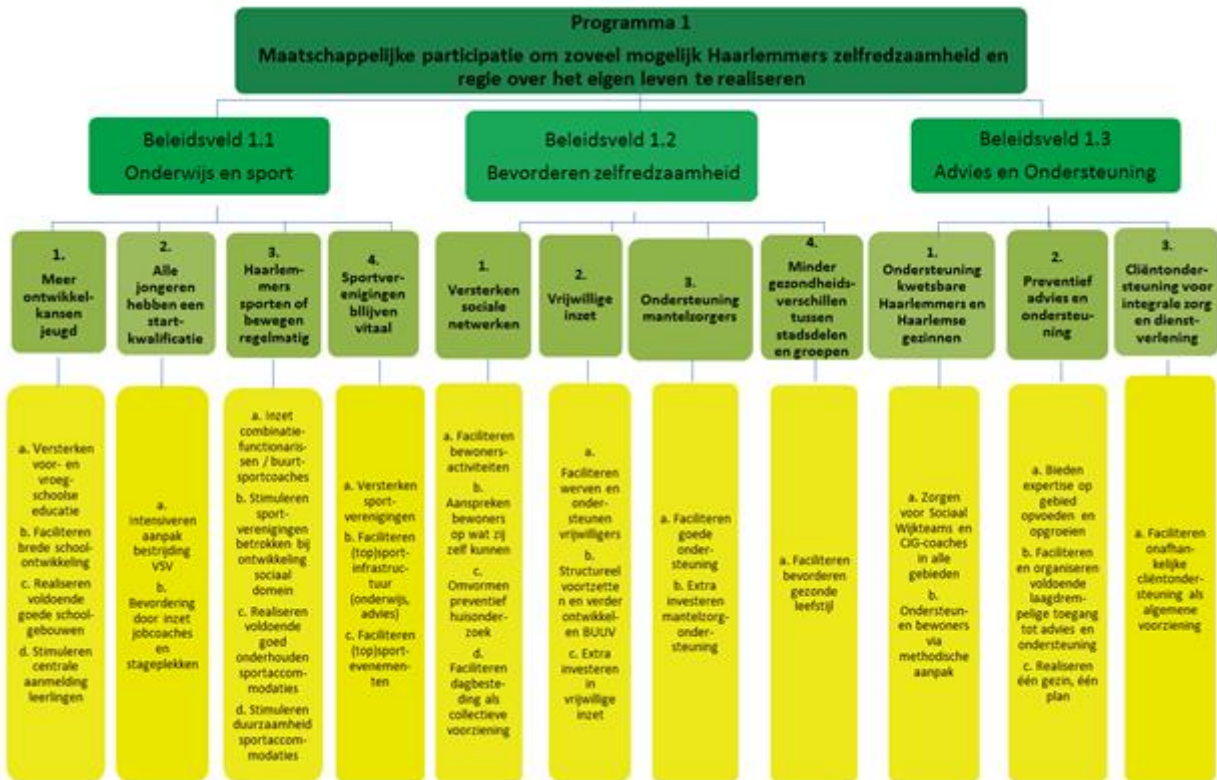
¹ Het aantal Haarlemmers dat vrijwilligerswerk en mantelzorg verleent valt in 2015 hoger uit dan voorgaande jaren. Dit kan voor een groot deel verklaard worden omdat bij het Omnibusonderzoek 2015 voor het eerst is gemeten onder het Digipanel Haarlem. Van leden van digipanelen is bekend dat zij doorgaans meer 'maatschappelijk actief' zijn. Naarmate meer metingen onder het Digipanel plaatsvinden kan een beter beeld ontstaan hoe deze percentages zich ontwikkelen.

Door de overstap van meetwijze zijn bovenstaande gegevens niet één op één vergelijkbaar met de kaart uit de begroting. Het algemene beeld is grotendeels wel gelijk. De kaart hierboven toont dat voor wat betreft vrijwillige inzet het stadsdeel Oost nog steeds lager scoort dan de andere stadsdelen en bij mantelzorg is het percentage in Schalkwijk nog steeds hoger dan in de andere stadsdelen. Van de Haarlemmers is ongeveer 23% mantelzorger. Van deze groep geven in 2015 meer mensen aan overbelast te zijn; dit percentage is gestegen van 11% (2014) naar 16% (2015). Dit kan mogelijk worden verklaard door de veranderingen in het sociaal domein, omdat over het algemeen meer wordt gevraagd van de directe omgeving van Haarlemmers met een zorgvraag. Het aantal geregistreerde mantelzorgers is in 2015 verdubbeld. Dit komt mede door een brief over mantelzorg die de gemeente aan alle huishoudens heeft verstuurd. De mantelzorgondersteuningsorganisatie Tandem heeft daardoor beter in beeld wie zij kunnen ondersteunen.

Het onderzoek onder het Digipanel Haarlem over de rolverdeling in het sociaal domein tussen overheid, maatschappelijke organisaties en de burger is in 2011 en 2014 gehouden. Dit onderzoek geeft inzicht in eventuele verschuivingen in waar burgers de verantwoordelijkheid voor zorg en ondersteuning (vooral) leggen. Hierin zullen naar verwachting pas op langere termijn fundamentele verschuivingen optreden. Dit onderzoek is daarom in 2015 nog niet herhaald. De tabel uit de Programmabegroting 2015-2019 is daarom niet in dit cluster opgenomen.

Programma 1 Maatschappelijke participatie

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	Wmo en welzijn, Volksgezondheid, Jeugd, Onderwijs, Sport, Coördinatie sociaal domein
Afdeling(en)	Stadszaken

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Haarlem is een sociale stad, waar inwoners aandacht hebben voor elkaar. Haarlemmers staan centraal, in al hun verscheidenheid en participeren in de Haarlemse maatschappij vanuit hun eigen kracht en mogelijkheden. Zowel individueel als in collectief zijn Haarlemmers actief in de samenleving. Elke Haarlemmer, ongeacht beperking of kwetsbaarheid telt mee en kan meedoen. Dit heeft de gemeente op verschillende manieren ondersteund. Binnen de algemene voorzieningen zijn meer mogelijkheden gekomen voor ondersteuning, bijvoorbeeld voor mensen met beginnende dementie die nog geen zorgindicatie krijgen. De wijkgerichte inzet in het geval van tijdelijk regieverlies van inwoners en gezinnen is nu overal in de stad, dicht bij de burger beschikbaar. Dat de burger vooral zelf aan de slag gaat om de regie te krijgen of te behouden zit soms nog niet in het verwachtingspatroon van diezelfde burger.

De indicatoren over sociale kwaliteit en zelfredzaamheid blijven ten opzichte van eerdere metingen op hetzelfde niveau. Dit is positief gezien de andere manier van organiseren van het sociaal domein en het verdwijnen van de vanzelfsprekendheid van professionele zorg en ondersteuning. Het beroep op de burger zelf en de directe omgeving is toegenomen en het is goed te constateren dat dit niet ten koste gaat van de sociale kwaliteit in de buurt en de zelfredzaamheid van de inwoners.

Dit programma gaat over de algemene voorzieningen, vrij toegankelijk voor de Haarlemmers. De gemeente gaat er vanuit dat de inzet die mogelijk wordt gemaakt een positieve bijdrage levert aan de gemeten effecten, maar realiseert zich ook dat het vrijwel onmogelijk is een directe relatie te leggen tussen de inzet en de effecten.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
Kerncijfer sociale kwaliteit ¹	6,1 (2005)	6,1 (2007) 6,1 (2009) 6,1 (2010) 6,2 (2011) 6,2 (2012) 6,1 (2013) 6,1 (2014)	≥ 6,2	6,6 ²	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat zichzelf volledig zelfredzaam beschouwt (geen hulp nodig)	85% (2013)	85% (2013) 85% (2014)	85%	88%	Omnibusonderzoek

¹ Het kerncijfer sociale kwaliteit is een combinatie van antwoorden van Haarlemmers op vier stellingen: 'mensen gaan hier prettig met elkaar om'; 'ik voel me thuis in deze buurt'; 'ik woon in een buurt met veel saamhorigheid'; 'hier kennen mensen elkaar nauwelijks'. De score van het kerncijfer kan variëren van 0 tot en met 10. Hoe hoger het cijfer, hoe positiever bewoners denken over de sociale kwaliteit.

² In 2015 zijn alleen de eerste drie stellingen gevraagd. Wanneer het kerncijfer op dezelfde wijze wordt berekend dan komt het voor 2014 uit op 6,3.

Beleidsveld 1.1 Onderwijs en sport

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Meer ontwikkel-kansen van de jeugd	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Binnen de gemeente Haarlem is in 2015 een uitgebreid, kwalitatief hoogwaardig aanbod van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). De kwaliteit van de VVE is versterkt. Hierdoor zijn de bestuursafspraken, die de gemeente Haarlem heeft gesloten met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) behaald en afgerond.</p> <p>Naast voorschoolse educatie op peuterspeelzalen en kinderdagverblijven wordt het VVE-programma ook op groepen 1 en 2 van de basisschool uitgevoerd. Leerlingen krijgen extra taalonderwijs in schakelklassen op de basisschool en op de zomerschool.</p>	😊
2. Alle jongeren hebben een startkwalificatie	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Jongeren die het onderwijs zonder startkwalificatie (minimaal havo of mbo niveau 2 diploma) verlaten, worden begeleid en herplaatst. Dit is verplicht binnen de Leerplichtwet en de wet- en regelgeving van het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt Voortijdig Schoolverlaten (RMC/VSV).</p> <p>In het schooljaar 2014-2015 is bereikt dat, ten opzichte van de nulmeting, in het schooljaar 2011-2012, circa 54% minder jongeren voortijdig school heeft verlaten.</p> <p>Van de 850 jongeren zonder startkwalificatie zijn 315 jongeren van 18 jaar en ouder naar scholing en leerwerktrajecten herplaatst. Ten opzichte van schooljaar 2013-2014 (met een percentage van 45% herplaatsingen) is er sprake van een lager aantal van 37% herplaatsingen.</p>	😊

3. Meer Haarlemmers sporten of bewegen regelmatig	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Uit beschikbare cijfers kan niet worden opgemaakt dat Haarlemmers in 2015 meer zijn gaan sporten. Nadat het percentage Haarlemmers dat regelmatig sport enkele jaren achtereen toenam, is in 2015 sprake van een lichte daling. Om een goed beeld te krijgen van sportdeelname wordt naar de ontwikkeling op langere termijn gekeken.</p> <p>In 2015 zijn sport- en bewegingsaanbod en sportstimuleringsactiviteiten voor de jeugd en ouderen georganiseerd door buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen. Zij werken stadsdeelgericht voor 20 sportverenigingen in combinatie met partners uit het sociaal domein. Met de subsidie voor breedtesportactiviteiten heeft een aantal sportverenigingen ledenwerfacties georganiseerd.</p> <p>Het sportaanbod voor jeugd is ook via de Jeugd Sport Pas gecontinueerd, waardoor jongeren kennis maakten met allerlei sporten en zich konden aanmelden bij de sport van hun keuze. Ook zijn schoolsporttoernooien georganiseerd om jongeren in aanraking te laten komen met beweging en sport waarbij zij zijn voorgelicht over de mogelijkheid om lid te worden van een sportvereniging.</p>	😊
4. Sportverenigingen blijven vitaal	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Sportverenigingen wisselen meer informatie en ervaringen uit. Persoonlijke begeleiding was beschikbaar om hun mogelijkheden beter te benutten en netwerken aan te spreken om mee te denken over vraagstukken, waar zij voor staan. Ook werden workshops en themabijeenkomsten georganiseerd, waarbij sportverenigingen elkaar troffen om deskundige informatie te verkrijgen en ervaringen uit te wisselen.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1. Percentage VVE-doelgroep peuters dat deelneemt aan Voorschoolse Educatie	54% (2009)	61% (2010) 70% (2011) 73% (2012) 73% (2013) 71% (2014)	77%	pm ¹	VVE-monitor
2. Aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters (VSV) t.o.v. de nulmeting	418 (=100%) (2010-2011)	452 (=108%) (2011-2012) 257 (=61%) (2012-2013) 214 (=51%) (2013-2014)	250 (=60%)	225 (2014-2015)	DUO/OCW
3. Percentage Haarlemmers (> 15 jaar ² dat regelmatig sport (minstens 1x per 2 weken)	55% (2006)	56% (2007) 56% (2008) 59% (2009) 61% (2010) 62% (2011) 63% (2012) 65% (2013) 68% (2014)	67%	64%	Omnibusonderzoek
4. Oordeel Haarlemmers over de sportvoorzieningen in Haarlem (rapportcijfer)	7,2 (2007)	7,2 (2008) 7,1 (2009) 7,1 (2010) 7,1 (2011) 7,0 (2012) 7,2 (2013) 7,1 (2014)	≥ 7,0	7,5	Omnibusonderzoek

¹ Dit cijfer komt pas na het tweede kwartaal 2016 beschikbaar en kan zodoende niet tijdig in dit jaarverslag worden opgenomen.

² Met ingang van 2015 zijn alleen Haarlemmers van 18 jaar en ouder bevraagd (leden van het Digipanel Haarlem zijn minimaal 18 jaar).

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	2015
1. Meer ontwikkelkansen van de jeugd. a. De gemeente versterkt Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)	Wat hebben we gedaan? Voorschoolse educatie is op 27 peuterspeelzalen en vier kinderdagverblijven gerealiseerd. De kwaliteit van de VVE-uitvoering is op locatieniveau verder verhoogd: veel aandacht is besteed aan opleiding en certificering, het taalniveau van de medewerkers en hbo-coaching en -coördinatie op de werkvloer. Iedere VVE-locatie heeft een ouderbeleid en voert gerichte activiteiten uit om ouders te betrekken bij de ontwikkeling van hun kind. In 2015 is op locatie opbrengstgericht werken versterkt. Dit houdt in dat op alle voorschoolse VVE-locaties gewerkt wordt met een jaarontwikkelplan om de kwaliteit van het aanbod te kunnen realiseren. Daarnaast is het kindvolgsysteem KIIJK geïmplementeerd. Dit instrument ondersteunt het ontwikkelingsgericht handelen van de pedagogisch medewerkers op de VVE-locaties. Het toeleidingsproces van de VVE-doelgroepkinderen naar een VVE-voorziening, van indicering naar deelname aan VVE- peuterspeelzalen is verder gestroomlijnd en gedigitaliseerd, waardoor een sluitend registratiesysteem is ontstaan. Op twaalf scholen is een schakelklas voor leerlingen georganiseerd, waarin extra taalonderwijs gedurende een schooljaar gegeven wordt. Op vijf scholen is er sprake van een verlengde schooldag en in de zomer hebben 60 leerlingen extra taalonderwijs op de zomerschool gevolgd. Tot slot heeft een groeiend aantal anderstalige leerlingen onderwijs op de regionale onderwijsvoorziening internationale taalklas voor primair onderwijs gevolgd.	😊
b. De gemeente faciliteert brede schoolontwikkeling (School-in-de-Wijk)	Wat hebben we gedaan? Vanuit het School in de Wijk Fonds zijn tien projecten verspreid over de gehele stad gehonoreerd. De activiteiten waren divers van aard. Zo draaide het programma van het MuziekLab en het Wereld Kindertheater in verschillende stadsdelen. Ook werden projecten ter verbetering van schrijf- en leesvaardigheid (Kinderpersburo), sociale vaardigheden en gezondheidsbevordering (kookclubs en sportactiviteiten) uitgevoerd.	😊
c. De gemeente realiseert voldoende goede schoolgebouwen	Wat hebben we gedaan? Het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO) is vastgesteld (2015/166865). Hierin zijn de plannen opgenomen om de capaciteitstekorten bij meerdere scholen in Haarlem op te lossen (zie ook paragraaf 3.3. Onderhoud kapitaalgoederen). Daarnaast is de praktijkschool Oosterhout uitgebreid en gerenoveerd. De Zonnewijzer en de Bavinckschool hebben hun intrek genomen in de gerenoveerde locatie aan de Planetenlaan. Ook is gestart met de realisatie van de unilocatie Bos en Vaart en de vervangende nieuwbouw van praktijkschool De Schakel. Het onderzoek naar renovatie van het voormalig gebouw van de Volksuniversiteit ten behoeve van extra huisvestingscapaciteit van het ECL aan de Leidsevaart is bijna afgerond.	😊
d. De gemeente stimuleert centrale aanmelding voor leerlingen	Wat hebben we gedaan? Schoolbesturen voor primair onderwijs hebben ingestemd met het plan van aanpak voor een onderzoek naar een servicepunt ten behoeve van instroom in het primair onderwijs. Een externe projectleider is namens de schoolbesturen en de gemeente aangetrokken om het plan van aanpak uit te werken. De doorontwikkeling van de regeling 'Aanmelding en inschrijving brugklas voortgezet onderwijs' is door de schoolbesturen voor voortgezet onderwijs voortvarend opgepakt. Voorafgaand aan de aanmelding en inschrijving van de brugklas in het schooljaar 2015-2016 is een top-5 model ontwikkeld. Door invoering van dit top-5 model hebben ouders en leerlingen zich georiënteerd op meer scholen. Het resultaat was succesvol. Van de 3.621 leerlingen is 94% op de school van eerste keuze geplaatst en 98,5% op een van de drie scholen van keuze. Besloten is om de huidige aanpak in ieder geval te continueren, zodat twee jaar met deze aanpak gewerkt wordt.	😊

Prestatie		2015
<p>2. Zo veel mogelijk jongeren sluiten hun schoolloopbaan af met een startkwalificatie.</p> <p>a. Intensieve aanpak Bestrijding Voortijdig School Verlaters (VSV)</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het meerjarenbeleidsplan Bestrijding voortijdig schoolverlaten (VSV) 2014-2018 en de aanvullende maatregelen in het VSV-programma 2013-2015 zijn uitgevoerd. Dit plan en dit programma vallen onder de Regionale Agenda voor de toekomst 'Aanval op schooluitval' 2015-2018 (2015/032177).</p> <p>Ook zijn de plusvoorzieningen (extra begeleiding in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs door trajectcoaches) onverminderd voortgezet en zijn extra maatregelen getroffen in het kader van de verzuimaanpak 18+.</p> <p>Om verzuim terug te dringen en voortijdig schoolverlaten te voorkomen is in het kader van de VSV aanpak door het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en het Meldpunt Voortijdig Schoolverlaters (RMC) extra geïnvesteerd door het inzetten van verzuim/vsv-coaches. Een pilot Verzuimagenda mbo en jongeren 18+ is gestart. In deze pilot besluiten mbo-instellingen en RMC gezamenlijk over te nemen acties op basis van de verzuimmeldingen van risicojongeren, die voortijdig schoolverlater dreigen te worden. Hierdoor is er sprake van een grote daling in het totale verzuimcijfer van totaal 3.379 in schooljaar 2013-2014 naar 1.938 in schooljaar 2014-2015. Deze daling komt vooral door afname van het schoolverzuim onder de 18- tot 23- jarigen.</p> <p>Het VSV-convenant 2013-2015 is verlengd tot en met 2016 en opnieuw afgesloten met alle schoolbesturen, de regio Zuid- en Midden-Kennemerland en het ministerie van OCW. Met de schoolbesturen is op basis van de VSV- aanpak, de Regionale Educatieve Agenda en passend onderwijs de sluitende aanpak van primair naar voortgezet onderwijs en van voortgezet onderwijs naar middelbaar beroepsonderwijs versterkt.</p>	
<p>b.Bevordering door inzet jobcoaches en stageplekken</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In samenwerking met het beroepsonderwijs en werkgevers is een nauwere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt ontstaan. Zo heeft het team van jobcoaches in het middelbaar beroepsonderwijs studenten, die dreigden uit te vallen, naar een stageplek, leerwerkplek of baan begeleid. Ondanks de aanhoudende slechte economische situatie heeft de extra inzet van de jobcoaches geleid tot een succesvolle plaatsing van 70 jongeren (regionaal) op leerwerkplekken en arbeidscontracten (de zogenaamde entreeopleiding). In het kader van jeugdwerkloosheid zijn vouchers voor werkgevers ingezet.</p> <p>De regionale samenwerking tussen het Werkplein, Werkgeversservicepunt en het Leerplein is verder verstevigd. Ook is de verbinding met het in de regio in 2015 opgerichte Werkbedrijf gelegd.</p> <p>Daarnaast is uitvoering gegeven aan het eind 2014 afgesloten Lokaal Sociaal Akkoord met werkgevers en onderwijsveld afgesloten om extra stageplekken, BBL plekken en banen voor de doelgroep jongeren te regelen. Een voorbeeld hiervan is het stagebedrijf Waarderpolder.</p> <p>Over Social Return on Investment (SROI) zijn met werkgevers afspraken gemaakt over het bieden van stageplekken of arbeidsplaatsen voor jongeren uit de doelgroep.</p>	

Prestatie		2015
<p>3. Meer Haarlemmers sporten of bewegen regelmatig.</p> <p>a. inzet van combinatiefunctionarissen /buurtsportcoaches</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Buurtsportcoaches/combinatiefunctionarissen (26,9 fte) zijn stadsdeelgericht werkzaam voor twintig sportverenigingen in combinatie met partners uit het sociaal domein, waaronder het onderwijs. Zij werkten bij JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht), Samen Sterk, Special Heroes, Koningsspelen, Gezonde school en wijk en Vitaal Haarlem Oost. Zij organiseren sport- en bewegingsaanbod voor de jeugd en ouderen.</p> <p>Ook werd de Pim Mulier Sportdag voor 150 kinderen wederom georganiseerd en verzorgden combinatiefunctionarissen het schoolzwemmen. Door een sportvereniging werd een programma voor mensen met een beperking en voor ouderen georganiseerd. Met het sportstimuleringsfonds zijn nieuwe activiteiten gestart om Haarlemmers te laten bewegen.</p> <p>Twaalfhonderd kinderen hebben in 2015 gebruik gemaakt van de JeugdSportPas en kennism gemaakt met 100 verschillende sporten. Ongeveer 350 kinderen per week namen deel aan sportactiviteiten op de Krajicek Playgrounds, het Cruyff Court en in de gymzalen. Verder zijn 19 schoolsporttoernooien voor leerlingen van het primair en vijf voor leerlingen van het voortgezet onderwijs georganiseerd, waarbij jongeren actief zijn voorgelicht over de mogelijkheden van een lidmaatschap bij een sportvereniging.</p> <p>In de JOGG-wijken in Haarlem-Noord is het percentage jongeren met overgewicht gedaald met gemiddeld 7%, terwijl in Haarlem in totaal sprake is van een daling van 2,5%. Beide percentages zijn opvallend, omdat de eerste positieve resultaten niet eerder dan na drie jaar verwacht werden.</p> <p>Diverse maatregelen, zoals de brochure bewegen 50+, het sportfonds 50+ en het project aangepast sporten hebben geleid tot een stijging van het aantal sporters uit de doelgroep. Met het nieuwe Sportfonds 50+ konden 50-plussers met een HaarlemPas met korting lid van een sportvereniging worden. Zesenvijftig personen hebben deelgenomen of zijn nog bezig met de kennismakingslessen. Inmiddels zijn 22 personen lid geworden van een sportvereniging.</p> <p>190 sporters met een beperking zijn toegeleid naar sportaanbod in de regio. Een nieuwe website met een wegwijzer voor aangepast sporten voor regio Noord-Holland, www.aangepastsporten.nl is de lucht.</p>	
<p>b. Stimuleren sportverenigingen betrokken bij ontwikkelingen sociaal domein</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het project Sportverenigingen in het sociaal domein is gestart in november 2015. Verbindingen zijn tot stand gekomen met Sociale Zaken, Paswerk, UWV en SRO. Het doel van dit project is om voortijdig schoolverlaters en langdurig werklozen te laten deelnemen aan sportactiviteiten. Zo worden zij betrokken bij de vereniging in de wijk en bouwen zij meer contacten op.</p>	
<p>c. Realiseren voldoende goed onderhouden sportaccommodaties</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2015 is onderhoud aan de sportaccommodaties verricht en zijn vervangingsinvesteringen voor sportaccommodaties gedaan (zie paragraaf 3.3 Onderhoud kapitaalgoederen). Zo zijn de toplagen van het kunstgrasveld bij Olympia en het trainingsveld bij Schoten vervangen. Het hoofdveld van United Davo is gerenoveerd. Het honkbalveld op het van Van der Aart Sportpark is aangepakt. Op hetzelfde sportpark is een verlichtingsinstallatie geplaatst. Verlichting is eveneens op het hoofdveld van Edo en het korfbalveld van Aurora aangelegd.</p> <p>De hekwerken bij honk- en softbalvelden HBSC Sparks en bij der Aart Sportpark zijn vervangen. Bij Sportcomplex Nol Houtkamp is een gemaal gebouwd. Het doelgebied van het kunstgrasveld VV DSK is vernieuwd. Ook de back stop netbeschermers van de soft- en honkbalaccommodaties zijn vervangen. Het hoofdveld Haarlemse Rugbyclub heeft LED verlichting gekregen. De beschoeiing bij de kanohaven HKV is in orde gebracht.</p> <p>Om het vandalisme op sportaccommodaties te verminderen zijn in 2015 afspraken over de inzet van buurtsportcoaches voor het activiteitenprogramma 2016 gemaakt.</p>	

Prestatie		2015
d. Stimuleren duurzaamheid sportaccommodaties	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2015 is een start gemaakt met duurzaamheidsmaatregelen voor binnensportaccommodaties en zwembaden (Kennemersportcenter en zwembaden). Zo is in samenspraak met verenigingen een onderzoek gestart naar de mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen op club- en kleedaccommodaties van sportverenigingen en andere energiebesparende maatregelen, zoals LED verlichting en isolatie.</p>	😊
<p>4. Sportverenigingen blijven vitaal.</p> <p>a. Versterken sportverenigingen</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Verschillende bijeenkomsten en workshops voor sportverenigingen zijn georganiseerd. Zo werd een thema-avond georganiseerd over de Wet werk en zekerheid en bijeenkomsten over veilig vrijwilligerswerk en het werven van vrijwilligers.</p> <p>De website 'http://www.sportsupport.nl/verenigingen-sportsupport' is vernieuwd, zodat sportverenigingen hier veel informatie kunnen vinden en ervaringen met elkaar kunnen delen. Zeven verenigingen zijn begeleid bij het oplossen van uiteenlopende vraagstukken, zoals ondersteuning bij het implementeren van het concept de Gezonde Kantine.</p> <p>In het kader van het sportstimuleringsfonds is de Uitvoeringsregeling Breedtesportactiviteiten ontwikkeld. In 2015 waren twee momenten waarop sportaanbieders subsidie konden aanvragen voor breedtesportactiviteiten bij een vereniging, in de wijk of in de stad. De toegekende breedtesportactiviteiten waren aanvullend op het reguliere sportaanbod. Ook activiteiten, gericht op het vergroten van sportdeelname, het werven van leden en vrijwilligers werden gehonoreerd. Met deze uitvoeringsregeling werd het kader van verenigingen versterkt. Zo zijn een scheidsrechtersopleiding voor jongeren en een cursus voor zweminstructeurs voor het geven van zwemles aan kinderen met een beperking georganiseerd. Ook zijn breedtesportactiviteiten georganiseerd voor voortijdig schoolverlaters en langdurig werklozen.</p>	😊
b. Faciliteren (top)sportinfrastructuur (onderwijs, advies)	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Sportverenigingen zijn ondersteund door inzet van de buurtsportcoach/ combinatiefunctionaris op het terrein van het behalen van ambities, het versterken van beleid en de uitvoering van talentontwikkeling. Deze ondersteuning betrof een financiële bijdrage die gebruikt kon worden voor ondersteuning van trainingskampen en workshops met betrekking tot begeleiding van sporttalenten door sportverenigingen. Ook werden sporttalenten ondersteund in de vorm van mentale training, advisering naar werk en aanbieden van huisvesting. Deze ondersteuning is gegaan naar alle kernsportclubs (Kenamju, Kinheim, Sparks, Bato en Duinwijk) en de Baseball Academy en de Schaatsacademie (RTC Schaatsen).</p> <p>Met alle kernsportverenigingen en Regionale Talentcentra is een start gemaakt met het herontwikkelen van criteria voor ondersteuning ten behoeve van talentontwikkeling van sporters.</p>	😊
c. Faciliteren (top)sportevenementen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2015 heeft de Halve van Haarlem plaatsgevonden. Daarnaast zijn voorbereidingen getroffen voor de Honkbalweek in 2016 en een nieuw evenement: Haarlem City Swim. Ook zijn evenementen georganiseerd, die bekostigd worden door het sportstimuleringsfonds.</p> <p>In samenwerking met alle kernsportverenigingen en bestaande Haarlemse evenementen is een start gemaakt met het ontwikkelen van criteria voor nieuwe evenementen.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1a. Percentage beschikbare plaatsen doelgroepkinderen Voorschoolse Educatie	52% (2007)	71% (2009) 75% (2010) 100% (2011) 100% (2012) 100% (2013) 100% (2014)	100%	100%	Aanbieders
1c. Benodigde extra capaciteit onderwijshuisvesting in m ² in relatie tot een groeiend leerlingenaantal ¹	559m ² (2015)	559m ² (2015)	559m ²	559m ²	Gemeentelijke registratie, SHO
1c. Aantal projecten onderwijshuisvesting	6 (2009)	4 (2010) 9 (2011) 4 (2012) 4 (2013) 4 (2014)	4	3	Gemeentelijke registratie, JOP
2a. Totaal aantal jongeren met verzuim na extra inzet 18+ verzuimaanpak	722 (2013-2014)	722 (2013-2014)	642	582 (2014-2015)	Regionale registratie/ Leerplein
2b. Extra stageplekken ter versterking aansluiting onderwijs arbeidsmarkt	30 (2011 - 2012)	40 (2012-2013) 60 (2013-2014)	80	70 (2014-2015)	Gemeentelijke registratie
3a. Aantal combinatie-functionarissen (in fte)	10,3 (2009)	10,3 (2010) 11,8 (2011) 19,3 (2012) 23,1 (2013) 27 (2014)	27	27	Jaarverslagen uitvoerders
4a. Aantal sportstimuleringsprojecten op buurt niveau	3 (2013)	3 (2013) 3 (2014)	4	5	Jaarverslag SportSupport en Gemeentelijke registratie
4b. Aantal verenigingen die ondersteund worden met topsport en talent ontwikkeling	6 (2010)	6 (2010) 6 (2011) 6 (2012) 6 (2013) 6 (2014)	6	7	Jaarverslag aanbieder en gemeentelijke registratie
4c. Aantal sportevenementen, gefaciliteerd door gemeente	2 (2013)	2 (2013) 2 (2014)	2	1	Gemeentelijke registratie

¹ Het gaat hier om de extra capaciteit die nodig is. De beginstand van het aantal m² per 1 januari 2014 is 76.402m².

Beleidsveld 1.2 Bevorderen zelfredzaamheid

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Versterken sociale netwerken	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De Haarlemse welzijnsorganisaties zetten permanent in op het versterken van de sociale samenhang, juist in de wijken die aandacht vragen. Door nieuwe vormen van inzet zijn meer kwetsbare groepen betrokken en ondersteund. Met het activerende huisbezoek worden ouderen eerder bereikt en verleid tot (blijvend) meedoen aan de samenleving.</p> <p>Het percentage inwoners dat zich actief inzet voor de buurt is flink gestegen. Dit is echter deels een geflatteerd beeld door een andere meetmethode.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De gemeente streeft er naar dat zoveel mogelijk Haarlemmers voldoende contacten hebben. Uit de cijfers blijkt niet dat meer Haarlemmers voldoende contacten ervaren. Het percentage Haarlemmers dat aangeeft voldoende contact te hebben laat over langere termijn nauwelijks ontwikkeling zien. Het voorkomen of verminderen van eenzaamheidsgevoelens blijft een complex probleem waarop permanente inzet nodig blijft, maar niet volledig uitgebannen zal kunnen worden. Het bereik van het preventief huisbezoek is niet vergroot. Het blijft moeilijk voldoende vrijwilligers te vinden.</p>	
2. Vrijwillige inzet	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Haarlem kent nog altijd een relatief hoog aantal inwoners dat zich vrijwillig inzet voor een ander. De indicator vrijwillige inzet heeft een aanzienlijk hogere score ten opzichte van 2014. Dit wordt echter grotendeels verklaard door een andere meetmethode. Bij een eerdere meting onder het Digipanel in 2014 bleek dit percentage even hoog te liggen. Aangenomen mag worden dat in 2015 geen sterke toe- of afname in vrijwillige inzet is opgetreden en dat deze dus onverminderd hoog blijft.</p> <p>De BUUV marktplaats blijft voldoen aan een groeiende behoefte onder Haarlemmers. Steeds meer bewoners en organisaties weten de marktplaats te vinden en te gebruiken.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Een afname van professionele inzet ten gunste van vrijwillige inzet is nog niet geconstateerd. Acties om dit te realiseren zijn pas laat in 2015 gestart.</p>	
3. Ondersteuning mantelzorgers	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Beduidend meer mantelzorgers zijn geregistreerd en mantelzorgers die bekend zijn kunnen eenvoudiger worden ondersteund omdat zij kennis maken met de mogelijkheden en eenvoudig bereikbaar zijn. De ondersteuning is versterkt met meer respijtzorgmogelijkheden, aandacht voor jonge mantelzorgers en het versterken van sociale netwerken.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De inspanningen en extra inzet hebben niet geleid tot het terugdringen van de overbelasting die mantelzorgers ervaren. Er is zelfs een toename te constateren in percentage. Met de veranderingen in het sociaal domein neemt het beroep op mantelzorgers toe.</p>	

<p>4. Minder gezondheidsverschillen tussen stadsdelen en groepen</p>	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De gemeente heeft meer zicht op de effectiviteit van de diverse gezondheidsprogramma's die zijn ingezet. Deze kennis wordt benut bij de inzet van programma's in de toekomst. Zo zijn de eerste resultaten van het project JOGG (jongeren op gezond gewicht) positief. Het aantal kinderen met overgewicht in de wijken waar dit project draait, is sterker gedaald dan in de rest van Haarlem: gemiddeld 7% tegen 2,5% stedelijk.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De gezondheidsverschillen tussen verschillende delen van Haarlem zijn niet kleiner geworden. Dit probleem is hardnekkig en complex. Duidelijk is dat de invloed van de overheid hierbij beperkt is en het een kwestie is van een lange adem. Dit blijkt ook uit de ambitie van het Rijk in de nieuwe gezondheidsnota: 'De verschillen tussen laag- en hoogopgeleiden zijn in 2030 gelijk gebleven of, beter, afgenomen'.</p>	
--	--	---

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat zich actief inzet om de buurt te verbeteren	21% (2007)	19% (2009) 26% (2010) 26% (2011) 28% (2012) 28% (2013) 22% (2014)	29%	29% ¹	Omnibusonderzoek
1. Percentage Haalemmers dat aangeeft voldoende contact te hebben	82% (2007)	74% (2009) 73% (2010) 75% (2011) 69% (2012) 70% (2013) 71% (2014)	>75%	71%	Omnibusonderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat vrijwillige inzet pleegt	31% (2007)	34% (2009) 35% (2010) 38% (2011) 41% (2012) 40% (2013) 39% (2014)	≥ 41%	55% ²	Omnibusonderzoek
3. Percentage mantelzorgers dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn	12% (2009)	10% (2010) 10% (2011) 11% (2012) 9% (2013) 11% (2014)	9%	16%	Omnibusonderzoek

¹ De toename van deze indicator kan mogelijk (deels) verklaard worden doordat leden van een digipanel doorgaans meer 'maatschappelijk actief' zijn.

² De toename van deze indicator kan waarschijnlijk voor een groot deel verklaard worden doordat leden van een digipanel doorgaans meer 'maatschappelijk actief' zijn. Bij eerder meting onder het Digipanel Haarlem in 2014 kwam deze indicator uit op 56%. Het is zeer waarschijnlijk dat het aantal vrijwilligers in 2015 op een zelfde niveau is gebleven dan een jaar eerder.

³ Een lagere absolute respons op dit lage schaalniveau kan verklaren dat fluctuaties tussen jaren sterker lijken dan in werkelijkheid het geval is. Over langere termijn lijkt de gezondheidsbeleving in dit stadsdeel een licht dalende trends te vertonen.

⁴ Een lagere absolute respons op dit lage schaalniveau kan verklaren dat fluctuaties tussen jaren sterker lijken dan in werkelijkheid het geval is. Over langere termijn lijkt de gezondheidsbeleving in dit stadsdeel op een vergelijkbaar niveau te blijven.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Versterken sociale netwerken a. Faciliteren bewonersactiviteiten	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? De gemeente heeft de welzijnsorganisaties financieel ondersteund om hun inzet, gericht op 'meedoen en erbij horen' mogelijk te maken. De inzet van de organisaties is breed en langdurend. Het richt zich op bevorderen van maatschappelijke deelname, ondersteunen van langer zelfstandig wonen, tegengaan van eenzaamheid en versterking van het sociaal netwerk. In 2015 is de inzet voor BUUV en de sociaal wijkteams (vroegtijdige interventie, er op af) gecontinueerd. De preventieve aanpak is gericht op het voorkomen of vertragen van zwaardere vormen van ondersteuning.	😊
	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? De welzijnsorganisaties werken vanuit het principe dat bewoners zelf regie hebben over hun oplossingen. Niet het probleem maar de mogelijkheid staat centraal. Een groot aantal activiteiten is op dit uitgangspunt gebaseerd. Zo wordt ingezet op netwerkcoaches en maatjes die vanuit wederkerigheid steun verlenen. Bij ondersteuning door het sociaal wijkteam is (juist) de bewoner zelf aan zet om een vraag/probleem aan te pakken. Buurtvaders leveren een bijdrage aan meer veiligheid in de directe leefomgeving.	😊
	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? In 2015 hebben de welzijnsorganisaties de omvorming van preventief huisbezoek naar activerend huisbezoek onder de naam 'Meedoen in Haarlem' voorbereid. Het nieuwe huisbezoek richt zich op activering van ouderen al vanaf hun 65ste jaar (was 75 jaar). In 2015 is een bescheiden start gemaakt. Huisbezoek is nog steeds een van de weinige middelen om op vrijwillige basis, zonder aanleiding, indicatie of signaal bij (oudere) mensen achter de voordeur te komen. Het huisbezoek werkt signalerend bijvoorbeeld bij het vaststellen van een 'niet pluis gevoel' door een getrainde vrijwilliger. Preventief huisbezoek geeft een algemene indruk van de mate van zelfredzaamheid van ouderen.	😐
	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? De welzijnsorganisaties hebben vernieuwende projecten opgezet, zoals dagbesteding voor mensen die vanuit een GGZ-situatie meer op afstand staan. Ook zijn er ontmoetingsactiviteiten waarbij een lichte vorm van begeleiding plaats vindt. Dit is van belang om de zelfredzaamheid te behouden van bijvoorbeeld licht dementerende mensen, die daardoor langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Welzijnsinstellingen hebben daarmee ook in 2015 ingezet om hun basisaanbod toegankelijk te maken voor mensen met een beperking, die voorheen met een indicatie gebruik maakten van zorgvoorzieningen.	😊
2. Vrijwillige inzet a. Faciliteren werven en ondersteunen vrijwilligers	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? Organisaties die werken met vrijwilligers zijn gefaciliteerd om hun vrijwilligers te ondersteunen, te begeleiden en te scholen. De veiligheidsaspecten rondom de inzet van vrijwilligers voor minderjarigen of kwetsbare mensen bleef geborgd door de kosten voor een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) te vergoeden aan organisaties die deze kosten niet door het Rijk vergoed kregen. Voor het aangeven van (seksuele) misstanden en gevoelens van onvrede in het vrijwilligerswerk was een vertrouwenspersoon beschikbaar. In 2015 heeft de vertrouwenspersoon overigens geen meldingen ontvangen.	😊
	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? BUUV is in de hele stad actief geworden en werkt met een nieuw team van acht maatschappelijk partners. Dit team is ingevuld vanuit verschillende expertises uit het maatschappelijk werk, welzijnswerk, vrijwilligerswerk, bijzondere doelgroepen en de zorg. Het aantal matches is ruim boven de streefwaarde uitgekomen.	😊

Prestatie		2015
c. Extra investeren in vrijwillige inzet	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Eind 2015 is de uitvoering van het Plan van aanpak Vrijwilligerswerk heeft vele gezichten 2016-2019 gestart. Dit leidt tot het versterken van vrijwillige inzet en voor het verbeteren van de samenwerking tussen (zorg) professional en vrijwilliger. De uitvoering ligt in handen van de Vrijwilligerscentrale, BUUV en de Vereniging Bedrijfstak Zorg.</p>	😊
<p>3. Ondersteuning mantelzorgers</p> <p>a. Faciliteren goede ondersteuning</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De ondersteuning aan mantelzorgers is conform de afspraken met Tandem gerealiseerd. In 2015 heeft de gemeente het mantelzorgcompliment verstrekt (voorheen door het Rijk), waardoor beduidend meer mantelzorgers zijn bereikt.</p>	😊
b. Extra investeren mantelzorgondersteuning	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Door Tandem is extra inzet gepleegd gericht op het bekend maken van de mogelijkheden voor respijtzorg, jonge mantelzorgers en versterken sociale netwerken.</p>	😊
<p>4. Minder gezondheidsverschillen tussen stadsdelen en groepen</p> <p>a. Faciliteren bevorderen gezonde leefstijl</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In opdracht van de gemeente heeft de GGD Kennemerland in 2015 de Gezonde school en gezonde wijkaanpak gecontinueerd. Deze aanpak richt zich op het bevorderen van een gezonde leefomgeving en leefstijl van bewoners door middel van een wijkgerichte werkwijze. De activiteiten zijn uitgevoerd in de Europawijk, Rozenprieel, Slachthuisbuurt en Boerhaavewijk en richten zich op bewoners en organisaties uit deze wijken. Het doel is de gezondheids-achterstanden te verminderen zowel bij de jeugd, volwassenen als ouderen.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Voor de doelgroep ouderen zijn geen specifieke projecten geweest. Ouderen zijn wel bereikt via de gezonde wijkaanpak, die zich richt op alle inwoners van een wijk.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1c. Aantal huisbezoeken door welzijnsorganisaties	181 (2005)	70 (2008) 604 (2009) 482 (2010) 521 (2011) 687 (2012) 494 (2013) 340 (2014)	700	341	Registratie welzijns-organisaties
2b. Aantal matches via BUUV	1.200 (2011)	1.600 (2012) 1.800 (2013) 2.200 (2014)	3.000	3.200	CMS systeem BUUV
3a. Aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt om overbelasting te verminderen	584 (2007)	445 (2008) 1.750 (2009) 1.705 (2010) 1.863 (2011) 1.996 (2012) 2.003 (2013) 2.079 (2014)	≥ 2.100	4.042	Registratie Tandem

Beleidsveld 1.3 Advies en ondersteuning

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Ondersteuning kwetsbare Haarlemmers en Haarlemse gezinnen	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Stadsbreed is via het sociaal wijkteam en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) ondersteuning geboden aan kwetsbare Haarlemmers en gezinnen. In 2015 zijn ruim 1.300 casussen opgepakt door de sociale wijkteams en de CJG-teams en 274 casussen gesloten (met de kanttekening dat casussen zich niet beperken tot een kalenderjaar). Daarbij worden oplossingsgerichte methodieken gebruikt zoals 'DichtErBij', 'wrap around care' en 'eigen kracht'. De vragen kunnen licht en kortdurend zijn, maar ook zwaarder en langduriger van aard.</p> <p>De CJG coaches maken een plan samen met het gezin waarin nadrukkelijk wordt gekeken wat het gezin zelf kan of met ondersteuning van familie, vrienden en/of burens. Indien de inzet van specialistische hulp nodig is, kan de CJG coach de toegang daarvoor zijn.</p> <p>De ondersteuning van het sociaal wijkteam is primair geboden aan mensen met tijdelijk regieverlies en meervoudige problematiek, maar is ook ondersteuning geboden bij langdurig regieverlies.</p>	😊
2. Preventief advies en ondersteuning	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Haarlemmers hebben advies en lichte ondersteuning gekregen om escalatie van problemen te voorkomen.</p> <p>Doordat CJG coaches vroegtijdig in een gezin aanwezig zijn, is het niet altijd meer nodig om specialistische hulp in te zetten, omdat de CJG coach ook zelf hulp en ondersteuning kan bieden. Indien mogelijk wordt specialistische hulp kortdurend ingezet, waarna weer kan worden afgeschaald naar de CJG coach.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Niet in alle situaties komt een signaal tijdig binnen waardoor de inzet van zwaardere vormen van zorg toch noodzakelijk zijn. De contacten met de huisartsen zijn voor verbetering vatbaar.</p> <p>Aangezien ongeveer 80% á 85% van de cliënten onder de zorg continuïteit vielen, is de daadwerkelijke daling naar vraag om jeugdhulp nog beperkt gebleven. Afschalen van zorg is dit jaar minder mogelijk gebleven.</p>	😐
3. Cliëntondersteuning voor integrale zorg en dienstverlening	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Cliëntondersteuning is als nieuwe gemeentelijke taak georganiseerd. Het is een vrij toegankelijke voorziening die voor alle Haarlemmers beschikbaar is via verschillende maatschappelijke organisaties. Continuïteit is geboden door met de bestaande aanbieder afspraken te maken.</p>	😊

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
<p>1. Ondersteuning kwetsbare Haarlemmers en Haarlemse gezinnen</p> <p>a. Zorgen voor sociaal wijkteams en CJG-coaches in alle gebieden</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Acht sociaal wijkteams zorgen voor ondersteuning van Haarlemmers met tijdelijk regieverlies, bereikbaar in de buurt, dus dicht bij de mensen. De wijkteams hebben verbinding met relevante partners voor zorg en welzijn in de buurt. De ondersteuningsbehoefte verschilt per wijk. De informatie- en adviesfunctie en de ondersteuningsfunctie sluiten op elkaar aan.</p> <p>Het CJG heeft coaches in heel Haarlem; zij zijn georganiseerd in zeven teams. Elk van de teams telt drie tot zes CJG coaches en aan de teams is een gedragswetenschapper (voor inhoudelijke expertise en werkbegeleiding) en management verbonden. De teams dragen zorg voor de ondersteuning van jeugdigen en gezinnen en dragen vanuit die taak ook bij aan concrete resultaten voor jeugd per gebied. De CJG coaches werken vooral ambulantly.</p>	😊

Prestatie		2015
b. Ondersteunen bewoners via methodische aanpak	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het CJG heeft een community based werkwijze, waarin de ‘Wrap Around Care, ‘het betrekken van (gezins)netwerken’ en ‘de borging van de veiligheid van jeugdigen’ een belangrijke rol spelen. In het scholingsplan wordt hier ook structureel aandacht aan besteed.</p>	😊
<p>2. Preventief advies en ondersteuning</p> <p>a. Bieden expertise op gebied opvoeden en opgroeien</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Door de brede expertise en achtergrond van de coaches en door het gebruik van het afwegingskader, zijn CJG coaches goed in staat om alle leefgebieden van de jongere en ouders/opvoeders in kaart te brengen. Dit wordt ook meegenomen in de afweging welke hulp het meest passend is en wat de jongere of ouders/opvoeders daarin zelf kunnen doen.</p> <p>De 35 CJG coaches hebben gezamenlijk ongeveer 500 casussen (gezinnen) onder hun hoede. Daarnaast is groepsgewijs ingezet op opvoed- en opgroei-ondersteuning, bijvoorbeeld met weerbaarheidstrainingen, sociaal vaardigheidstrainingen en agressieregulatie.</p>	😊
b. Faciliteren en organiseren voldoende laagdrempelige toegang tot advies en ondersteuning	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Bij het informatie- en adviesteam van het CJG kunnen ouders, jeugdigen en professionals vijf dagen per week terecht met vragen. Daarnaast zijn Loket Haarlem, ouderenadviseurs, wijkcontactvrouwen en andere voorzieningen een toegang tot advies en ondersteuning. Alle voorzieningen zijn laagdrempelig toegankelijk.</p>	😊
c. Realiseren één gezin, één plan	<p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Het realiseren van één gezin, één plan is nog niet structureel voor alle casussen mogelijk gebleken. Bij een casus wordt wel voldoende afgestemd tussen de betrokkenen.</p>	😞
<p>3. Cliëntondersteuning voor integrale zorg en dienstverlening</p> <p>a. Faciliteren onafhankelijke cliëntondersteuning als algemene voorziening</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft diverse organisaties gefaciliteerd die cliëntondersteuning hebben geboden, als vrij toegankelijke voorziening voor Haarlemmers. Het betreft zowel de ondersteuning van de organisatie MEE voor mensen met een beperking als ander vormen via het welzijnswerk en het maatschappelijk werk.</p>	😊

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 1	Rekening 2014		2015		
				Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
	Maatschappelijke participatie					
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>					
1.1	Onderwijs en sport	40.660	36.130	43.490	43.081	
1.2	Bevorderen zelfredzaamheid	15.974	18.550	20.818	20.031	
1.3	Advies en ondersteuning	514	5.364	5.019	5.009	
	Totaal lasten	57.148	60.044	69.328	68.122	
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>					
1.1	Onderwijs en sport	8.273	4.016	10.196	9.919	
1.2	Bevorderen zelfredzaamheid	43	0	312	341	
1.3	Advies en ondersteuning	0	0	0	62	
	Totaal baten	8.316	4.016	10.509	10.322	
	Totaal saldo exclusief mutatie reserves	48.833	56.028	58.819	57.800	
	Toevoeging aan reserves	3.412	3.684	4.577	4.577	
	Onttrekking aan reserves	1.199	100	2.510	1.720	
	Saldo inclusief mutaties reserves	51.046	59.612	60.886	60.657	

Analyse saldo programma

Het programma 1 Maatschappelijke participatie sluit met een nadelig saldo van € 60,657 miljoen. Dit is € 0,229 miljoen voordeliger dan het geraamde saldo. De analyse op beleidsveldniveau is exclusief mutaties in de reserves. De mutaties in de reserves zijn per programma onder de toelichting op de beleidsvelden opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

1.1 Onderwijs en sport	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	36.130	-4.016
Bijgestelde begroting 2015	43.490	-10.196
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>7.360</i>	<i>-6.180</i>
Jaarrekening 2015	43.081	-9.919
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>-409</i>	<i>277</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	6.951	-5.903

(bedragen x € 1.000)

1.1 Onderwijs en sport	Bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	7.360	n
Berap 2015-1	Agenda voor de sport 2015-2017	250 n
	Continuering overeenkomst Wet educatie beroepsonderwijs met Nova college voor de periode januari tot en met juli 2015	101 n
	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB 2015)	5.000 n
	Stijging WOZ-waarde	267 n
Kadernota 2015	Sociaal domein	449 n
Berap 2015-2	WEB	453 n
Berap 2015-3	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	796 n
	Mutaties kleiner dan € 100.000	44 n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	-409	v
	Minder uitgaven OAB. Enkele projecten konden niet meer in 2015 uitgevoerd worden en zijn doorgeschoven naar 2016 (zie ook baten).	-457 v
	De factuur voor het ontwerp (uit de jaren 2007-2010) van de Bos en Vaartschool is eind 2015 binnengekomen. De kosten voor deze niet gerealiseerde plannen van onderwijshuisvesting van de Bos en Vaartschool hebben geen relatie met het uiteindelijke ontwerp en zijn daarom niet activeerbaar.	192 n
	Mutaties kleiner dan €100.000	-144 v
Toelichting Baten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	-6.180	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	169 n
Berap 2015-1	Continuering overeenkomst Wet educatie beroepsonderwijs met Nova college voor de periode januari tot en met juli 2015	-101 v
	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB 2015)	-5.000 v
Berap 2015-2	WEB	-453 v
Berap 2015-3	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	-796 v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	277	n
	Lagere onttrekking subsidie OAB (zie ook lasten)	457 n
	Incidentele opbrengst, vrijval subsidie 2014, RMC/Leerplein. Deze eenmalige baat valt vrij in de exploitatie.	-156 v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-24 v

(bedragen x € 1.000)

1.2 Bevorderen zelfredzaamheid	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	18.550	0
Bijgestelde begroting 2015	20.818	-312
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>2.268</i>	<i>-312</i>
Jaarrekening 2015	20.031	-341
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>-787</i>	<i>-28</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	1.482	-341

(bedragen x € 1.000)

1.2 Bevorderen zelfredzaamheid		Bedrag	v/n
Toelichting Lasten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		2.268	n
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	400	n
Berap 2015-1	Overheveling budget digitaal dossier naar bijdrage VRK	102	n
	Correctie conversie begroting Samen voor elkaar	490	n
	Overheveling budget mantelzorgondersteuning	590	n
	Programma budget sociaal domein	720	n
	Verdeling budget basisinfrastructuur	-290	v
	DU gids/regulier en zichtbare schakels 78.000/78.000/78.000	139	n
Kadernota 2015	Inrichtingsplan sociaal domein	-925	v
	Sociaal domein	732	n
Berap 2015-2	Verschuivingen Basisinfrastructuur sociaal domein	-200	v
	Sociaal domein Wmo programma 2.1	-257	v
	Structurele aanpassing n.a.v. Berap 2015-1 VRK	202	n
	Verwerking stelpost sociaal domein	229	n
Berap 2015-3	Taakstelling sociaal domein	261	n
	Mutaties kleiner dan €100.000	75	n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-787	v
	Minder uitgaven diverse projecten transitie sociaal domein. Enkele projecten hebben een doorloop in 2016 (zie ook lagere onttrekking reserves)	-768	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-19	v
Toelichting Baten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		-312	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	-239	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-73	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-28	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-28	v

(bedragen x € 1.000)

1.3 Advies en ondersteuning	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	5.364	0
Bijgestelde begroting 2015	5.019	0
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>-345</i>	<i>0</i>
Jaarrekening 2015	5.009	-62
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>-10</i>	<i>-62</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-355	-62

(bedragen x € 1.000)

1.3 Advies en ondersteuning		Bedrag	v/n
Toelichting Lasten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		-345	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	265	n
1e Berap 2015	Overheveling budget digitaal dossier naar bijdrage VRK	-102	v
	Verdeling budget basisinfrastructuur	290	n
	Correctie budgetoverheveling programmabudget sociaal domein	-265	v
	Overheveling DU jeugd en gezin naar de algemene uitkering	-157	v
Kadernota 2015	Sociaal domein	-393	v
2e Berap 2015	Verschuivingen basisinfrastructuur sociaal domein	200	n
	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	-200	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	15	n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-10	v
	Mutaties kleiner dan € 100.000	-10	v
Toelichting Baten			
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting			
	Mutaties kleiner dan € 100.000	-62	v

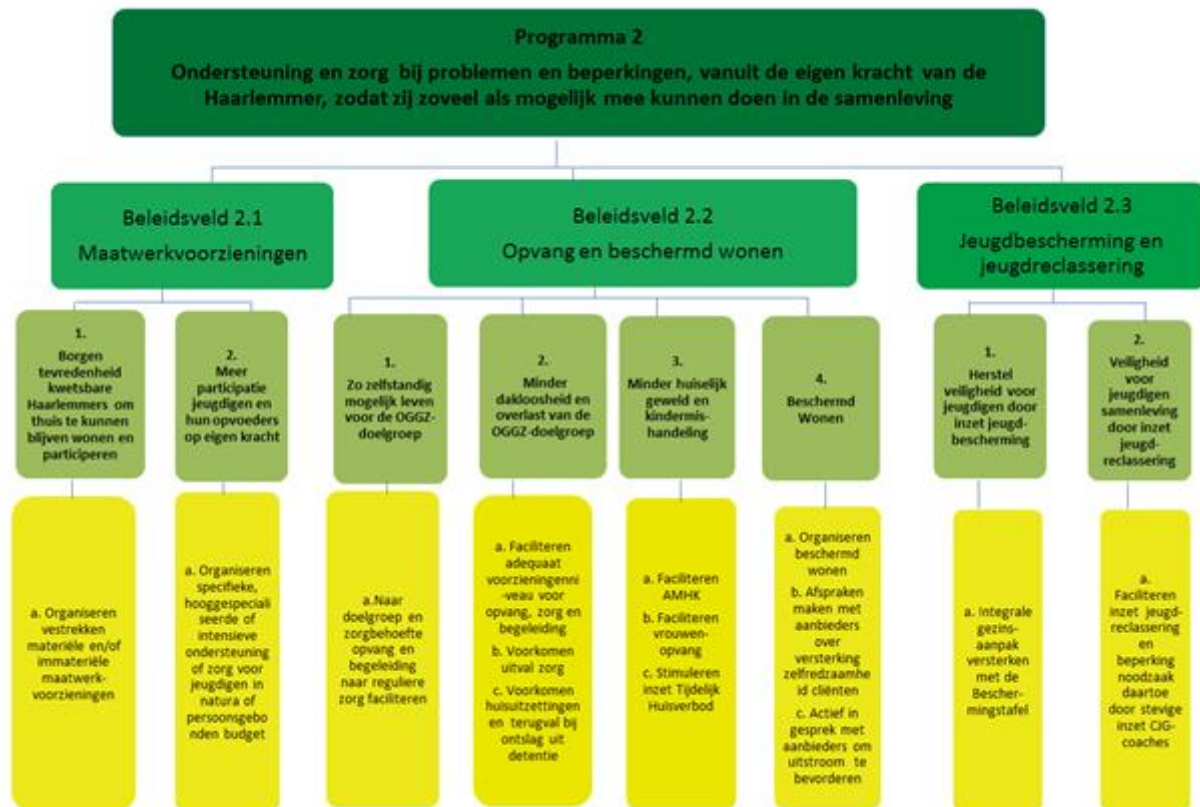
Mutaties reserves

(bedragen x € 1.000)

1	Maatschappelijke participatie	Lasten	Baten
	Primaire begroting 2015	3.684	-100
	Bijgestelde begroting 2015	4.577	-2.510
	<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	893	-2.410
	Jaarrekening 2015	4.577	-1.720
	<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	0	790
	Resultaat t.o.v. primaire begroting	893	-1.620

Programma 2 Ondersteuning en zorg

Commissie	<i>Samenleving</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Wmo en welzijn, Volksgezondheid, Jeugd, Onderwijs, Sport, Coördinatie sociaal domein</i>
Afdeling(en)	<i>Stadszaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid</i>

Realisatie programmadoelstelling (missie)

De gemeente draagt, op een passende wijze, zorg voor specialistische ondersteuning en zorg wanneer er sprake is van een beperking, van chronische, psychische of psychosociale problemen, of wanneer jeugdigen opgroeien in een onveilige situatie of een strafbaar feit hebben begaan. Voorwaarde is dat een oplossing met hulp uit de sociale omgeving of voorzieningen in de basisinfrastructuur niet mogelijk zijn. Deze ondersteuning en zorg worden niet langer dan nodig gegeven en gaan uit van de kracht van de burger, leefeenheid of gezin. Het doel daarbij is dat Haarlemmers vanuit eigen kracht weer of zoveel mogelijk kunnen participeren in de maatschappij.

Veel taken die onder dit programma vallen, waren in 2015 een nieuwe verantwoordelijkheid voor de gemeente. Nieuwe taken zijn bijvoorbeeld individuele begeleiding, dagbesteding, kortdurend verblijf en beschermd wonen. De gemeente bedient ook nieuwe doelgroepen, zoals mensen met psychische, verstandelijke of lichamelijke beperkingen. Dit alles moet worden uitgevoerd met een korting door het Rijk op het budget. De gemeente heeft in 2015 deze zorg geleverd met zo min mogelijk veranderingen voor de betrokken burgers. De ervaringen van de klanten zijn gemeten met een kwalitatief onderzoek. In rondetafelgesprekken is met klanten over hun ervaringen met de toegang tot ondersteuning gesproken en het blijkt dat zij over het algemeen tevreden zijn over het toegangsproces.

De maatschappelijke opvang die Haarlem organiseert, betreft vooral de doelgroep van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ). In 2015 zijn ook voor andere groepen zoals economisch daklozen en uitgeprocedeerde asielzoekers opvangvoorzieningen in gebruik genomen. Ook is het aantal meldingen over verwarde personen toegenomen. Dit zijn niet per definitie mensen uit de OGGZ-doelgroep, maar bijvoorbeeld ook mensen met dementie. In 2015 is gestart met het ontwikkelen van beleid hierop.

Beleidsveld 2.1 Maatwerkvoorzieningen

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Borgen tevredenheid kwetsbare Haarlemmers om thuis te kunnen blijven wonen en participeren	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De meeste kwetsbare Haarlemmers hebben in 2015 min of meer dezelfde ondersteuning gekregen als daarvoor, bij dezelfde aanbieder. Ook burgers die voor het eerst ondersteuning aanvroegen hebben passende ondersteuning gekregen. Uit het kwalitatieve klantbelevingsonderzoek blijkt dat burgers overwegend positief zijn over de geboden ondersteuning. Wel heeft de veranderde verstrekking van huishoudelijke ondersteuning bij sommige burgers voor enige onrust gezorgd. Ook wordt heldere communicatie als verbeterpunt genoemd.</p> <p>De mate waarin zorgaanbieder al vorm geven aan de transformatie verschilt. Met name aanbieders die meerdere maatwerkvoorzieningen leveren, zetten actief in op wijkgericht werken, onder andere door de inzet van zelfsturende wijkteams van de zorgaanbieders. In wijken wordt meer samengewerkt met welzijnsinstellingen, maar ook met lokale ondernemers. Ook wordt door veel aanbieders meer aandacht besteed aan het sociale netwerk van cliënten en worden daarvoor nieuwe methodieken ingezet. Bij dagbesteding worden vaker ervaringsdeskundigen ingezet.</p>	😊
2. Meer participatie jeugdigen en hun opvoeders op eigen kracht	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Binnen het CJG komen ongeveer 600 jeugdigen met ouders die na kortdurende consultatie weer verder kunnen op eigen kracht.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1. Percentage cliënten dat aangeeft dat de ondersteuning en voorzieningen uit de Wmo redelijk tot veel bijdraagt aan het zelfstandig kunnen blijven wonen	81% (2009)	78% (2010) 78% (2011) 84% (2012) 87% (2013)	87%	Niet bekend ¹	SGBO cliënt-tevredenheidsonderzoek
1. Percentage cliënten dat aangeeft dat de ondersteuning en voorzieningen uit de Wmo redelijk tot veel bijdraagt aan het kunnen meedoen in de maatschappij	74% (2009)	64% (2010) 77% (2011) 78% (2012) 76% (2013)	76%	Niet bekend ¹	SGBO cliënt-tevredenheidsonderzoek

¹ Zoals eerder aan de raad gerapporteerd, is in 2015 (en over 2014) geen kwantitatief onderzoek gedaan, maar is in de tweede helft van 2015 een kwalitatief onderzoek gedaan. De raad is inmiddels geïnformeerd over de uitkomsten van dit onderzoek en deze zijn gebruikt in dit jaarverslag.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Borgen tevredenheid kwetsbare Haarlemmers om thuis te kunnen blijven wonen en participeren a. Organiseren verstrekken materiële en/of immateriële maatwerkvoorzieningen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Met ingang van 2015 is de toegang tot maatwerkvoorzieningen bij de gemeente ingericht conform de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo). Daarnaast is met ingang van 1 januari 2015 de pilot gedifferentieerde toegang gestart. Vier Wmo aanbieders draaien mee in deze pilot waarin de melding en het onderzoek in het toegangsproces ook door de zorgaanbieders wordt uitgevoerd. Verder zijn in 2015 heronderzoeken uitgevoerd bij burgers die gebruik maakten van begeleiding op grond van het overgangsrecht. Om de overgang van Pgb-houders met overgangsrecht goed te laten verlopen is het overgangsrecht voor deze cliënten verlengd tot 1 mei 2016.</p> <p>Het aantal lopende Wmo-beschikkingen is als gevolg van de nieuwe taken, zoals verwacht, gestegen. Van de Huishoudelijke Hulp Toelage is minder gebruik gemaakt dan vooraf ingeschat.</p>	😊
2. Meer participatie jeugdigen en hun opvoeders op eigen kracht a. Organiseren specifieke, hooggespecialiseerde of intensieve ondersteuning of zorg voor jeugdigen in natura of persoonsgebonden budget	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Bij vervolgzorg en bij nieuwe vragen voor hulp is eerst gekeken in welke mate het gezin of de jongere de eigen mogelijkheden en oplossingen en/of die van het netwerk benut. Vervolgens is gekeken naar de mogelijkheden van algemene voorzieningen en indien gespecialiseerde zorg passend bleek, is toegeleid naar gecontracteerde jeugdhulp dan wel een persoonsgebonden budget verstrekt. De persoonsgebonden budgetten (pgb's) zijn verlengd tot mei 2016 in verband met het administratief verwerken van de herindicaties van de pgb's jeugd en de betaling hiervan.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1a. Tevredenheid cliënten over de procedure om tot een maatwerkvoorziening te komen (rapportcijfer) ¹	7,2 (2009)	6,9 (2013)	6,9	Niet bekend ¹	SGBO cliënttevredeheidsonderzoek
1a. Tevredenheid gebruikers over Wmo-voorzieningen (rapportcijfer)	7,3 (2009)	7,5 (2013)	7,5	Niet bekend ¹	SGBO cliënttevredeheidsonderzoek
1a. Aantal lopende beschikkingen	19.794 (2013)	19.794 (2013) 21.610 (2014)	23.000	23.324	Gemeentelijke registratie

¹ Zoals eerder aan de raad gerapporteerd, is in 2015 (en over 2014) geen kwantitatief onderzoek gedaan, maar is in de tweede helft van 2015 een kwalitatief onderzoek gedaan. De raad is inmiddels geïnformeerd over de uitkomsten van dit onderzoek en deze zijn gebruikt in dit jaarverslag.

Beleidsveld 2.2 Opvang en beschermd wonen

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Zo zelfstandig mogelijk leven voor de OGGZ-doelgroep	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De gemiddelde verblijfsduur in de maatschappelijke opvang is iets gedaald, mogelijk door een toegenomen zelfredzaamheid van de doelgroep. Binnen de doelgroep zijn geen huisuitzettingen geweest; een belangrijk resultaat voor het voorkomen van dakloosheid.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De uitstroom uit de opvang (naar zelfstandig (begeleid) wonen) verloopt nog steeds moeizaam. Dit komt allereerst door de geringe beschikbaarheid geschikte huisvesting. De begeleiding van cliënten naar zelfstandig(er) wonen is in de tweede helft van 2015 verbeterd, maar de effecten daarvan moeten nog blijken.</p>	😊

2. Minder dakloosheid en overlast van de OGGZ doelgroep	Wat hebben we bereikt? Het aantal geregistreerde dak- en thuislozen is licht afgenomen, ondanks een toename van de doelgroep door extramuralisering en het afschaffen van de regiobinding.	😊
3. Minder huiselijk geweld en kindermishandeling	Wat hebben we bereikt? Een toename van het aantal geregistreerde meldingen werd de afgelopen jaren steeds positief gewaardeerd, omdat dit duidde op een toename van de meldingsbereidheid, waardoor huiselijk geweld beter kon worden bestreden. Nu is voor het eerst sprake van een daling van het aantal meldingen door de politie. Dit kan (deels) het gevolg zijn van het samenvoegen van het voormalig Steunpunt Huiselijk Geweld en het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling in de organisatie Veilig Thuis. Bij deze samenvoeging zijn registraties opgeschoond en dubbels eruit gehaald. Voor het verklaren van de daling is nader onderzoek nodig.	😐
4. Beschermd wonen	Wat hebben we bereikt? De meeste mensen met een psychiatrische achtergrond en behoefte aan een beschermde woonomgeving hebben in 2015 min of meer dezelfde ondersteuning gekregen als daarvoor, bij dezelfde aanbieder. Ook burgers die voor het eerst beschermd wonen aanvragen hebben passende ondersteuning gekregen.	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1. Gemiddelde verblijfsduur OGGZ-doelgroep in maatschappelijke opvang in dagen ¹	1.847 (2005)	1.127 (2007) 736 (2008) 543 (2009) 592 (2010) 747 (2011) 925 (2012) 1.020 (2013) 1.000 (2014)	≤ 700	901	Registratie diverse instellingen
2. Aantal geregistreerde daklozen	345 (2010)	465 (2011) 582 (2012) 640 (2013) 661 (2014)	550	645	Veldmonitor GGD
3. Aantal geregistreerde incidenten huiselijk geweld in de veiligheidsregio Kennemerland ²	1.838 (2004)	1.405 (2007) 1.388 (2008) 2.026 (2010) 2.803 (2011) 2.538 (2012) 3.205 (2013) 3.598 (2014)	3.000	2.840	Veilig Thuis

¹ Het betreft hier zowel de kort- als langdurende opvang. In de 24-uurs-opvang is de opvang zo kort mogelijk, met het streven van een maximum van negen maanden.

² Deze aantallen zijn exclusief de meldingen kindermishandeling.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Zo zelfstandig mogelijk leven voor de OGGZ-doelgroep a. Naar doelgroep en zorgbehoefte opvang en begeleiding naar reguliere zorg faciliteren	Wat hebben we gedaan? Instellingen die zich richten op het voorkomen van dakloosheid, zoals de GGD, GGZ inGeest en Humanitas, zijn in 2015 op één locatie gehuisvest (Wilhelminastraat), zodat zij hun inspanningen beter op elkaar kunnen afstemmen. De capaciteit voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor de OGGZ-doelgroep is in 2015 uitgebreid bij Actief Talent en de Bijna Gratis Markt. Tot slot is in 2015 de uitvoering van individuele trajectplannen overgeheveld van de GGD naar de opvanginstellingen (RIBW en HVO Querido) en tevens geïntensiveerd. Het ACT-team en het MO-team van de GGD voeren ambulante trajectplannen uit. Wat hebben we niet gedaan? De contingentenregeling, waarmee bevorderd wordt dat daklozen van de opvang uitstromen naar reguliere woningen, functioneert nog onvoldoende. Mede daardoor wordt nog onvoldoende uitstroom gerealiseerd.	☹️
2. Minder dakloosheid en overlast van de OGGZ-doelgroep a. Faciliteren adequaat voorzieningenniveau voor opvang, zorg en begeleiding	Wat hebben we gedaan? In 2015 zijn nieuwe locaties geopend voor de opvang van daklozen. De eerste in de nieuwe 24-uursopvang aan de Wilhelminastraat, die de nachtopvang aan de Bakenessergracht, de dagopvang aan het Magdalenahof en de gebruikruimte aan het Spaarne vervangt. Daarnaast is eind 2015 een doorlopende winteropvang ingevoerd (onafhankelijk van de weersomstandigheden).	😊
b. Voorkomen uitval zorg	Wat hebben we gedaan? Als gevolg van de toename van het aantal (met name economische) daklozen is de capaciteit van de Brede Centrale Toegang (BCT) in 2015 uitgebreid. De BCT is eind 2015 verhuisd naar de 24-uursopvang aan de Wilhelminastraat.	😊
c. Voorkomen huisuitzettingen en terugval bij ontslag uit detentie	Wat hebben we gedaan? Nieuwe afspraken zijn gemaakt met de corporaties om in samenwerking met sociaal wijkteams en de gemeente in een vroeger stadium actie te ondernemen om huisuitzettingen te voorkomen. In 2015 is ingezet op 293 Haarlemse ex-gedetineerden. Voor hen is, gebaseerd op de hulpvraag, een individueel re-integratieplan opgesteld en uitgevoerd met betrekking tot de relevante leefgebieden (waaronder wonen, werk en inkomen).	😊
3. Minder huiselijk geweld en kindermishandeling a. Faciliteren AMHK	Wat hebben we gedaan? De uitvoering van Veilig Thuis (samenvoeging AMHK en SHG) was in de regio's Haarlemmermeer, IJmond en Zuid-Kennemerland in 2015 voor het laatst bij twee samenwerkende organisaties belegd: Stichting Kontext en de Jeugd- en Gezinsbeschermers. In 2015 hebben de voorbereidingen plaatsgevonden voor overname van deze organisaties door de zelfstandige stichting Veilig Thuis per 2016. In 2015 is het Multi Disciplinair Centrum Kindermishandeling (MDCK) geopend. De ambitie van het MDCK is om een aanpak bij kindermishandeling te bieden: 1) die kind- en gezinsvriendelijk is en waarin het kind en zijn/haar gezin centraal staan in plaats van de werkwijze van instanties; 2) waarbij snelheid van handelen en de veiligheid van kinderen voorop staan, omdat iedere dag dat een kind mishandeld, misbruikt of verwaarloosd wordt er één te veel is. Wat hebben we niet gedaan? De verhouding tussen Veilig Thuis en voorliggende voorzieningen is nog onvoldoende uitgekristalliseerd. De keten verbetert en integreert de werkprocessen en implementeert een uniform registratiesysteem Veilig Thuis, onder regie van de gemeente. Tenslotte had Veilig Thuis te maken met lange wachtlijsten vanuit 2014 en de zorgmeldingen van de politie die voorheen naar Bureau Jeugdzorg gingen, die met inzet van extra middelen worden weggewerkt.	☹️

Prestatie		2015
b. Faciliteren vrouwenopvang	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2015 is door Blijf Groep een start gemaakt met een bovenregionale aanpak van vrouwenopvang door meerdere centrumgemeenten (Alkmaar, Haarlem, Zaanstad en Hilversum). Een groter werkgebied verhoogt de flexibiliteit binnen de opvang. De centrumgemeenten financieren en gebruiken gezamenlijk de totale keten aan opvang (noodbed, crisisbedden en begeleid wonen) en ambulante hulp. Om terugval en de druk op opvang te reduceren wordt ingezet op begeleiding nadat vrouwen de opvang verlaten hebben.</p> <p>Door onrust en tekortschietende hygiëne op een van de locaties in de regio was de kwaliteit van de opvang daar niet op het gewenste niveau. Door de GGD zijn inspecties uitgevoerd en door Blijf Groep zijn diverse maatregelen genomen. De situatie op de locatie is daardoor aanzienlijk verbeterd, maar blijft nog wel aandacht vragen.</p>	😊
c. Stimuleren inzet Tijdelijk Huisverbod	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Op dit gebied hebben zich geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. Het aantal opgelegde huisverboden fluctueert sinds 2012 tussen de 60 en 80 per jaar. Met dit niveau lijkt het middel effectief te worden ingezet.</p>	😊
4. Beschermd Wonen a. Organiseren beschermd wonen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De toegang tot de maatwerkvoorziening beschermd wonen is ingericht conform de Wmo 2015. In 2015 is bovendien een pilot gestart met vijf grote aanbieders (RIBW K/AM, Heliomare, Parnassia, Leger des Heils, Lievegoed) die de onderzoeksfase van het toegangsproces zelf uitvoeren (gedifferentieerde toegang).</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Bij het uitvoeren en afhandelen van de onderzoeken op grond van de Wmo zijn enige achterstanden ontstaan. De gemeente stelt zich soepel op ten aanzien van de ingangsdatum van de beschikking, zodat cliënten geen nadelige gevolgen ondervinden van de achterstand.</p>	😊
b. Afspraken maken met aanbieders over versterking zelfredzaamheid cliënten	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In de tweede helft van 2015 is gestart met gesprekken met aanbieders over het anders organiseren van het beschermd wonen. Doel is de zelfredzaamheid van cliënten te vergroten en hen meer te laten participeren in de samenleving. Dit moet resulteren in een nieuw beleidskader Opvang, wonen en herstel.</p>	😊
c. Actief in gesprek met aanbieders om uitstroom te bevorderen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De hierboven genoemde gesprekken met aanbieders over een nieuw beleidskader gaan ook over het bevorderen van de uitstroom. Hiermee is dus een begin gemaakt, bijvoorbeeld met het verbeteren van het functioneren van de contigentregeling.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1a. Aantal plaatsen maatschappelijke opvang	63 (2008)	87 (2009) 91 (2010) 91 (2011) 107 (2012) 113 (2013) 103 (2014)	111	145	OGGZ- monitor GGD
3a. Aantal informatie-, advies- en hulpvragen huiselijk geweld	1.832 (2011)	2.232 (2012) 3.324 (2013) 4.259 (2014)	> 2.000	431 ¹	Registratie Veilig Thuis
3c. Aantal opgelegde huisverboden in de Veiligheidsregio Kennemerland	46 (2009)	40 (2010) 55 (2011) 80 (2012) 64 (2013) 82 (2014)	≥ 80	71	Huisverbod Online

¹ Informatie- en adviesvragen zijn op een andere manier geregistreerd dan in voorgaande jaren. Voorheen werden hier ook de meldingen bij opgeteld.

Beleidsveld 2.3 Jeugdbescherming & jeugdreclassering

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Herstel veiligheid voor jeugdigen door inzet jeugdbescherming	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Door het bespreken van casuïstiek aan de Beschermingstafel (samenwerking gemeente, Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis, gecertificeerde instellingen en het CJG) wordt een beroep op hulp in een dwangkader voorkomen en kan de veiligheid van jeugdigen met de inzet van lichtere vormen van hulp worden hersteld. Via het CJG wordt de toegang tot de jeugdhulp geregeld. Het CJG adviseert in en begeleidt ook naar het preventieve aanbod in wijken.</p> <p>Het aantal Ondertoezichtstellingen (OTS) was in 2015 195. Door de transitie met ingang van 2015 is geen goede vergelijking te maken met de voorafgaande jaren waarin nog geen sprake was van woonplaatsbeginsel. In het algemeen is ten aanzien van het aantal OTS-en sprake van een dalende trend.</p>	😊
2. Veiligheid voor jeugdigen samenleving door inzet jeugdreclassering	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Door samenwerking met het onderwijs en door gebruik te maken van het eigen netwerk van jongeren blijkt dat het aantal maatregelen jeugdreclassering is gedaald en tot een lagere recidive leidt. In 2015 zijn 55 jeugdreclasseringsmaatregelen opgelegd. In 2014 waren dit er 66.</p>	😊

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
<p>1. Herstel veiligheid voor jeugdigen door inzet jeugdbescherming</p> <p>a. Integrale gezinsaanpak versterken met de Beschermingstafel</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In Zuid-Kennemerland zijn in de periode januari–juni 35 zaken bij de Beschermingstafel ingebracht, waarvan 24 doorgeleid zijn naar de Raad voor de Kinderbescherming. De andere zaken zijn opgepakt in een vrijwillig kader met ondersteuning van het CJG of in drang. Vanaf juli 2015 worden de cijfers bijgehouden per gemeente. Voor Haarlem zijn in de tweede helft van 2015 in totaal 39 zaken gemeld, waarvan 23 hebben geleid tot een raadsonderzoek. Dertien zaken zijn opgepakt in het vrijwillig kader middels de inzet van drang. In de overige situaties is de hulpverlening die geboden werd, voortgezet.</p>	😊
<p>2. Veiligheid voor jeugdigen samenleving door inzet jeugdreclassering.</p> <p>a. Faciliteren inzet jeugdreclassering en beperking noodzaak daartoe door stevige inzet CJG-coaches</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft in het Veiligheidshuis de keten van justitie en zorg verbonden via het Trajectberaad, waarin wordt gekeken of en welke nazorg voor jongeren nodig is en wie de nazorg levert. De medewerkers van de jeugdreclassering weten de CJG coaches steeds beter te vinden voor vragen en ondersteuning.</p>	😊

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 2 Ondersteuning en zorg	Rekening 2014	2015		Rekening
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
2.1	Maatwerkvoorzieningen	29.843	70.571	65.977	54.654
2.2	Opvang en beschermd wonen	8.712	47.900	49.551	49.644
2.3	Jeugdbescherming & jeugdreclassering	0	3.427	3.320	3.130
Totaal lasten		38.555	121.898	118.848	107.448
Baten (exclusief mutaties reserves)					
2.1	Maatwerkvoorzieningen	3.414	3.794	5.554	6.252
2.2	Opvang en beschermd wonen	0	784	784	2.404
2.3	Jeugdbescherming & jeugdreclassering	0	0	0	0
Totaal baten		3.414	4.578	6.338	8.656
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		35.141	117.320	112.510	98.911
Toevoeging aan reserves		11.960	922	1.329	16.033
Onttrekking aan reserves		8.394	2.410	4.876	5.603
Saldo inclusief mutaties reserves		38.707	115.832	108.963	109.223

Analyse saldo programma

Het programma 2 Ondersteuning en zorg sluit met een nadelig saldo van € 109,223 miljoen. Dit is € 0,260 miljoen nadeliger dan het geraamde saldo. De analyse op beleidsveldniveau is exclusief mutaties in de reserves. De mutaties in de reserves zijn per programma onder de toelichting op de beleidsvelden opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

2.1 Maatwerkvoorzieningen	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	70.571	-3.794
Bijgestelde begroting 2015	65.977	-5.554
Mutaties tijdens het begrotingsjaar	-4.593	-1.760
Jaarrekening 2015	54.654	-6.252
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	-11.323	-698
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-15.917	-2.457

(bedragen x € 1.000)

2.1 Maatwerkvoorzieningen		Bedrag	v/n
Toelichting Lasten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		-4.593	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	-261	v
Berap 2015-1	Overheveling budget mantelzorgondersteuning	-590	v
	Correctie budgetoverheveling programmabudget sociaal domein	257	n
	Regeling meerkosten chronische zieken en gehandicapten	-720	v
Kadernota 2015	Inrichtingsplan sociaal domein	-3.794	v
	Sociaal domein	1.503	n
Berap 2015-2	Jeugd invulling taakstelling meicirculaire 2015	-922	v
	Budgetoverheveling AWBZ en Beschermd wonen	-407	v
	Huishoudelijke hulp toelage	672	n
	Korting AWBZ gelden meicirculaire 2015	-314	v
	Sociaal domein Wmo programma 2.1	257	n
Berap 2015-3	Integratie-uitkering Jeugd	-145	v

	Mutaties kleiner dan €100.000	-129	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-11.323	v
	Een aantal budgetten dat voor de transformatie is geraamd (inhuur, advies en onvoorzien) grotendeels niet besteed.	-725	v
	Op collectief vraagafhankelijk vervoer is, als gevolg van de doorwerking van besparingsmaatregelen op OV- taxi uit 2014, een voordelig resultaat van € 685.000 gerealiseerd.	-685	v
	Door minder aanvragen voor zowel huur en onderhoud van woonvoorzieningen als lagere dotaties aan de voorziening woningaanpassingen is een voordeel van € 646.000 gerealiseerd.	-646	v
	Op huishoudelijke ondersteuning is een voordeel van ruim € 2,2 miljoen gerealiseerd. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de dalingen van het aantal indicaties in de tweede helft van het jaar zich verder heeft voorgezet. Hiermee was eerder geen rekening gehouden. De extra middelen voor Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT), waarvoor bijna geen aanvragen in 2015 zijn gedaan, zijn hierbij inbegrepen.	-2.271	v
	De kosten van Pgb's zijn € 572.000 lager dan geraamd. In de ramingen tot en met de financiële bijstelling 2015 is uitgegaan van de toegekende Pgb's. Niet alle persoonsgebonden budgetten blijken in 2015 echter volledig te zijn 'verzilverd'. Daarnaast zijn de uitvoeringskosten van de SVB niet aan de gemeente doorberekend.	-572	v
	De uitgaven voor nieuwe Wmo taken (begeleiding en dagbesteding) zijn € 1.935.000 lager dan geraamd. De ramingen waren gebaseerd op de gegevensoverdracht vanuit het zorgkantoor. Hierin bleken indicaties opgenomen te zijn die niet door de cliënt worden gebruikt.	-1.935	v
	Onderdeel van de raming voor de nieuwe Wmo taken is de uitvoering van de Wtcg/CER. Hiervoor is een bijdrage van bijna € 1,1 miljoen begroot. Omdat een groot deel van de aanvragen pas na afloop van 2015 ingediend en afgehandeld kan worden, is er een voordeel van € 800.000. Tegemoetkoming en compensatie die betrekking heeft op 2015 komt ten laste van het budget 2016. Binnen de nieuwe taken is ook een aantal "algemene budgetten" geraamd, waaronder uitgaven voor landelijke taken (doventolk, 24-uur bereikbaarheid). Deze landelijke taken worden door de VNG uitgevoerd. De kosten zijn al in mindering gebracht op de Integratie-uitkering. Dat leidt, ten opzichte van de raming, tot een voordeel van ruim € 125.000	-925	v
	Niet alle toegekende persoonsgebonden budgetten Jeugd zijn in 2015 'verzilverd'. Ten opzichte van de begroting vallen de uitgaven € 1.321.000 lager uit.	-1.321	v
	Uit de afrekeningen met de door ons gecontracteerde instellingen is gebleken, dat door de instellingen niet de volledige contractomvang is gebruikt. Er ontstaat hierdoor een voordeel ten opzichte van de begroting van € 2,2 miljoen. In 2015 is het contract voor de Jeugd GGZ niet volledig besteed. Datzelfde geldt voor de uitnutting van instellingen met een landelijk raamcontract. Tenslotte is het landelijke beeld dat de jeugdhulp als gevolg van de transitie de eerste twee kwartalen achter is gebleven in vergelijking met voorgaande jaren. De laatste twee kwartalen is zichtbaar dat deze dip zich herstelt. De vermoedelijke oorzaak hiervan is dat veel cliënten eind 2014 hun zorgvraag nog via de oude bekende weg hebben geregeld. Daardoor nam de vraag in de eerste twee kwartalen tijdelijk af.	-2.200	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-517	v
Toelichting Baten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		-1.760	v
Kadernota 2015	Formatie gemeente Zandvoort sociaal domein	-1.696	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-64	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-698	v
	Vergoeding uit deelname aan de regresovereenkomst Wmo 2015.	-104	v
	De opbrengsten uit eigen bijdragen zijn hoger dan begroot. Naast een voorzichtige raming hebben ook de opbrengsten uit voorgaande jaren hieraan bijgedragen.(zie ook toelichting baten Beschermd wonen, 2.2).	-491	v
	Hogere baten van regiogemeenten i.v.m. opvang zwerfjongeren.	-131	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	29	n

(bedragen x € 1.000)

2.2 Opvang en beschermd wonen	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	47.900	-784
Bijgestelde begroting 2015	49.551	-784
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>1.650</i>	<i>0</i>
Jaarrekening 2015	49.664	-2.404
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>113</i>	<i>-1.620</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	1.763	-1.620

(bedragen x € 1.000)

2.2 Opvang en beschermd wonen	Bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	1.650	n
Berap 2015-1		
Convenant veldwerk Schiphol Leger des Heils	101	n
Toevoegen budgetoverheveling maatschappelijke opvang	432	n
Kadernota 2015		
BK 22 opvangvoorzieningen	550	n
Sociaal domein	901	n
Berap 2015-2		
Beschermd wonen	-1.307	v
Verbouwing en inrichting 24-uursopvang	217	n
Berap 2015-3		
Integratie-uitkering Beschermd wonen	596	n
Mutaties kleiner dan €100.000	160	n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	113	n
Het resultaat Beschermd wonen bedraagt in totaal € 304.000 (€ 96.000 op afgesloten contracten en € 208.000 op uitgekeerde PGB's). Het voordeel komt deels doordat niet of nog niet alle declaraties van de instellingen zijn goedgekeurd.	-304	v
Bij het AMHK is er sprake van een eenmalige overschrijding van € 300.000 door een tegemoetkoming in de opstartkosten.	510	n
Onderbesteding DU MO (resultaatbestemming)	-165	v
Mutaties kleiner dan €100.000	72	n
Toelichting Baten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	-	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	-1.620	v
De raming van de Eigen bijdrage is het hele jaar constant op € 1,5 miljoen gehouden. De raming is volledig gebaseerd op de gegevens die medio 2014 bij het opstellen van de Begroting 2015 vanuit het Rijk en CAK beschikbaar waren. Zoals al in de Bestuursrapportage 2015-3 is aangekondigd, is de werkelijk ontvangen Eigen bijdrage hoger dan verwacht. In werkelijkheid is bijna € 1,4 miljoen méér ontvangen voor Beschermd wonen.	-1.412	v
Bij het AMHK is er sprake van een eenmalige overschrijding van € 300.000 door een tegemoetkoming in de opstartkosten.	-208	v

(bedragen x € 1.000)

2.3 Jeugdbescherming & jeugdreclassering	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	3.427	0
Bijgestelde begroting 2015	3.320	0
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>-107</i>	<i>0</i>
Jaarrekening 2015	3.130	0
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>-189</i>	<i>0</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-297	0

(bedragen x € 1.000)

2.3 Jeugdbescherming & jeugdreclassering		Bedrag	v/n
Toelichting Lasten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		-107	v
Kadernota 2015	Inrichtingsplan sociaal domein	-107	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-189	v
	Eindafrekeningen met instellingen die werkzaam zijn op het gebied van jeugdbescherming en reclassering vallen in totaal € 189.000 lager uit.	-189	v

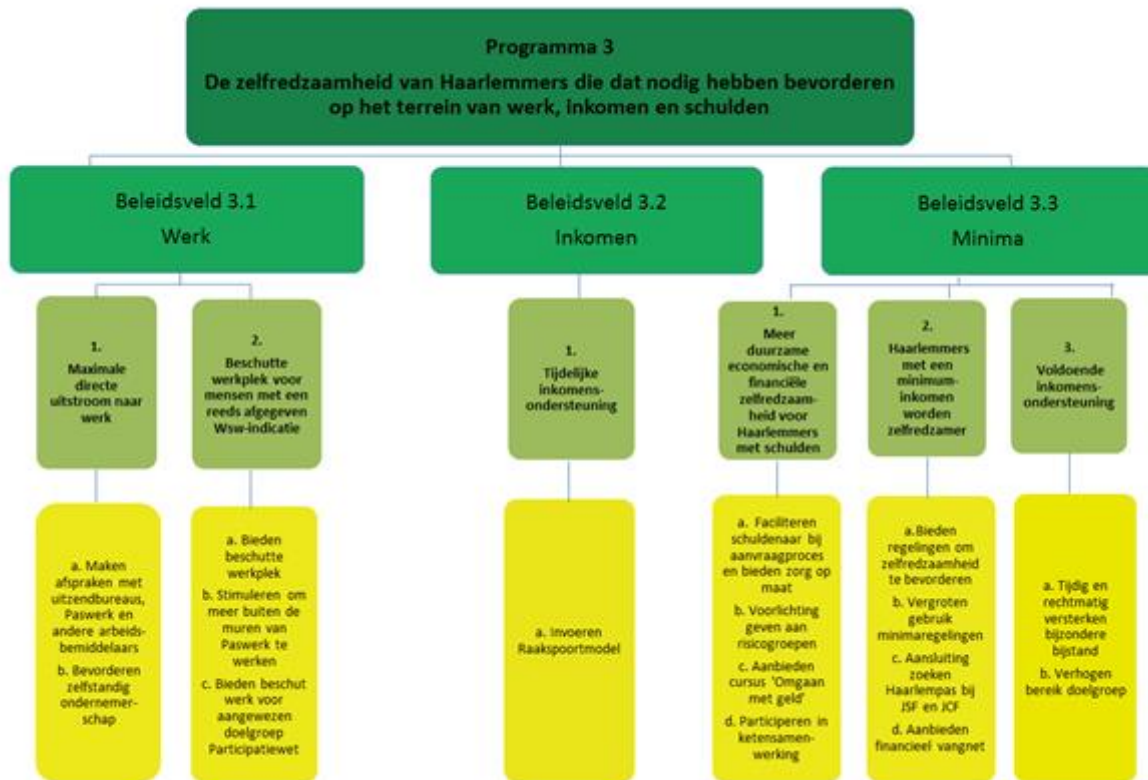
Mutaties reserves

(bedragen x € 1.000)

2	Ondersteuning en zorg	Lasten	Baten
	Primaire begroting 2015	922	-2.410
	Bijgestelde begroting 2015	1.329	-4.876
	<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>407</i>	<i>-2.466</i>
	Jaarrekening 2015	16.033	-5.603
	<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>14.705</i>	<i>-727</i>
	Resultaat t.o.v. primaire begroting	15.111	-3.193

Programma 3 Werk en inkomen

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	Werk, Economische Zaken, Sociale Zaken, Coördinatie Sociaal domein
Afdeling(en)	Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Met ingang van 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht geworden en is de Wsw afgesloten voor nieuwe instroom. De gemeente biedt sindsdien dienstverlening aan nieuwe doelgroepen, zoals Haarlemmers die voorheen in de Wsw of de Wajong zouden belanden en die een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Op basis van de individuele mogelijkheden van deze Haarlemmers wordt gezamenlijk bekeken hoe ze kunnen participeren in de samenleving. De primaire focus ligt daarbij op werk. Samen met partners kijkt de gemeente naar de beste dienstverlening voor het individu in de vorm van bemiddeling naar werk, dagbesteding of een aanvraag voor een Participatiewet uitkering. Dit geldt voor alle inwoners die zich melden met een kleine of grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Zo geeft de gemeente Haarlem uitvoering aan de Participatiewet.

Dit jaarverslag toont aan dat doelstellingen met bijbehorende streefwaarden op verschillende terreinen voorzichtig zijn ingeschat bij het opstellen van de begroting 2015. Op meerdere terreinen worden de streefwaarden zeer ruim behaald. Het realiseren van deze doelstellingen is mogelijk gebleken binnen de budgettaire kaders. Het is tevens mogelijk gebleken een bedrag toe te voegen aan de Wwb reserve en daarnaast zijn niet bestede middelen voor minima en bijzondere bijstand aan de reserve Sociaal domein toegevoegd zodat deze voor 2016 beschikbaar blijven.

In 2015 was sprake van een toename van het aantal uitkeringsgerechtigden. Dit lag in de lijn der verwachting omdat deze groep geen beroep meer kon doen op de oude regelingen, zoals de sociale werkvoorziening. Om Haarlemmers die dat nodig hebben een financieel vangnet te bieden, is zowel rechtmatigheid als tijdigheid van betaling van belang. In 2015 zijn op beide terreinen stappen voorwaarts gezet.

De gemeente Haarlem heeft zich in 2015 ingezet op de verbetering van communicatie en versimpeling van regelingen om de soms lastig te bereiken minimadoelgroep beter te voorzien van informatie. Dit heeft geleid tot een toename van het aantal Haarlempassen, het beroep op het Jeugd Sportfonds en Jeugd Cultuurfonds en het gebruik van individuele bijzondere bijstand.

Hoewel er sprake is van een terugloop in het aantal klanten dat zich meldt voor schulddienstverlening, is er sprake van een stijging van het aantal mensen dat succesvol een drie jarig traject doorlopen heeft.

Door het bieden van een financieel vangnet, tijdelijke inkomensondersteuning en/of dienstverlening op het gebied van schuldenproblematiek bevorderde de gemeente in 2015 de zelfredzaamheid van Haarlemmers die dat nodig hebben.

Beleidsveld 3.1 Werk

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Maximale directe uitstroom naar werk	Wat hebben we bereikt? Door inzet van en samenwerking met onze re-integratiepartners Pasmach en Agros zijn 529 klanten geplaatst op de arbeidsmarkt.	😊
2. Beschutte werkplek voor mensen met een reeds afgegeven Wsw-indicatie	Wat hebben we bereikt? Voor de mensen met een Wsw-indicatie is een beschutte werkplek geboden. Dit betreft 674 Haarlemmers met een Wsw-indicatie.	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
2. Aantal Haarlemmers met een Wsw indicatie	703 (2009)	729 (2010) 729 (2011) 702 (2012) 685 (2013) 703 (2014)	649	674	Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningsschap Zuid- Kennemerland

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Maximale directe uitstroom naar werk a. Maken afspraken met uitzendbureaus, Paswerk en andere arbeidsbemiddelaars	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? Er zijn contracten afgesloten met re-integratie partners Pasmatch (een dienst binnen Paswerk) en Agros en de Kas. In totaal zijn 529 plaatsingen op de arbeidsmarkt gerealiseerd. Het betreft hier met name directe bemiddeling nadat inwoners zich bij de gemeente hebben gemeld voor een uitkering en ook klanten die al een uitkering ontvangen. Een goede samenwerking met onze partners op het gebied van re-integratie en arbeidsbemiddeling is van groot belang. Pasmatch en Agros hebben uitvoering gegeven aan directe bemiddeling naar werk of toeleiding naar scholing binnen het werkproces van het Poortmodel. Tevens werkt de gemeente op het Werkplein samen met het UWV, regiogemeenten en (vertegenwoordigers van) werkgevers om zo een optimale dienstverlening voor Haarlemmers op het gebied van werk en re-integratie vorm te geven.	
b. Bevorderen zelfstandig ondernemerschap	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? Haarlemse ondernemers in problemen worden conform de Participatiewet geholpen om een eventuele doorstart mogelijk te maken via begeleiding of financiering. Ook uitkeringsgerechtigden die een eigen onderneming willen starten kunnen zich bij de gemeente melden. Een belangrijke voorwaarde voor een traject bijstandsbesluit zelfstandigen (BBZ-traject) is het hebben van een levensvatbaar ondernemersplan. 'Eigen Werk' van de Dienst Werk en Inkomen (DWI) van de gemeente Amsterdam toetst voor de gemeente Haarlem de opgestelde ondernemingsplannen daarop. Dit zorgt tevens voor een select aantal BBZ-trajecten. Met 27 trajecten in 2015 is de streefwaarde gehaald.	
2. Beschutte werkplek voor mensen met een reeds afgegeven Wsw-indicatie a. Bieden beschutte werkplek	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? Met de inwerkingtreding van de Participatiewet op 1 januari 2015 kwamen er geen nieuwe plaatsen meer bij in de sociale werkvoorziening. Mensen die een vast contract hadden in de Wsw behielden deze. Daarnaast zijn alle mensen op de Wsw wachtlijst gesproken en is hen een aanbod gedaan en/of heeft bemiddeling naar beschut werk plaatsgevonden. De mensen die potentie hebben voor een (garantie)baan, kregen een traject gericht op betaald werk. De overige personen kregen een aanbod gericht op andere vormen van participatie.	
b. Stimuleren om meer buiten de muren van Paswerk te werken	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? In 2015 zijn 281 mensen gedetacheerd vanuit Paswerk bij een andere organisatie of bedrijf, 193 zijn individueel gedetacheerd en 88 in een groep. Het absolute aantal is in 2015 nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2014. Het betreft 40% van de totale populatie in de sociale werkvoorziening. <b style="color: green;">Wat hebben we niet gedaan? Het percentage Wsw-klanten dat werkt bij reguliere werkgevers buiten Paswerk in de vorm van begeleid werken is laag en is de afgelopen jaren verder afgenomen. Het blijft moeilijk om mensen met een Wsw-indicatie bij een reguliere werkgever aan de slag te houden.	
c. Bieden beschut werk voor aangewezen doelgroep Participatiewet	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? In het najaar van 2015 is in het kader van het uitvoeringsprogramma Participatiewet (2015/162169) gestart met een pilot beschut werk. De doelgroep voor dit instrument betreft mensen die uitsluitend in een beschutte omgeving onder aangepaste omstandigheden kunnen werken, zoals mensen die voorheen in de sociale werkvoorziening zouden belanden of Wajongers met een beperkte loonwaarde. De indiceringen door het UWV voor deze plekken zijn in de tweede helft van 2015 gestart. <b style="color: green;">Wat hebben we niet gedaan? Het aantal plekken is nog beperkt van omvang. De pilotfase moet duidelijkheid bieden over aard en (structurele) kosten van dergelijke plekken.	

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1a. Aantal klanten geplaatst op de arbeidsmarkt	219 (2008)	279 (2009) 213 (2010) 263 (2011) 490 (2012) 327 (2013) 502 (2014)	425	529	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal gestarte BBZ trajecten nieuwe ondernemers	24 (2006)	12 (2010) 30 (2011) 1 (2012) 21 (2013) 14 (2014)	15	27	Gemeentelijke registratie
2b. Percentage Wsw klanten dat werkt buiten Paswerk	3% (2008)	1% (2009) 1% (2010) 1,5% (2011) 2,8% (2012) 2% (2013) 1% (2014)	3%	1%	Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Zuid-Kennemerland

Beleidsveld 3.2 Inkomen

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Tijdelijke inkomensondersteuning	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Tijdelijke inkomensondersteuning in de vorm van een Participatiewet uitkering wordt geboden aan Haarlemmers die niet in hun eigen inkomen kunnen voorzien en die daarvoor in aanmerking komen. Het aantal Haarlemmers dat hier een beroep op doet is toegenomen. Dit komt door de nieuwe doelgroepen die vanaf 2015 op de bijstand zijn aangewezen. Ook de economische omstandigheden spelen hierin een rol.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1. Aantal klanten met inkomensondersteuning 18-65 jaar	2.808 (2012)	3.273 (2013) 3.441 (2014)	3.600	3.589	Gemeentelijke registratie

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Tijdelijke inkomensondersteuning a. Invoeren Raakspoortmodel	<b style="color: green;">Wat hebben we gedaan? Met ingang van 1 januari 2015 is het Poortmodel (voorheen: Raakspoortmodel) ingevoerd. Deze nieuwe vorm van dienstverlening beschouwt mensen die zich melden voor een uitkering de eerste vier weken als een potentiële werknemer. Haarlemmers worden aangesproken op en begeleid bij het vinden van werk om de zelfredzaamheid te bevorderen en hen in staat te stellen een eigen inkomen te genereren. Haarlemmers van wie redelijkerwijs niet kan worden verwacht dat zij (op korte termijn) een baan vinden, kunnen direct een aanvraag voor een uitkering indienen. Door intensieve begeleiding aan het begin van dit proces is het percentage aanvragen dat binnen de wettelijke termijn wordt afgehandeld hoger dan in voorgaande jaren. Deze termijn van acht weken kan worden overschreden indien er nog aanvullende informatie van de klant benodigd is of er een beroep op de hersteltermijn wordt gedaan. In 82% van de gevallen is het binnen deze acht weken afgehandeld.	

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1a. Percentage aanvragen inkomensondersteuning binnen wettelijke termijn afgehandeld	55% (2012)	72% (2013) 75% (2014)	80%	82%	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 3.3 Minima

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Meer duurzame economische en financiële zelfredzaamheid voor Haarlemmers met schulden	<b style="color: green;">Wat hebben we bereikt? Met het aanbieden van de verplichte cursus ‘omgaan met geld’ helpt de gemeente Haarlemmers die in een schulddienstverleningstraject zitten meer financieel zelfredzaam te worden. Het jaar 2015 is afgesloten met 129 geslaagde schuldbemiddelingstrajecten. Dit betekent dat 129 burgers na een driejarig traject erin geslaagd zijn om schuldenvrij te zijn en daardoor meer duurzaam economisch en financieel zelfredzaam zijn geworden.	
2. Haarlemmers met een minimuminkomen worden zelfredzamer	<b style="color: green;">Wat hebben we bereikt? Het aantal verstrekte Haarlempassen is het afgelopen jaar toegenomen. Tevens is het gebruik van het Jeugd Sport Fonds (JSF) en Jeugd Cultuur Fonds (JCF) bijna verdubbeld. Ook het aantal mensen dat gebruik maakt van bijzondere bijstand is verder gestegen. Dit laat zien dat het bereik van de minima doelgroep is verbeterd. <b style="color: green;">Wat hebben we niet bereikt? Het aantal toekenningen van de minima-regelingen in 2015 is lager dan het aantal in 2014. Dit heeft mede een technische oorzaak: de minimaregeling voor een tegemoetkoming in de eigen bijdrage Wmo is vanaf 2015 ondergebracht bij de bijzondere bijstand.	
3. Voldoende inkomensondersteuning	<b style="color: green;">Wat hebben we bereikt? Zowel het aantal Haarlemmers als het aantal toekenningen dat gebruik maakt van individuele bijzondere bijstand is bijna verdubbeld.	

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
2. Aantal kinderen dat via Haarlempas beroep doet op JSF/JCF	367/109 (2012)	773/161 (2013) 816/172 (2014)	560/140	1006/203	Registratie JSF en JCF
3. Aantal Haarlemmers dat gebruik maakt van individuele bijzondere bijstand	1.531 (2012)	1.354 (2013) 1.206 (2014)	1.600	2.382	Gemeentelijke registratie
3. Aantal toekenningen individuele bijzondere bijstand	2.238 (2013)	2.238 (2013) 1.737 (2014)	2.400	3.128	Gemeentelijke registratie
3. Aantal toekenningen minima-regelingen	3.234 (2013)	3.234 (2013) 3.996 (2014)	3.600	2.596	Gemeentelijke registratie

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Meer duurzame economische en financiële zelfredzaamheid voor Haarlemmers met schulden a. Faciliteren Schuldenaar bij aanvraagproces en bieden zorg op maat	Wat hebben we gedaan? De sociaal wijkteams nemen waar dat in gezinnen waar problemen spelen, vaak ook sprake is van schulden. De gemeente biedt een brede toegankelijkheid van integrale schuldhulpverlening. Bij elke aanvraag wordt een individuele afweging gemaakt, zodat de ondersteuning op maat toepast wordt op de mogelijkheden en benodigdheden van de hulpvrager. Schulddienstverlening omvat maatwerkoplossingen, zoals: het treffen van een schuldenregeling, verwijzing naar het wettelijk saneringstraject (wet schuldsanering natuurlijke personen (WSNP)), budgetbeheer, advisering, doorverwijzing, preventie en nazorg. In 2015 zijn bovendien adviesgesprekken met Haarlemmers met een koopwoning-schuld en ex-ondernemers gevoerd voor begeleiding op maat. In 2015 zijn 25% meer schuldbemiddelingstrajecten succesvol doorlopen. In Haarlem is het aantal klanten dat zich meldt voor schulddienstverlening iets terug gelopen.	😊
b. Voorlichting geven aan risicogroepen	Wat hebben we gedaan? De gemeente verzorgt ieder jaar voorlichtingsbijeenkomsten, budgetcursussen en workshops aan risicogroepen, waaronder jongeren en minima. Het onderwerp 'grip op geld' wordt in kleine groepen behandeld op scholen, bij maatschappelijke instellingen en bij justitiële inrichtingen. In 2015 is de voorlichting aan 1.034 personen gegeven, een verdubbeling ten opzichte van 2014.	😊
c. Aanbieden cursus 'omgaan met geld'	Wat hebben we gedaan? Tijdens het schulddienstverleningstraject hebben 129 klanten de verplichte cursus 'omgaan met geld' gevolgd. Het volgen van de cursus leidt tot een afbouw van het budgetbeheer waardoor de klant financieel zelfredzamer wordt.	😊
d. Participeren in ketensamenwerking	Wat hebben we gedaan? Humanitas biedt Haarlemmers met schulden laagdrempelige ondersteuning bij het op orde krijgen van de administratie en is daarmee een belangrijke partner van de gemeente in het bieden van goede schulddienstverlening. De pilot Innovatieve Schuldhulp Goede Gieren is in 2015 in Haarlem gestart vanuit het oogpunt om ogenschijnlijk onoplosbare schuldenproblematiek op onorthodoxe wijzen aan te pakken. De sociaal wijkteams spelen hierin een rol, waarmee ook de maatschappelijke organisaties een bijdrage leveren aan de ketensamenwerking. Evenals in voorgaande jaren is de gemeente lid van de NVVK, de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet en is de gemeente NVVK gecertificeerd. Dit maakt dat een aantal schuldeisers eerder bereid is mee te werken aan een minnelijk traject. De gemeente heeft een protocol opgesteld ter voorkoming van huisuitzettingen van gezinnen met kinderen en dit heeft ervoor gezorgd dat een aantal huisuitzettingen is voorkomen.	😊

Prestatie		2015
2. Haarlemmers met een minimuminkomen worden zelfredzamer a. Bieden regelingen om zelfredzaamheid te bevorderen	Wat hebben we gedaan? In 2015 zijn 10% meer Haarlempassen verstrekt dan vooraf was ingeschat. Daarmee is het bereik van de minima vergroot. Door het toegenomen gebruik van de Haarlempas zijn meer Haarlemmers met een laag inkomen in staat om aan maatschappelijke activiteiten deel te nemen. Tevens is een groter bereik gerealiseerd door de nieuwe regeling 'Wettelijk eigen risico zorgverzekeringswet'. Meer Haarlemmers kregen een tegemoetkoming in de eigen bijdrage huishoudelijke ondersteuning en andere Wmo-voorzieningen zoals een scootmobiel, woningaanpassingen en de OV-taxi.	
b. Vergroten gebruik minimaregelingen	Wat hebben we gedaan? Op 2 juli 2015 heeft de raad besloten de inkomensdrempel voor de individuele inkomensvoet te verruimen naar 110% van het sociaal minimum. Hiermee is de potentiële doelgroep vergroot. De regeling voor chronisch zieken is afgeschaft. Het budget is toegevoegd aan de regeling 'tegemoetkomingen wettelijk eigen risico zorgverzekeringswet' en de 'eigen bijdrage Wmo'. Dit betreft dezelfde doelgroep als de oude regeling en betekent een sterke vereenvoudiging voor het vaststellen van het recht. Wat hebben we niet gedaan? Het effect van deze verruiming van de inkomensgrens is in 2015 niet zichtbaar. In november en december zijn veel aanvragen voor de individuele inkomensvoet ingediend. Door achterstanden worden de meeste aanvragen in 2016 afgehandeld. De nieuwe regelingen voor tegemoetkoming in eigen bijdrage Wmo vallen met ingang van 1 januari 2015 onder de bijzondere bijstand. Daarom is er sprake van een aanzienlijke daling van het aantal verstrekte minimaregelingen. Dit is zichtbaar in het aantal mensen dat gebruik maakt van een minimaregeling. Dit betrof 2.583 mensen in 2014 en 2.174 in 2015.	
c. Aansluiting zoeken Haarlempas bij JSF en JCF	Wat hebben we gedaan? Het aantal kinderen dat gebruik maakt van het JSF/JCF is 20% gestegen ten opzichte van vorig jaar. In 2015 is extra geïnvesteerd in communicatie om deze regeling bij de doelgroep bekend te maken. Dit heeft in 2015 zijn vruchten afgeworpen.	
d. Aanbieden financieel vangnet	Wat hebben we gedaan? Het aantal Haarlemmers dat gebruik maakt van bijzondere bijstand is toegenomen in 2015 (van 1.206 naar 2.382 Haarlemmers). Bovendien is het aantal toekenningen, een persoon kan meerdere toekenningen ontvangen, voor bijzondere bijstand ook toegenomen in 2015 (van 1.737 naar 3.128). Dit komt mede door de nieuwe regeling tegemoetkoming eigen bijdrage Wmo die vanuit de bijzondere bijstand wordt gefinancierd. Ook is door het vergroten van de doelgroep een stijging van het gebruik waar te nemen.	
3. Voldoende inkomensondersteuning a. Tijdig en rechtmatig verstrekken bijzonder bijstand	Wat hebben we gedaan? Het percentage van de aanvragen individuele bijzondere bijstand dat binnen de wettelijke termijn is afgehandeld is 98%. Dit is daarmee aanmerkelijk hoger dan voorgaande jaren en hoger dan de streefwaarde van 90%.	
b. Verhogen bereik doelgroep	Wat hebben we gedaan? De voorwaarden om voor een Haarlempas in aanmerking te komen zijn versoepeld. Ook zijn burgers actief benaderd en geïnformeerd over de mogelijkheden van bijzondere bijstand en de minima regelingen. Zodra iemand een beroep deed op één van deze regelingen en ze beschikten nog niet over een Haarlempas, is deze meteen verstrekt. Folders zijn geactualiseerd en de informatievoorziening via internet is verbeterd. Het Platform Minima Organisaties heeft ook een bijdrage aan deze ontwikkeling geleverd. Dit alles heeft geleid tot een toename van bijna 35%.	

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1a. Aantal klanten schulddienstverlening	925 (2013)	1.068 (2014)	900	845	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal geslaagde schuldbemiddelingstrajecten (na drie jaar)	75 (2013)	75 (2013) 101 (2014)	75	129	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal deelnemers aan preventieve voorlichtingsbijeenkomsten met betrekking tot schuldenproblematiek	619 (2013)	525 (2014)	600	1.034	Gemeentelijke registratie
1c. Aantal deelnemers aan de verplichte cursus omgaan met geld in het kader van schulddienstverlening	62 (2013)	62 (2013) 196 (2014)	50	134	Gemeentelijke registratie
2a en b. Aantal minimahuishoudens met Haarlempas	4.991 (2012)	4.986 (2013) 4.240 (2014)	5.100	5.686	Gemeentelijke registratie
3a. Percentage aanvragen bijzondere bijstand binnen wettelijke termijn afgehandeld	87% (2012)	89% (2013) 91% (2014)	90%	98%	Gemeentelijke registratie

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 3 Werk en inkomen	Rekening 2014	2015		Rekening
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	
	Lasten (exclusief mutaties reserves)				
3.1	Werk	23.232	21.994	24.597	23.444
3.2	Inkomen	59.329	60.291	60.821	60.489
3.3	Minima	9.777	12.451	13.437	13.091
	Totaal lasten	92.338	94.736	98.855	97.025
	Baten (exclusief mutaties reserves)				
3.1	Werk	24.373	7	105	1.024
3.2	Inkomen	55.535	54.721	52.401	53.334
3.3	Minima	925	1.258	868	1.135
	Totaal baten	80.833	55.986	53.374	55.493
	Totaal saldo exclusief mutatie reserves	11.505	38.750	45.481	41.531
	Toevoeging aan reserves	3.693	0	1.200	2.763
	Onttrekking aan reserves	944	3.158	5.061	3.738
	Saldo inclusief mutaties reserves	14.254	35.592	41.620	40.556

Analyse saldo programma

Het programma 3 sluit met een nadelig saldo van € 40,556 miljoen. Dit is € 1,064 miljoen voordeliger dan het geraamde saldo. De analyse op beleidsveldniveau is exclusief mutaties in de reserves. De mutaties in de reserves zijn per programma onder de toelichting op de beleidsvelden opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

3.1 Werk	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	21.994	-7
Bijgestelde begroting 2015	24.597	-105
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>2.603</i>	<i>-98</i>
Jaarrekening 2015	23.444	-1.024
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>-1.154</i>	<i>-919</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	1.449	-1.018

(bedragen x € 1.000)

3.1 Werk	Bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	2.603	n
Jaarovergang	734	n
Berap 2015-1	-400	v
	658	n
Kadernota 2015	1.563	n
Berap 2015-2	-125	v
	503	n
	105	n
	323	n
Berap 2015-3	-300	v
	-658	v
	200	n

Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-1.154	v
	Om zo effectief mogelijk om te gaan met de middelen welke voor het beleidsveld Werk beschikbaar zijn, is gekozen voor een aanzienlijk aandeel no cure no pay contracten. Deze contracten zijn niet alleen efficiënt maar leiden ook tot een uitbetaling welke aanzienlijk later is dan het moment waarop de prestatie geleverd wordt. Immers pas nadat sprake is van een bestendig resultaat (langer dan 3 maanden) mag er pas gefactureerd worden. Dat leidt tot een voordeel van €794.000.	-794	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-360	v
Toelichting Baten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		-98	v
Berap 2015-1	Re-integratieactiviteiten ESF	-658	v
Berap 2015-2	Vergoeding gepleegde inzet BBZ	-105	v
Berap 2015-3	Overheveling raming uitgaven en baten ESF 2014-2016	658	n
	Mutaties kleiner dan €100.000	7	n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-919	v
	Door een nacalculatie van de afgedragen BTW over het boekjaar 2014 is voor het programma werk een bedrag van €478.000 ontvangen van de belastingdienst.	-478	v
	Vanuit het Rijk zijn de Wsw bonussen inzake de gerealiseerde begeleid werkplekken over 2012 en 2013 ontvangen. Tevens is over 2014 een nabetaling geweest. In totaal is er voor €160.000 meer ontvangen dan geraamd.	-160	v
	In 2015 is er vanwege de grotere toestroom van statushouders, meer ontvangen van het COA voor de coaching en huisvesting.	-195	v
	Mutaties posten kleiner dan €100.000	-86	v

(bedragen x € 1.000)

3.2 Inkomsten	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	60.291	-54.721
Bijgestelde begroting 2015	60.821	-52.401
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	529	2.320
Jaarrekening 2015	60.489	-53.334
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-331	-933
Resultaat t.o.v. primaire begroting	198	1.387

(bedragen x € 1.000)

3.2 Inkomsten	Bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	529	n
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	-662 v
Berap 2015-1	Bijstellen budget gebundelde uitkering Participatiewet	-2.099 v
Kadernota 2015	Sociaal domein	3.311 n
	Mutaties kleiner dan €100.000	-21 v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	-331	v
	Om de grotere instroom van uitkeringsgerechtigden optimaal te kunnen bedienen is meer inhuur nodig geweest dan begroot. Dit mede doordat niet de volledige interne vacaturruimte is ingevuld.	100 n
	In de loop van 2015 is gebleken dat de betaling van de verplichte afdrachten aan Zorginstituut Nederland voor mensen met een uitkering die de verplichte zorgkostenpremie niet betalen, niet correct is gebeurd. Het zorginstituut vordert daarom van de gemeente deze niet afgedragen premies terug.	512 n
	Door de invoering van de kostendelersnorm, gecombineerd met een verscherpte periodieke rechtmatigheidscontrole, zijn er minder lasten voor de uitvoering van de Participatiewet geweest dan begroot.	-2.052 v

	De kostendelersnorm heeft geleid tot een verlaging van de lasten voor de uitvoering van de IOAW.	-189	v
	Door een veroudering van het debiteurenbestand, waarop minder ontvangen wordt dan recente vorderingen, en daardoor minder ontvangsten op nieuwe vorderingen, is een extra dotatie noodzakelijk geweest voor de voorziening dubieuze debiteuren.	1.066	n
	Er is fors ingezet om mensen met een bijstandsuitkering aan het werk te helpen. De kosten die hiermee gemoeid gaan, waardoor minder lasten aan uitkeringen het directe gevolg zijn, waren meer dan geraamd.	660	n
	In 2015 is er de verplichte loonkostensubsidie ingevoerd. Hiervan kunnen werkgevers gebruik maken die Haarlemmers aannemen met een arbeidsbeperking. Voor 2015 was hier een bedrag van €200.000 voor geraamd, echter er is geen enkele aanvraag geweest.	-200	v
	De uitgaven voor de uitvoering van het Bijstandsbesluit zelfstandigen zijn in 2015 lager geweest dan geraamd.	-259	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	31	n
Toelichting Baten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		2.320	n
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	712	n
Berap 2015-1	Bijstellen budget gebundelde uitkering Participatiewet	2.099	n
Berap 2015-2	Loonkostensubsidie en uitvoeringscapaciteit	-491	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-933	v
	De rijksbijdrage voor de participatiewet is eind 2015 definitief hoger vastgesteld dan het voorlopige budget.	-747	v
	In 2015 zijn meer debiteuren geboekt dan geraamd welke voor 100% voorzien worden.	-191	v
	Voor de uitvoering van de BBZ zijn minder lasten geweest dan geraamd. Hierdoor is er ook minder dekking nodig geweest vanuit de vooruit ontvangen subsidie voor de BBZ om de uitgaven te betalen.	189	n
	De geboekte vorderingen voor leningen, welke volledig worden voorzien, vanuit de BBZ zijn in 2015 hoger geweest dan verwacht.	-130	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-54	v

(bedragen x € 1.000)

3.3 Minima	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	12.451	-1.258
Bijgestelde begroting 2015	13.437	-868
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	987	390
Jaarrekening 2015	13.091	-1.135
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-346	-266
Resultaat t.o.v. primaire begroting	641	124

(bedragen x € 1.000)

3.3 Minima	Bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		
Berap 2015-1	Regeling meerkosten chronische zieken en gehandicapten	624 n
Kadernota 2015	Formatie gemeente Zandvoort sociaal domein	-205 v
	Sociaal domein	273 n
Berap 2015-2	Armoedenota collegevoorstel 2014/96453 van programma 3 naar 1	-158 v
	Niet bestede minimagelden	-250 v
	Overschot minimabeleid 2014	705 n
	Mutaties kleiner dan €100.000	-2 v

Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-346	v
	Er is meer uitgegeven dan in 2014 voor de regeling doordat in 2015 het bereik van de doelgroep is vergroot. Echter zijn door verscherpte wettelijke eisen minder voorzieningen toegekend.	-237	v
	Het grotere bereik van de bijzondere bijstand heeft geleid tot meer uitgaven voor de bijzondere bijstand. In het bijzonder zijn de uitgaven voor de wettelijke bewindvoering fors gestegen.	250	n
	De externe inzet voor de uitvoering van schulddienstverlening is lager dan geraamd. Dat komt doordat de interne vacaturruimte nu is ingevuld.	-144	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-215	v
Toelichting Baten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		390	n
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	390	n
	Mutaties kleiner dan €100.000	-	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-266	v
	Het afgelopen jaar zijn er meer vorderingen voor verstrekte bijzondere bijstand geboekt. Dat komt voornamelijk door een stijging van het aantal verstrekte aanvragen voor leenbijstand, voor woninginrichting als gevolg van een toename van het aantal statushouders. Deze vorderingen worden 100% voorzien.	-254	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-12	v

Mutaties reserves

(bedragen x € 1.000)

3 Werk en inkomen	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	0	-3.158
Bijgestelde begroting 2015	1.200	-5.061
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>1.200</i>	<i>-1.903</i>
Jaarrekening 2015	2.763	-3.738
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>1.563</i>	<i>1.323</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	2.763	-580

CLUSTER FYSIEK

Inleiding

Haarlem is een stad waar de kwaliteit van wonen, leven, werken en verblijven hoog is. De hoofdcoers van het cluster fysiek richt zich op het versterken van de bestaande kwaliteiten, zoals het hoogwaardig woonmilieu, de groene omgeving en de cultuurhistorische kwaliteiten. Als instrument heeft de gemeente het gebiedsgericht werken gehanteerd waarbij, met name in het fysieke domein, bewoners en bedrijven hebben kunnen meepraten over projecten en verbeteringen in de buurt.

De verbinding met de cluster sociaal zit met name in wonen; het langer zelfstandig wonen. Maar ook in de leefbaarheid van de stad, de openbare ruimte is immers 'de huiskamer van de stad'. Ook is er de verbinding tussen milieu en gezondheid. De verbinding met het cluster burger en bestuur ligt bij een goede dienstverlening aan de burgers en ondernemers en bij een veilige stad als basisvoorwaarde voor leefbaarheid.

Onderliggende programma's

Het cluster fysiek bestaat uit twee programma's. In deze programma's worden de volgende onderwerpen uitgewerkt:

Programma 4 richt zich op duurzame stedelijke vernieuwing en gaat behalve over stedelijke vernieuwing en grondexploitaties ook over economie, toerisme en cultuur.

Programma 5 richt zich op beheer en onderhoud. Hierin zijn de openbare ruimte, mobiliteit en parkeren belangrijke onderwerpen.

Beide programma's gaan over fysieke ingrepen ter bevordering van de kwaliteit en differentiatie van de woningvoorraad en van de fysieke kwaliteit van leefomgeving. In 2015 werd de gemeente geconfronteerd met een taakstelling voor de huisvesting van vluchtelingen met een verblijfsstatus (statushouders). Een groot deel van deze taakstelling is ingevuld. Vier locaties zijn geselecteerd voor aanvullende semi-permanente woonruimte. De gemeente streeft er naar om maximaal 20% van het vrijkomende aanbod van woningcorporaties in te zetten en de resterende vraag op andere manieren op te lossen.

Actiepunten Samen Doen!

Binnen het cluster fysiek wordt onder andere aandacht besteed aan de volgende actiepunten uit het coalitieprogramma:

1. Ruimte voor ondernemen, een goed vestigingsklimaat, minder regeldruk.
Inzet vanuit de gemeente is gericht op versterking van de speerpunten 'versterken zakelijke dienstverlening en toeristische en culturele wervingskracht'. In 2015 heeft de Rekenkamercommissie onderzoek gedaan naar de aanpak van leegstand van kantoren, winkels, maatschappelijk vastgoed en braakliggende terreinen. De conclusies en aanbevelingen zijn verwerkt in een actieplan, dat in de eerste helft van 2016 aan de commissie Ontwikkeling wordt voorgelegd.
2. De kadernota Haarlem Duurzaam met het programma Haarlem Klimaat Neutraal 2030 en de samenwerking in Spaarne Energie vormen het uitgangspunt voor het Haarlemse beleid met betrekking tot energie, grondstoffen, klimaat, water en luchtkwaliteit.
Centraal staan de diverse (bewoners) initiatieven voor opwekking en benutting van duurzame energie (Spaarne-energie). Het Duurzaamheidsprogramma 2015-2019 ([2015/245568](#)) is bijgesteld en gaat extra impulsen geven aan de samenwerking binnen en buiten de gemeente. Haarlem is gestart met het programma Haarlem Circulaire: het volledig als een kringloop maken van de economie van zowel grondstoffen, productie, energie, afval etc.
3. De gebiedsgerichte werkwijze van de gemeente is voor de leefbaarheid van onze groene wijken en buurten cruciaal.
De gemeente regisseert vanuit gebiedsteams in overleg met bewoners en ondernemers het groot onderhoud in de gebieden. In het dagelijks onderhoud, dat wordt gestuurd op stedelijk vastgestelde kwaliteitsniveaus, zijn gebiedsgericht accenten gelegd op de specifieke eigenschappen van de Haarlemse wijken. De geïntroduceerde vijf gebiedsteams die dichtbij

- onze burgers staan, hebben er voor gezorgd dat de vitaliteit en leefbaarheid van de wijken op peil worden gehouden en waar nodig verbeterd. Het gebiedsgericht werken wordt de komende jaren geoptimaliseerd; slimmer en efficiënter werken en meer slagkracht in de wijken.
4. De gemeente wil deze kwaliteiten de komende vier jaar versterken door in te zetten op het omringende, groene landschap (Binnenduinrand en Bufferzone) en de kwaliteit van de openbare ruimte.

Het met buurgemeenten en maatschappelijke instanties geconcipeerde Ontwikkelperspectief voor de Binnenduinrand krijgt een vervolg door het maken van een uitvoeringsstrategie. Voor de bufferzone betekent dit concretisering van de betrokken partijen, de economische mogelijkheden en factoren die essentieel zijn voor de haalbaarheid van initiatieven.
 5. Haarlem Oost heeft een achterstand op de rest van de stad op de thema's duurzaam woonklimaat, economische dynamiek, recreatief landschap, mobiliteit en imago. Het doel is om een vliegwieleffect te creëren voor Haarlem Oost en de hele stad.

Met gerichte ontwikkelingen werkt de gemeente aan het inhalen van de achterstand die Haarlem Oost heeft ten opzichte van de rest van de stad. Het gaat om het realiseren van betere woningen in de sociale huur-, vrije huur- en koopsector. Ook is er aandacht voor het bevorderen van de economische dynamiek en diversiteit. Alle inspanningen zijn gericht op het verbeteren en verduurzamen van het imago, het duurzaam woon- en werkklimaat en de mobiliteit. De twee in de Ontwikkelingsstrategie Haarlem Oost ([2014/083330](#)) vastgestelde strategische zones worden eerst aangepakt.
 6. De Bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland inclusief het Mobiliteitsfonds vormt samen met de Parkeervisie het uitgangspunt voor de Haarlemse mobiliteitsaanpak.

In 2015 is de pilot betaald parkeren per minuut gestart. Dit strookt met het uitgangspunt uit de Parkeervisie dat er een verband wordt gelegd tussen de parkeerduur en de te betalen parkeerkosten. Aan de noordzijde van het Station, op het Kennemerplein, is de Fietsgevel geopend. De Fietsgevel bevat 1.700 fietsparkeerplekken en bevordert het gebruik van de fiets. Paswerk bewaart, retourneert en hergebruikt de fietsen. Hierdoor wordt ook de groei van fout geparkeerde en achtergelaten fietsen in de openbare ruimte tegengegaan.
 7. De Cultuurnota en de Cultuurmonitor vormen het uitgangspunt voor het cultuurbeleid met aandacht voor cultuureducatie, toegankelijkheid en publieksbereik.

De cultuurnota 2013-2020 ([2013/133552](#)) is vastgesteld en vormt de basis van de activiteiten die rond cultuur worden uitgewerkt. Het cultuurstimuleringsfonds geeft drie keer per jaar impulsen aan cultuurinitiatieven uit de stad. De [cultuurmonitor](#) van maart 2015 geeft aan dat de Haarlemse bevolking het cultuuraanbod waardeert en actief deelneemt. Dit aanbod is onderscheidend en daarmee aantrekkelijk voor zowel inwoners als bezoekers aan de stad.
 8. Gezamenlijk moeten de wijken leefbaar gehouden worden. Ook op bedrijven doet de gemeente een beroep om bij te dragen aan de kwaliteit van de openbare ruimte in de Waarderpolder.

Via subsidies aan de Haarlemse wijkraden en het beschikbaar stellen van leefbaarheidsbudgetten heeft de gemeente ook in 2015 samen met de corporaties bijgedragen aan het leefbaar houden van de wijken. In 2015 hebben de Industriekring Waarderpolder en Spaarnelanden, die namens de gemeente de openbare ruimte beheert, een samenwerkingsovereenkomst getekend om de kwaliteit van de openbare ruimte te optimaliseren. Partijen hebben afspraken gemaakt over beheer en onderhoud in de Waarderpolder met daarin een regierol voor het parkmanagement. Het bedrijfsleven betaalt in 2015 eenmalig mee aan een hoger kwaliteitsniveau in de onkruidbestrijding.

Ontwikkeling in de stad en verschillen tussen stadsdelen

De netto arbeidsparticipatie in Haarlem handhaaft zich op het niveau van de laatste jaren. De arbeidsparticipatie in Haarlem is hoog: van de beroepsbevolking (15- tot 64-jarigen) werkt bijna 70%.

Ontwikkeling netto arbeidsparticipatie in Haarlem, 2006-2014

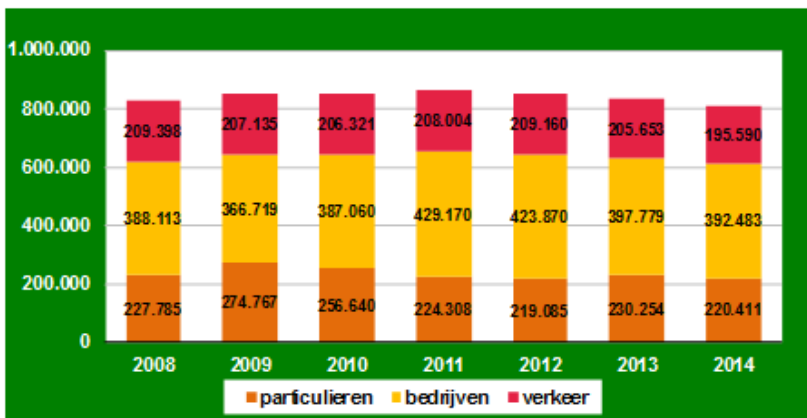

Bron: CBS

Deze cijfers worden per kalenderjaar door het CBS opgemaakt. Hierdoor is het cijfer voor 2015 nog niet beschikbaar om tijdig in het jaarverslag op te nemen. Omdat het CBS achteraf correcties aanbrengt, kunnen cijfers afwijken van eerdere publicaties.

De CO₂-uitstoot in de volgende tabel laat voor het derde jaar op rij een daling zien. Deze doet zich zowel bij de huishoudens als bij de bedrijven voor. Bij verkeer is het beeld minder eenduidig. Wel lijkt er een licht dalende trend te zijn, mede onder invloed van steeds strengere Europese milieueisen.

Ontwikkeling CO₂-uitstoot (in ton) in Haarlem, 2006-2014

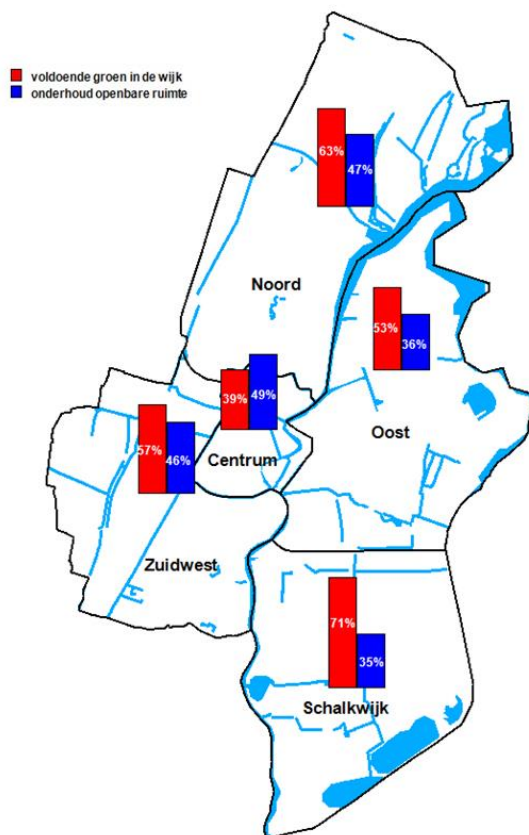
Bron: Liander (gas en elektra particulieren en bedrijven); CBS (verkeer)

Openbaar groen:

Het areaal openbaar groen per stadsdeel is hier niet in de vorm van een kaart gepresenteerd, zoals in de Programmabegroting 2015-2019. De relatief beperkte wijzigingen in tussenliggende jaren zijn niet goed in kaart te brengen. Deze gegevens moeten bovendien op een andere manier (technisch) worden samengesteld. Aangenomen mag worden dat dit voor 2015 geen wezenlijk ander beeld oplevert. Met de aansluiting op de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) kan de omvang en samenstelling van 'het groen' in Haarlem (zowel openbaar als particulier) in de nabije toekomst (veel) gedetailleerder in beeld worden gebracht.

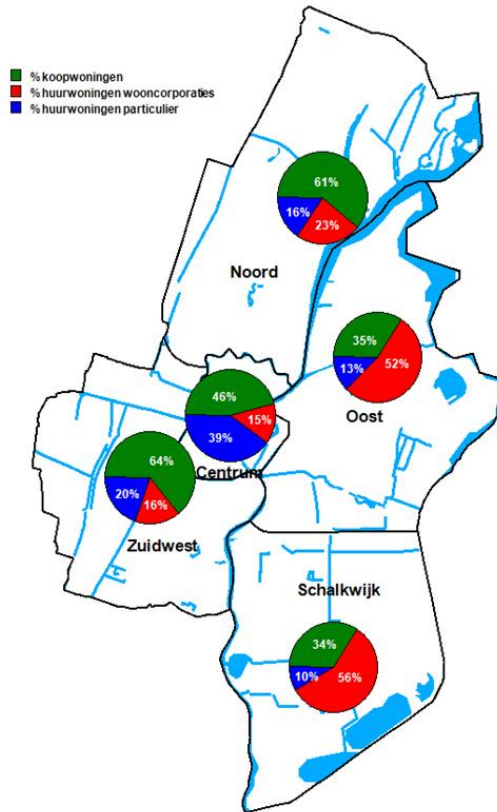
Waardering openbaar groen:

De tevredenheid over de hoeveelheid groen is in 2015 vrijwel gelijk aan het jaar daarvoor. 60% van de Haarlammers gaf bij het Omnibusonderzoek aan dat in hun wijk (ruim) voldoende groen aanwezig is (59% in 2014). Onderstaande kaart geeft de beleving van de mate van groen weer per gebied in de stad.

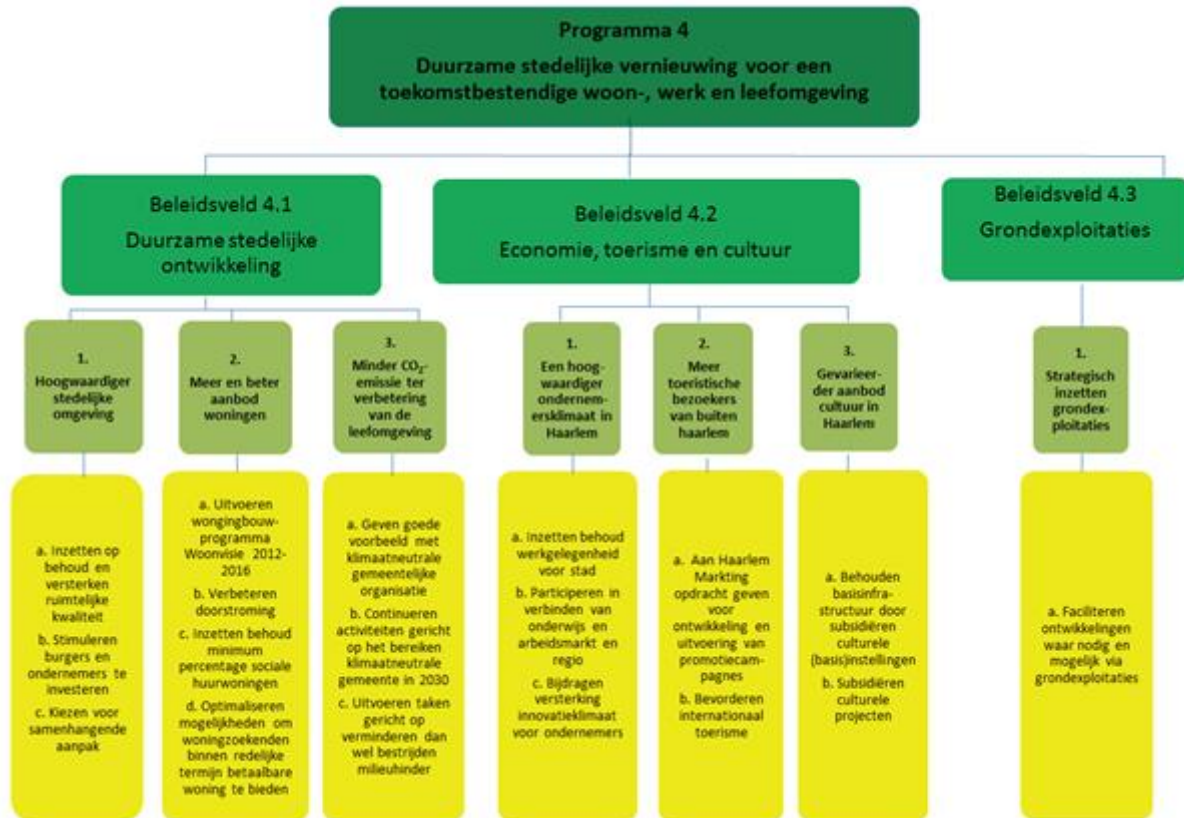
Woningen / eigendomsvorm:

De verdeling van de woningen naar eigendomsvorm is in 2015 niet wezenlijk veranderd. Zuidwest en Noord kennen het grootste aandeel koopwoningen. In Schalkwijk en Oost is meer dan de helft van de woningen in het bezit van corporaties. In vergelijking met de andere stadsdelen kent het Centrum het hoogste percentage particuliere huurwoningen.

Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing

Commissie	<i>Ontwikkeling en Beheer</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Ruimtelijke Ontwikkeling, Metropoolregio Amsterdam, Vastgoed, Monumenten, Cultuur, Economische Zaken, Wonen, Duurzaamheid</i>
Afdeling(en)	<i>Stadszaken</i>

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Haarlem werkt aan de stad van morgen. Haarlem koestert haar bestaande kwaliteiten die de basis vormen voor een toekomst bestendige woon-, werk- en leefomgeving.

De activiteiten binnen het programma Duurzame stedelijke ontwikkeling zijn erop gericht deze programmadoelstelling te halen. Aan de hand van de indicator (de plaats op de woonaantrekkelijkheidsindex) wordt gemeten of de programmadoelstelling wordt behaald. In 2015 is dat het geval: in de woonaantrekkelijkheidsindex wordt binnen de streefwaarde gescoord. Het doel is om in de top 10 te staan. Dat is behaald, desondanks zakt Haarlem van de vierde naar de zevende plaats.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
Positie Haarlem op de woon-aantrekkelijkheids-index ¹	5 (2005)	3 (2007) 7 (2008) 7 (2009) 6 (2010) 7 (2011) 5 (2012) 4 (2013) 7 (2014)	Top 10	7 (2014) ²	Atlas voor gemeenten

¹ De index bestaat uit de bereikbaarheid van banen (per auto en OV), cultureel aanbod, veiligheid, percentage koopwoningen, nabijheid natuurgebieden, culinair aanbod, aanwezigheid universiteit en percentage vooroorlogse woningen (historisch karakter). Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op deze aspecten in vergelijking met andere 50 grootste gemeenten goed doet en voor haar inwoners en bezoekers een aantrekkelijke stad is.

² In de editie van de Atlas voor Gemeenten 2015 wordt deze index opgemaakt aan de hand van cijfers over het voorgaande jaar (2014).

Beleidsveld 4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Hoogwaardiger stedelijke omgeving	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De inzet die Haarlem in 2015 op het gebied van duurzame stedelijke ontwikkeling heeft gedaan is veelomvattend en divers geweest. Om de kwaliteiten van de stad te beschermen zijn bestemmingsplannen opgesteld, is op kleine en grote bouwprojecten geadviseerd en zijn afspraken gemaakt over de openbare ruimte. Continu is gestreefd de opgaven voor de stad helder en duidelijk te maken, zodat alle partijen in staat zijn gesteld om gezamenlijk de opgaven voor de duurzame stedelijke ontwikkeling op te pakken. De nota Erfgoed is een slag verder gebracht.</p>	😊
2. Meer en beter aanbod woningen	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>In 2015 zijn 757 woningen toegevoegd, waarvan 127 door opleveringen in de nieuwbouw. De kenmerken van de toegevoegde woningen van de afgelopen jaren sluiten aan bij de geformuleerde doelstellingen (ongedeelde stad, prijscategorieën) uit de Woonvisie 2012-2016.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De druk op de sociale huurwoningmarkt is toegenomen en de wachttijd is toegenomen naar 6,5 jaar in 2015. Het aantal toegevoegde nieuwbouwwoningen is laag.</p>	😐
3. Minder CO ₂ emissies ter verbetering van de leefomgeving	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Uit de Duurzaamheidsmonitor 2014 (2015/385513) blijkt dat de hoeveelheid vermeden en bespaarde CO₂ uitstoot licht is gestegen. De totale uitstoot daalt inmiddels sinds 2012. De definitieve cijfers over 2015 komen te laat voor publicatie in het jaarverslag beschikbaar.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
2. Percentage sociale huurwoningen (van de gehele Haarlemse woningvoorraad ¹)	36% (2013)	36% (2013)	≥ 30%	pm ²	Regionaal Woonwensen-onderzoek (Wonen in de regio Amsterdam), tweejaarlijks
2. Aantal sociale huurwoningen in bezit van drie Haarlemse woningcorporaties	20.400 (2009)	20.500 (2011) 21.500 (2013) 21.350 (2014)	≥ 18.000	20.977	Opgave van woningcorporaties

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
2. Gemiddelde zoekduur/wachttijd sociale huurwoning Zuid Kennemer Land in aantal jaren	5,4 (2012)	5,7 (2013) 5,9 (2014)	5,5	6,5	Cijfers Woonservice
2. Realisatie aantal woningen middeldure huur en koop in nieuwbouw	23% van de totale productie (2013)	23% (2013) 29% (2014)	> 25%	pm ²	Monitor woningbouw Haarlem
3. Vermeden en bespaarde CO ₂ uitstoot (x 1.000 ton) in Haarlem ³	76 (2010)	124 (2011) 134 (2012) 139 (2013) 140 (2014)	150	-	Duurzaamheidsmonitor

¹ Sociale huurwoningen zijn alle huurwoningen met een huur onder de huurprijsgrens (< € 710), zowel in bezit van woningcorporaties als in bezit van particuliere verhuurders.

² Dit cijfer komt pas na het tweede kwartaal 2016 beschikbaar en kan zodoende niet tijdig in dit jaarverslag worden opgenomen.

³ Zie Tussenevaluatie Haarlem Klimaat Neutraal (2012/466238)

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Hoogwaardiger stedelijke omgeving a. Inzetten op behoud en versterken ruimtelijke kwaliteit	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2015 zijn de volgende bestemmingplannen vastgesteld: de entree Oost, Koninginnebuurt partiële herziening 2014, Pijlsaan e.o., Schalkwijk eerste fase ontwikkeling en De Remise. In voorbereidingsfases (concept, ontwerp) is gestart met de bestemmingsplannen: Rozenprieel, Kleverpark/ Frans Hals, 150 Kv Waarderpolder-, Vijfhuizen, Meerwijk, IJsbanaanlaan, Garenkokerskwartier, Vondelkwartier, Vogelenbuurt, Dietsveld en Penningsveer.</p> <p>In 2015 zijn bestaande kwaliteiten van Haarlem, zoals monumenten, cultuurhistorie en behoud van het omringende groene landschap beschermd. De eerste fase van de kernregistratie Erfgoed en Ruimte (nota Erfgoed 2015/433564) is afgerond en een gedeelte van Haarlem Noord is aangewezen als beschermd stadsgezicht. De structuurvisie openbare ruimte geeft richting aan het stedelijk netwerk en de verschillende functies in de openbare ruimte. In 2015 is de voorbereiding afgerond om te komen tot vaststelling in 2016. Bij ruimtelijke ontwikkelingen is continu gestuurd op toevoeging van kwaliteit aan de bestaande leefomgeving, door advisering op bouwaanvragen, verschillende grotere projecten waaronder kantoortransformaties, gebiedstransformaties, sloop/nieuwbouwprojecten, herstructureringsprojecten en herinrichtingsprojecten in de openbare ruimte. In regionaal verband is gewerkt aan bescherming van het omliggende groene landschap (Binnenduinrand, vaststelling ontwikkelstrategie en bufferzone Amsterdam- Haarlem).</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De bestemmingsplannen Schoterbos en Rozenprieel zijn niet vastgesteld. De actualisatie nota Ruimtelijke kwaliteit is uitgesteld naar 2016.</p>	😊
b. Stimuleren burgers en ondernemers te investeren	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2015 zijn verschillende trajecten opgestart (waaronder Nijenrodetraject, overheidsparticipatie en stedelijke vernieuwing) die tot doel hebben om burgerparticipatie te verbeteren. De gemeente heeft verkend of spelregelkaarten een middel zijn om aan eigenaren en ondernemers duidelijkheid te geven over de gewenste ontwikkelrichting van een gebied. Dit is gedaan voor Schalkwijk Midden (2015/493191). Via de zogenaamde QuickScan procedure kunnen initiatiefnemers snel een reactie op hun bouwplannen krijgen. Zo weet de initiatiefnemer of het plan kansrijk is en aan welke randvoorwaarden het uiteindelijke resultaat getoetst wordt. In 2015 is 27 keer een Quickscan advies gegeven en 766 keer advies gegeven op een bouwaanvraag. In Het Rozenprieel, Leidesebuurt en Ramplaankwartier zijn Opgeweekte woningclubs van start gegaan. Hierbij wordt in kleine groepjes gegevens over het energieverbruik van de woning verzameld. Uiteindelijk wordt toegewerkt naar een praktisch plan om energie te besparen</p>	😊

Prestatie		2015
c. Kiezen voor samenhangende aanpak	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2015 zijn de meerjarengedebitsprogramma's (en gebiedsopgaven) van de verschillende stadsdelen uitgevoerd. Extra capaciteit is ingezet in Haarlem Oost en Schalkwijk. In 2015 zijn de plannen voor Schalkwijk Midden, Schalkstad, Entree Oost, Boerhaavewijk, Oostpoort, Koepelgevangenis en Drijfriemenfabriek verder uitgewerkt. Binnen Zuid-Kennemerland en de MRA heeft de gemeente haar positie versterkt door haar actieve inzet bij het opstellen van de ontwikkelstrategie voor de Binnenduinrand en haar deelname aan MRA bijeenkomsten. In MRA-verband participeert Haarlem in de Bufferzone Amsterdam-Haarlem. Ook participeert de gemeente in 'Plabeka' (planvorming rond bedrijven en kantoren) en in de MRA Hotelstrategie. Voor de aanpak van leegstaande kantoren maakt Haarlem onderdeel uit van de regionale Kantorenloods. Samen met de regio zijn de projecten en overleggen Ontwikkelingsperspectief Binnenduinrand, Oost/west-radiaal, MRA-agenda, PFHO Zuid-Kennemerland/IJmond in uitvoering.</p>	
2. Meer en beter aanbod woningen a. Uitvoeren woningbouwprogramma Woonvisie 2012-2016	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft de totstandkoming van de woningbouwproductie gefaciliteerd via de samenwerking met diverse ontwikkelende partijen op projectniveau. Met corporaties is samengewerkt voor de realisatie van kluswoningen, Nul op de meterwoningen en andere duurzaamheids-, renovatie en nieuwbouwprojecten. Partijen hebben afgesproken het programma Watt voor Watt voort te zetten, gericht op verduurzaming van de woningvoorraad. Een intentie-overeenkomst is gesloten gericht op totstandkoming van geothermie.</p> <p>Ten behoeve van de transformatie van kantoren in Schalkwijk-Midden zijn gesprekken gevoerd met de eigenaren en deze resultaten worden gebruikt voor de ontwikkelstrategie van het gebied. Een voormalig kantoor aan de Zijlweg is geschikt gemaakt voor tijdelijke bewoning voor statushouders en studenten.</p> <p>In het Plan van aanpak Langer zelfstandig wonen (2015/432194) zijn de activiteiten opgenomen die worden uitgevoerd om de veranderingen op het gebied van wonen en zorg te faciliteren. De gemeente heeft voor de huisvesting statushouders aanvullend een aantal locaties aangewezen die voor statushouders en overige woningzoekenden tijdelijke woonruimte creëren (advies Taskforce huisvesting statushouders 2015/456048). Daarmee wordt de druk op de reguliere sociale huurwoningvoorraad beperkt.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Het is niet gelukt om kavels voor zelfbouw aan te bieden.</p>	
b. Verbeteren doorstroming	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het uitgangspunt is dat realisatie van woningen in de middeldure categorie de doorstroming stimuleert. Van het gerealiseerde nieuwbouwaanbod in 2014 bevindt 29% zich in de middeldure categorie, zowel huur als koop. Er is sprake van een toename in het aanbod middeldure huurwoningen in de toevoegde woningvoorraad. Op projectniveau zijn afspraken gemaakt met ontwikkelende partijen over het te realiseren programma.</p>	
c. Inzetten behoud minimum percentage sociale huurwoningen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het aanbod sociale huurwoningen van corporaties is iets afgenomen, van 21.500 in 2013 naar 21.350 (op 1/1/2015). Het aandeel sociale huurwoningen (inclusief particuliere sociale huurwoningen) is meer dan 30% van de totale voorraad gebleven. Omdat de druk op de sociale huurwoningmarkt toeneemt zijn aanvullende uitgangspunten op de Woonvisie vastgesteld (2015/387028) die als kader dienen voor de voorgenomen activiteiten van de woningcorporaties op het gebied van betaalbaarheid, beschikbaarheid en kwaliteit.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>In 2015 zijn geen algemene afspraken aanvullend op het Lokaal Akkoord Haarlem 2013-2016 (2013/154058) gemaakt met corporaties. De analyse en achtergrond van de benodigde sociale huurwoningvoorraad is gezamenlijk met corporaties opgesteld, zij onderschrijven het belang.</p>	

Prestatie		2015
d. Optimaliseren mogelijkheden om woningzoekenden binnen redelijke termijn betaalbare woning te bieden	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het verbeteren van de beschikbaarheid van woonruimte vergt een lange adem. Om ervoor te zorgen dat de schaarse voorraad sociale huurwoningen rechtvaardig en evenredig wordt verdeeld heeft de raad heeft een nieuwe huisvestingsverordening (2015/159179) vastgesteld, die grotendeels gelijklopend is met de verordening van de andere gemeenten in de regio Zuid-Kennemerland/IJmond.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Vooralsnog is er in de regio Zuid-Kennemerland/IJmond nog geen gezamenlijk registratiesysteem voor woningzoekenden.</p>	☹️
<p>3. Minder CO₂ emissies ter verbetering van de leefomgeving</p> <p>a. Geven goede voorbeeld met klimaatneutrale gemeentelijke organisatie</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeentelijke organisatie functioneerde in 2015 voor een zeer groot deel klimaatneutraal. Zo koopt de gemeente onder andere 100% groene stroom in en wordt het gasverbruik gecompenseerd door aanplant van bomen. Daarnaast zijn bij ieder inkoopproces de landelijke duurzaamheidscriteria gehanteerd.</p> <p>Een start is gemaakt met het planmatig verduurzamen van de vastgoedportefeuille. Tevens wordt bij huidige onderhoudswerkzaamheden duurzaamheid toegepast conform wet en regelgeving.</p>	😊
b. Continueren activiteiten gericht op het bereiken klimaatneutrale gemeente in 2030	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Binnen het programma Haarlem Klimaat Neutraal zijn, samen met partners in de stad, 27 projecten uitgevoerd op het gebied van energiebesparing en opwekking van duurzame energie. Zo is onder andere afgesproken met de woningbouwcorporaties het programma Watt voor Watt voort te zetten, gericht op verduurzaming van de woningvoorraad. Door de inzet van extra middelen is het aantal bewonersinitiatieven op het gebied van energie verder gegroeid.</p> <p>Daarnaast is door de gemeente een groepsaankoop zonnepanelen georganiseerd. In vervolg hierop hebben 100 Haarlemmers gemiddeld acht zonnepanelen op hun eigen dak laten plaatsen. Tien laadpalen voor elektrische auto's, met ieder twee laadpunten, zijn geplaatst.</p>	😊
c. Uitvoeren taken gericht op verminderen dan wel bestrijden milieuhinder	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De nazorgprojecten uit het Bodemprogramma Haarlem (2014/391857) zijn volgens plan uitgevoerd. Daarnaast is gestart met de voorbereiding van de aanbesteding van twee saneringen: Klokhuisplein e.o. diep grondwater en Amsterdamsevaart 28-32. De grondwatersanering Nassaulaan e.o. is nog steeds in uitvoering. 17.307m³ hergebruiksgrond is toegepast.</p> <p>Om de hinder door wegverkeerslawaai terug te dringen is bij drie projecten akoestisch onderzoek uitgevoerd. Om uiteindelijk subsidie vanuit het Rijk te ontvangen is het noodzakelijk vervolgens een saneringsprogramma op te stellen. Dit is in concept gereed gekomen.</p> <p>In het kader van het zonebeheersplan Waarderpolder zijn voor zes bedrijven zogenaamde maatwerkvoorschriften opgesteld. Hiermee wordt de toegestane emissie van geluid meer in overeenstemming met de werkelijkheid gebracht.</p> <p>In ieder bestemmingsplan wordt een milieuparagraaf opgenomen. Standaard wordt daarbij aandacht besteed aan geluidhinder, lucht- en bodemverontreiniging, milieuzonering en duurzame stedelijke ontwikkeling met als doel het creëren van een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving. Bij drie ontwikkelingsprojecten is extra aandacht aan leefbaarheids- en duurzaamheidsaspecten besteed. Dit is gedaan bovenop de reguliere toetsing aan milieukwaliteitseisen bij omgevingsplannen.</p> <p>Ter verbetering van de leefomgevingskwaliteit zijn fiets en OV gestimuleerd ten opzichte van de auto. De concrete maatregelen staan verwoord onder programma 5.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
3a, b en c. Aantal uitvoeringsprojecten Haarlem Klimaatneutraal	35 (2009)	33 (2010) 35 (2011) 32 (2012) 31 (2013) 32 (2014)	25	27	Duurzaamheidsmonitor

Beleidsveld 4.2 Economie, toerisme en cultuur

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Hoogwaardiger ondernemersklimaat in Haarlem	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Qua vestigingslocatie staat de Metropoolregio Amsterdam (MRA), waar Haarlem deel van uit maakt, in de Europese top op de vierde plaats. Het economische groeicijfer van de MRA steekt in 2015 boven het Nederlands gemiddelde uit (0,7% hoger).</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Uit de in 2015 gecorrigeerde ondernemingsklimaatpeiling 2014 blijkt dat Haarlemse ondernemers minder tevreden zijn over het ondernemingsklimaat dan ondernemers in de referentiegemeentes.</p>	☹️
2. Meer toeristische bezoekers van buiten Haarlem	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De trend van een stijgend aantal toeristische bezoekers in Haarlem heeft doorgezet. Het streefcijfer van binnenlandse toeristische dagbezoekers is gehaald. Daarnaast is het aantal buitenlandse bezoekers in Haarlem ten opzichte van 2009 gestegen met 24.000 naar 617.000. Deze toeristen blijven langer in de stad, waardoor het aantal overnachtingen en de bestedingen zijn toegenomen. In 2015 noteerde Haarlem 364.000 overnachtingen, waarvan het gros in hotels plaats vond.</p>	😊
3. Een gevarieerd aanbod van cultuur in Haarlem	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Haarlem heeft een gevarieerd basisaanbod van kunst, cultuur en cultuureducatie, met podia, musea, kunstorganisaties, een bibliotheek en erfgoed. Diverse grote organisaties, maar ook veel kleinere initiatieven (professioneel en amateur) en festivals houden dit cultuuraanbod in stand. De waardering van de Haarlemmers voor het cultuuraanbod is wederom hoog: een 8,0.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1. Gemiddeld rapportcijfer tevredenheid ondernemers over ondernemingsklimaat	5,7 (2014)	5,7 (2014)	6,6	-	Onderzoek ondernemersklimaat
2. Aantal toeristische, binnenlandse dagbezoekers naar Haarlem (x 1.000)	930 (2005)	1.089 (2007) 1.120 (2008) 1.163 (2009) 1.234 (2010) 1.203 (2011) 1.152 (2012) 1.057 (2013) 1.087 (2014)	1.100	1.178	Continu Vakantie Onderzoek (CVO) door NBTC-NIPO Research

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
2. Aantal verblijfs-toeristen en zakelijke bezoekers (x 1.000) (mensen die overnachten)	220 (2005)	286 (2007) 289 (2008) 273 (2009) 281 (2010) 271 (2011) 292 (2012) 260 (2013) 340 (2014)	300	364	Cocensus (Toeristenbelasting)
3. Oordeel Haarlemmers over cultureel aanbod in Haarlem (rapportcijfer)	7,4 (2007)	7,4 (2008) 7,4 (2009) 7,1 (2010) 7,6 (2011) 7,5 (2012) 7,6 (2013) 7,3 (2014)	7,5	8,0 ²	Omnibusonderzoek
3. Aantal leden bibliotheek (x 1.000)	39 (2008)	43 (2012) 44 (2013) 44 (2014)	45	45	Bibliotheek Haarlem
3. Aantal bezoekers diverse musea en podiumkunsten (x 1.000) ³	633 (2008)	733 (2012) 734 (2013) 756 (2014)	740	769	Jaarverslagen culturele instellingen

¹ In 2015 zijn de cijfers uit deze ondernemingsklimaatpeiling 2014 gecorrigeerd. Het blijkt dat het rapportcijfer van de Haarlemse ondernemers voor het ondernemingsklimaat uitkomt op 5,7 en die van de referentiegemeenten gemiddeld op 6. Bij het opstellen van de Programmabegroting 2015-2019 is bij het bepalen van de streefwaarde voor 2015 nog uitgegaan van het ongecorrigeerde cijfer voor 2014 (6,8). In 2016 wordt het onderzoek opnieuw gehouden.

² De toename van deze indicator kan waarschijnlijk voor een groot deel verklaard worden doordat leden van een digipanel doorgaans vaker gebruik maken van culturele voorzieningen.

³ Bezoekersaantallen opgeteld van Teylers Museum, Frans Hals Museum, De Hallen Haarlem, Museum het Dolhuys, Toneelschuur, Patronaat, Philharmonie en Stadsschouwburg.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	2015
<p>1. Een hoogwaardiger ondernemersklimaat in Haarlem</p> <p>a. Inzetten behoud werkgelegenheid voor de stad.</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gebiedsgerichte aanpak Binnenstad, Schalkwijk en Waarderpolder is in 2015 verder doorgezet. In de binnenstad heeft dit geresulteerd in de facilitering van nieuwe horeca en winkelconcepten (onder andere PopUp stores) en succesvolle afhandeling van aanvragen voor uitbreiding van bestaande hotels. De uitvoering van het convenant Binnenstad ligt op koers en er is gratis wifi in de binnenstad gerealiseerd. In Schalkwijk is overeenstemming bereikt over vestiging van een bioscoop. In de Waarderpolder is de dienstverlening richting mogelijke nieuwe vestigers verbeterd door inzet van de Huisvestingscoach. Het concept van 3DMakersZone/MAAK is verder uitgebouwd, het complex is nu helemaal gevuld met innovatieve 3Dprint gerelateerde bedrijven.</p> <p>De informatievoorziening richting ondernemers is geoptimaliseerd door introductie van www.ondernemeninhaarlem.nl. De gemeente heeft nauw samengewerkt met nieuwe ondernemersgroepen in de stad: sociale ondernemers en initiatiefnemers rond circulaire economie. Het startupklimaat is verbeterd via de start van www.startuphaarlem.nl en de samenwerking met Haarlemvalley. De pilot met dienstverlening voor expats in samenwerking met expatcentrum Amsterdam sluit aan bij de behoefte van deze, groeiende groep in Haarlem.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Een nieuw convenant Waarderpolder is in voorbereiding, maar nog niet afgerond.</p>

Prestatie		2015
b. Participeren in het verbinden van onderwijs en arbeidsmarkt en regio	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2015 is het Lokaal Sociaal Akkoord voor Haarlem opgesteld door diverse partijen, met als doel het creëren van ruimte op de arbeidsmarkt voor mensen met een arbeidsbeperking en voor jongeren die de arbeidsmarkt willen betreden.</p> <p>De verbinding tussen arbeidsmarkt en onderwijs is geconcretiseerd met de oprichting van een stagebureau. Deze legt directe verbindingen tussen onderwijsinstellingen en bedrijfsleven in de Waarderpolder. Het stagebureau heeft in 2015 60 jongeren in Haarlem bereikt met concrete stageplekken. Daarnaast heeft de gemeente in totaal 91 stageplekken in 2015 binnen de eigen organisatie gerealiseerd.</p> <p>In het Regionaal Economisch Overleg tussen kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven staan arbeidsmarkt en onderwijs hoog op de agenda en zijn samenwerkingsafspraken gemaakt. De behoeften van ondernemers zijn gepeild via bedrijfsbezoeken en het ondernemerspanel.</p> <p>Voor het eerst is een onderwijsfestival op MRA-schaal georganiseerd. Kennis, ervaring en het netwerk van Waarderpolder Werkt is ingezet door de gemeente Haarlem.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Platform arbeidsmarkt en onderwijs op de schaal van de regio Zuid-Kennemerland is niet voortgezet.</p>	😊
c. Bijdragen versterking van het innovatieklimaat voor ondernemers	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Gemeente en bedrijfsleven hebben uit de middelen voor Platform Regionaal Economische Structuurversterking van de MRA een bijdrage van € 150.000 verworven om de aansluiting van onderwijs bij de 3DMakersZone te realiseren. Met deze bijdrage zijn diverse masterclasses voor studenten, vernieuwende praktijkgerichte onderwijsmethoden (hackathon voor mbo-studenten) en doorlopende leerlijnen rond 3Dprinten opgezet. 3DMakersZone ontwikkelt zich hierdoor tot het kenniscentrum van de MRA waar MKB-bedrijven uit de regio kennis en kunde rondom 3Dprinten kunnen vergaren.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De aanvraag bij het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling ten behoeve van projecten op het gebied van 3D Printing is niet ingediend in 2015, omdat de inschrijftermijn is verschoven naar 2016.</p>	😊
2. Meer toeristische bezoekers van buiten Haarlem a. Aan Haarlem Marketing opdracht geven voor ontwikkeling en uitvoering van promotiecampagnes	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft aan Haarlem Marketing opdracht gegeven voor de ontwikkeling van de campagne Adem Haarlem. Daarnaast zijn diverse arrangementen voor toeristen uitgewerkt, zoals Tulpomania en Gouden straatjes. Haarlem heeft een nationale prijs gekregen voor de beste zaterdagmarkt. In de promotie is meer aandacht voor de congresmogelijkheden in Haarlem, waardoor aantoonbaar meer congressen zijn binnengehaald. Zo heeft de Philharmonie een groei van 30% zakelijke verhuur gerealiseerd.</p>	😊
b. Bevorderen internationaal toerisme	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft het internationaal toerisme bevorderd door regionale samenwerking aan te gaan binnen de Metropoolregio Amsterdam. Haarlem is partner in het project Amsterdam Bezoeken Holland Zien 2012-2015, dat de internationale Ulysses Award gewonnen heeft voor uitmuntendheid en innovatie in de toeristische sector. Aanvragen voor nieuwe hotelkamers bij vooral bestaande hotels zijn gefaciliteerd door de gemeente.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De volledige marktruimte voor nieuwe hotelkamers (een groei naar 1.200 kamers in 2020 is voorzien) is nog niet (door de markt) gerealiseerd.</p>	😞

Prestatie		2015
<p>3. Een gevarieerd aanbod van cultuur in Haarlem.</p> <p>a. De gemeente behoudt de basisinfrastructuur door het subsidiëren van culturele (basis)instellingen.</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De culturele basisinfrastructuur van Haarlem is gelijk gebleven en de instellingen ontvangen gemeentelijke subsidie. In 2015 is besloten om het subsidie aan Toneelschuur Producties met ingang van 2016 te verhogen van € 60.000 naar € 150.000. Museum Haarlem heeft opnieuw een overbruggingssubsidie van de gemeente ontvangen van € 40.000 voor zowel 2015 als 2016. Een structurele oplossing wordt voorzien in nadere samenwerking met het Noord-Hollands Archief.</p> <p>In 2015 is het convenant Cultuureducatie primair onderwijs Haarlem 2014-2022 ondertekend door de drie deelnemende partijen: schoolbesturen, culturele instellingen en gemeente Haarlem.</p> <p>Besloten is de sluiting van De Egelantier uit te stellen naar 1 juli 2016. Aan een aantal huurders is volgens afspraak vervangende ruimte in Klein Heiligland 84 aangeboden. Voor de huisvesting van de Popschool van Stichting Hart is een tijdelijke oplossing gevonden.</p>	
<p>b. Subsidiëren culturele projecten</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In de drie tranches van het Cultuurstimuleringsfonds (CSF) zijn in 2015 in totaal 69 projecten ondersteund (zowel professioneel als amateur). Door de gemeente zijn contacten gelegd met initiatiefnemers in Schalkwijk, om daarmee verder in zetten op culturele activiteiten in de wijken. Dit heeft geleid tot een aantal nieuwe projecten, zoals de talentenjacht in Schalkwijk voor de kerstproductie Loes & Marlie en een laagdrempelige organisatie voor projectsubsidies in Schalkwijk door Stichting Stad.</p> <p>Om het Cultuurstimuleringsfonds sterker onder de aandacht te brengen en zo nieuwe initiatieven te scouten, zijn drie ambassadeurs voor het fonds op vrijwillige basis gestart.</p> <p>2015 stond in het teken van het Haarlem-Vlaanderen-jaar. Haarlem heeft als dé Vlaamse stad van Nederland verschillende uitwisselingsprojecten en culturele activiteiten op touw gezet, waarvan een aantal gefinancierd door het fonds. Promotieel is dit jaar succesvol te noemen, gezien het aantal activiteiten en bezoekers.</p>	

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
3b. Aantal toekenningen CSF	47 (2006)	65 (2008) 95 (2009) 95 (2010) 96 (2011) 81 (2012) 47 (2013) 66 (2014)	62	69	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 4.3 Grondexploitatie

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Strategisch inzetten grondexploitatie	Wat hebben we bereikt? De grondexploitatie Scheepmakerskwartier fase 1, Delftwijk, Land in Zicht en Zuidstrook Slachthuisbuurt zijn geliquideerd, omdat er geen grondexploitatieactiviteiten meer plaatsvinden. De gronden zijn overgedragen aan de ontwikkelende partijen en de woningbouw is gestart of gereed gekomen.	😊

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Strategisch inzetten grondexploitatie a. Faciliteren ontwikkelingen waar nodig en mogelijk via grondexploitatie	Wat hebben we gedaan? De lopende grondexploitatie faciliteren de ontwikkelprojecten in de stad: In Oost zijn dat de ontwikkeling van bedrijventerrein in de Waarderpolder en de woningbouwprojecten Scheepmakerskwartier, DSK, de Zuidstrook Slachthuisbuurt en de ontwikkeling van het Slachthuisterrein. In Schalkwijk betreft dat de ontwikkeling van Schalkstad, Europawijk-zuid, de Entree, de Azieweg en Meerwijk-Centrum en in Noord de woningbouwprojecten Ripperda en het Deliterrein (zie ook paragraaf 3.7 Grondbeleid). Binnen de lopende grondexploitatieprojecten zijn diverse activiteiten geweest: het verkopen van gronden, het sluiten van intentie- en koopovereenkomsten, het opstellen en vaststellen van bestemmingsplan.	😊

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 4	Rekening 2014	2015		Rekening
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	
Duurzame stedelijke vernieuwing					
<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>					
4.1	Duurzame sted. ontwikkeling	8.479	7.911	7.860	7.184
4.2	Economie, toerisme en cultuur	27.158	27.481	27.897	27.664
4.3	Grondexploitatie	13.315	14.175	9.467	8.122
Totaal lasten		48.953	49.568	45.224	42.970
<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>					
4.1	Duurzame sted. ontwikkeling	1.093	103	755	1.226
4.2	Economie, toerisme en cultuur	609	546	775	697
4.3	Grondexploitatie	10.281	13.136	10.146	8.797
Totaal baten		11.983	13.786	11.676	10.721
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		36.970	35.782	33.548	32.249
Toevoeging aan reserves		8.000	0	3.076	3.278
Onttrekking aan reserves		8.656	1.306	1.983	2.472
Saldo inclusief mutaties reserves		36.314	34.475	34.640	33.054

Analyse saldo programma

Het programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing sluit met een nadelig saldo van € 33,054 miljoen. Dit is € 1,586 miljoen voordeliger dan het geraamde saldo. De analyse op beleidsveldniveau is exclusief mutaties in de reserves. De mutaties in de reserves zijn per programma onder de toelichting op de beleidsvelden opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	7.911	-103
Bijgestelde begroting 2015	7.860	-755
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	-52	-652
Jaarrekening 2015	7.184	-1.226
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-676	-471
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-727	-1.123

(bedragen x € 1.000)

4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling		Bedrag	v/n
Toelichting Lasten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		-52	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	711	n
Berap 2015-1	Bodemprogramma 2015	1.121	n
	Reorganisatie afdeling ruimtelijk beleid	259	n
Berap 2015-2	Raming extra middelen voor duurzaamheid, groen en fiets	130	n
	Invulling taakstelling Bodemprogramma	-481	v
Berap 2015-3	Dotatie en lagere onttrekking reserve Bodemprogramma	-185	v
	MRA oplaadinfrastructuur	-137	v
	Correctie doorbelastingen uren	-1.500	v
	Minder onttrekking reserve ISV wonen	-200	v
	Mutaties kleiner dan € 100.000	230	n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-676	v
Milieu	Bodemprogramma: door vertraging bij de aanlevering van de onderbouw voor de bijdrage van het Scheepmakerskwartier (1e fase) en de aanbesteding van de sanering Klokhuisplein e.o. is er een onderbesteding.	-408	v
Milieu	Er zijn minder uren op Bodemprogramma en het product milieu geschreven.	-185	v
RB	Er zijn meer uren op projecten geschreven en minder op product ruimtelijke ontwikkeling.	-115	v
Wonen	Afrekening NRF/SVN	146	n
	Mutaties kleiner dan €100.000	-114	v
Toelichting Baten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		-652	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	-287	v
Berap 2015-3	MRA oplaadinfrastructuur	137	n
	Railschermen Zuidtak	-298	v
	Terugvordering subsidie Vitae Vesper	-204	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		471	v
Wonen	Afrekening NRF/SVN	191	v
Wonen	Subsidie Binnenstedelijke Zelfbouw	107	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	173	v

(bedragen x € 1.000)

4.2 Economie, toerisme en cultuur	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	27.481	-546
Bijgestelde begroting 2015	27.897	-775
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	416	-228
Jaarrekening 2015	27.664	-697
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-233	77
Resultaat t.o.v. primaire begroting	183	-151

(bedragen x € 1.000)

4.2 Economie, toerisme en cultuur	Bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	416	n
Jaarovergang	168	n
Berap 2015-2	120	n
	Mutaties kleiner dan €100.000	128 n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	-233	v
	Minder uitgaven project glasvezel (zie ook de baten)	-97 v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-136 v
Toelichting Baten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	-228	v
Berap 2015-2	-120	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-108 v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	77	n
	Minder inkomsten project glasvezel	97 n
	Mutaties kleiner dan €100.000	-20 v

(bedragen x € 1.000)

4.3 Grondexploitatie	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	14.175	-13.136
Bijgestelde begroting 2015	9.467	-10.146
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	-4.708	2.990
Jaarrekening 2015	8.122	-8.797
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>-1.345</i>	<i>1.349</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-6.054	4.339

(bedragen x € 1.000)

4.3 Grondexploitatie	Bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	-4.708	v
Jaarovergang	3.498	n
Kadernota 2015	2.708	n
	BK 31-32-33 Effectschuldreductie en actualisatie Investeringsplan	-166 v
	Mutaties grexten	-9.806 v
Berap 2015-2	-941	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-1 v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	-1.345	v
	Waarderpolder Minckelersweg e.o.: De aanleg van de brug is vertraagd	-1.435 v
	Scheepmakerskwartier Fase 1: De overboeking van gronden naar Scheepmakerskwartier Fase 2 leverde meer op dan in Fase 1 was begroot.	-100 v
	Scheepmakerskwartiers Fase 2: De Drijfriemenfabriek is overgeboekt vanuit Scheepmakerskwartier Fase 1; deze was in Fase 2 niet begroot.	890 n
	Zuidstrook: De kosten voor het woonrijp maken van de grond zijn lager uitgevallen.	-191 v
	Slachthuissterrein: Verwerving en sloop stonden in 2015 begroot. Dit zal naar verwachting in 2016 plaatsvinden.	-1.190 v
	Schalkstad: De VTU-kosten zijn in 2015 lager uitgevallen dan begroot.	-336 v

	Badmintonpad: Verwerving, sanering en sloop stonden in 2015 begroot, dit zal naar verwachting in 2016-2017 plaatsvinden.	-505	v
	Delftwijk Programma: de kosten voor woonrijp maken en de bestede uren waren in 2015 lager dan begroot.	-227	v
	Delftwijk A. van der Leeuwstraat: de kosten voor woonrijp maken en de bestede uren waren in 2015 lager dan begroot.	-148	v
	Land in Zicht: in 2015 is deze grondexploitatie geliquideerd. Voor nog verwachte kosten voor 2015 en volgende jaren is een voorziening ingesteld, waardoor de kosten vanuit de grondexploitatie in 2015 hoger waren dan voor dat jaar waren begroot.	217	n
	Land in zicht: eenmalige afschrijving maatschappelijk nut Schoterbrug (conform raadsbesluit)	961	n
	Grondexploitaties algemeen: In 2015 was sprake van een hoger dan begrote dotatie aan de voorziening toekomstige verliezen.	1.109	n
	Verschillen kleiner dan €100.000	-390	v
Toelichting Baten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		2.990	n
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	-3.498	v
Kadernota 2015	Actualisatie mutaties Grexen	-2.708	v
	BK 31-32-33 Effectschuldreductie en actualisatie Investeringsplan	166	n
	Mutaties grexen	9.806	n
Berap 2015-2	Actualisatie bestaand beleid grondexploitaties.	941	n
	Actualisatie verliesvoorziening	-172	v
Jaarrekening	Afsluiting Transformatieprojecten Grex	-1.546	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	1	n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		1.349	n
	Het saldo van de grondexploitaties wordt verrekend met de balanspost Voorraad Gronden en de voorziening Toekomstige Verliezen. De verklaring van het verschil aan de lasten (zie hierboven) verklaart het verschil aan baten.	1.916	n
	Land in zicht: dekking eenmalige afschrijving maatschappelijk nut Schoterbrug (conform raadsbesluit).	-961	v
	Verschillen kleiner dan €100.000	394	n

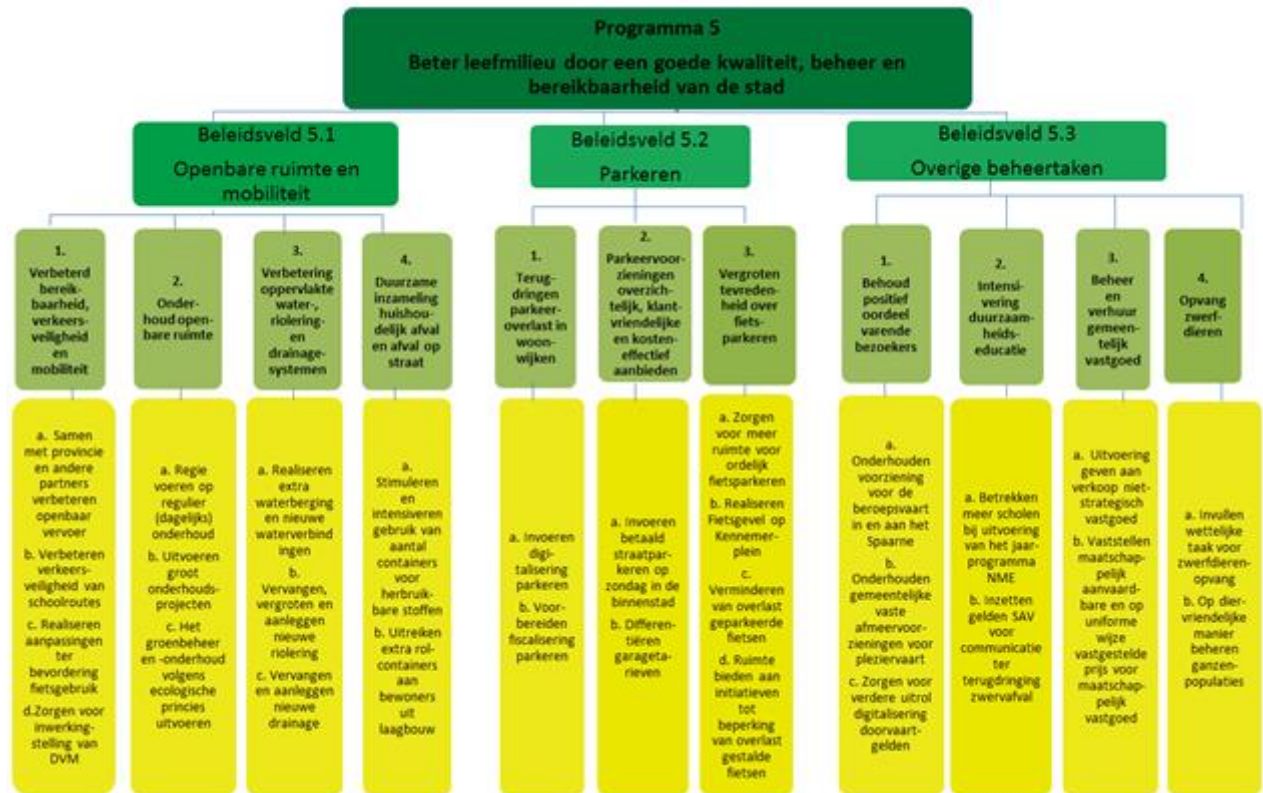
Mutaties reserves

(bedragen x € 1.000)

4	Duurzame stedelijke vernieuwing	Lasten	Baten
	Primaire begroting 2015	0	-1.306
	Bijgestelde begroting 2015	3.076	-1.983
	<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>3.076</i>	<i>-677</i>
	Jaarrekening 2015	3.278	-2.472
	<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>202</i>	<i>-489</i>
	Resultaat t.o.v. primaire begroting	3.278	-1.165

Programma 5 Beheer en onderhoud

Commissie	Beheer
(Coördinerende) Portefeuilles	Beheer en onderhoud openbare ruimte
Afdeling(en)	Gebiedsontwikkeling en beheer en Stadszaken

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Het doel van dit programma is een beter leefmilieu door een goede kwaliteit, beheer en bereikbaarheid van de stad. Haarlem wil de huidige en toekomstige generaties een hoge kwaliteit van leven en werken bieden. Een stad met ruimtelijke kwaliteit door een afgewogen verdeling van groen, water, bebouwing en infrastructuur. In de Visie en strategie beheer en onderhoud van de openbare ruimte 2013-2022 ([2012/398572](#)) is beschreven hoe Haarlem het beheer en onderhoud van de openbare ruimte in beeld brengt en deze wil beheren en onderhouden.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
Percentage Haarlemmers dat vindt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan	23% (2005)	23% (2007) 16% (2009) 16% (2010) 20% (2011) 17% (2012) 19% (2013) 17% (2014)	18%	19%	Omnibusonderzoek

Voor het onderhoud van de stad is in 2015 het kwaliteitsniveau naar beneden bijgesteld. Dit is terug te zien in de streefwaarde van de effectindicator. Uit bovenstaande tabel blijkt dat slechts een beperkt aantal burgers vindt dat de buurt er op vooruit is gegaan. Ook uit de andere indicatoren blijkt dat Haarlemmers maar weinig waardering kunnen opbrengen voor het lagere kwaliteitsniveau en het uitstel en/of vertraging van onderhoudswerken. De tabel geeft ook aan dat het percentage niet afwijkt van voorgaande jaren, dit is een blijvend punt van aandacht. Meer mensen dan voorheen geven aan dat ze overlast hebben van het parkeren in de stad. Verbetering worden doorgevoerd met modernisering parkeren dat zal pas na 2015 effect hebben.

Binnen het groot onderhoud hebben bezuinigingen uit voorgaande jaren ervoor gezorgd dat uitgaven op projecten zijn doorgeschoven naar het exploitatiejaar 2015. Dit heeft als neveneffect dat de geplande uitvoering van een aantal projecten geheel of gedeeltelijk in het begrotingsjaar 2016 komt te liggen. Dit doet zich vooral voor bij projecten waar sprake is van een combinatie van de in het investeringsplan geplande vervanging van het riool en de gewenste herinrichting van het wegprofiel. Bij deze projecten geldt in het algemeen dat, in het kader van participatie en inspraak en het verkrijgen van draagvlak, sprake is van een langere voorbereidingstijd.

Beleidsveld 5.1 Openbare ruimte en mobiliteit

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Verbeterde bereikbaarheid, verkeersveiligheid en mobiliteit	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>In 2015 heeft de gemeente de bereikbaarheid van Haarlem op een aantal punten verbeterd. De openbaar vervoervoorzieningen zijn verder op peil gebracht. De vele bussen richting de werkgelegenheidslocaties in de regio Amsterdam en het overige verkeer profiteren van de reconstructie van het kruispunt Schipholweg - Prins Bernhardlaan. De opstelruimte voor fietsende scholieren bij het Spaarneveer is verkeersveilig gemaakt. De gemeente is samen met verschillende partners het project Stedelijke distributie gestart. Doel is de overlast door vrachtverkeer te beperken. In 2015 is door verschillende partijen de Green Deal ondertekend. Deze leidt ertoe dat de binnenstedelijke stadslogistiek in 2025 emissievrij plaatsvindt.</p> <p>De streefwaarde van een 6,5 voor de waardering van Haarlemmers voor het voorzieningenniveau voor fietsers is met een 6,2 net niet gehaald. De streefwaarde voor de waardering van de algemene bereikbaarheid (een 7) is wel gehaald: de waardering was een 7,2. Met een 7,7 is de streefwaarde voor de tevredenheid van klanten over openbaar busvervoer in de regio Haarlem-IJmond ook gehaald.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Het project DVM (Dynamisch Verkeersmanagement) is nog niet in werking getreden op de Bolwerken, vanwege de projecten Kennemerplein en Oudeweg. In 2015 zijn geen stappen genomen om het strandverkeer richting Zandvoort op te vangen op NS station Spaarnwoude.</p>	😊
2. Onderhoud openbare ruimte	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De onderhoudspartners monitoren periodiek of aan de omschreven beeldkwaliteit wordt voldaan. Uit de monitoringsrapportage blijkt dat in domein verhardingen, perceel elementenverharding, verkeers- en straatmeubilair, de totaalscore van de gemeente ruimschoots voldoet aan C-kwaliteit. Het minimale kwaliteitsbeeld is daarmee behaald. Het centrum haalt een B-kwaliteit. Dit voldoet aan de gestelde ambitie.</p> <p>Binnen het domein verhardingen, perceel asfalt en markering, wordt over de gehele linie een verbetering van de gemiddelde beeldkwaliteit gezien. De binnenstad voldoet, conform het ambitieniveau, aan B-niveau. De structuurgebieden buitengebied, monumentaal park, overige groen/parken en woonwijken voldoen aan het ambitieniveau.</p> <p>Alle beeldkwaliteit voor domein groen en spelen is een C-niveau of hoger. Volgens deze systematiek mag niet meer dan 10% van een onderdeel onder de gestelde ambitie scoren. Haarlem breed voldoet dit domein aan deze gestelde ambitie.</p> <p>De totaalscore van de gemeente voor domein afval en reiniging, component reiniging, voldoet aan het vereiste B-niveau. Dit komt overeen met de gestelde ambitie.</p> <p>Uit de Omnibusenquête blijkt dat het percentage Haarlemmers dat vindt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan met 19% nagenoeg gelijk is gebleven. Het percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte in hun wijk is gedaald van 46% naar 44%. Dit kan het effect zijn van de bezuiniging op dagelijks onderhoud (doorgevoerd in 2015).</p>	😊
3. Verbetering oppervlakte water-, riolering- en drainagesystemen	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Met de Kadernota 2015 is het budget vrijgegeven voor het onderzoeksprogramma riolering uit het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (2013/416279). Hierdoor kon worden gestart met onderzoek naar de verbetering van oppervlakte waterkwaliteit en het voorkomen van wateroverlast. Deze onderzoeken zijn nodig voor de aanpak van riolering- en drainageprojecten in de komende jaren. In 2015 is in totaal 2,5 km riool en drainage vernieuwd of verruimd.</p>	😊

<p>4. Duurzame inzameling huishoudelijk afval en afval op straat</p>	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>In 2015 is gestart met de proef Duurzaam afvalbeheer (DAB) waarmee een start is gemaakt richting de verbetering van afvalscheiding. Daarmee wordt toegewerkt naar het behalen van landelijk gestelde richtlijnen. Met het per 1 januari 2015 gestarte contract met Spaarnelanden N.V. (DDO afval en reiniging) zijn duidelijke doelstellingen meegegeven op het gebied van prestatie door de opdrachtnemer op zowel duurzaamheid als het te behalen scheidingspercentage. Het percentage afvalscheiding fijn afval door huishoudens bedraagt net als vorig jaar 37%.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Een stadsbrede uitrol van DAB is beperkt gebleven tot een proef van drie wijken. Het behalen van de scheidingsdoelstellingen zal zich over meerdere jaren uitstrekken. In de bij de Kadernota 2015 aangenomen motie 66 'niet langer het vuilste jongetje van de klas' vraagt de raad om een onderzoek naar 'best practices' in afvalscheiding, met inbegrip van gedifferentieerde tarieven, scenario's en pilots. De proef DAB wordt geïntegreerd in dit plan en daarom is de verdere uitrol van DAB bevroren.</p>	
--	--	---

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1. Tevredenheid klanten over openbaar vervoer in de regio Haarlem-IJmond	7,4 (2009)	7,7 (2010) 7,5 (2011) 7,6 (2012) 7,6 (2013) 7,7 (2014)	7,5	7,7	OV-Klantenbarometer
1. Oordeel Haarlemmers over de bereikbaarheid van de stad	6,5 (2007)	6,9 (2008) 6,6 (2009) 6,6 (2010) 6,6 (2011) 7,0 (2012) 7,0 (2013) 7,3 (2014)	7	7,2	Omnibusonderzoek
1. Oordeel Haarlemmers over het totaal van het voorzieningenniveau voor fietsers (rapportcijfer)	6,2 (2009)	6,2 (2010) 6,3 (2011) 6,4 (2012) 6,5 (2013) 6,5 (2014)	6,5	6,2	Omnibusonderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte in hun wijk.	46% (2010)	47% (2011) 50% (2012) 48% (2013) 46% (2014)	48%	44%	Omnibusonderzoek
3. Aantal klachten en meldingen m.b.t. riolering in Haarlem ¹	623 (2011)	755 (2012) 718 (2013) 790 (2014)	750	948	Gemeentelijke registratie
4. Percentage afvalscheiding fijn afval door huishoudens	28% (2007)	29% (2008) 28% (2009) 28% (2010) 23% (2011) 29% (2012) 34% (2013) 37% (2014)	41%	37%	Gemeentelijke registratie

¹ Deze indicator is niet alleen afhankelijk van de kwaliteit en functioneren van het stelsel, maar ook van de perceptie van de rioolgebruikers in de stad en de weersomstandigheden. Sinds 2015 wordt deze indicator op een andere manier gemeten.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
<p>1. Verbeterde bereikbaarheid, verkeersveiligheid en mobiliteit</p> <p>a. Samen met provincie en andere partners verbeteren openbaar vervoer</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De extra busontsluiting op de Prins Bernhardlaan ter bevordering van de doorstroming is in 2015 gerealiseerd. Hier heeft zowel het openbaar vervoer als het overige verkeer profijt van. Verschillende bushaltes zijn toegankelijk gemaakt voor mensen met een beperking. Ook zijn zes extraabri's geplaatst. Alle 67 bushaltes zijn voorzien vanabri, afvalbak, infovitrine, fietsvoorziening en haltedisplays waarop reizigers realtime kunnen zien hoe laat de bus komt. Op het Stationsplein zijn nieuwe plattegronden ('Wayfinding') aangebracht voor openbaar vervoerreizigers. Het ontwerp voor de snelle busverbinding richting Velsen, over de Rijksstraatweg naar het Delftplein, is in 2015 uitgewerkt. De gemeente heeft het voorlopig ontwerp begin 2016 vrijgegeven voor inspraak.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Het kruispunt van de Rustenburgerlaan met de Kleine Houtweg is niet verbeterd voor het openbaar vervoer. De provinciale subsidie 'quick win' bleek daarvoor niet toereikend. Dit kruispunt is inmiddels opgenomen in het uitvoeringsprogramma Doorstroming openbaar vervoer 2015-2020 van de provincie.</p>	
<p>b. Verbeteren verkeersveiligheid van schoolroutes</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente is de reconstructie van de Oudeweg gestart, ter verbetering van de verkeersveiligheid van de weg. Ook is de gemeente gestart met de reconstructie van het Kennemerplein. Hier worden ook concrete maatregelen genomen ter verbetering van de verkeersveiligheid. Veel scholieren hebben profijt van de opgeknapte en vergrote veerstoep bij het opstappunt van het Spaarneveer, aan de zijde van Schalkwijk. Het Liewegje is gereconstrueerd en van 30 km/u drempels voorzien. Het is voor vrachtverkeer fysiek onmogelijk gemaakt het Klein Heiligland als doorgaande route te gebruiken. Op diverse plekken in de stad zijn voetgangersoversteken verbeterd, waarmee de verkeersveiligheid op een hoger peil is gebracht.</p> <p>De diverse verkeersveiligheids campagnes zijn gecontinueerd, zoals de campagneborden aan lichtmasten. De gemeente droeg bij aan de verkeersbrigades en hield een handhavingsactie voor foutparkeren bij basisscholen. Het project Stedelijke distributie is onder andere opgestart met als doel het laden en lossen verkeersveiliger te maken.</p>	
<p>c. Realiseren aanpassingen ter bevordering fietsgebruik</p>	<p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De voorbereiding om te komen tot een betere fietsverbinding tussen Amsterdam en Haarlem ('fiets snelweg') is onderdeel van het project Afwaardering Amsterdamsevaart. Deze is in 2015 opgestart en krijgt in 2016 en 2017 zijn beslag. De fietsoversteek over de Prins Bernhardlaan maakt onderdeel uit van hetzelfde project. De uitvoering van de fietsoversteek wordt in 2016 verwacht. De aanpassingen aan de Gedempte Herensingel en de Diakenhuisweg worden eveneens verwacht in 2016 of 2017. Met de doorontwikkeling van de fietssnelweg in 2016/2017 worden ook de mogelijkheden voor de plaatsing van zonnelaadpaal voor E-Bikes en scooters nagegaan.</p>	
<p>d. Zorgen voor inwerkingstelling van DVM</p>	<p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>DVM is nog niet volledig in werking vanwege de projecten Oudeweg en Kennemerplein. Wanneer deze projecten in 2016 zijn opgeleverd, is DVM volledig in werking en gaan de effectmetingen van start.</p>	

Prestatie		2015
2. Onderhoud openbare ruimte a. Regie voeren op regulier (dagelijks) onderhoud	Wat hebben we gedaan? Per 1 januari 2015 is de omslag gemaakt van werken conform de kwaliteitsambities 'schoon, heel en veilig' naar de diverse beeldkwaliteitseisen voor verhardingen, groen en afval/reiniging. Het regulier (dagelijks) onderhoud is sindsdien door middel van professioneel contractmanagement belegd bij de diverse onderhoudspartners waaronder Spaarnelanden. Middels audits wordt getoetst of aan de door de gemeente vereiste kwaliteitsniveaus wordt voldaan. In de nieuwe werkwijze is vrijwel het hele proces van het afhandelen van meldingen belegd bij de onderhoudspartners van de gemeente. Dat houdt in dat ook meldingen en storingen die door de gemeente zelf worden geconstateerd, in het meldingssysteem worden ingevoerd en van daaruit verwerkt. In de oude werkwijze werden deze meldingen buiten het systeem om door de gemeente aan aannemers en onderhoudspartijen doorgegeven. Met deze werkwijze is het aantal meldingen weliswaar toegenomen, maar geeft het een beter beeld van het totaal aantal storingen dan voorheen. In 2015 is extra budget voor onkruidbestrijding beschikbaar gesteld, waarmee vanaf mei wordt voldaan aan het vastgestelde kwaliteitsniveau. De nieuwe inrichting van het milieuplein van Spaarnelanden N.V. heeft geleid tot een verbeterde service aan bezoekers.	
b. Uitvoeren groot onderhoudsprojecten	Wat hebben we gedaan? Het Programma onderhoudswerken, onderdeel van de gebiedsprogramma's, is deels uitgevoerd (2015/93077). In paragraaf 3.3 Onderhoud kapitaalgoederen is per domein toegelicht welke werken zijn uitgevoerd. Wat hebben we niet gedaan? Een aantal projecten is vertraagd. Dit zijn bijvoorbeeld de onderhoudsprojecten aan de Slaperdijk, Eksterlaan, verkeerslichten langs de Rijksstraatweg, vervanging rioolgemaal Parklaan, Ruychaverstraat en de Bernadottelaan. De oorzaken variëren: juridische procedures (vervanging openbare verlichting), gewenste verandering in ontwerp (Slaperdijk en Bernadottelaan) en de combinatie met andere werken (combineren HOV noordwaarts met onderhoud aan verkeerslichten). Daarnaast zijn werken niet uitgevoerd wegens capaciteitsgebrek.	
c. Het groenbeheer en -onderhoud volgens ecologische principes uitvoeren	Wat hebben we gedaan? De uitvoering van het ecologisch beleidsplan (2013/420660) is ondergebracht in het beheer en onderhoudscontact 'groen en spelen'. Afgelopen jaar zijn door Landschap Noord-Holland beheerwerkzaamheden uitgevoerd in Poelbroekpark, Schoteroog en Fuikvaart. Verder is in heel Haarlem een quickscan (inventarisatie) uitgevoerd. Wat hebben we niet gedaan? Een aantal actiepunten uit het ecologisch beleidsplan is niet uitgevoerd in 2015. Het gaat onder andere om beheer braakliggende terreinen en rand- en bermbeheer. Deze actiepunten worden de komende drie jaar alsnog uitgevoerd.	
3. Verbetering oppervlaktewater-, riolering- en drainagesystemen a. Realiseren extra waterberging en nieuwe waterverbindingen	Wat hebben we gedaan? Met de voorbereiding en uitvoering van projecten is bijgedragen aan de droge voeten van de Haarlemse burger, zoals de voorbereiding van de waterverbinding Haarlemmer Kweektuin, de centrale watergang Waarderpolder en de uitbreiding van de Waarderhaven. Wat hebben we niet gedaan? De notariële overdracht van oppervlaktewatertegemalen naar het Hoogheemraadschap van Rijnland is enkele maanden vertraagd.	
b. Vervangen, vergroten en aanleggen nieuwe riolering	Wat hebben we gedaan? In 2015 is zijn onder andere de volgende projecten voorbereid of uitgevoerd: Albert Schweitzerlaan, Kolkstraat, Westerhoutstraat e.o., gemaal Parklaan, Kinderhuisvest, Kenaupark, Dietsveld, Maerten van Heemskerckstraat, Roemer Visscherstraat, Aart van der Leeuwstraat e.o., P.C. Boutenstraat, Waarderpolder relinen riolering en Europawijk zuid. Wat hebben we niet gedaan? In 2015 heeft de gemeente minder nieuwe riolering gerealiseerd in verband met juridische procedures, veranderingen in het bovengronds ontwerp en capaciteitsgebrek bij de ambtelijke organisatie. Hetzelfde geldt bij andere onderhoudswerken in de openbare ruimte.	

Prestatie		2015
c. Vervangen en aanleggen nieuwe drainage	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Voor de drainage zijn de volgende projecten voorbereid of uitgevoerd: drainage Bosch en Vaart, Kolkstraat, Kinderhuisvest, Kenaupark, Dietsveld, Maerten van Heemskerckstraat, Aart van der Leeuwstraat e.o., P.C. Boutenstraat, Europawijk zuid, Eksterlaan, Parkwijk de Groene linten, Rozenprieelstraat, Westerhoutstraat, optimaliseren peilbuizennetwerk en Slachthuisbuurt Zuidstrook.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De vervanging van drainage is vertraagd door juridische procedures, veranderingen in het bovengronds ontwerp en capaciteitsgebrek bij de ambtelijke organisatie.</p>	☺
<p>4. Duurzame inzameling huishoudelijk afval en afval op straat</p> <p>a. Stimuleren en intensiveren gebruik van aantal containers voor herbruikbare stoffen</p>	<p>Wat hebben we gedaan</p> <p>De gemeente heeft 3.000 duo-containers uitgedeeld als proef in drie wijken voor een periode van zes maanden. Door middel van de containers wordt zowel kunststof verpakkingsafval als papier per container aan huis ingezameld.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Het plaatsen van circa 80 extra ondergrondse containers voor grondstoffen bij de hoogbouw is nog niet gestart.</p> <p>De voorgenomen verplaatsing van 39 containers voor plastic uit wijken met duo-containers is nog niet uitgevoerd.</p>	☺
b. Uitreiken extra rolcontainers aan bewoners uit laagbouw	<p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Het uitreiken van 3.700 rolcontainers voor de inzameling van GFT bij laagbouwwooningen waar nog geen GFT inzameling is, is nog niet gestart.</p>	☹

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
2a, b en c. Kwaliteitsverbetering verharding in hectare per jaar.	22,4 (2005)	13,8 (2006) 13,1 (2007) 14,2 (2008) 17,1 (2009) 17,3 (2010) 19,7 (2011) 28 (2012) 14,5 (2013) 13,1 (2014)	12	7,7	Gemeentelijke registratie
3a en b. Aantal km vernieuwde en verruimde riolering en drainage per jaar.	16 (2009)	6,5 (2010) 12 (2011) 24,7 (2012) 5 (2013) 1,5 (2014)	3	2,5	Gemeentelijke registratie
4a. Totaal aantal containers voor papier, glas en kunststof (cumulatief). ¹	40 (2007)	52 (2008) 81 (2009) 299 (2010) 304 (2011) 300 (2012) 326 (2013) 338 (2014)	418	349	Gemeentelijke registratie

¹In de Programmabegroting 2015-2019 is deze indicator foutief benoemd als 'aantal ondergrondse locaties'. De in de begroting opgenomen waarden uit eerdere jaren en de streefwaarde 2015 gaan over het aantal containers, niet het aantal locaties.

Beleidsveld 5.2 Parkeren

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Terugdringen parkeeroverlast in woonwijken	<p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>In afwachting van de resultaten van de stadsgesprekken die de gemeente heeft gevoerd over parkeren, werkt de gemeente een programma Modernisering parkeren uit. Eerder geplande maatregelen op het gebied van parkeren worden opgenomen in dit programma en zijn daarom nog niet ingevoerd in 2015. Vanwege de relatie met voorstellen vanuit het programma Modernisering parkeren is de aanbesteding voor nieuwe parkeerautomaten niet gestart. Het aantal Haarlemmers dat overlast ondervindt van parkeren in de eigen woonbuurt is in 2015 nagenoeg onveranderd met 32% en dit is hoger dan beoogd.</p>	☹️
2. Parkeervoorzieningen overzichtelijk, klantvriendelijk en kosteneffectief aanbieden	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De pilot betaald parkeren per minuut is gestart. Betaald parkeren op zondag en tarievdifferentiatie zijn niet uitgevoerd, maar maken deel uit van het programma Modernisering parkeren. De gemeente heeft gesprekken gevoerd met ondernemers om in 2016 een pilot te starten met een betalingsapplicatie. Deze inspanningen hebben nog niet geleid tot een verandering in het oordeel over de parkeergelegenheid.</p>	😊
3. Vergroten tevredenheid over fietsparkeren	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De gemeente heeft een contract met Paswerk afgesloten voor de verwijdering van door handhavers aangewezen fietsen. Paswerk bewaart, retourneert en hergebruikt de fietsen. Bij diverse openbaar vervoer haltes zijn extra fietsenrekken geplaatst. De Fietsgevel is geopend. Extra fietsenrekken en fietsparkeervakken zijn geplaatst in het kernwinkelgebied. Deze maatregelen hebben nog niet geleid tot een hogere tevredenheid over fietsvoorzieningen in de buurt.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) veel overlast ondervindt van parkeren in de eigen woonbuurt	29% (2010)	27% (2011) 28% (2012) 31% (2013) 29% (2014)	27%	32%	Omnibusonderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over de parkeergelegenheid in de binnenstad (rapportcijfer)	5,1 (2007)	5,4 (2008) 5,1 (2009) 5,4 (2010) 5,7 (2011) 5,8 (2012) 5,9 (2013) 6,0 (2014)	6,0	6,0	Omnibusonderzoek
3. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fietsvoorzieningen in hun buurt (stallingen en paden).	50% (2010)	45% (2011) 48% (2012) 47% (2013) 46% (2014)	52%	42%	Omnibusonderzoek

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Terugdringen parkeerverlast in woonwijken	Wat hebben we niet gedaan?	
a. Invoeren digitalisering parkeren	Digitalisering van het parkeren is niet per 1 januari 2016 ingevoerd. De invoering wordt afgewogen in het programma Modernisering parkeren waarover besluitvorming wordt verwacht in 2016.	☹️
b. Voorbereiden fiscalisering parkeren	Fiscalisering van parkeren is niet per 1 januari 2016 ingevoerd. De invoering wordt afgewogen in het programma Modernisering parkeren waarover besluitvorming wordt verwacht in 2016.	☹️
2. Parkeervoorzieningen overzichtelijk, klantvriendelijk en kosteneffectief aanbieden	Wat hebben we gedaan?	
a. Invoeren betaald straatparkeren op zondag in de binnenstad	De gemeente is in garage De Kamp gestart met de pilot betaald parkeren per minuut. Mogelijk leidt deze pilot in 2016 tot de invoering van dit tariefstelsel in meer parkeergarages. Wat hebben we niet gedaan? Betaald straatparkeren op zondag in de binnenstad en de bijbehorende bezoekersregeling zijn niet ingevoerd. De invoering wordt afgewogen in het programma Modernisering parkeren waarover besluitvorming in 2016 wordt verwacht.	😊
b. Differentiëren garagetarieven	Wat hebben we niet gedaan? De garagetarieven zijn niet gedifferentieerd. De invoering wordt afgewogen in het programma Modernisering parkeren waarover besluitvorming wordt in 2016 verwacht.	☹️
3. Vergroten tevredenheid over fietsparkeren	Wat hebben we gedaan?	
a. Zorgen voor meer ruimte voor ordelijk fietsparkeren	Bij verschillende openbaar vervoerhaltes zijn extra fietsenrekken geplaatst. Voor de beantwoording van motie 62 'Fietsen als de auto staat te nietsen', ingediend bij behandeling Kadernota 2015, is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om fietsen vanuit garages te (laten) verhuren. Dit heeft nog geen initiatief opgeleverd. De gemeente wacht initiatieven uit de markt af.	😊
b. Realiseren fietsgevel op Kennemerplein	Wat hebben we gedaan? De gemeente heeft de Fietsgevel op het Kennemerplein geopend.	😊
c. Verminderen van overlast geparkeerde fietsen	Wat hebben we gedaan? In opdracht van de gemeente verwijdert Paswerk de door handhavers aangewezen fietsen en slaat ze op in het fietsdepot. Het contract gaat uit van een businessmodel waarbij gemeente geen kosten maakt, Paswerk werkgelegenheid creëert en de fietsenoverlast wordt teruggedrongen.	😊
d. Ruimte bieden aan initiatieven tot beperking van overlast gestalde fietsen	Wat hebben we gedaan? De gemeente heeft diverse fietsparkeervoorzieningen in het centrum gerealiseerd. Dit is vooraf besproken in de werkgroep Fiets, die bestaat uit bewoners, ondernemers, Fietsersbond en gemeente.	😊

Beleidsveld 5.3 Overige beheertaken

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Behoud positief oordeel varende bezoekers	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Uit contacten met varende bezoekers blijkt tevredenheid. Regelmatig komen signalen binnen dat de klanten tevreden zijn. De grotere zichtbaarheid van handhaving op het water blijkt ook te worden gewaardeerd.</p> <p>De klanttevredenheid van de varende bezoekers wordt eens per drie jaar gemeten. In 2016 zal hier opnieuw onderzoek naar worden gedaan. Het aantal doorvaarten is lager dan de streefwaarde. De terugloop bij de beroepsvaart is een trend die al een aantal jaren gaande is. De pleziervaart toont ten opzichte van 2013 (6.786) een kleine verbetering, maar ten opzichte van 2014 een daling. Mogelijk speelt hierbij de ook landelijk gesignaleerde tendens van afname van het bezit in grotere pleziervaart en een toename van het bezit in en huren van de kleinere pleziervaartuigen. Deze kleinere pleziervaartuigen worden in de tellingen buiten beschouwing gelaten omdat hiervoor de brug niet wordt geopend.</p>	😊
2. Intensivering duurzaamheidseducatie	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De focus binnen Natuur en Milieu Educatie (NME) ligt op onderwijs. De stadskweektuin, de boerderijen en schooltuinen zijn dienstbaar aan dit doel. Bijna alle Haarlemse basisscholen worden bediend met natuur- en milieulesmateriaal. Daarnaast zijn er evenementen en diverse workshops waarmee een breed publiek wordt bereikt. In het kader van de met Nedvang gesloten raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 werd subsidie (€ 1,19 per inwoner) verkregen om het aspect zwerfafval onder de aandacht van de jeugd te brengen.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Nog niet de totale VO (voortgezet onderwijs) -doelgroep wordt bereikt. De uitbouw richting VO-scholen zal de komende jaren aandacht krijgen.</p>	😊
3. Beheer en verhuur gemeentelijk vastgoed	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het bezit van het gemeentelijk vastgoed en de bijbehorende huurcontracten zijn in beeld gebracht. Uitbesteding van de werkzaamheden, daken, gevels, en installaties is gerealiseerd.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Nog niet alle contracten zijn gestandaardiseerd op basis van door de Vereniging Raad van Onroerende Zaken opgestelde modelcontracten.</p>	😞
4. Opvang van zwerfdieren	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De wettelijke taak van de opvang van zwerfdieren heeft de gemeente Haarlem uitbesteed aan de dierenbescherming. Voor dit doel heeft de gemeente de dierenbescherming een structurele subsidie verstrekt.</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1. Oordeel varende bezoekers Haarlem over de voorzieningen op en aan de wateren rondom Haarlem (rapportcijfer)	7,0 (2010)	7,4 (2013)	-	-	Onderzoek 'Pleziervaart op het Spaarne' (drie jaarlijkse meting)
1. Aantal doorvaarten (beroeps, plezieren charter, Waarderbrug)	10.360 (2009)	11.145 (2011) 10.432 (2012) 11.140 (2013) 9.964 (2014)	11.500	Beroepsvaart 2.547 Pleziervaart 6.827 Totaal 9.374	Gemeentelijke registratie (Havendienst)

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
3. Percentage Haarlemse basisscholen dat deelneemt aan het NME-programma	65% (2007)	65% (2010) 70% (2011) 95% (2012) 95% (2013) 95% (2014)	95%	95%	Gemeentelijke registratie

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Behoud positief oordeel varende bezoekers	Wat hebben we gedaan? Alle scheepvaartkasten voldoen weer aan de wettelijke normen. Daarnaast zijn enkele kasten hersteld. De dekken van de vijf steigers in het Spaarne zijn vervangen. Alle steigers zijn gereinigd voor het vaarseizoen en daar waar nodig weer op beeldkwaliteitsniveau B-gebracht. Dit is opgepakt vanuit de DDO kunstwerken en oevers. Wat hebben we niet gedaan Enkele scheepvaartkasten hebben nog achterstallig onderhoud.	
a. Onderhouden voorziening voor de beroepsvaart in en aan het Spaarne		
b. Onderhouden gemeentelijke vaste afmeervoorzieningen voor pleziervaart	Wat hebben we gedaan? In de Delft zijn delen van de beschoeiing vernieuwd en 15 extra afmeervoorzieningen gerealiseerd. De beschoeiing van de Lorentzkade tussen de Pijlsaan en de De Ruyterweg is bij de vervanging verhoogd. Hiermee konden extra ligplaatsen worden gecreëerd. De engineering voor de aanleg van extra afmeervoorzieningen in de Jan Gijzenkade is afgerond. Wat hebben we niet gedaan? Van de 100 in 2015 te realiseren ligplaatsen zijn 28 plaatsen niet aangebracht. Rijnland tekende bezwaar aan tegen de aan de Boezemkade bedachte ligplaatsen. Aan de Lodewijk van Deijssellaan zijn vanwege de beoogde beeldkwaliteit minder ligplaatsen gerealiseerd. Gesprekken over de natuurvriendelijkheid van de oevers van de Jan Gijzenkade vertragen de nu in 2016 geplande realisatie.	
c. Zorgen voor verdere uitrol digitalisering doorvaartgelden	Wat hebben we gedaan? Medio 2015 is het digitale doorvaartsysteem online gegaan. Doorvaartgeld kan, bij geregistreerde gebruikers, automatisch worden geïnd. Liggeld kan via de Park-line app worden betaald.	
2. Intensivering duurzaamheidseducatie	Wat hebben we gedaan? Voor duurzaamheidslessen en -projecten wordt steeds meer samengewerkt met andere organisaties, waardoor meer scholen en leerlingen zijn bereikt. Met nagenoeg alle Haarlemse basisscholen zijn contacten. Op het gebied van klimaat en energie hebben projecten gelopen met drie Haarlemse VO-instellingen en twee instellingen binnen de Haarlemse regio.	
a. Betrekken meer scholen bij uitvoering van het jaarprogramma NME		
b. Inzetten gelden SAV voor communicatie ter terugdringing zwerfafval	Wat hebben we gedaan? Ruim 1.000 leerlingen van tien Haarlemse scholen hebben zwerfafvallessen gevolgd. Rond het thema is ruim aandacht besteed in de media (dagbladen, huis-aan huisbladen, landelijke televisie).	
3. Beheer en verhuur gemeentelijk vastgoed	Wat hebben we gedaan? In 2015 is de portefeuille in beeld gebracht en geanalyseerd in overleg met de betrokken beleidsvelden. Op basis hiervan is een eerste onderverdeling gemaakt tussen strategisch en niet strategisch vastgoed. Een verkooplijst is opgesteld en de eerste verkopen zijn vanuit deze lijst geëffectueerd. Wat hebben we niet gedaan? Om te voldoen aan het wegwerken van het achterstallig onderhoud had voor € 2,5 miljoen opbrengst boven boekwaarde gerealiseerd moeten worden uit verkoop. In 2015 is voor circa € 1,5 miljoen boven boekwaarde verkocht. De aanloop van het verkooptraject vergde meer tijd vanwege het opstellen van een portefeuillestrategie (wat wordt wanneer verkocht tegen de best mogelijke opbrengst).	
a. Uitvoering geven aan verkoop niet-strategisch vastgoed		

Prestatie		2015
b. Vaststellen maatschappelijk aanvaardbare en op uniforme wijze vastgestelde prijs voor maatschappelijk vastgoed	<p>Wat hebben we gedaan? De gemeente heeft een model ontwikkeld om op portefeuilleniveau de kostprijs dekkende huur te berekenen. De hiervoor benodigde parameters zijn vastgesteld. Daarmee kon voor iedere gebruiker een op uniforme wijze berekende huurprijs worden bepaald. Dit jaar is gestart met de invoering van de op deze wijze berekende huurprijzen.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan? De effecten op de subsidiestromen zijn nog niet in beeld gebracht. Ook is de kostprijs dekkende huur nog niet bij alle contracten doorgevoerd. Dit kan immers pas gebeuren bij expiratie van een contract.</p>	☹️
4. Opvang zwerfdieren a. Invullen wettelijke taak voor zwerfdierenopvang	<p>Wat hebben we gedaan? De opvang door de dierenbescherming vindt plaats. De komende jaren stijgt de bijdrage (Herijking dierenwelzijnsbeleid 2014/48036).</p>	😊
b. Op diervriendelijke manier beheren ganzenpopulatie	<p>Wat hebben we gedaan? Het beheer van de ganzenpopulaties is ondergebracht in de DDO afval en reiniging en is in opdracht van Spaarnelanden door de gespecialiseerde firma Hofganzen uitgevoerd. Op zeven locaties is gedurende het broedseizoen vastgesteld waar zich nesten bevinden, zijn eieren geolied en overtollige eieren geruimd.</p>	😊

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 5 Beheer en onderhoud	Rekening 2015			
		Rekening 2014	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
5.1	Openbare ruimte en mobiliteit	72.662	75.464	78.066	78.553
5.2	Parkeren	12.849	12.691	13.231	13.091
5.3	Overige beheertaken	42.059	36.438	41.142	41.418
Totaal lasten		127.571	124.593	132.439	133.062
Baten (exclusief mutaties reserves)					
5.1	Openbare ruimte en mobiliteit	35.252	35.455	38.621	39.344
5.2	Parkeren	17.576	18.851	18.982	19.303
5.3	Overige beheertaken	35.034	28.726	30.082	31.224
Totaal baten		87.862	83.032	87.685	89.871
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		39.709	41.560	44.754	43.191
Toevoeging aan reserves		4.734	1.105	2.772	3.066
Onttrekking aan reserves		4.113	322	4.876	4.733
Saldo inclusief mutaties reserves		40.330	42.343	42.649	41.525

Analyse saldo programma

Het programma 5 Beheer en onderhoud sluit met een nadelig saldo van € 41,525 miljoen. Dit is € 1,124 miljoen voordeliger dan het geraamde saldo. De analyse op beleidsveldniveau is exclusief mutaties in de reserves. De mutaties in de reserves zijn per programma onder de toelichting op de beleidsvelden opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	75.464	-35.455
Bijgestelde begroting 2015	78.066	-38.621
Mutaties tijdens het begrotingsjaar	2.602	-3.165
Jaarrekening 2015	78.553	-39.344
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>487</i>	<i>-723</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	3.089	-3.888

(bedragen x € 1.000)

5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	Bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	2.602	n
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	1.721 n
Berap 2015-1	Hogere lasten afvalverwerking (afvalbelasting van het Rijk)	534 n
	Herijking bezuiniging Spaarnelanden	400 n
	Herstel brandschade Schoterbrug	300 n
	Verkoop parkeerterrein Tempeliersstraat	105 n
	Verschuiving van budgetten voor de beheer- en onderhoudscontracten	-920 v
Kadernota 2015	Ophoging onderhoudsbegroting als gevolg van areaaluitbreidingen	303 n
	Sociaal domein	-191 v
Berap 2015-2	Correctie urentoerekening aan beleid afval	-125 v
	Raming extra middelen voor duurzaamheid, groen en fiets	140 n
	Actualisatie kapitaallasten	-400 v
	Groot onderhoud Amerikaweg	-400 v
	Groot onderhoud Bernadottelaan	-700 v
	Onttrekking reserve Bodemprogramma t.b.v. sanering Waarderhaven	650 n
	Groot onderhoud Frankrijklaan	-400 v
	Schade afhandeling voortaan via DDO's	-113 v
	Stormschade bomen juli 2015	420 n
	Groot onderhoud Europawijk, Kennemerplein	-640 v
	Groot onderhoud Westergracht/Leidsevaart	-890 v
Berap 2015-3	Anterieure overeenkomsten, lagere lasten als gevolg van economische situatie	-200 v
	Lagere uitgaven 2015 preventiegelden 40+ Zomerzone	-183 v
	Uitvoering maatregelen fietspaden Prins Bernhardlaan	152 n
	Uitvoering project Duurzaam afval beheer	-310 v
	Uitvoering project Westergracht/Leidsevaart	800 n
	Uitvoering project Zwerfafval	126 n
	Vrijval risicovoorziening AEB t.g.v. voorziening egalisatiefonds afvalstoffenheffing	1.968 n
	Mutaties kleiner dan €100.000	455 n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	487	n
	Afschrijving van in het verleden onterecht geactiveerd onderhoudswerk	311 n
	Lagere kosten gemeente na graafwerkzaamheden kabelmaatschappijen	-129 v
	Enmalige afschrijving ten laste van Stationsplein uit verkoopopbrengst kavel.	450 n
	Mutaties kleiner dan €100.000	-145 v
Toelichting Baten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	-3.165	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	-590 v

Berap 2015-1	Haarlemse belastingvoorstellen (afval- en rioolheffing)	-765	v
Berap 2015-2	Schade afhandeling voortaan via DDO's	113	n
Berap 2015-3	Anterieure overeenkomsten, lagere baten als gevolg van economische situatie	200	n
	Uitvoering maatregelen fietspaden Prins Bernhardlaan	-152	v
	Uitvoering project Duurzaam afval beheer	310	n
	Uitvoering project Zwerfafval	-126	v
	Vrijval risicovoorziening AEB t.g.v. voorziening egalisatiefonds afvalstoffenheffing	-1.968	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-187	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-723	v
	Anterieure overeenkomsten, baten waren als gevolg van de economische situatie lager dan begroot	119	n
	HBU/HBI: in 2015 waren relatief veel opbrekingen door kabelmaatschappijen, waardoor de gemeente meer vergoedingen heeft ontvangen dan was begroot.	-200	v
	Verkoopopbrengst kavel Stationsomgeving	-450	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-192	v

(bedragen x € 1.000)

5.2 Parkeren	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	12.691	-18.851
Bijgestelde begroting 2015	13.231	-18.982
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>540</i>	<i>-131</i>
Jaarrekening 2015	13.091	-19.303
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>-140</i>	<i>-320</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	400	-452

(bedragen x € 1.000)

5.2 Parkeren	Bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	540	n
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	301 n
Berap 2015-2	Raming extra middelen voor duurzaamheid, groen en fiets	230 n
	Kosten voor invoeren programma Modernisering parkeren	125 n
	Mutaties kleiner dan €100.000	-116 v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	-140	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-140 v
Toelichting Baten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	-131	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	896 n
Berap 2015-1	Overheveling baten leges vergunningen naar beleidsveld parkeren	-500 v
	Overheveling baten leges vergunningen naar beleidsveld parkeren	-129 v
Berap 2015-2	Incidenteel hogere baten naheffingen	-150 v
	Op basis van parkeerbaten 2014 structurele verhoging van begrote parkeerbaten (na verlagen begroting met € 1 miljoen in 2014)	-532 v
	Structureel wegvallen vergoeding Rijk 'Mulderfeiten'	251 n
	Mutaties kleiner dan €100.000	33 n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	-320	v
	De baten uit straat- en garageparkeren (met name mobiel straatparkeren) waren hoger dan op basis van de baten 2014 en de tariefstijgingen 2015 was begroot.	-176 v
	Bij het opleggen van fiscale naheffingen is rekening gehouden met de verwachte implementatie van Modernisering straat parkeren in het derde kwartaal 2015. Dit zou als gevolg hebben dat er een tijdelijke terugval zou plaatsvinden in het aantal naheffingen. Door het temporiseren van de besluitvorming en implementatie van	-124 v

	Modernisering straat parkeren naar 2016 heeft deze terugval in het aantal naheffingen zich niet voorgedaan. Dit resulteert in € 124.000 hogere baten naheffingen.		
	Mutaties kleiner dan €100.000	-20	v

(bedragen x € 1.000)

5.3 Overige beheertaken	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	36.438	-28.726
Bijgestelde begroting 2015	41.142	-30.082
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>4.704</i>	<i>-1.356</i>
Jaarrekening 2015	41.418	-31.224
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>276</i>	<i>-1.142</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	4.980	-2.499

(bedragen x € 1.000)

5.3 Overige beheertaken	Bedrag	v/n
Toelichting Lasten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	4.704	n
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	468 n
Berap 2015-2	Inlopen achterstallig onderhoud	1.000 n
	Tijdelijk beheer Grex-panden	640 n
	Verbouwing De Til, Leidseplein 36	396 n
	Verkoop Vastgoed	324 n
	Stijging WOZ-waarde	272 n
Kadernota 2015	Sociaal domein	-156 v
Berap 2015-2	Asbestsanering diverse panden	150 n
	Inlopen achterstallig onderhoud gemeentelijk vastgoed 2016	250 n
	Asbestsanering Rijkstraatweg 374	105 n
	Actualisatie kapitaallasten	-669 v
	Brand Zijlpoort (eigen risico)	500 n
Berap 2015-3	Correctie doorbelastingen uren	695 n
	Aanvullend budget brandschade Zijlpoort	200 n
	Bijstellen eigenaarslasten	140 n
	Mutaties kleiner dan €100.000	389 n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	276	n
	Minder uitgaven Brand Zijlpoort	-187 v
	Hogere dotatie voorziening grafleges a.g.v. meer ontvangen vooruitbetalingen voor grafonderhoud	126 n
	Aanvullende dotatie voorziening grafleges als gevolg van gewijzigde berekeningssystemathiek	279 n
	Mutaties kleiner dan €100.000	58 n
Toelichting Baten		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	-1.356	v
Berap 2015-1	Tijdelijk beheer Grex-panden	-640 v
	Herijking grondexploitatie Waarderpolder	-231 v
Kadernota 2015	BK 27 Niet realiseren taakstelling vastgoed	500 n
	BK 29 Erfpachtbaten	311 n
Berap 2015-2	Verkoop Koningstraat 14 en 16 en Jacobijnestraat 62 en 64	-348 v
	Verkoop grond Pieter van Musschenbroekstraat 1 t/m 235	-246 v
	Verkoop Nieuw Heiligland 11-13	-226 v
	Verkoop Phoenixstraat 11	-221 v
	Verkoop Rijkstraatweg 374	-419 v
	Actualisatie doorbelasting huisvestingskosten Vastgoed.	415 n
	Brand Zijlpoort (eigen risico)	-200 v
Berap 2015-3	Aanvullend budget brandschade Zijlpoort	-200 v
	Mutaties kleiner dan €100.000	149 n

Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-1.142	v
	Niet geraamde (kleine) verkopen Vastgoed (dotatie reserve Vastgoed)	-295	v
	Vrijval overschot voorziening Erfpacht	-549	v
	Verzekeringsuitkering brandschade Zijlpoort	-279	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-19	v

Mutaties reserves

(bedragen x € 1.000)

5 Beheer en onderhoud	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	1.105	-322
Bijgestelde begroting 2015	2.772	-4.876
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>1.667</i>	<i>-4.554</i>
Jaarrekening 2015	3.066	-4.733
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>295</i>	<i>143</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	1.961	-4.411

CLUSTER BURGER EN BESTUUR

Inleiding

Dit cluster richt zich op de rol van de gemeente bij het besturen van de stad. De gemeente dient te zorgen voor een goede dienstverlening, een veilige stad en een financieel gezonde stad. Haarlemmers moeten erop kunnen vertrouwen dat deze taken goed worden uitgevoerd door de gemeente. Dit cluster gaat over de wijze van besturen en over de financiering van de gemeente.

Onderliggende programma's

Het cluster burger en bestuur bestaat uit twee programma's. In deze programma's worden de volgende onderwerpen uitgewerkt.

Programma 6 besteedt aandacht aan dienstverlening naar burgers en bedrijven, gemeentelijk bestuur en openbare orde en veiligheid.

Programma 7 gaat over de algemene dekkingsmiddelen.

Actiepunten Samen Doen!

Binnen het cluster burger en bestuur wordt onder andere aandacht besteed aan de volgende actiepunten uit het coalitieprogramma:

1. De gemeente vindt gerechtigheid, veiligheid, toezicht en handhaving belangrijke, publieke taken van de overheid om onze inwoners zo goed mogelijk te kunnen beschermen.
Dit doet de gemeente door nauwe samenwerking met politie, openbaar ministerie en andere veiligheidspartners. De basis hiervoor ligt in het integrale veiligheids- en handhavingsbeleid dat voor de gehele raadsperiode is vastgesteld. Hier waarover in paragraaf 6.3 verantwoording wordt afgelegd.
2. De gemeente vertrouwt en bouwt op de inwoners van Haarlem en rekent op hun maatschappelijke betrokkenheid. Daarom wil de gemeente de invloed van de Haarlemmers vergroten met gebiedsgericht werken en ruimte voor buurtgerichte en creatieve initiatieven.
In programma 4 wordt een verantwoording gegeven voor gebiedsgericht werken. Ook is, samen met de universiteit Nijenrode, een nieuwe werkmethode ontwikkeld voor bewonersinitiatieven.
3. Bijzondere aandacht wordt de komende tijd gegeven aan de inzet van sociale media, een interactieve website en digitale dienstverlening.
Haarlem heeft in 2015 de digitale dienstverlening verbeterd en heeft begin 2016 de titel Digiproofste stad gewonnen.
4. Voor een sluitende begroting is een aantal bezuinigingen vastgesteld die bestaan uit maatregelen gericht op het reduceren van taken en aanvullende bezuinigingen.
De geraamde bezuinigingen zijn gerealiseerd, met uitzondering van de bezuiniging op handhaving. Deze is gedeeltelijk gerealiseerd vanwege een door de raad vastgesteld amendement.
5. Vanaf 2016 wordt jaarlijks € 2,5 miljoen gereserveerd binnen de begroting voor het terugbrengen van de Haarlemse schuldenlast.
Deze reservering is per 2016 in de meerjarenbegroting geraamd.
6. Het risicobewustzijn van de gemeente Haarlem moet worden vergroot, evenals het actief volgen van risico's en het bewustzijn in de organisatie van juridische risico's.
In 2015 zijn stappen gezet om het risicobewustzijn te bevorderen, onder andere door het houden van een raadsmarkt en door interactieve risicosessies binnen de MT's van de afdelingen te houden op basis van een risico-ontwerpkaart.
7. Meer dan voorheen gaan het bestuur en ambtelijke organisatie strak sturen op resultaten en financiën. Onder strakke, pro-actieve sturing wordt het sturen op het realiseren van maatschappelijke effecten, doelen en resultaten verstaan, die zijn vastgelegd in het coalitieprogramma, in de kadernota, programmabegroting en beleidsnota's.

In de beleidsuitvoering en bij het opstellen van bestuurlijke stukken staan de te behalen maatschappelijke resultaten centraal. Daarnaast heeft het college bij ieder besluit een zo goed mogelijk inzicht in de financiële consequenties en neemt dit mee in de besluitvorming.

Ontwikkeling in de stad en verschillen tussen stadsdelen

Dienstverlening

De gemeente ziet goede dienstverlening als de basis voor vertrouwen en wil als overheid transparant en toegankelijk zijn. De koers die is uitgezet in het coalitieprogramma 'Samen doen!' vraagt om het voortzetten van de verbetering en digitalisering van onze dienstverlening.

Om dit te kunnen realiseren wordt de dienstverlening verder gedigitaliseerd onder het motto 'Digitaal waar het kan en persoonlijk waar het hoort en op maat waar het moet'. In 2015 is ingezet op het ontwikkelen van de digitale klantcontactkanalen. Via de website kunnen vragen en meldingen nog makkelijker worden doorgegeven. Daarnaast wordt actief gereageerd op vragen die via de social media kanalen worden gesteld. In de onderstaande tabel wordt duidelijk dat door het verder optimaliseren van onze dienstverlening de klanttevredenheid in 2015 verder gestegen is naar een 8,1.

Ontwikkeling tevredenheid dienstverlening in Haarlem, 2008-2015

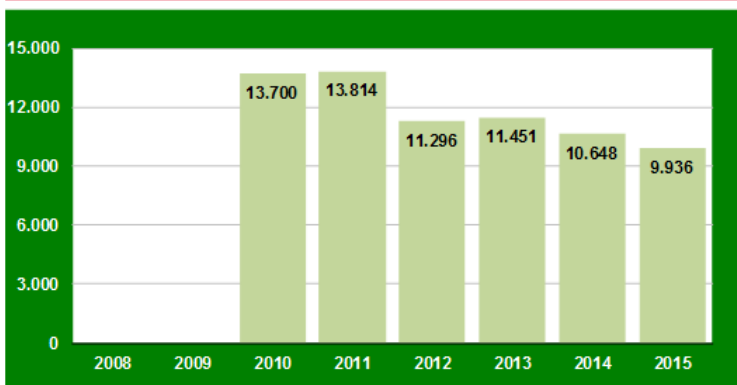

Bron: Dashboard Dienstverlening NWB (voorheen Benchmark Publiekszaken)

Veiligheid

De integrale aanpak die enkele jaren geleden is ingezet om de veiligheid in de Haarlemse wijken en buurten te verbeteren lijkt zijn vruchten af te werpen. Door op de belangrijkste thema's gezamenlijk met veiligheidspartners op te trekken, kan veel worden bereikt. Het overgrote deel van de voor 2015 beoogde acties is uitgevoerd. Echter, deze constatering is geen reden om achterover te leunen. Zo is bijvoorbeeld nog onvoldoende grip op de overlast gevende en criminele jeugd (zie onderstaande tabel).

Ontwikkeling geregistreerde misdrijven in Haarlem, 2010-2015

Bron: Driehoeksmonitor misdrijven

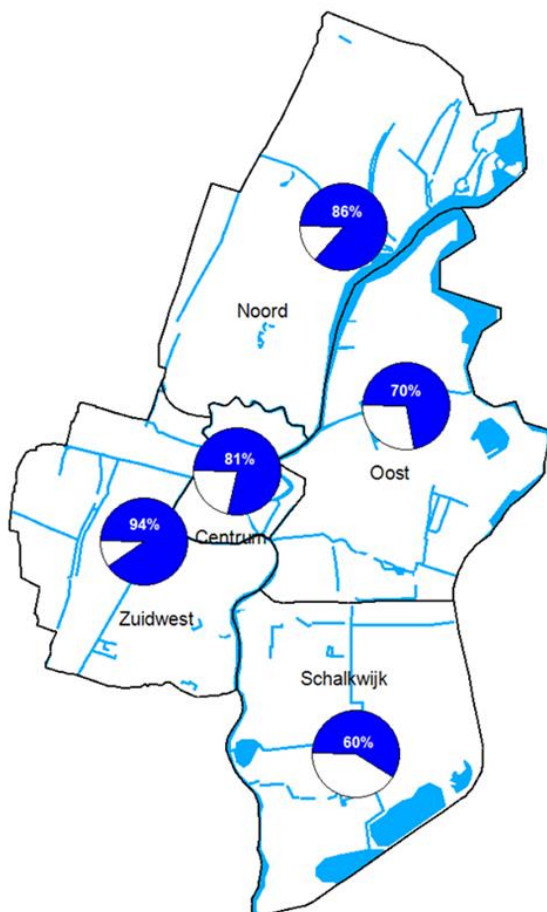
In de periode tot en met 2009 is een andere manier van registratie gehanteerd, waardoor cijfers voor deze jaren niet goed vergelijkbaar zijn.

Hoewel het totaal aantal meldingen van jeugdoverlast bij politie en gemeente is afgenomen, is het percentage Haarlemmers dat overlast van jeugd ervaart sinds 2010 aan het toenemen. In 2015 is de aanpak van overlast gevende en criminele jeugd daarom verder versterkt en verbeterd. Ook andere vormen van overlast vragen blijvende aandacht van gemeente en politie. Hierbij gaat het om thema's als afval en vuil op straat, maar ook de toename van problemen met verwarde personen. Bij die laatste categorie is afstemming van de zorg en hulpverlening enerzijds en openbare orde en veiligheid anderzijds van groot belang.

Door hun afwijkende gedrag veroorzaken zij overlast en kunnen zij een (acuut) gevaar voor zichzelf en/of hun omgeving vormen. Hun gedrag kan leiden tot probleemsituaties in de wijk die niet eenvoudig kunnen worden opgelost, zoals verstoring van de openbare orde door (drank- en/of drugs-) overlast, geweldsincidenten en andere vormen van criminaliteit. Passende zorg kan (een deel van) de problematiek aanpakken en er mede voor zorgen dat verstoring van de openbare orde wordt voorkomen of teruggedrongen.

De stad wordt steeds veiliger. Het aantal inbraken, overvallen en straatroven neemt gestaag af. Het gevoel van veiligheid bij Haarlemmers blijft op het niveau van 2014 (zie de kaart hieronder).

Aantal Haarlemmers (18 jaar en ouder) dat aangeeft zich veilig te voelen in de eigen woonbuurt naar stadsdeel in Haarlem 2015

Bron: Omnibusonderzoek 2016

Bestuur

De ontwikkeling van de nieuwe bestuursstijl is één van de belangrijkste werkzaamheden van het cluster burger en bestuur geweest in 2015. In 2016 wordt deze visie uitgevoerd.

In gesprekken met de stad (bewoners, ondernemers en partners) zijn de verwachtingen ten aanzien van het stadsbestuur geïnventariseerd. De kern van gemeentewerk is het afwegen van belangen, op basis waarvan besluiten van publiek belang worden genomen. De stad verwacht daarin vlot en goed maatwerk op basis van een transparante en voor iedereen te volgen afweging, zowel bij eenvoudige als bij complexe vragen. Met het project nieuwe bestuursstijl gaat de gemeente dat verbeteren. Kernwoorden hierbij zijn: transparant, communicatief en slagvaardig. Om dit te bereiken staan drie componenten centraal:

- 1. Bestuur op maat is bestuur op straat**

Door initiatieven van burgers of instellingen (niet alleen voor fysieke ingrepen) sneller op de bestuurlijke tafel te leggen, is snelheid in de werkprocessen bereikt.

- 2. Communicatie en dienstverlening**

Door te digitaliseren waar dat kan, persoonlijk contact te hebben waar dat hoort en maatwerk te leveren waar dat nodig is, is de directe communicatie en de dienstverlening naar de Haarlemmers verbeterd.

- 3. Eigenaarschap en verantwoordelijkheid**

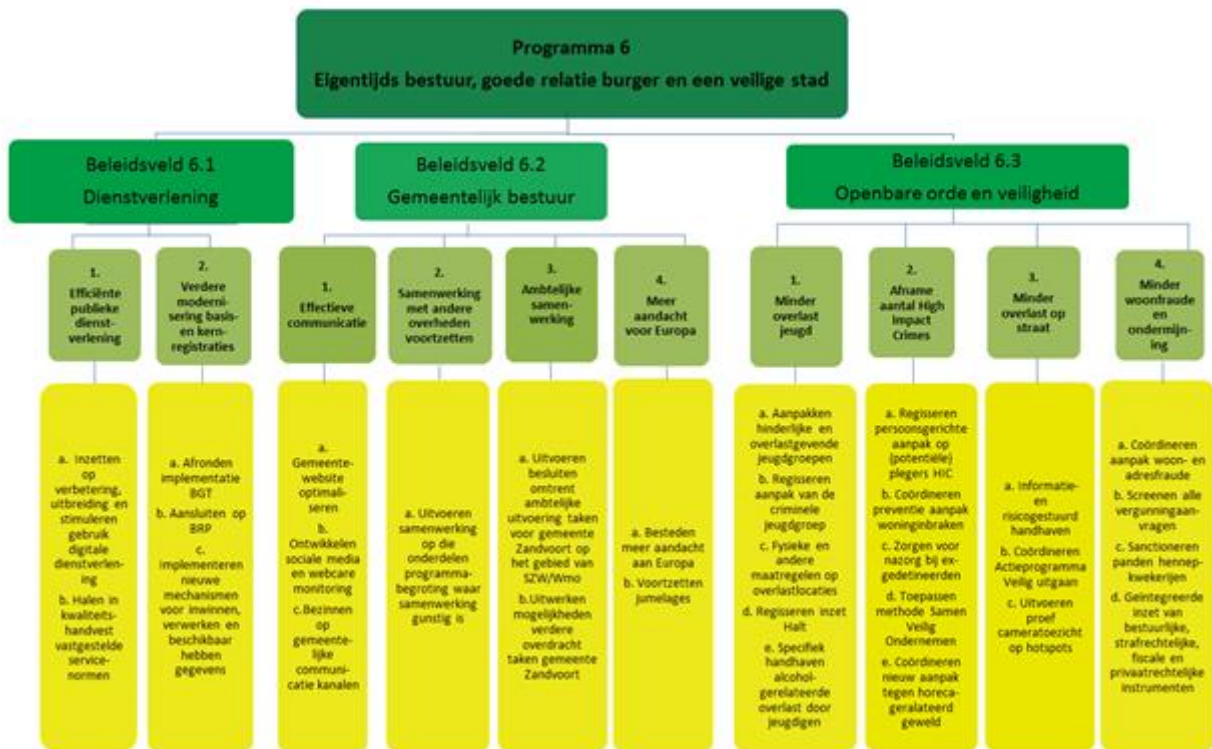
Eigenaarschap, verantwoordelijkheid, directe communicatie, bereikbaarheid en afspraken die gemaakt zijn nakomen vormen onderdelen van het programma Flexibel en veilig.

Met dit programma is de arbeidsorganisatie en de arbeidsrelaties tussen werkgever en medewerker gemoderniseerd, om het beschikbare talent en potentieel slimmer te benutten en daardoor als gemeente betere prestaties neer te zetten.

De vragen naar vertrouwen in het gemeentebestuur (zowel raad als ook het college van burgemeester en wethouders) zijn niet in het Omnibusonderzoek 2015 gesteld en daarom is de kaart uit de Programmabegroting 2015-2019 niet opnieuw in dit cluster opgenomen.

Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid

Commissie Bestuur	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Bestuurszaken en organisatie, Openbare orde en Veiligheid</i>
Afdeling(en)	<i>Concernstaf, Griffie, Dienstverlening en Veiligheid, vergunningen en handhaving</i>

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Het coalitieprogramma benadert de gemeentelijke taken vanuit vier dimensies. Eén daarvan is een eigentijdse democratische stad. Dit betekent dat het stadsbestuur zich open en meedenkend opstelt en dat de invloed van Haarlemmers op hun buurt en in hun stad wordt vergroot. Deze nieuwe stijl van besturen wordt in 2016 nader uitgewerkt.

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een goed functionerende en leefbare stad. Wanneer mensen zich niet veilig voelen in hun eigen straat of buurt, wordt de samenleving onleefbaar. Om die veiligheid te waarborgen is de samenwerking tussen burgers en bestuur van groot belang; Het is de rol van het gemeentebestuur om de voorwaarden te scheppen waaronder mensen bereid zijn en in staat gesteld kunnen worden zich in te zetten voor veiligheid en leefbaarheid. Het gemeentebestuur voert de regie op de samenwerking met andere partijen, zoals politie en openbaar ministerie die een rol spelen bij het veiliger maken van de stad. De intentie is om zoveel mogelijk mensen en organisaties te betrekken bij het veiliger maken van de stad.

Beleidsveld 6.1 Dienstverlening

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Efficiënte publieke dienstverlening	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De gemeente heeft in 2015 de publieke dienstverlening efficiënter ingericht door het gebruik van de digitale kanalen verder te stimuleren. Dit is bereikt door meer te communiceren over de mogelijkheden die er zijn om een aantal producten en/of diensten digitaal te regelen via de gemeentelijke website. Daarnaast is de dienstverlening voor ondernemers verbeterd door de advisering en uiteindelijke vergunningverlening bij één contactpersoon te beleggen.</p> <p>De gemeente loopt voorop wat betreft digitale dienstverlening. De gemeente Haarlem is begin 2016 verkozen tot meest digiproofste gemeente van Nederland. Ook de verdere toename van de klanttevredenheid toont aan dat Haarlem op de goede weg is. Klanten zijn in 2015 met een 8,1 nog steeds heel tevreden over de dienstverlening.</p>	😊
2. Verdere modernisering basis en kernregistraties	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Haarlem behoort tot een selecte groep gemeenten die de gegevens voor de Basisregistratie grootschalige topografie (BGT) binnen de termijn (voor 1 januari 2016) hebben aangeleverd bij de Landelijke voorziening. Daarnaast is de aansluiting gemaakt met de landelijke Basis registratie kadaster (BRK) en het Nationaal handels register (NHR), zodat ook deze informatie nu gemeentebreed beschikbaar is.</p> <p>In 2015 heeft de gemeente een Open data platform gelanceerd (tweede prijs bij verkiezing slimste binnenstad van Nederland in 2015).</p>	😊

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1. Tevredenheid van klanten over dienstverlening ¹	7,2 (2008)	7,5 (2009) 7,2 (2010) 7,4 (2011) 7,1 (2012) 7,3 (2013) 8,0 (2014)	≥ 7,0	8,1	Landelijke Benchmark Publiekszaken ²

¹ De verwachtingen van mensen op het gebied van dienstverlening worden steeds hoger. Dit is een maatschappelijke trend. Mensen worden steeds kritischer en veeleisender. Om hetzelfde niveau van klanttevredenheid te behalen moet dus veel inspanning worden geleverd. Hier geldt het motto: 'stilstand is achteruitgang'. Het rapportcijfer is het rekenkundig gemiddelde van de rapportcijfers voor balie, telefoon en digitale aanvragen

² De benchmark publiekszaken is in 2015 overgegaan in dashboard Dienstverlening NVVB.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
<p>1. Efficiënte publieke dienstverlening</p> <p>a. Inzetten op verbetering, uitbreiding en stimuleren gebruik digitale dienstverlening</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2015 heeft de gemeente geïnvesteerd in het verder ontwikkelen van de website. Zo is het nu ook mogelijk om de huwelijksaangifte digitaal te doen. Daarnaast wordt het gebruik van de zelfbedieningszuilen in de publiekshal actief gepromoot door de gastvrouw/-heer. Klanten kunnen hier ter plekke een uittreksel verkrijgen of een verhuizing doorgeven.</p>	😊

Prestatie		2015
b. Het halen van in het kwaliteitshandvest vastgestelde servicemomenten	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In de publiekshal worden de klanten aan de balie binnen de hiervoor vastgestelde servicenormen geholpen. Door het veranderen van enkele systemen en aanpassingen in de processen is de wachttijd aan de telefoon tijdelijk opgelopen. Door aanpassingen in de bezetting is de oplopende wachttijd inmiddels verholpen.</p>	☹️
<p>2. Verdere modernisering van de basis- en kernregistraties</p> <p>a. Afronden implementatie BGT</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft de Basisregistratie grootschalige topografie (BGT) opgebouwd voor Haarlem. De BGT is eind 2015 aangeleverd aan de landelijke voorziening.</p>	😊
b. Aansluiten op BRP	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente heeft de Basisregistratie personen (BRP) verder ingericht en waar mogelijk al aangesloten op de nieuwe landelijke systemen.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De aansluiting op de landelijke voorziening van de BRP is niet gelukt vanwege vertraging bij het landelijke programma Operatie BRP.</p>	☹️
c. Implementeren nieuwe mechanismen voor inwinnen, verwerken en beschikbaar hebben van gegevens	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In 2015 zijn processen omtrent inwinning, verwerking en ontsluiting van de verschillende basis- en kernregistraties verder ingericht en geoptimaliseerd. Daarnaast is het Haarlemse stelsel van basisregistraties verder gestroomlijnd door deze op elkaar te laten aansluiten en te koppelen aan landelijke systemen. Naast bestaande interne en externe kanalen heeft de gemeente in 2015 een open data platform gelanceerd als eerste fase van het gemeentebreed gegevens-, informatie- en interactieplatform. Hierop worden onder andere datasets uit basis- en kernregistraties beschikbaar gesteld aan inwoners, partners en externe partijen.</p>	😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1b. Gemiddelde wachttijd aan de balie in minuten voor alle handelingen	10 (2007)	10 (2008) 8 (2009) 10 (2010) 9 (2011) 7 (2012) 7 (2013) 9 (2014)	≤ 15	11	Gemeentelijke registratie
1b. Gemiddelde wachttijd aan de telefoon in seconden voor alle handelingen	63 (2012)	47 (2013) 58 (2014)	≤ 60	92	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 6.2 Gemeentelijk bestuur

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Effectieve communicatie	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De ingezette communicatiemiddelen van de gemeente worden positief ontvangen. De gemeente bereikt steeds meer inwoners via sociale media en is beter in staat om snel te reageren op vragen uit de stad. Uit het door de gemeente uitgevoerde communicatieonderzoek blijkt wel dat er nog verbetering mogelijk is. Dit wordt in 2016 opgepakt. In 2015 is een sociaal intranet opgeleverd. Dit intranet biedt kansen voor betere interne samenwerking en de mogelijkheid tot kennisdelen.</p>	😊
2. Samenwerking met andere overheden voortzetten	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Haarlem is onverminderd actief binnen de MRA en (Zuid-)Kennemerland.</p>	😊
3. Ambtelijke samenwerking	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De uitvoering van de taken op het gebied van het sociaal domein verloopt naar tevredenheid van zowel Zandvoort als Haarlem.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Afspraken voor de samenwerking op andere gemeentelijke taken is in 2015 nog niet bereikt. Deze planning bleek niet haalbaar.</p>	😐
4. Meer aandacht voor Europa	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Haarlem is een actieve deelnemer in de MRA-werkgroep Europa. Deze werkgroep kijkt hoe ze zo goed mogelijk gebruik kan maken van mogelijkheden voor kennisuitwisseling en subsidies die Europa biedt.</p>	😊

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
<p>1. Effectieve communicatie</p> <p>a. Gemeentelijke website optimaliseren</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De website wordt continu geoptimaliseerd aan de hand van statistieken over meest bezochte pagina's; zo kunnen bezoekers direct doorklikken naar de meest gevraagde producten (toptaken).</p>	😊
<p>b. Ontwikkelen sociale media en webcare monitoring</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Via het nieuw geïmplementeerde webcare monitoringsplan is de gemeente in staat om dagelijks webcare toe te passen. Alle vragen van burgers en ondernemers aan de gemeente worden gefilterd uit de hoeveelheid berichten op sociale media. Deze worden door het webcareteam beantwoord. Sociale media worden crossmediaal ingezet in combinatie met de website, stadskrant en campagnes.</p>	😊
<p>c. Bezinnen op gemeentelijke communicatie kanalen</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>In het tweede kwartaal van 2015 is een breed communicatieonderzoek uitgevoerd in de vorm van een kwantitatieve enquête (zowel digitaal als schriftelijk afgenomen), aangevuld met een kwalitatieve gespreksronde met twee groepen Haarlemmers. De onderzoeksresultaten geven aan dat op drie communicatievelden verbetering mogelijk is, te weten communicatie over producten en projecten, algemene communicatie over beleid en bestuur en communicatie als middel tot dialoog en participatie.</p>	😊
<p>2. Samenwerking met andere overheden voortzetten</p> <p>a. Uitvoeren samenwerking op die onderdelen programmabegroting waar samenwerking gunstig is</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Steeds vaker is samenwerken met andere gemeenten de beste methode om taken uit te voeren. Meerdere doelen en prestaties uit de begroting zijn gerealiseerd dankzij regionale samenwerking. Denk bijvoorbeeld aan de controleprotocollen Jeugd en Wmo. Waar dit relevant is, wordt in dit jaarverslag bij de desbetreffende beleidsvelden melding gemaakt van de regionale samenwerking.</p>	😊

Prestatie		2015
3. Ambtelijke samenwerking a. Uitvoeren besluiten omtrent ambtelijke uitvoering taken voor gemeente Zandvoort op het gebied van SZW/Wmo	Wat hebben we gedaan? De taken zijn, conform de gemaakte afspraken, naar tevredenheid van Zandvoort en Haarlem uitgevoerd.	
b. Uitwerken mogelijkheden verdere overdracht taken gemeente Zandvoort	Wat hebben we gedaan? Met regelmaat is bestuurlijk overlegd met de gemeente Zandvoort. De overdracht van taken naar een andere gemeente is een ingewikkeld proces waar tijd voor nodig is. De gedachte dat dit in een jaar rond zou zijn doet achteraf gezien geen recht aan de complexiteit van het onderwerp. Wat hebben we niet gedaan? Er zijn geen inhoudelijke afspraken gemaakt.	
4. Meer aandacht voor Europa a. Besteden meer aandacht aan Europa	Wat hebben we gedaan? Deelname aan de Europawerkgroep van de MRA heeft de Europa bewustwording een positieve impuls gegeven.	
b. Voortzetten jumelages	Wat hebben we gedaan? De jumelages met Angier en Osnabruck en de stedenband met Mutare zijn in 2015 voortgezet. Ook hebben maatschappelijke en culturele uitwisselingen plaatsgevonden, zoals met scholen en zangkoren. In totaal zijn circa 1.250 burgers hierbij actief geweest.	

Beleidsveld 6.3 Openbare orde en veiligheid

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Minder overlast jeugd	Wat hebben we bereikt? In Haarlem zorgen op dit moment drie jeugdgroepen voor overlast: in Oost, Noord en Schalkwijk. Dit zijn overlastgevendende groepen waarbij criminele factoren een rol spelen. Deze groepen worden intensief gevolgd. Dat gebeurt in een samenwerkingsverband met alle betrokken veiligheidspartners. Hierdoor is er goed zicht op jongeren die in de groepen actief zijn. Om meer te kunnen bereiken en de bestaande aanpak te verscherpen, neemt de gemeente deel aan het Actie-leerprogramma van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Dit heeft geresulteerd in een brede integrale aanpak, waarbinnen zowel persoonsgericht, groepsgericht als domeingericht (wijkgericht) wordt gekeken. In het najaar is de nieuwe aanpak op jeugd in Schalkwijk in werking getreden in samenwerking met ketenpartners zoals het OM, politie, jongerenwerk en straathoekwerk. Daarnaast is het aantal meldingen jeugdoverlast gedaald. Mede door het informatie gestuurd handhaven, waarbij de focus ligt op preventieve inzet in plaats van slechts repressieve inzet, wordt de overlast voorkomen of vroegtijdig aangepakt. Wat hebben we niet bereikt? Het streven om Haarlemmers dat overlast van jongeren ervaart te verlagen, is niet gehaald. Mogelijk kan de stijging van dit cijfer ten opzichte van 2014 deels worden verklaard door aanpassingen in de methode van het Omnibusonderzoek in 2015.	
2. Afname aantal High Impact Crimes	Wat hebben we bereikt? Zowel het totaal aantal high impact crimes (HIC), als de afzonderlijke delicten (woninginbraken, straatroven, overvallen en overige geweldsdelicten) zijn afgenomen ten opzichte van 2014.	

3. Minder overlast op straat	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Het aantal meldingen over hondenoverlast is beduidend lager dan in 2014, maar nog niet op het gewenste niveau. Haarlemmers zijn meer tevreden over de aandacht die gemeente en politie hebben voor parkeeroverlast. Ook voelen zij zich nagenoeg even veilig in hun eigen woonbuurt als vorig jaar.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>Het aantal meldingen van afval- en parkeeroverlast is toegenomen ten opzichte van vorig jaar. Mogelijk is dit voor een deel toe te schrijven aan het verbeterde meldingsstelsel, waardoor de Haarlemmer makkelijker een melding kan maken. Daarnaast is het percentage Haarlemmers dat aangeeft dat gemeente en politie meer aandacht moeten hebben voor afvaloverlast en overlast van hondenpoep toegenomen.</p>	☹️
4. Minder woonfraude en ondermijning	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De aandacht voor zowel woon- en adresfraude als ondermijning door criminele samenwerkingsverbanden is groter geworden. De aanpak is verder verbeterd en hierdoor is beter zicht op de risicofactoren die een rol spelen en de manieren waarop het zich manifesteert. Een inventarisatie van de illegale bewoning van de Waarderpolder dient als basis voor de verdere aanpak op het bedrijventerrein.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De aandacht en verbeterde aanpak is nog niet één op één te vertalen naar een afname van de problematiek. Gezien het grotendeels verborgen karakter van de problematiek, blijft het signaleren van een afname van woon- en adresfraude en ondermijning moeilijk meetbaar en kunnen conclusies slechts voorzichtig getrokken worden.</p>	☹️

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
1, 2 en 3. Percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt	64% (2010)	78% (2011) 74% (2012) 75% (2013) 81% (2014)	75%	80%	Omnibusonderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat overlast van groepen jongeren vaak voorkomt ¹	18% (2010)	15% (2011) 15% (2012) 12% (2013) 13% (2014)	12%	18%	Omnibusonderzoek
1. Totaal aantal meldingen van overlast van jeugd binnen gekomen bij: - politie - gemeente	1.739 (2010) 111 (2010)	1.347 (2011) 1.274 (2012) 1.215 (2013) 1.591 (2014) 255 (2011) 210 (2012) 246 (2013) 254(2014)	1.120 200	1.408 277	Overlastmonitor
2. Aantal HIC delicten gepleegd in Haarlem	1.841 (2010)	1.880 (2011) 1.759 (2012) 1.864 (2013) 1.675 (2014)	1.700	1.440	Politiegegevens

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarde 2015	Realisatie 2015	Bron
3. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat gemeente en politie meer aandacht moeten hebben voor overlast van: -Hondenpoep -Afval/vuil op straat -Parkeren	37% (2009) 33% (2009) 20% (2009)	36% (2010) 38% (2011) 40% (2012) 39% (2013) 33% (2014) 34% (2010) 38% (2011) 34% (2012) 38% (2013) 37% (2014) 21% (2010) 23% (2011) 23% (2012) 26% (2013) 26% (2014)	37% 37% 22%	37% 44% 23%	Omnibusonderzoek
3. Daling aantal meldingen van: - Hondenoverlast - Afval - Parkeren	132 (2010) 760 (2013) 1.875 (2013)	141 (2011) 168 (2012) 228 (2013) 277 (2014) 760 (2013) 601 (2014) 1.875 (2013) 1.330 (2014)	190 580 1.440	219 717 1.704	KIMMOR
3 en 4. Percentage Haarlemmers dat zich in de eigen woonbuurt (zeer) veilig voelt.	75% (2010)	85% (2011) 80% (2012) 79% (2013) 81% (2014)	79%	80%	Omnibusonderzoek

¹ Met ingang van 2015 is niet meer specifiek gevraagd naar overlast van 'groepen' jongeren, maar naar overlast van jongeren in het algemeen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Minder overlast jeugd a. Aanpak hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen	Wat hebben we gedaan? Naast de geïntensiveerde aanpak via het eerder bij het doel genoemde Actie-leerprogramma is gericht gehandhaafd op hotspots waar overlastgevende jeugd zich vaak bevindt. In samenwerking met de politie zijn meer dan 150 'gele kaarten' uitgereikt. Hiermee wordt een jongere gewaarschuwd en de ouders worden geïnformeerd over het overlastgevende gedrag van hun kind. Bij herhaalde overlast leidt een 'rode kaart' tot een boete of HALT-verwijzing. In 2015 hebben 6 van de 150 jongeren een rode kaart ontvangen.	😊

Prestatie		2015
b. Regisseren aanpak van de criminele jeugdgroep	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De gemeente is regievoerder op de aanpak jeugd en veiligheid, zowel operationeel als bestuurlijk. Dit gebeurt sinds medio 2015 met een nieuwe werkwijze die is ontwikkeld in samenwerking met het Ministerie van Veiligheid & Justitie. Deze werkwijze is hierboven besproken.</p>	😊
c. Fysieke en andere maatregelen op overlastlocaties	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Afspraken zijn gemaakt over maatregelen op Delftplein en Saenredamstraat in Noord, Teylerplein in Oost en rond de Finlandstraat in Schalkwijk. Deze maatregelen vallen binnen het kader van een integrale aanpak van de overlastproblematiek. Het plaatsen van verlichting, een dug-out of hek zijn voorbeelden van fysieke maatregelen die overlast kunnen tegengaan. In sommige gevallen zijn deze maatregelen geïnitieerd door bewoners en wordt dit met behulp van de gemeente opgepakt.</p>	😊
d. Regisseren inzet Halt	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Halt heeft voorlichting gegeven op scholen over diverse onderwerpen zoals social media, pesten en vuurwerk. Daarnaast vormt Halt een doorverwijspunt voor jongeren die overlast veroorzaken in de openbare ruimte of met alcohol worden aangetroffen (<18 jaar). In 2015 zijn 29 jongeren doorverwezen naar Halt voor alcohol bezit en drie jongeren voor het veroorzaken van overlast in de openbare ruimte.</p>	😊
e. Specifiek handhaven alcohol-gerelateerde overlast door jeugdigen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Tijdens de horecanachten is in het kader van het actieprogramma Veilig uitgaan (2014/450101) gehandhaafd op alcoholgebruik onder jongeren jonger dan 18 jaar. In 2015 zijn 29 jongeren doorverwezen naar Halt voor alcoholbezit en 45 jongeren zijn hiervoor bekeurd. Specifiek bij evenementen als Koningsdag en Haarlem Jazz zijn er controles op alcohol onder jeugd uitgevoerd in samenwerking met de politie. Hierbij is ook campagnemateriaal (sleutelhangers, flyers) uitgedeeld aan jongeren om bewustwording te creëren over de gevolgen van overmatig alcoholgebruik.</p>	😊
<p>2. Afname aantal high Impact Crimes</p> <p>a. Regisseren persoonsgerichte aanpak op (potentiële) plegers HIC</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het Veiligheidshuis Kennemerland voert de aanpak van de HIC-plegers uit. Eind 2015 stonden 23 Haarlemmers op de HIC-lijst. In het Veiligheidshuis worden deze casussen besproken en worden plannen van aanpak op maat gemaakt. Deze plannen worden gemonitord.</p>	😊
b. Coördineren preventie aanpak woninginbraken	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het plan van aanpak woninginbraken is uitgevoerd. Zo is er onder andere een communicatiecampagne over inbraakpreventie uitgevoerd. Stappen zijn voorbereid om komend jaar een buurtgerichte Whats-app groep te starten ten behoeve van signalering van verdachte situaties.</p>	😊
c. Zorgen voor nazorg bij ex-gedetineerden	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De coördinatie op de inzet van nazorg bij ex-gedetineerden verloopt via het Veiligheidshuis Kennemerland. Op jaarbasis gaat het om circa 293 ex-gedetineerden die nazorg behoeven. Zij worden gescreend op de vijf leefgebieden (waaronder wonen en inkomen).</p>	😊
d. Toepassen methode Samen veilig ondernemen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Naast de reguliere aandacht voor Samen veilig ondernemen zijn in de Week van de veiligheid extra acties geweest rond het Marsmanplein en in het centrum. Alle ondernemers die slachtoffer zijn geweest van een overval hebben een zorgaanbod gekregen in het kader van het zorgplan overvallen.</p>	😊

Prestatie		2015
e. Coördineren nieuwe aanpak tegen horeca-gerelateerd geweld	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De aanpak maakt onderdeel uit van het actieprogramma Veilig uitgaan. Het afgelopen jaar zijn handhavers en susteams ingezet om overlast en criminaliteit in en rondom het horecagebied terug te dringen. In samenwerking met de Brijderstichting en Halt is het alcoholgebruik onder 18-minners aangepakt. Voorlichtingsbijeenkomsten en trainingen over alcohol- en drugsgebruik zijn georganiseerd voor zowel jongeren als horecaondernemers. Ook zijn multidisciplinaire horecatrainingen georganiseerd om de samenwerking scherp te houden. Daarnaast zijn de individuele en collectieve horeca-ontzeggingen benut door ondernemers om overlast en criminaliteit de kop in te drukken.</p>	😊
<p>3. Minder overlast op straat</p> <p>a. Informatie en risicogestuurd handhaven</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Op alle handhavingsthema's uit het actieprogramma Integrale veiligheid en handhaving is inzet gepleegd via de methodiek van informatie gestuurd handhaven. Informatie gestuurd handhaven houdt in dat wordt ingezet op basis van vooraf geanalyseerde informatie over behoefte aan inzet. Deze behoefte wordt vastgesteld op basis van verschillende bronnen zoals gemeentemeldingen, politieregistraties, waarnemingen en constatering van gemeentelijke handhavers of informatie die op een andere manier ter kennis komt van de gemeente. Deze manier van inzetbepaling heeft mede tot doel dat meer preventief kan worden ingezet tegenover slechts repressieve inzet. Specifieke inzet is gepleegd op fietsenoverlast rondom het Stationsplein en de 24-uurs opvang aan de Wilhelminastraat.</p>	😊
b. Coördineren Actieprogramma Veilig uitgaan	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het actieprogramma Veilig uitgaan is in samenspraak met ondernemers, wijkraden, politie en gemeente opgesteld. In het nieuwe actieprogramma is onder andere de pilot met cameratoezicht gedurende de horecanachten opgenomen.</p>	😊
c. Uitvoeren proef cameratoezicht op hotspots	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De voorbereidingen voor het kunnen uitvoeren van de pilot zijn getroffen waardoor per 1 februari 2016 daadwerkelijk gestart kan worden.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De proef is nog niet gestart. Dit komt doordat de technische voorbereiding van de proef meer tijd heeft gekost.</p>	😐
<p>4. Minder woonfraude en ondermijning</p> <p>a. Coördineren aanpak woon- en adresfraude</p>	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De aanpak van woon- en adresfraude is verder ontwikkeld, waarbij inmiddels gestructureerd en projectmatig controles worden uitgevoerd. Hierbij wordt zowel samengewerkt met partijen als woningcorporaties, politie, belastingdienst en openbaar ministerie. Eind 2015 zijn meer dan 160 controles uitgevoerd in de Waarderpolder. Een aantal werkprocedures voor verhuizingen en inschrijvingen in de Basisregistratie personen is aangepast om adresfraude eerder te signaleren. Daarnaast wordt geparticipeerd in een landelijke aanpak adreskwaliteit.</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>De vervolgstappen voor de Waarderpolder worden in 2016 gezet.</p>	😊
b. Screenen alle vergunningaanvragen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Alle daarvoor in aanmerking komende vergunningaanvragen (drink- en horecaverunning, verlof, kansspelautomaten, vechtsportevenementen en prostitutie-inrichtingen) zijn getoetst op criteria in verband met de Wet Bibob. Uiteindelijk zijn er twee aanvragen geweigerd op grond van de Wet Bibob.</p>	😊
c. Sanctioneren panden hennepwekerijen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Naar aanleiding van controle op hennepwekerijen zijn voor 26 panden waarschuwingen of sluitingen aangezegd met toepassing van het sanctiebeleid hennep. In 2014 waren dat in totaal 16 waarschuwingen of sluitingen.</p>	😊
d. Geïntegreerde inzet van bestuurlijke, strafrechtelijke, fiscale en privaatrechtelijke instrumenten	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>Het project gericht op malafide ondernemers in Haarlem Noord is afgerond. Daarnaast vindt een intensieve samenwerking plaats met politie, openbaar ministerie en belastingdienst bij projecten die zijn gericht op specifieke personen verbonden zijn aan criminele organisatieverbanden.</p>	😊

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid	Rekening 2014	2015		Rekening
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
6.1	Dienstverlening	11.296	11.495	11.904	11.750
6.2	Gemeentelijk bestuur	11.433	7.749	10.481	10.256
6.3	Openbare orde en veiligheid	33.452	31.046	30.849	30.592
Totaal lasten		56.181	50.291	53.234	52.598
Baten (exclusief mutaties reserves)					
6.1	Dienstverlening	3.295	2.983	3.677	3.709
6.2	Gemeentelijk bestuur	561	27	2.039	2.045
6.3	Openbare orde en veiligheid	3.533	6.468	4.705	4.948
Totaal baten		7.388	9.478	10.421	10.702
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		48.793	40.813	42.813	41.896
Toevoeging aan reserves		205	80	305	305
Onttrekking aan reserves		220	90	215	215
Saldo inclusief mutaties reserves		48.778	40.803	42.903	41.986

Analyse saldo programma

Het programma Burger, bestuur en veiligheid sluit met een nadelig saldo van € 41,986 miljoen. Dit is € 0,917 miljoen voordeliger dan het geraamde saldo. De analyse op beleidsveldniveau is exclusief mutaties in de reserves. De mutaties in de reserves zijn per programma onder de toelichting op de beleidsvelden opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

6.1 Dienstverlening	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	11.495	-2.983
Bijgestelde begroting 2015	11.904	-3.677
Mutaties tijdens het begrotingsjaar	409	-694
Jaarrekening 2015	11.750	-3.709
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	-154	-32
Resultaat t.o.v. primaire begroting	255	-726

(bedragen x € 1.000)

6.1 Dienstverlening		Bedrag	v/n
Toelichting Lasten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		409	n
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	325	n
Berap 2015-2	Bijstelling raming baten en afdrachten rijksleges burgeraangelegenheden (2015)	161	n
Berap 2015-2	Budgetoverheveling naar 2016 i.v.m. BGT 2e fase	-105	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	28	n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-154	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-154	v
Toelichting Baten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		-694	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	-254	v
Berap 2015-2	Bijstelling raming baten en afdrachten rijksleges burgeraangelegenheden (2015)	-261	v
Berap 2015-2	Bijstelling raming baten precario burgeraangelegenheden (2015)	-179	v

	Mutaties kleiner dan €100.000	-	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-32	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-32	v

(bedragen x € 1.000)

6.2 Gemeentelijk bestuur		Lasten	Baten
Primaire begroting 2015		7.749	-27
Bijgestelde begroting 2015		10.481	-2.039
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		<i>2.732</i>	<i>-2.012</i>
Jaarrekening 2015		10.256	-2.045
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		<i>-225</i>	<i>-5</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting		2.507	-2.017

(bedragen x € 1.000)

6.2 Gemeentelijk bestuur		Bedrag	v/n
Toelichting Lasten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		2.732	n
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	-125	v
Berap 2015-2	Afkoop pensioenverzekeringen wethouders	1.995	n
	Dotatie voorziening wethouderspensionen i.v.m. lagere rekenrente	1.100	n
Berap 2015-3	Actualisatie raming bestuurskosten	-272	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	34	n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-225	v
	Lagere onkostenvergoeding raadsleden	-106	v
	Dotatie voorziening wethouderspensionen a.g.v. lagere rente	200	n
	Mutaties kleiner dan €100.000	-319	v
Toelichting Baten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		-2.012	v
Berap 2015-2	Afkoop pensioenverzekeringen wethouders	-1.995	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-17	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-5	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-5	v

(bedragen x € 1.000)

6.3 Openbare orde en veiligheid		Lasten	Baten
Primaire begroting 2015		31.046	-6.468
Bijgestelde begroting 2015		30.849	-4.705
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>		<i>-197</i>	<i>1.763</i>
Jaarrekening 2015		30.592	-4.948
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>		<i>-257</i>	<i>-243</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting		-455	1.520

(bedragen x € 1.000)

6.3 Openbare orde en veiligheid		Bedrag	v/n
Toelichting Lasten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		-197	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	1.033	n
Berap 2015-1	Benoeming gedeelte stelpost kadernota nieuw beleid van €500.000. Voor beleidsveld 6.3 betekent dit €200.000 voor veiligheidsregio en €50.000 voor sociale veiligheid.	250	n
Kadernota 2015	Elimineren boekingen saldo kostenplaatsen i.v.m. sociaal domein	-1.044	v
Berap 2015-2	Jaarverslag 2014 en ontwerpprogrammabegroting 2016 Veiligheidsregio Kennemerland	-109	v
	Structurele aanpassing n.a.v. Berap 2015-1 VRK	-202	v

Berap 2015-3	Vaststellingsovereenkomst PWN inzake onderhoud brandkranen	266	n
	Mutaties kleiner dan €100.000	-391	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-257	v
	Afrekening 2015 FLO brandweer	-139	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-118	v
Toelichting Baten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		1.763	n
Berap 2015-1	Haarlemse belastingvoorstellen 2015	500	n
	Overheveling baten leges vergunningen naar beleidsveld parkeren	129	n
	WABO baten: incidentele verlaging baten 2015	1.436	n
Berap 2015-2	Jaarverslag 2014 en ontwerpprogrammabegroting 2016		
	Veiligheidsregio Kennemerland	-377	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	75	n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-243	v
	Vrijval voorziening personeel RIEC n.a.v. de financial audit, voordeel wordt meegenomen in de aanlevering bestemming resultaat 2015 naar 2016.	-164	v
	Mutaties kleiner dan € 100.000	-79	v

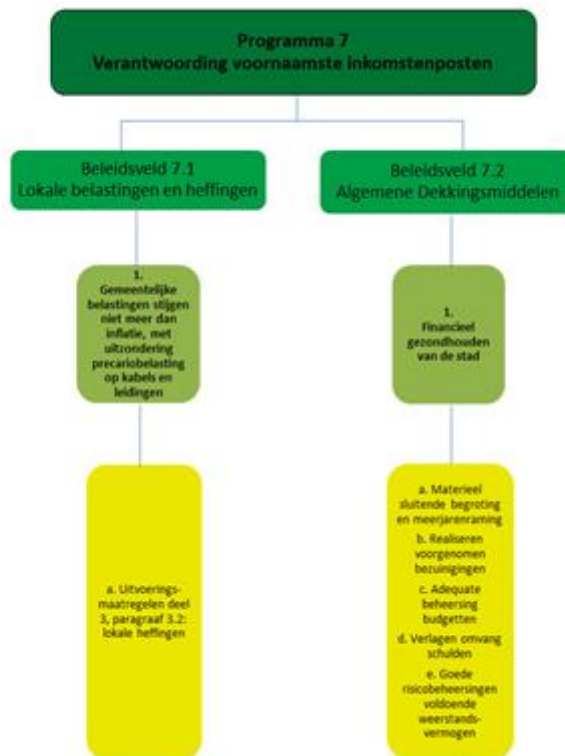
Mutaties reserves

(bedragen x € 1.000)

6 Burger, bestuur en veiligheid	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	80	-90
Bijgestelde begroting 2015	305	-215
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>225</i>	<i>-125</i>
Jaarrekening 2015	305	-215
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Resultaat t.o.v. primaire begroting	225	-125

Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen

Commissie	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Financiën en personeel</i>
Afdeling(en)	<i>Concernstaf en Middelen en Services</i>

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Het programma Algemene dekkingsmiddelen is een andersoortig programma dan de voorgaande zes beleidsinhoudelijke programma's. De voornaamste inkomstenposten van Haarlem worden op dit programma verantwoord, zoals de baten uit de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit gemeentelijke belastingen en heffingen. Inhoudelijk worden de financiën van Haarlem elders in deze begroting toegelicht. Dit programma is daarom ook niet verder uitgewerkt in doelen en indicatoren.

Eén van de vier pijlers in het coalitieprogramma is een financieel gezonde stad. Rentmeesterschap voor toekomstige generaties betekent dat:

- de begroting sluit;
- er een fundamentele meerjaren aanpak van de huidige schuldenlast is;
- gedurende deze periode de gemeentelijke belastingen, behoudens inflatie, niet worden verhoogd, met uitzondering van de precariotarieven op ondergrondse kabels en leidingen.

Beleidsveld 7.1 Lokale belastingen & heffingen

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Gemeentelijke belastingen stijgen niet meer dan inflatie, met uitzondering precariobelasting op kabels en leidingen	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De gemeentelijke belastingtarieven zijn in 2015 met 1,5% verhoogd, gelijk aan het geraamde inflatiepercentage voor 2015. De precariobelasting op kabels en leidingen is met 2% extra verhoogd.</p>	😊

Wat hebben we ervoor gedaan?

De uitvoeringsmaatregelen zijn opgenomen in deel 3, paragraaf 3.2 lokale heffingen.

Beleidsveld 7.2 Algemene dekkingsmiddelen

Wat hebben we bereikt?

Doel		2015
1. Financieel gezond houden van de stad	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>De Jaarrekening 2015 sluit met een voordelig saldo. De meerjarenraming is voor wat betreft de jaren 2016 en 2017 sluitend. De voorgenomen bezuinigingen voor 2015 zijn gerealiseerd, met uitzondering van de bezuiniging op handhaving vanwege een bij de begrotingsbespreking 2016 aangenomen amendement 'geen regel, geen handhaving - het alternatief'. De vaste schuld is gedaald van afgerond € 545 miljoen op 31 december 2014 naar € 512 miljoen op 31 december 2015. Met een raadsmarkt en een aantal interactieve sessies binnen de organisatie is getracht het risicobewustzijn te bevorderen. Het weerstandsvermogen per 31 december 2015 is ruim voldoende, evenals het weerstandsvermogen voor risico's die uit het sociaal domein voortvloeien.</p> <p>Wat hebben we niet bereikt?</p> <p>De meerjarenraming na 2017 is nog niet sluitend en een gedeelte van de bezuiniging op handhaving is structureel niet ingevuld.</p>	😊

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie		2015
1. Financieel gezond houden van de stad	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De meerjarenraming tot en met 2017 is sluitend</p> <p>Wat hebben we niet gedaan?</p> <p>Voorstellen voor het sluitend maken van de meerjaren raming na 2017 staan in de Kadernota 2016.</p>	😊
a. Materieel sluitende begroting en meerjarenraming		
b. Realiseren voorgenomen bezuinigingen	<p>Wat hebben we gedaan?</p> <p>De voorgenomen bezuinigingen voor 2015 zijn gerealiseerd met uitzondering van de bezuiniging op handhaving</p>	😊

Prestatie		2015
c. Adequate beheersing budgetten	Wat hebben we gedaan? De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet door middel van het programma Haarlem presteert beter. In het accountantsverslag 2014 is geconstateerd dat de interne beheersing van een voldoende niveau is. In 2015 is deze lijn vastgehouden en werkwijzen zijn meer verankerd.	😊
d. Verlagen omvang schulden	Wat hebben we gedaan? De vaste schuld is gedaald van € 545 miljoen op 31 december 2014 naar € 513 miljoen op 31 december 2015. Dit is voor een gedeelte het gevolg van een lager gerealiseerd investeringsniveau dan oorspronkelijk geraamd.	😊
e. Goede risico-beheersingen voldoende weerstandsvermogen	Wat hebben we gedaan? Er is een volgende stap gezet in het bevorderen van risicobewustzijn in de organisatie. In 2015 is een raadsmarkt gehouden als vervolg op het uitbrengen van de nota risicomanagement (2014/425781) en er zijn interactieve sessies met de afdelingen gehouden onder meer op basis van een nieuw ontworpen risico-ontwerpkaart. Het weerstandsvermogen per 31 december 2015 is ruim voldoende, evenals het weerstandsvermogen voor risico's die uit het sociaal domein voortvloeien.	😊

De uitvoeringsmaatregelen zijn opgenomen in deel 3, paragraaf 3.1 weerstandsvermogen en risicobeheersing en paragraaf 3.4 financiering.

Beleidsvelden financieel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 7	Rekening 2014	2015		Rekening
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	
Algemene dekkingsmiddelen					
<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>					
7.1	Lokale belastingen & heffingen	4.627	4.459	4.499	4.580
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	11.019	9.321	8.071	4.141
Totaal lasten		15.646	13.780	12.570	8.721
<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>					
7.1	Lokale belastingen & heffingen	43.824	44.904	45.565	45.521
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	209.848	297.846	296.931	293.638
Totaal baten		253.672	342.749	342.496	339.159
Totaal saldo exclusief mutatie reserves		-238.026	-328.969	-329.926	-330.438
Toevoeging aan reserves		13.019	1.100	1.627	1.627
Onttrekking aan reserves		7.798	2.348	4.899	4.790
Saldo inclusief mutaties reserves		-232.805	-330.217	-333.198	-333.600

Analyse saldo programma

Het programma Algemene dekkingsmiddelen sluit met een voordelig saldo van € 333,600 miljoen. Dit is € 0,402 miljoen voordeliger dan het geraamde saldo. De analyse op beleidsveldniveau is exclusief mutaties in de reserves. De mutaties in de reserves zijn per programma onder de toelichting op de beleidsvelden opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

7.1 Lokale belastingen & heffingen	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	4.459	-44.904
Bijgestelde begroting 2015	4.499	-45.565
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	39	-661
Jaarrekening 2015	4.580	-45.521
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	81	44
Resultaat t.o.v. primaire begroting	120	-617

(bedragen x € 1.000)

7.1 Lokale belastingen & heffingen	Bedrag	v/n
<i>Toelichting Lasten</i>		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	39	n
Mutaties kleiner dan €100.000	39	n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	81	n
Mutaties kleiner dan €100.000	81	n
<i>Toelichting Baten</i>		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	-661	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	-430 v
Berap 2015-1	Haarlemse belastingvoorstellen 2015	-175 v
	Mutaties kleiner dan €100.000	-56 v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting	44	n
	Lagere OZB niet-woningen eigenaren	130 n
	Lagere OZB niet-woningen gebruikers	235 n
	Hogere opbrengst toeristenbelasting	-200 v
	Vergoeding invorderingskosten	-172 v
	Mutaties kleiner dan € 100.000	51 n

(bedragen x € 1.000)

7.2 Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	Baten
Primaire begroting 2015	9.321	-297.846
Bijgestelde begroting 2015	8.071	-296.931
<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	-1.249	914
Jaarrekening 2015	4.141	-293.638
<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	-3.930	3.294
Resultaat t.o.v. primaire begroting	-5.179	4.208

(bedragen x € 1.000)

7.2 Algemene dekkingsmiddelen	Bedrag	v/n
<i>Toelichting Lasten</i>		
Mutatie tijdens het begrotingsjaar	-1.249	v
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	-492 v
	Wijzigingen in stelposten/taakstellingen	1.661 n
	Wijzigingen algemene uitkering	-62 v
	Wijzigingen in hulpkostenplaatsen	627 n
	Saneren stelposten	-447 v
	Inzet middelen nieuw beleid	-1.000 v
	Wijzigingen frictiekosten	-1.874 v

	Mutaties kleiner dan €100.000	338	n
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		-3.930	v
	Afwaarderen materiële vaste activa (MVA), zie Berap 2015-3	4.486	n
	Inlenersaansprakelijkheid als gevolg van faillissement leverancier	173	n
	Dekking afwaarderen MVA uit rekeningresultaat 2014	-1.281	v
	Restant onvoorzien	-137	v
	Saldo van stelposten en taakstellingen	-883	v
	Dotatie van vergoeding inzet bovenformatieven aan voorziening (zie ook voordeel bij de baten → per saldo neutraal)	194	n
	Actualisatie voorziening bovenformatieven	-525	v
	Actualisatie voorziening dubieuze debiteuren (zie ook voordeel van - €142.000 bij baten, per saldo voordeel van - €13.000).	129	n
	Het trainee programma heeft in 2015 €100.000 minder gekost dan begroot door lagere salaris- en opleidingskosten.	-100	v
	Uren investeringen; tegenover dit voordeel staat een even groot nadeel bij de baten	-4.476	v
	Overhead: Op ICT terrein is in 2015 een onderschrijding van € 0,7 miljoen. De belangrijkste verklaringen: door de complexiteit is een aantal ICT projecten van € 0,3 miljoen doorgeschoven naar 2016 (vastgoed-applicatie, datacenter). Verder is in het laatste kwartaal een aantal leasecontracten voor hardware opnieuw afgesloten. Dit heeft geleid tot een voordeel van € 0,2 miljoen. Tevens is in 2015 een onderzoek uitgevoerd om op het terrein van security de informatieveiligheid te verbeteren. Het lukte echter niet om de daadwerkelijke maatregelen ter grootte van € 0,15 miljoen in 2015 te treffen. De facilitaire/DIV budgetten zijn met circa € 0,55 miljoen onderschreden. De aanschaf of lease van technische facilitaire middelen en inventaris was lager dan verwacht en er waren ook minder facilitaire uitgaven (huur kantoormachines, printkosten, drukwerk, drankapparaten, catering) in verband met de nieuwe huisvesting (Zijlpoort) en de verdere digitalisering in het algemeen. Op verzekeringsgebied was er een aantal meevallers dat per saldo tot een onderschrijding van ruim € 0,15 miljoen heeft geleid. Vanwege lagere investeringen was de premieafdracht voor de Constructie All-Riskverzekering en WA (wettelijke aansprakelijkheid) lager. Er waren verder minder schades van een lager bedrag (met name in de decembermaand). De kosten voor het voormalig personeel zijn ruim € 0,2 miljoen lager omdat de aanvulling van de werkgever op de FPU-uitkering door het bereiken van de AOW gerechtigde leeftijd voor alle voormalige personeelsleden nu is beëindigd. Daarnaast zijn er nog enkele kleiner verschillen binnen de overhead.	-1.712	v
	Mutaties kleiner dan €100.000	200	n
Toelichting Baten			
Mutatie tijdens het begrotingsjaar		914	n
Jaarovergang	Structurele doorwerking mutaties 2014 na primaire begroting	234	n
	Wijzigingen frictiekosten	300	n
	Vrijval resultaat treasury	-708	v
	Aanvullend dividend SRO over 2013	-300	v
	Wijzigingen algemene uitkering	-2.448	v
	Wijzigingen in hulpkostenplaasten	3.913	n
	Mutaties kleiner dan €100.000	-77	v
Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting		3.294	n
	Algemene uitkering, verrekening jaar 2013 (-234), jaar 2014 (-349) en hogere opbrengst jaar 2015 (-65), totaal - € 657 voordeel.	-657	v
	Vergoeding inzet bovenformatieven (zie ook nadeel bij lasten → per saldo neutraal).	-194	v

	Actualisatie voorziening dubieuze debiteuren (zie ook nadeel van € 129 bij lasten, per saldo voordeel van - € 13).	-142	v
	Uren investeringen; tegenover dit nadeel staat een even groot voordeel bij de lasten.	4.476	n
	Overige verschillen kleiner dan €100.000	-189	v

Mutaties reserves

(bedragen x € 1.000)

7	Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	Baten
	Primaire begroting 2015	1.100	-2.348
	Bijgestelde begroting 2015	1.627	-4.899
	<i>Mutaties tijdens het begrotingsjaar</i>	<i>527</i>	<i>-2.551</i>
	Jaarrekening 2015	1.627	-4.790
	<i>Afwijking jaarrekening t.o.v. bijgestelde begroting</i>	<i>0</i>	<i>109</i>
	Resultaat t.o.v. primaire begroting	527	-2.442

DEEL 3 PARAGRAFEN

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.1.1 Inleiding

In deze paragraaf zijn kengetallen opgenomen die inzicht geven in de financiële positie van de gemeente. De provincie gebruikt deze kengetallen als onderdeel van het financieel toezicht. Daarvoor is een normering nodig. De provincie gebruikt hiervoor signaleringswaarden. Deze waarden zullen ook toegepast worden op de uitkomsten van 2015. Het tweede gedeelte van de paragraaf kijkt vooral naar risicobeheersing en het aan te houden weerstandsvermogen.

3.1.2 Kengetallen financiële positie

a. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente weer ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Een hoge schuld kan worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten. Die gelden worden vervolgens doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Om inzicht te krijgen hoeveel geld is doorgeleend, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd, voor alle verstrekte leningen).

b. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid.

c. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Als de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is belangrijk dat kan worden beoordeeld of er een reële verwachting is of een grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld.

d. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. De structurele baten en lasten worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie is dat het van belang is te weten welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie niet bijdraagt aan vermindering van de schuldpositie en de structurele exploitatieruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

e. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in welke mate een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar, door aanwending van belastingcapaciteit, kan worden opgevangen. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. De belastingcapaciteit wordt gerelateerd aan landelijk gemiddelde tarieven.

3.1.3 Kengetallen

Tabel 1 Kengetallen

Kengetallen	Verloop van de kengetallen		
	Verslag 2014	Begroting 2015	Verslag 2015
netto schuldquote	126%	127%	104%
netto schuld schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	126%	127%	104%
solvabiliteitsratio	10%	11%	13%
structurele exploitatieruimte	1%	0%	10%
grondexploitatie ¹	138%	195%	74%
belastingcapaciteit	112%	117%	117%

¹ De kengetallen grondexploitatie zijn t.o.v. de begrotingscijfers aangepast, omdat in de cijfers ten onrechte geen rekening was gehouden met de voorziening toekomstige verliezen.

Om meer inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente werd naast deze set verplichte kengetallen al gebruik gemaakt van eigen indicatoren. Deze zijn, in de volgende tabel, toegevoegd aan de verplichte indicatoren. De uitkomsten zijn vergeleken.

Aan de kengetallen zijn geen normen verbonden. Wel is meegegeven dat het behulpzaam kan zijn kengetallen te relateren aan signaleringswaarden. De provincie heeft als toezichthouder eind november deze signaleringswaarden bekend gemaakt. Hiervoor worden drie categorieën gebruikt, een categorie A; het minst risicovol (groen), B; meer risicovol categorie (oranje) en C; het meest risicovol (rood). Voor de eigen kengetallen van de gemeente worden eigen indicatoren gebruikt. Na tabel 2 worden de uitkomsten toegelicht.

Tabel 2 Signaleringswaarden beoordeling financiële positie

Indicator	Haarlem	Provincie
1 Netto-schuldquote	Oranje	Oranje
2 Solvabiliteitsratio	Wit	Rood
3 Rente risiconorm	Groen	Wit
4 Struct. exploitatieruimte	Groen	Wit
5 Meerjarenbegroting	Wit	Rood
6 Grondexploitatie	Wit	Rood
7 Onderhoudssituatie	Wit	Rood
8 Beschikbaar weerstandscapaciteit	Groen	Wit
9 Belastingcapaciteit	Rood	Rood
10 Beoordeling provincie	Wit	Wit

Toelichting uitkomsten signaleringswaarden

1. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Indicator gemeente: de netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het is zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Het kengetal dat in de BBV wordt gehanteerd is gebaseerd op de VNG-norm die Haarlem eerder al hanteerde in de begroting. Daarvoor zijn voor de VNG ook normen opgesteld. Een uitkomst lager dan 100% is groen, tussen de 100% en 150% is oranje en hoger is rood. Haarlem bevindt zich al enkele jaren in het oranje vlak.

Signaleringswaarde provincie: als het percentage hoger dan 90% is, maar lager dan 130% is de waarde categorie B.

2. Solvabiliteitsratio

Signaleringswaarde provincie: de solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit is gebaseerd op het eigen vermogen (reserves en begrotingsresultaat) als percentage van de totale balans. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid. Over 2015 is de ratio berekend op 13%. Als de signaleringswaarde lager is dan 20% is de waarde categorie C.

3. Rente risiconorm

Indicator gemeente: de maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. Deze geeft aan het maximaal geleende bedrag per jaar dat aan rentewijziging onderhevig mag zijn. Deze norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Voor Haarlem ligt de norm op € 102 miljoen. De indicator is gunstig, omdat de risico's voor herfinanciering zijn gespreid en omdat de norm voor herfinanciering niet wordt overschreden.

4. Structurele exploitatieruimte

Signaleringswaarde provincie: een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Een negatief getal geeft aan dat structurele lasten worden gedekt door incidentele lasten. In de jaarrekening is deze ruimte positief, onder meer vanwege nog niet bestede middelen sociaal domein, die zijn toegevoegd aan de algemene reserve sociaal domein. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden als incidenteel beschouwd, terwijl het rijksbudget (de baten) structureel is. Hierdoor ontstaat een positiever beeld dan bij de begroting.

5. Meerjarenbegroting

Indicator gemeente: de meerjarenbegroting is één van het kengetallen waaruit de financiële positie van de gemeente blijkt. Is de meerjarenraming materieel sluitend en biedt de meerjarenraming ruimte om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat aanvullende bezuinigingen nodig zijn? De begroting voor 2016 is sluitend. De meerjarenraming echter niet. Afsgesproken is hiervoor bij de Kadernota 2016 nadere voorstellen te formuleren. Het kengetal is daarom negatief.

6. Grondexploitatie

Indicator gemeente: dit kengetal zegt niet zoveel over de risico's van de grondexploitaties zelf, maar geeft wel aan of grondexploitaties nog een bijdrage kunnen leveren aan het mogelijk opvangen van tegenvallers (flexibiliteit van de financiële positie).

Signaleringswaarde provincie: Haarlem scoort 74%. Scores boven de 35% vallen onder categorie C. Voor mogelijke verliezen van de grondexploitaties zijn voorzieningen getroffen. De grondexploitaties zelf zijn daarom niet risicovol. De grondexploitaties leveren echter ook geen bijdrage aan extra weerstandscapaciteit.

7. Onderhoud

Indicator gemeente: één van de kengetallen om te kijken of de begroting materieel sluitend is, gaat over het vermogen van de gemeente om te voorzien in het onderhoud van de kapitaalgoederen, inclusief gemeentelijk vastgoed (panden). De werkvoorraad in het programmeren van het onderhoud bestaat uit alle gebieden en objecten die niet voldoen aan de gewenste kwaliteit vanwege bijvoorbeeld slijtage. Om effectief te kunnen programmeren en (onderhouds-) werken met elkaar te kunnen combineren, is het normaal dat zo'n tien tot vijftien procent van het areaal niet voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau. Hierbij is niet direct sprake van achterstallig onderhoud, het gaat om de werkvoorraad. Bij een te grote werkvoorraad wordt een deel van het areaal dat niet aan de kwaliteitsnormen voldoet, niet binnen een acceptabele termijn hersteld. Dan is sprake van achterstallig onderhoud. Met het verlagen van het kwaliteitsniveau zijn de kosten van het op niveau houden van het areaal ook lager. Daar staat wel een lagere beeld- en gebruikskwaliteit tegenover.

Score:

Groen: minder dan tien procent voldoet niet aan het gewenst onderhoudsniveau.

Oranje: tussen de tien en de vijftien procent voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau.

Rood: meer dan vijftien procent voldoet niet aan het gewenste onderhoudsniveau.

Rond het vaststellen van de nota Strategie en visie onderhoud openbare ruimte was het achterstallig onderhoud nagenoeg tot een acceptabel niveau teruggebracht, zij het nog wel boven de vijftien procent.

8. Beschikbaar weerstandscapaciteit

Indicator gemeente: in de paragraaf weerstandsvermogen is de benodigde weerstandscapaciteit berekend op € 11,7 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 25 miljoen. Dit is uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen van 2,1 en dus groen.

Score:

Groen: ratio 1,4 of hoger. Er is ruimte binnen de algemene reserve om tegenvallers op te vangen.

Oranje: ratio 1 t/m 1,4. Er is beperkt ruimte binnen de algemene reserve om tegenvallers op te vangen.

Rood: ratio lager dan 1. De algemene reserve is geheel nodig als weerstandsvermogen (om risico's te kunnen opvangen) en kan niet worden ingezet om andere tegenvallers op te vangen.

Dat betekent dat er nog enige flexibiliteit is om mogelijke tegenvallers op te vangen, zonder dat het weerstandsvermogen onvoldoende wordt.

9 Belastingcapaciteit:

Indicator gemeente en provincie: het kengetal is positief, dat wil zeggen dat de woonlasten hoger zijn dan het gemiddelde van de grote steden. Vanwege de matiging van de tarieven in 2016 neemt de afwijking wel af. Dit betekent dat verhoging van de lokale lasten nauwelijks mogelijk is zonder relatief duurder te worden ten opzichte van de andere gemeenten. Er is daarom geen onbenutte belastingcapaciteit die ingezet zou kunnen worden om toekomstige nadelen op te vangen. Het kengetal staat op rood. Indien de score meer dan 105% bedraagt is de uitkomst voor de provincie categorie C.

10. Oordeel provincie

Indicator gemeente: in de regel geeft de provincie, als toezichthouder, jaarlijks een oordeel over de financiële positie van de gemeente. De provincie heeft geen oordeel uitgesproken over de financiële positie 2015. Wel is geconstateerd dat Haarlem onder het reguliere preventieve toezicht valt. De toezichthouder heeft de begroting 2015 als structureel en reëel sluitend aangemerkt.

Groen: oordeel goed.

Oranje: oordeel matig/voldoende.

Rood: oordeel onvoldoende.

3.1.4 Risico's

Risicomanagement

Net als iedere organisatie, heeft de gemeente Haarlem te maken met risico's. Die risico's moet je inzichtelijk maken, onder andere omdat ze de uitvoer van beleidsdoelen nadelig kunnen beïnvloeden. De nota Risicomanagement ([2014/425742](#)) legt het begrippenkader en de randvoorwaarden voor risicomanagement vast. De nota definieert risicomanagement als: het *effectief* en *systematisch* omgaan met de kansen en bedreigingen die het tot stand komen van organisatiedoelstellingen kunnen beïnvloeden.

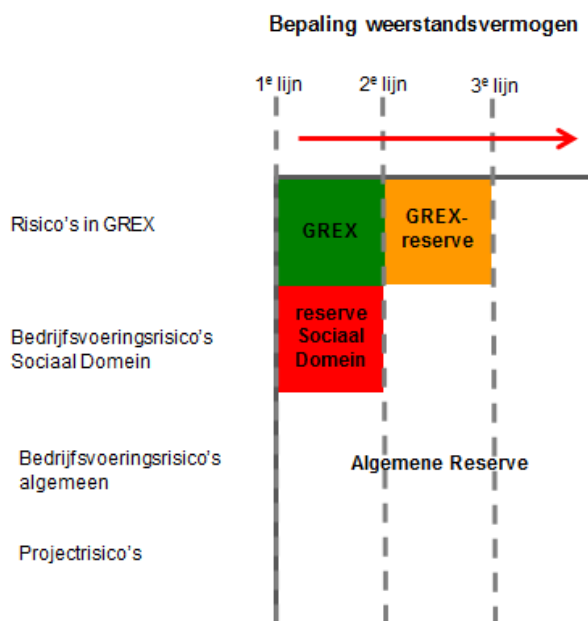
Om de financiële gevolgen die samenhangen met bepaalde risico's te kunnen opvangen wordt een weerstandscapaciteit aangehouden. Op basis van een risico-inventarisatie binnen de organisatie wordt een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie berekent hoeveel weerstandscapaciteit nodig is om het totaal aan risico's te kunnen dekken. De risico's zullen niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De risico-inventarisatie is primair gericht op risico's met een financieel gevolg.

Een doorontwikkeling van het risicomanagement binnen de gemeentelijke organisatie is een ontwikkelopgave. Het streven is een omslag in denken te bewerkstelligen waarbij meer proactief met risico's wordt omgegaan. Inmiddels zijn stappen ondernomen om het risicobewustzijn binnen de gemeente Haarlem te vergroten. Zo zijn er, in samenwerking met het Nederlands adviesbureau risicomanagement (NARIS), interactieve sessies ontwikkeld voor de hoofdafdelingen en is er een risico-ontwerpkaart geïntroduceerd.

Weerstandsvermogen

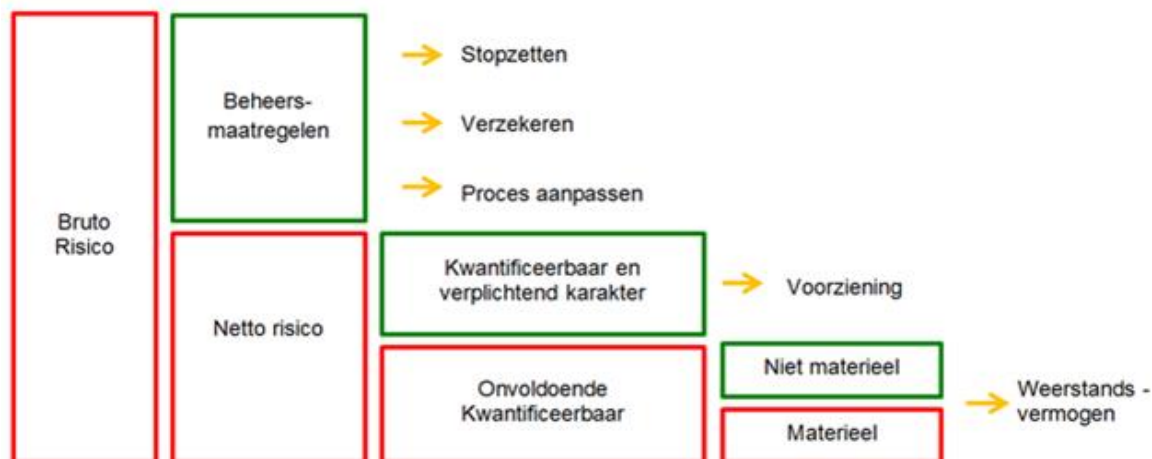
De ratio weerstandsvermogen bedraagt 2,1 en is ruim voldoende. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die de gemeente beschikbaar heeft om risico's op te vangen en is gelijk aan de omvang van de algemene reserve. Het saldo bedraagt € 25 miljoen. De overige algemene reserves (reserves grondexploitatie, reserve sociaal domein) worden primair ingezet voor dekking van risico's voor de betreffende beleidsvelden. Als er een specifieke bestemmingsreserve bestaat, waarmee risico's opgevangen kunnen worden die uit die specifieke taak voortvloeien, is een gelijktijdig beroep op de algemene weerstandscapaciteit niet nodig. Dit geldt voor de bestemmingsreserve WWB. Als deze reserves niet toereikend zijn, dient de algemene reserve voor voldoende weerstandscapaciteit te zorgen. Zie de schematische weergave in figuur 1:

Figuur 1: Bepaling weerstandsvermogen

De beleidsuitgangspunten voor de omgang met reserves en voorzieningen heeft de raad vastgelegd in de nota Risicomanagement (2014 /425742). Weerstandsvermogen wordt uitsluitend aangehouden voor de netto-risico's, die refteren na het nemen van beheersmaatregelen en als ze financieel kwantificeerbaar zijn. Zie de schematische weergave in figuur 2.

Figuur 2: Verhouding tussen bruto risico's en weerstandsvermogen

De weerstandscapaciteit die nodig is om de risico's op te kunnen vangen, volgt uit een risico-inventarisatie en bedraagt ultimo 2015 € 11,7 miljoen.

Berekening ratio weerstandsvermogen

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{25}{11,7} = 2,1$$

In het coalitieprogramma is opgenomen dat het college een financieel gezonde stad nastreeft en dat financiële meevallers worden toegevoegd aan de algemene reserve, totdat de ratio weerstandsvermogen op het niveau ruim voldoende staat (1,4 - 2,0).

Tabel 3 Weerstandsratio

Omschrijving	Realisatie				
	2011	2012	2013	2014	2015
Weerstandsratio	1,7	1,9	1,1	1,9	2,1

Het weerstandsratio is bij de Programmabegroting 2016-2020 voor het laatst bepaald en is vastgesteld op 1,8. Het weerstandsratio is nu berekend op 2,1 (uitstekend). De stijging komt door een hogere algemene reserve van € 0,3 miljoen, terwijl het benodigde weerstandsvermogen nu berekend op € 11,7 miljoen (zie tabel 5) tegen € 13,7 miljoen bij de Programmabegroting 2016-2020.

Actualisatie risico's

a. Risico's grondexploitaties

Voor de benodigde weerstandscapaciteit van de risico's van grondexploitaties wordt per grondexploitatie bekeken of een positief resultaat wordt verwacht. Als dit het geval is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit gecorrigeerd, omdat het positieve resultaat kan worden ingezet voor de dekking van de risico's. Voor de risico's, die niet kunnen worden afgedekt door een positief resultaat, wordt getoetst of de reserve grondexploitatie toereikend is. Als dat niet het geval is, dient voor het restrisico weerstandsvermogen aangehouden te worden.

De nu berekende risico's van grondexploitatie betreffen het Slachthuisterrein. Het maximaal nadelig financieel gevolg is berekend op € 2.850.000. Rekening houdend met de kans van voordoen van een nadelig gevolg dient een weerstandscapaciteit van € 565.000 aangehouden te worden. Hiervoor is voldoende dekking binnen de grondexploitatie Slachthuisterrein. Daarom hoeft geen beroep op de algemene reserve grondexploitatie of de algemene reserve gedaan te worden.

b. Risico's sociaal domein

De omvang van de reserve sociaal domein bedraagt afgerond € 26,8 miljoen en is ruim voldoende om risico's (met financiële gevolgen) die uit het sociaal domein voortvloeien geheel te kunnen afdekken. Het totaal van de gekwantificeerde risico's bedraagt € 9 miljoen, waarvoor afgerond € 3,5 miljoen weerstandsvermogen aangehouden moet worden. Dat betekent dat er geen beroep hoeft worden gedaan op de algemene reserve.

Tabel 4 Risico's sociaal domein

Risico	Kans en max. impact	Weerstandscapaciteit
1 Uitvoering Wmo-regeling (oud)	50% van € 3.500.000	€ 1,2 miljoen
2 Rechtmatigheid Wmo	50% van € 3.000.000	€ 1,1 miljoen
3 Beschermd wonen (zie top 10)	80% van € 1.500.000	€ 0,9 miljoen
4 Toereikendheid participatiebudget	50% van € 500.000	€ 0,2 miljoen
5 Mogelijk tekort sociale werkvoorziening	50% van € 500.000	€ 0,1 miljoen

c. Risico's uitvoering participatiewet en BUIG

De omvang van de reserve WWB bedraagt afgerond € 6,8 miljoen en is ruim voldoende om risico's (met financiële gevolgen) die uit de uitvoering van de participatiewet voortvloeien geheel te kunnen afdekken (zie tabel 5).

Het totaal van de gekwantificeerde risico's bedraagt € 6 miljoen, waarvoor afgerond € 3,1 miljoen weerstandsvermogen aangehouden moet worden. Er hoeft geen beroep op de algemene reserve gedaan te worden.

Tabel 5 Risico's WWB

Risico	Kans en max. impact	Weerstandscapaciteit
1 Toename aantal bijstandsgerechtigden	75% van € 5.000.000	€ 2,7 miljoen
2 Bijdrage BUIG	50% van € 1.000.000	€ 0,4 miljoen

d. Projectrisico's

Er zijn geen opbrengsten meer geraamd uit het project Pim Mulier. De eerder vermelde risico's zijn hierdoor vervallen. Er zijn geen nieuwe projectrisico's aangemeld.

Onder projecten zijn geen risico's opgenomen die vertaald worden naar benodigd weerstandsvermogen. Dat vraagt enig uitleg. Er zijn verschillende soorten projecten. Onder de vlag van grondexploitaties worden projecten uitgevoerd. De risico's die zich daarbij voordoen worden vermeld bij de grondexploitaties en hierbinnen ook opgevangen. Dan zijn er projecten in de exploitatie

en investeringsprojecten. Het gaat hier om risico's die door vertaald worden naar het weerstandsvermogen die in enig jaar niet opgevangen kunnen worden en dus niet gedekt kunnen worden uit de post onvoorzien. Deze risico's komen in het jaar ten laste van de algemene middelen. Indien het projecten betreft die uit de exploitatie gedekt worden, gelden dezelfde regels als voor de reguliere bedrijfsvoeringsrisico's. Risico's worden vermeld en doorgerekend als ze niet opgevangen kunnen worden. Voor projecten waarvan de kosten geactiveerd worden (investerings) geldt een ander regime. Bij dreigende overschrijdingen van investeringskredieten wordt de reden gemotiveerd en een kredietuitbreiding aangevraagd. Dan is doorvertaling naar het weerstandsvermogen niet meer van belang.

In het kader van het vergroten van het risicobewustzijn zal enerzijds meer aandacht gegeven worden aan het identificeren van projectrisico's die wel doorwerken naar het weerstandsvermogen en anderzijds is het van belang nadere spelregels af te spreken hoe een project doorgang kan vinden als een risico dat gemeld is zich voordoet.

e. Bedrijfsvoeringsrisico's

De overige 35 bedrijfsvoeringsrisico's met financieel gevolg zijn gekwantificeerd op € 56,8 miljoen. Om met negentig procent zekerheid risico's te kunnen afdekken moet voor dit specifieke samenstel van risico's € 11,7 miljoen aan algemeen weerstandsvermogen reserve aangehouden worden. In tabel 6 Top tien risico's staan de risico's die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Bedenk dat een risico geen zekerheid is, maar een kans dat het zich voordoet.

Na verwerking van de risico's en de berekening van het benodigde weerstandsvermogen is bekend geworden dat de rechter uitspraak heeft gedaan in het juridisch conflict met de schoolbesturen over de overschrijdingsregeling tot en met 2006. De rechtbank stelt het bijzonder onderwijs in het gelijk en geeft de provincie opdracht haar uitspraak te herzien om zodoende de gemeente de overschrijding 2005-2008 opnieuw te laten berekenen conform de 'letter van de wet' (risiconummer 6 van de top tien).

f. Top tien risico's gemeente Haarlem

De totaal benodigde weerstandscapaciteit is gebaseerd op de risico's met een financieel gevolg. Om de opmaak van de weerstandscapaciteit inzichtelijk te maken is in de volgende tabel de top tien risico's binnen de organisatie weergegeven.

Tabel 6 Top tien risico's

Bedrijfsvoeringsrisico's	Kans van voordoen	Maximaal gevolg in €	Inschatting benodigde capaciteit (€ x 1 miljoen)
1. Participatiewet Indien het aantal bijstandsgerechtigden oploopt draagt de gemeente het risico tot maximaal een overschrijding van 10%. NB: T.l.v. reserve WWB	75%	€ 5.000.000	€ 2,7
2. Wmo Conform de open einde regeling Wmo, is er bij de alle individuele voorzieningen sprake van een open einde regeling. NB: T.l.v. algemene reserve sociaal domein	50%	€ 3.500.000	€ 1,2
3. Algemene uitkering De algemene uitkering uit het gemeentefonds bedraagt € 170 miljoen (excl. sociaal domein). Een afwijking van 5% leidt al tot een begrotingsrisico van € 8,5 miljoen.	30%	€ 8.500.000	€ 1,2
4. Rechtmatigheid uitgaven Wmo Niet rechtmatige uitgaven kunnen tot claims leiden NB: T.l.v. algemene reserve sociaal domein	50%	€ 3.000.000	€ 1,1
5. Achterstallig onderhoud vastgoed Risico van achterstallig onderhoud als de verkoopopbrengst niet wordt gerealiseerd.	50%	€ 2.500.000	€ 0,9
6. Overschrijdingsregeling onderwijs Er is een juridisch conflict met de schoolbesturen van het bijzonder basisonderwijs over de overschrijdingsregeling tot 2006.	50%	€ 2.500.000	€ 0,9
7. Beschermd wonen Centrumgemeente Haarlem is nadeelgemeente in het verdeelmodel voor Beschermd wonen. Het budget is ontoereikend voor het bieden van de verplichte continuïteit aan de cliënten die in zorg zijn. NB: T.l.v. algemene reserve sociaal domein	80%	€ 1.500.000	€ 0,9
8. Uitval ICT-systemen	10%	€10.000.000	€ 0,8
9. Bezuinigingstaakstelling De gecumuleerde bezuinigingstaakstelling voor 2016 en verder (zie pagina 46 kadernota) bedraagt € 3,44 miljoen tot en met 2020. Deze bezuiniging heeft nog concrete uitwerking.	30%	€ 3.440.000	€ 0,7
10. Kosten pensioenen wethouders Verlaging van de te hanteren rekenrente voor Appa-pensioenen. (Appa = Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers)	80%	€ 1.024.000	€ 0,6
Subtotaal 10 risico's met grootste benodigde weerstandscapaciteit			11
Overige 35 geïdentificeerde risico's			7,3
Af: T.l.v. alg. reserve sociaal domein			-3,5
Af: T.l.v. reserve WWB			-3,1
Risico's grondexploitaties			0,0
Subtotaal bedrijfsvoeringsrisico's			11,7
Projectrisico's			0
Totaal benodigde weerstandscapaciteit alle risico's			11,7

g. Analyse wijziging risico's ten opzichte van de Programmabegroting 2016-2020

Van de 45 bedrijfsvoeringsrisico's zijn 22 ongewijzigd, 11 gewijzigd en zijn 12 nieuwe risico's aangemeld. Zes risico's zijn vervallen.

Van de gewijzigde risico's is de kans dat de bezuinigingstaakstelling niet wordt gehaald, verhoogd van twintig naar dertig procent. Het maximale gevolg is verlaagd van ruim € 9 miljoen naar ruim € 3 miljoen, gerelateerd aan de nog openstaande algemene taakstelling.

Nieuwe risico's, waarvan de impact (kans x gevolg) meer dan € 0,5 miljoen bedraagt, zijn: het risico van de rechtmatigheid van uitgaven Wmo, het risico van uitval van ICT-systemen en het risico dat een aanspraak op BTW-terugontvangst uit het BTW-compensatiefonds niet wordt gehonoreerd.

De belangrijkste vervallen risico's zijn: de claim van PWN (brandkranen) en de projectrisico's van Pim Mulier.

h. Niet kwantificeerbare risico's

Beperking van het heffen van leges

Op 1 juli 2015 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de invoering van de Omgevingswet. Op zijn vroegst treedt de wet op 1 januari 2019 in werking. De invoering van deze wet beperkt de mogelijkheid tot het heffen van leges. Er zijn vergaande plannen om bij de invoering van de Omgevingswet te regelen dat voor het behandelen, beschikken en het toezichthouden geen leges meer berekend mogen worden. De landelijke besparing van het samenvoegen van vele wetten en meerdere beschikkingen, levert landelijk € 650 miljoen op. Het wegvallen van deze baten wordt naar alle waarschijnlijkheid niet gecompenseerd.

Kosten als gevolg van huisvesting statushouders en asielzoekers

De toename van het aantal statushouders en uitkeringsgerechtigden die in de gemeente Haarlem zijn en worden gehuisvest, leidt op termijn tot de mogelijke toename van het beroep op bijstand, bijzondere bijstand en minimaregelingen, maar ook tot extra kosten voor onderwijs en jeugd. Of de compensatievergoedingen vanuit het Rijk hiervoor toereikend zijn, is nog niet bekend.

i. Risicokaart

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen zijn ingedeeld kunnen in een risicokaart worden geplaatst. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met het aantal risico's dat zich in het betreffende vak van de risicokaart bevindt. Een risico in het groene gebied, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico met een score in het oranje gebied, vraagt om aandacht. Een risico met een score in het rode gebied vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd.

Geld

$x > €1.000.000$	3	2	4		2
$€500.000 < x < €1.000.000$	1	4	9	2	1
$€200.000 < x < €500.000$	2	4	7		
$€50.000 < x < €200.000$	1	2	3		2
$x < €50.000$			1		
Geen geldgevolgen	1	2	1	1	3
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

NB: Hierin zijn 50 risico's met financieel gevolg opgenomen en 8 risico's die niet in financiële gevolgen zijn vertaald. De 50 risico's betreffen de 45 risico's zoals hiervoor besproken en 5 risico's van de grondexploitaties, die weliswaar financiële gevolgen hebben, maar waarin binnen de grondexploitaties al in dekking is voorzien.

De twee risico's van € 1 miljoen of meer met de hoogste kans van voordoen betreffen de participatiewet (nr. 1 van de top tien risico's) en beschermd wonen (nr. 7 van de top tien risico's).

Een derde risico met de hoogste kans van voordoen, maar met een financieel gevolg van meer dan € 0,5 miljoen en minder dan € 1 miljoen betreft kosten van pensioenen wethouders (nr. 10 van de top tien risico's).

3.2 Lokale heffingen

3.2.1 Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn, naast de doeluitkeringen van het Rijk en de algemene uitkering uit het gemeentefonds, een belangrijke bron van inkomsten. Er zijn twee gemeentelijke heffingen: rechten en belastingen. Bij de rechten is sprake van een tegenprestatie van de gemeente en mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak. Dat wil zeggen: de kostendekkendheid mag niet meer dan honderd procent zijn. Bij de belastingen is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente.

Haarlem heeft de uitvoering van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) en het opleggen van de aanslagen en de invordering van onroerende zaakbelasting (OZB), roerende woon- en bedrijfsruimte belasting, afvalstoffenheffing, rioolheffing, precariobelasting (deels), hondenbelasting, toeristenbelasting, parkeerbelasting (navorderingen), reclamebelasting en de heffing Bedrijfsindustriële-zones Waarderpolder (verder genoemd BIZ-heffing) ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling, te weten Cocensus. Ook de kwijtscheldingsverzoeken en de afhandeling van bezwaar- en beroepschriften zijn aan Cocensus uitbesteed.

3.2.2 Verantwoording uitvoering

Voor de uitvoering van deze belastingen is een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Cocensus gesloten. In 2015 zijn hierin geen belangrijke wijzigingen aangebracht. De uitvoering van deze overeenkomst verliep conform de afspraken.

Aanslagoplegging:

Met betrekking tot de aanslagoplegging is in de DVO opgenomen dat vóór 1 maart van het belastingjaar 95% van de belastingplichtigen de aanslagen heeft ontvangen. Met 98,1% is dit ruimschoots bereikt. Hiermee is aan de doelstelling vanuit het DVO voldaan.

Afhandeling bezwaarschriften:

Over 2015 zijn in totaal 3.631 bezwaarschriften ontvangen, waarvan 855 (in 2014 waren dat er 1.113) gericht tegen de WOZ-beschikkingen (dat wil zeggen de waardebeoordeling van de onroerende zaken) en 2.776 op andere heffingssoorten (de belastingaanslag als zodanig), waarvan bijna 1.500 bezwaren tegen de parkeerbelasting. Van de WOZ-bezwaren zijn 738 bezwaren afgedaan (86%) en van de heffingsbezwaren zijn 2.490 afgedaan (92%). De nog te behandelen bezwaarschriften zijn van recentere datum en worden afgedaan binnen de wettelijke termijn.

Kwijtschelding:

In 2015 zijn 5.076 verzoeken voor kwijtschelding ontvangen. Hiervan zijn 2.273 verzoeken automatisch kwijtgescholden. Van de resterende 2.694 verzoeken zijn 2.539 afgehandeld (94%). In 109 gevallen is tegen de afwijzing administratief beroep aangetekend. Hiervan zijn 77 afgehandeld in 2015.

Invordering:

Van de totaal in te vorderen bedragen aan belastingen en rechten is 94% ingevorderd. Dit is een bedrag van € 4,9 miljoen. Hiervan wordt nog € 2,6 miljoen ontvangen door middel van automatische incasso.

Daarnaast is van de Waarderingskamer een oordeel ontvangen over de uitvoering van de Wet WOZ. Op basis van het meest recente onderzoek in 2015 is het oordeel voldoende.

3.2.3 Opbrengst belastingen en heffingen

In de navolgende tabel zijn de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen en heffingen opgenomen. Daarbij zijn de jaarrekeningcijfers 2015 vergeleken met de geraamde opbrengsten na wijziging én met die van 2014, waarbij +/- een nadeel is. Afwijkingen van € 100.000 of meer tussen rekeningcijfers en geraamde opbrengsten zijn toegelicht. De verschillen die betrekking hebben op de kostendekkende heffingen worden in deze paragraaf toegelicht.

(bedragen x € 1.000)

Belastingen / heffingen	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015	Saldo Begroting / Rekening
Belastingen				
OZB-woningen	19.339	19.709	19.695	-14
OZB- niet woningen eigenaren	9.664	10.313	10.183	-130
OZB- niet woningen gebruikers	6.503	7.102	6.867	-235
Roerende woon-en bedrijfsruimtebelastingen	62	57	61	4
Hondenbelasting	521	531	524	-7
Toeristenbelasting	994	972	1.173	201
Precario ondergrondse infrastructuur	4.842	5.019	5.004	-15
Overige precario	529	564	568	4
Parkeerbelasting	7.005	8.100	8.352	252
Naheffing parkeren	932	1.233	1.358	125
Parkeeropbrengsten Schalkwijk	504	495	499	4
Reclamebelasting Binnenstad	468	488	474	-14
Reclamebelasting Cronjéstraat	0	74	67	-7
BIZ-heffing	313	317	292	-25
Totaal belastingen	51.676	54.974	55.117	143
Rechten/heffingen				
Afvalstoffenheffing	19.778	21.331	21.280	-51
Rioolrecht	12.413	12.631	12.691	60
Waboleges	1.764	2.600	2.660	60
Leges burgerzaken	3.096	3.248	3.268	20
Leges vergunningen	368	325	350	25
Begraafrechten	889	895	936	41
Havengelden	933	959	927	-32
Marktgeden	356	406	373	-33
Totaal rechten	39.597	42.395	42.485	90
Kwijtscheldingen	-1.152	-1.229	-1.188	41
Mutatie dubieuze debiteuren	-491	-340	-432	-92
Netto-opbrengst	89.630	95.800	95.982	182

De werkelijke belastingontvangsten bedragen € 55,1 miljoen. De werkelijke baten zijn 0,25% hoger dan de geraamde baten. De werkelijke baten uit rechten/heffingen bedragen € 42,5 miljoen; 0,15% hoger dan de raming van € 42,4 miljoen. De netto-opbrengst van de lokale belastingen en heffingen, onder aftrek van kosten van kwijtschelding en dubieuze debiteuren, bedraagt afgerond € 96 miljoen, terwijl € 95,8 miljoen was geraamd.

Toelichting afwijkingen

OZB-niet woningen

De ontwikkeling van de WOZ-waarden van de niet-woningen is ruim 1% achtergebleven bij de raming. Dat betekent € 130.000 minder baten. Bij de gebruikersheffing niet woningen is dit bedrag nog hoger, omdat de leegstand hoger was dan verwacht.

Toeristenbelasting

Het aantal toeristen dat naar Haarlem komt groeit en ook het aantal overnachtingen in hotels neemt toe. De opbrengst is daardoor ruim € 200.000 hoger uitgevallen dan hetgeen op basis van het aantal overnachtingen van vorige jaren was te verwachten.

Naheffing

In de raming is rekening gehouden met de verwachte implementatie van 'modernisering straat parkeren in het derde kwartaal 2015. Dit zou als gevolg hebben dat er een tijdelijke terugval zou plaatsvinden in het aantal naheffingen. Door het temporiseren van de besluitvorming en implementatie van 'modernisering straatparkeren' naar 2016 heeft deze terugval in het aantal naheffingen zich niet voorgedaan. Dit resulteert in € 125.000 hogere baten naheffingen.

Parkeren

De gerealiseerde baten uit straat-en vergunningparkeren (met name mobiel parkeren) waren ruim € 0,25 miljoen hoger dan op basis van de baten 2014 en de tarieven 2015 was geraamd.

Toelichting afwijkingen heffingen

Geen van de heffingen kent een afwijking die groter is dan € 100.000.

3.2.4 Kostendekkendheid heffingen

In onderstaande tabellen is de kostendekkendheid van de rechten opgenomen. Een verdere kostenonderbouwing van de heffingen is opgenomen in bijlage 6.6.

Riolering

	Rekening 2012	Rekening 2013	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
Baten totaal	10.344	11.646	12.413	12.631	12.691
Lasten totaal	11.412	13.180	12.089	12.600	13.058
Kostendekkendheid	91%	88%	103%	100%	97%

Afvalstoffenheffing

	Rekening 2012	Rekening 2013	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
Baten totaal	18.315	19.783	19.778	21.331	21.280
Lasten totaal	19.919	20.142	19.874	21.479	21.280
Kostendekkendheid	92%	98%	100%	99%	100,0%

Wabo

	Rekening 2012	Rekening 2013	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
Baten totaal	4.377	2.766	1.764	2.600	2.660
Lasten totaal	4.989	4.140	3.948	4.667	2.840
Kostendekkendheid	88%	67%	45%	56%	94%

Leges burgerzaken

	Rekening 2012	Rekening 2013	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
Baten totaal	3.117	2.779	3.096	3.248	3.268
Lasten totaal	4.010	4.577	5.017	5.066	4.651
Kostendekkendheid	78%	61%	62%	64%	70%

Leges vergunningen

	Rekening 2012	Rekening 2013	rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
Baten totaal		196	368	235	350
Lasten totaal		821	963	1.303	1.247
Kostendekkendheid		24%	38%	18%	28%

Begraven

	Rekening 2012	Rekening 2013	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
Baten totaal	897	984	889	895	936
Lasten totaal	1.827	1.856	1.505	1.389	1.574
Kostendekkendheid	49%	53%	59%	64%	61%

Havengelden

	Rekening 2012	Rekening 2013	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
Baten totaal	698	730	956	959	927
Lasten totaal	2.033	2.014	1.927	2.109	1.882
Kostendekkendheid	34%	36%	50%	45%	49%

Marktgeden

	Rekening 2012	Rekening 2013	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
Baten totaal	377	380	356	406	373
Lasten totaal	486	477	474	447	581
Kostendekkendheid	78%	80%	75%	91%	64%

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat over het onderhoud van de kapitaalgoederen van de gemeente. Daaronder vallen bijvoorbeeld (objecten in) de openbare ruimte, gebouwen en gronden. Aan de orde komen de beleidsdoelstellingen, de beschikbare financiële middelen en de prestaties die het afgelopen jaar zijn geleverd om deze kapitaalgoederen te onderhouden.

3.3.2 Onderhoud openbare ruimte

In de Visie en strategie beheer en onderhoud 2013-2022 ([2012/398572](#)) is beschreven wat de stand van zaken is van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en hoe Haarlem deze wil beheren en onderhouden. In vergelijking met eerdere jaren ligt de nadruk nu op het dagelijks onderhoud en minder op grote onderhoudsmaatregelen. Met ingang van 1 januari 2015 is het dagelijks beheer en onderhoud van de openbare ruimte via een nieuwe contractsystematiek uitbesteed aan een aantal marktpartijen en aan Spaarnelanden.

Het coalitieprogramma stelt dat, hoewel Haarlem de afgelopen jaren veel achterstanden op het gebied van beheer en onderhoud heeft kunnen wegwerken, de gemeente nu niet langer ontkomt aan bezuinigingen op het beheer. Daarom is besloten tot een lager kwaliteitsniveau voor de openbare ruimte waarmee structureel € 1 miljoen op onderhoud bezuinig kon worden. Ten tijde van de Kadernota 2015 is besloten om gelijk met groot onderhoud ook kansen op het gebied van herinrichtingen mee te nemen. De herinrichting wordt in 2015 en 2016 gefinancierd vanuit de onderhoudsmiddelen. Vanaf 2017 en verder zijn structurele middelen beschikbaar in de begroting. Hierdoor loopt in de jaren 2015 en 2016 de onderhoudsvoorraad op maar in 2017 en 2018 wordt deze stijging weer ingehaald. Ondanks deze verschuiving en bezuinigingen streeft de gemeente ernaar zo min mogelijk achterstanden op te lopen bij het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen en de openbare ruimte.

De werkvoorraad in het programmeren van het onderhoud wordt gevormd door alle gebieden en objecten die niet voldoen aan de gewenste kwaliteit vanwege bijvoorbeeld slijtage. Om effectief te kunnen programmeren en (onderhouds-) werken met elkaar te kunnen combineren, is het normaal dat een deel van het areaal niet voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau. Hierbij is niet direct sprake van achterstallig onderhoud, het gaat om de werkvoorraad. Bij een te grote werkvoorraad wordt een deel van het areaal dat niet aan de kwaliteitsnormen voldoet, niet binnen een acceptabele termijn hersteld. Dan is sprake van achterstallig onderhoud. Voor het acceptabele termijn wordt een begrotingshorizon van vier jaar gehanteerd. Voor het areaal waarbij groot onderhoud plaatsvindt in de vorm van een vervangingsinvestering (kademuren en bruggen), wordt de planningshorizon van het investeringsplan gehanteerd. Deze bedraagt vijf jaar. Wanneer alle benodigde onderhoud binnen deze horizon kan worden uitgevoerd, wordt gesproken van een gezonde situatie met een onderhoudsvoorraad.

Het geplande onderhoud (primaire begroting) was € 27,1 miljoen en hiervan is € 25,1 miljoen gerealiseerd. De onderhoudsvoorraad is hierdoor met € 2 miljoen toegenomen. De verwachting is dat binnen de termijn van vier tot vijf jaar de onderhoudsvoorraad wordt ingelopen, waardoor geen sprake is van achterstallig onderhoud.

(bedragen x € 1.000)

Categorie Kapitaalgoederen	Primaire begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Werkelijke uitgaven 2015
Openbare ruimte			
Wegen, straten en pleinen (verharding)	9.862	7.695	6.898
Riolering (inclusief reservering baggeren)	3.025	3.227	3.427
Water (kunstwerken en oevers)	3.263	3.935	4.250
Groen (waaronder straatmeubilair)	7.110	7.106	6.962
Openbare verlichting en verkeersregelinstanties	3.114	2.796	2.869
Speelgelegenheden	762	614	668
Totaal	27.136	25.372	25.074

3.3.3 Wegen, straten en pleinen (beheerdomein verharding)

Beleidskader

De technische kwaliteit is leidend bij de aanpak van het onderhoud. De slechtste wegen worden het eerste aangepakt, waarbij asfalt op hoofdwegen voorrang krijgt. De prioritering is uitgebreider omschreven in het Strategisch beheerplan wegen 2013-2022 ([2012/398572](#)). Er is een directe afstemming met rioleringswerkzaamheden. De kwaliteitsambitie voor het onderhoud van wegen wordt in het centrum en de hoofdwegen gehouden op niveau B. In de woonwijken en buitengebieden worden de wegen op niveau C gehouden.

Financieel

Het beschikbare exploitatiebudget voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging wegen was € 7,965 miljoen in 2015. De werkelijke uitgaven aan dagelijks onderhoud bedroegen € 2,533 miljoen. Aan groot- en vervangingsonderhoud is € 4,365 miljoen besteed. De onderhoudsvoorraad is met € 1,067 miljoen toegenomen.

Prestaties

In 2015 is uitvoering gegeven aan de aanpak van gesloten verharding (asfalt) met groot onderhoud aan onder meer de rijbaan van de Westergracht, een deel van de Van Eedenstraat en het Liewegje. Op diverse plaatsen is daarnaast een gedeelte van het asfalt vervangen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een deel van het fietspad en rijbaan van de Prins Bernardlaan. Het onderhoud aan het Kennemerplein en de fietspaden Amerikaweg zijn gestart in 2015 en worden in 2016 afgerond. Voor open verharding (elementen) is onderhoud gepleegd aan onder meer de Westerhoutstraat en de Kolkstraat. Ook is uit dit budget onderhoud gepleegd aan delen van de bestrating, te denken valt aan het vervangen van trottoirs in samenwerking met onderhoud door nutsbedrijven. Daarnaast is in 2015 verder gegaan met de voorbereiding van wegonderhoud aan diverse wegen, zoals de Dietsveld (in combinatie met riolering) Europaweg, Forel -en Jungstraat en de Frankrijklaan in Schalkwijk.

Een aantal projecten zoals de Bernadottelaan en Frankrijklaan is vertraagd vanwege juridische procedures, tussentijdse veranderingen in het ontwerp of gecompliceerde voorbereiding. Dit verklaart ook waarom de werkelijke uitgaven achterbleven bij de begroting.

Vanuit dagelijks beheer zijn op diverse plaatsen door de gehele stad delen van wegen en straten herstraat, hersteld of van een nieuwe asfaltlaag voorzien.

3.3.4 Riolering (beheerdomein riolering en grondwater)

Beleidskader

De gemeentelijke ondergrondse infrastructuur bestaat voornamelijk uit het riolerings- en drainagestelsel. In het Verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2014-2017 ([2013/416279](#)) is beschreven waar de gemeente haar aandacht op richt. De nadruk ligt deze planperiode op onderzoek, de vermindering van de vuilemissie op het oppervlaktewater en een adequate afwatering, transport en ontwatering van hemelwater, afvalwater en grondwater.

In het rioleringsplan is ook omschreven op welke wijze de vuilemissie verminderd kan worden. Dit kan door gebruik te gaan maken van een (verbeterd) gescheiden stelsel, zodat het vrijwel schone hemelwater niet samen met het vuile water wordt afgevoerd, maar door een apart buizenstelsel naar het oppervlaktewater wordt geleid. Voor de delen van de stad waar afkoppelen niet mogelijk is wordt onderzocht wat de meest effectieve oplossing is om de vuilemissie te verlagen.

Het grondwaterbeleid is gericht op een adequate afvoer van grondwater om grondwateroverlast in de openbare ruimte te voorkomen.

Financieel

De kosten voor het beheer en onderhoud van het riool en de kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen in het riool worden middels de kostendeckende rioolheffing gefinancierd. In bijlage 6.6 van het jaarverslag is een kostenonderbouwing opgenomen. Dit zogeheten omslagstelsel heeft tot gevolg dat de jaarlijkse lasten direct worden gefinancierd uit de opbrengst van de heffing.

In de begroting 2015 was € 3,227 miljoen beschikbaar voor dagelijks onderhoud aan rioleringen, pompen, drainages en kolken. In 2015 is € 3,427 miljoen besteed. De hogere kosten worden met name veroorzaakt door reparatiemaatregelen aan het riool en een noodpomp voor het rioolgemeal Parklaan.

Prestaties

In 2015 is het dagelijks onderhoud in regie gezet en wordt het Haarlemse stelsel door een marktpartij onderhouden.

In 2015 is het databeheer bij riolering/drainage verbeterd, het rioolmodel is bijgewerkt en een plan van aanpak voor de vervangings- en onderhouds cyclus voor drainagesystemen is gemaakt. Het grondwatermodel is geactualiseerd en de rioolkwaliteitskaart is op orde gebracht.

3.3.5 Water (beheerdomein kunstwerken en oevers)

Beleidskader

Het beheer van het oppervlaktewater in Haarlem is in beheer bij het Hoogheemraadschap van Rijnland. Haarlem reserveert jaarlijks € 219.000 vanuit het rioolbudget in een reserve voor toekomstige baggerwerken. Aan het water zijn diverse infrastructurele werken gerelateerd; de zogenaamde kunstwerken. Dit zijn met name oevers, kadewanden en bruggen. Haarlem is hiervoor verantwoordelijk.

Enkele geïsoleerde wateren in parken en volkstuinten resteren als te beheren areaal door de gemeente. Het aan Rijnland overgedragen beheer en onderhoud van het water (singels, grachten en vaarten) bestaat uit het reguleren van het waterpeil, het weghalen van vuil en het voorkomen dat watergangen dichtgroeien en dichtslibben, zodat de doorstroming gegarandeerd blijft.

Het totaal areaal aan oevers in Haarlem bedraagt circa 141 kilometer en zo'n 500 bruggen. In de Visie en strategie beheer en onderhoud 2013-2022 ([2012/398572](#)) is beschreven wat de stand van zaken is van het beheer en onderhoud van deze kunstwerken en hoe Haarlem deze wil beheren en onderhouden. Voor het hele areaal ligt het accent op onderhoud, regelmatige inspecties, monitoring en het regelmatig uitvoeren van kleinere maatregelen.

Ten aanzien van water ligt de nadruk op het reageren en oplossen van knelpunten in het watersysteem, het realiseren van extra waterberging en het afronden van de overdracht van het beheer en onderhoud van het water.

Financieel

In de begroting 2015 is een bedrag opgenomen van € 3,935 miljoen. Hiervan is € 0,96 miljoen besteed aan dagelijks onderhoud en € 3,29 miljoen besteed aan groot/vervangingsonderhoud. De overbesteding is veroorzaakt door het alsnog vervangen van de kademuur Leidsevaart in 2015.

Prestaties

De Waarderhaven is uitgebreid en de uitvoering loopt door in 2016. Extra aanmeervoorzieningen zijn aangelegd. Gestart is met de voorbereidingen van de realisatie van water in de Haarlemmer Kweektuin en de Centrale Watergang Waarderpolder.

De vervanging van de kademuren Nieuwe Gracht fase 2 (C+D) is in voorbereiding genomen. De kademuur Leidsevaart is vervangen. Dit is toch in 2015 afgerond ondanks een eerdere bijstelling. Dit verklaart ook de hogere besteding in 2015. Daarnaast is ook een deel van de oever van de Spaarndamseweg vervangen en is ongeveer 2,3 kilometer aan beschoeiing vervangen, waaronder de Lorentzkade, delen van de Delft en langs de Vergierdeweg.

Het onderhoud van de ophaalbruggen van de Buitenrustbruggen zijn in voorbereiding genomen, waarbij is gekozen voor vervanging van de bewegende delen. Daarnaast is ook het groot onderhoud aan de wandelpromenade in Molenwijk voorbereid. Deze voorbereidingen lopen door in 2016. Het nieuwe brugwachtershuisje bij de Melkbrug is opgeleverd. Het afgelopen jaar is de Kennemerbrug versterkt, het dek en de dragers van de Vrouwehekbrug vervangen en groot onderhoud uitgevoerd aan de Nieuwe Rijbrug, Groenebrug en Hekslootbrug.

3.3.6 Groen (waaronder straatmeubilair)

Beleidskader

Volgens het strategisch beheerplan Groenvoorzieningen ([2012/398572](#)) is een meer constante beeldkwaliteit het uitgangspunt, waarbij vooral de groenvoorzieningen in de wijken aandacht gaan krijgen. Goede groeiplaatsen en regelmatig onderhoud moeten zorgen voor een verlenging van de levensduur.

Financieel

In 2015 is voor dagelijks en groot onderhoud de exploitatie een budget beschikbaar van € 7,11 miljoen. In 2015 is € 6,962 miljoen besteed aan dagelijks en groot onderhoud. De totale onderbesteding is een optelsom van diverse kleinere onderbestedingen, verspreid over de stadsdelen.

Prestaties

Tijdens de boomfeestdag in maart zijn door leerlingen van de Daaf Gelukschool bomen geplant op het Plesmanplein in Haarlem Noord. Het plein heeft hiermee een meer groene uitstraling gekregen. Vanuit het project Ripperda zijn bomen geplant aan het Kazerneplein.

Bewoners van de Leidsebuurt hebben met een groenaannemer een nieuw plan gemaakt voor een groenstrook in de Westerstraat. Dit plan is met ondersteuning van bewonersbedrijf en wijkraad gerealiseerd. Op het Drilsmaplein zijn plantvakken vervangen en ingeboet. Tevens zijn nieuwe bankjes en afvalbakken geplaatst, zodat een algehele kwaliteitsimpuls is gegeven aan dit plein. Nabij de wandelpromenade in Molenwijk zijn 22 grote en overlastgevende bomen vervangen door nieuwe soorten.

In 2015 is opdracht gegeven voor een monitoringsprogramma van wettelijk beschermde soorten in Haarlem. Hierbij worden de wettelijk beschermde soorten voor geheel Haarlem de komende drie jaar op kaart gezet.

Vanuit het beheer- en onderhoudscontract met Spaarnelanden zijn veel werkzaamheden verricht aan ongebonden verharding (dichtmaken van kuilen in schelpenpaden) en aan het onderhoud van groen op schoolpleinen. Bij bomen gaat het om snoeien (1.200 bomen), verwijderen van wortelopschot (takken onderaan een boom), keuringen en het terugplaatsen van boomsteunen. Daarnaast is er gemaaid en zijn struiken onderhouden en bloembakken gevuld.

Voor het Schoterbos is in 2015 een ruimtelijk kader opgesteld. Dit ruimtelijke kader is een uitwerking/inventarisatie van de gebiedsvisie, aanvullende wensen en de van toepassing zijnde beleidsstukken, zoals het Ecologische beleidsplan Haarlem ([2013/420660](#)), Integraal waterplan Haarlem ([2013/526116](#)) en plan Speelruimte verbreden ([2012/462557](#)). De realisatie van deze plannen start in de komende jaren.

3.3.7 Openbare verlichting en verkeersregelinginstallaties

Beleidskader

Basis voor de vervanging vormt het beleid voor de openbare verlichting dat in 2007 door de raad is vastgesteld (nota Openbare verlichting in Haarlem (2007/724) en de nota Groot onderhoud openbare verlichting ([2014/114542](#))), waarin het verlagen van het energieverbruik door toepassen van nieuwe besparende technieken bij vervanging van armaturen is omschreven. Daarnaast maken beleids- en uitvoeringsaspecten voor de openbare verlichting integraal deel uit van de onderstaande vigerende beleidsdocumenten, bijvoorbeeld op het terrein van duurzaamheid en energie. (Duurzaamheidsprogramma 2012 ([2012/242312](#))) Voor de verkeersregelinginstallaties is de beleidsnota Ieder op zijn beurt (1999) van toepassing.

Financieel

Het beschikbare budget voor het onderhoud aan openbare verlichting en verkeersregelinginstallaties bedroeg € 2,796 miljoen in 2015. Dit is exclusief de kosten voor de levering en transport van energie. In 2015 is € 1,360 miljoen besteed aan dagelijks onderhoud en € 1,509 miljoen aan groot- en vervangingsonderhoud.

Prestaties

In 2015 is ingezet op het vervangen van afgeschreven armaturen door een LED-oplossing en in dimbare uitvoering als dat mogelijk is. Deze aanpak draagt bij aan de klimaat neutrale gemeente in 2030. Daarnaast draagt het bij aan het handhaven van de huidige kwaliteit van de openbare ruimte. In 2015 zijn circa 80 armaturen vervangen in Spaarndam en is het grootschalige vervangingsprogramma (voor circa 3.000 stuks armaturen) aanbesteed. De uitvoering van het vervangingsprogramma start in 2016. Bij het groot onderhoud aan de Westergracht/Leidsevaart en de Albert Schweitzerlaan is een deel van de verlichting vervangen, in 2016 volgt de rest.

In 2015 zijn de verkeersregelinginstallaties (VRI) vervangen bij de Westergracht/Leidsevaart en is gestart met de werkzaamheden aan de verkeersregelinginstallaties bij de Leidsevaart/Emmaplein en de Tempelier/Van Eedenstraat. Daarnaast is geïnvesteerd in de implementatie van software in de installaties om interactief doorstromings-scenario's in te kunnen stellen en zijn alle VRI-installaties in het areaal-beheerpakket opgenomen. Bij vervangingswerkzaamheden is het toepassen van led-lampen de standaard. Onderdeel van het onderhoud is een jaarlijkse inspectie van elke verkeersregelinginstallatie.

3.3.8 Speelgelegenheden (beheerdomein spelen)

Beleidskader

In het in 2013 geactualiseerde Speelruimtebeleid 2013-2020 ([2012/462557](#)) heeft de gemeente de ambitie uitgesproken om het maximale te doen op het gebied van spelen voor de jeugd. Echter door de huidige financiële situatie is een rustige start oplopend tot een hoge ambitie voor speelruimte de enige mogelijkheid.

Voor 2015 lag mede daarom de nadruk op het technisch veilig houden en in stand houden van de huidige voorzieningen (speeltoestellen en valondergronden) met de huidige speelwaarde. Bij vervangingen wordt als gevolg van de bezuinigingen en taakstellingen op de exploitatie meer ingezet op solistische vervanging van speelvoorzieningen in plaats van een integrale aanpak van de speellocatie met andere domeinen.

De strategie voor onderhoud en vervanging is beschreven in het strategisch beheerplan speelvoorzieningen ([2012/398572](#)). De wettelijke zorgplicht en de daaraan verbonden veiligheidseisen zijn leidend voor het beheer. Op deze wijze wordt de kwaliteit van de openbare speelvoorzieningen gehandhaafd.

Financieel

In 2015 is binnen de exploitatie voor vervanging en vernieuwing een budget van € 614.000 beschikbaar en is € 668.000 uitgegeven.

Prestaties

In 2015 zijn verspreid over de stad speelplaatsen vervangen. Een aantal werken is afgerond, zoals de locaties aan de Marsstraat, Dietsveld, Joannes de Deoplein, Nic. van der Laanstraat (De Schakel), het Reinaldapark en twee locaties aan de Muntstraat. In de Boerhaavewijk is samen met partners en bedrijven een verkeerspleintje gerealiseerd.

Vanuit het beheer- en onderhoudscontract met Spaarnelanden zijn alle toestellen geïnspecteerd en daar waar nodig reparaties uitgevoerd. Hiermee is de wettelijke zorgplicht uitgevoerd en wordt de veiligheid van openbare speelvoorzieningen geborgd.

3.3.9 Investerings en onderhoud schoolgebouwen

Beleidskader

In samenspraak met de schoolbesturen is het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO) herzien en vastgesteld ([2015/166865](#)). Het actuele SHO geeft inzicht in de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en benodigde huisvestingscapaciteit. Deze groei is ook vertaald in het Investeringsplan 2015-2020.

De verordening financiële en materiële gelijkstelling is in 2015 gewijzigd (met ingang van 1 januari 2016, [2015/62189](#)). In de verordening is onder meer opgenomen dat voorzieningen die bijdragen aan een duurzaam schoolgebouw en tevens het exploitatietekort van scholen terugdringen in aanmerking kunnen komen voor een bijdrage.

De Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Haarlem ([2014/361046](#)) is vanwege decentralisatie van het onderhoud en aanpassingen van schoolgebouwen ook gewijzigd. Sinds 2015 heeft de gemeente geen zorgplicht meer in het onderhouden en aanpassen van schoolgebouwen.

Financieel

In het Investeringsplan 2015-2020 was een totaal krediet van € 10,1 miljoen beschikbaar. In 2015 is in totaal € 6,4 miljoen besteed. Dit komt omdat met ingang van 2015 scholen zelf verantwoordelijk zijn

geworden voor het onderhoud aan de schoolgebouwen. Door de gemeente zijn daarom geen uitgaven (investeringen en exploitatie) aan onderhoud gedaan, met uitzondering van een aantal locaties waarover al afspraken gemaakt waren. Dit betreft onder andere een krediet van € 600.000, dat is verstrekt aan Spaarnesant ten behoeve van het speciaal onderwijs De Regenboog. De middelen voor functionele aanpassingen van € 800.000 zijn, conform de Verordening financiële en materiële gelijkstelling, in 2015 volledig besteed.

Prestaties

In 2015 zijn verbouwingen en uitbreidingen gerealiseerd. Deze verbouwingen dragen bij aan Programma 1 Maatschappelijke participatie. Specifiek dragen deze projecten bij aan de doelstelling genoemd onder beleidsveld 1.1 Onderwijs en sport, om uit hoofde van de wettelijke zorgplicht in onderwijshuisvesting voldoende capaciteit te realiseren.

In 2015 zijn de praktijkschool Oosterhout en basisschool De Zonnewijzer aan de Planetenlaan 168 verbouwd en uitgebreid. In het pand van De Zonnewijzer is tevens de uitbreiding van de Bavinckschool gehuisvest.

Daarnaast is een krediet verstrekt voor de realisatie van de unilocatie van de Bos en Vaartschool. Ook is een krediet verstrekt voor vervangende nieuwbouw op praktijkschool De Schakel. Het huisvestingsdossier met betrekking tot de voormalige school voor voortgezet onderwijs het Teyler College is afgerond. De aanpassingen van Oost ter Hout, Dreefschool (Kleine Houtweg en De Dreef), Wilgenhoek, Coornhert en Daaf Geluk zijn in 2015 definitief afgerekend. Met inbegrip van de stelpost zijn deze projecten in totaal binnen de beschikbare kredieten afgerond.

De middelen voor functionele aanpassingen zijn onder andere ingezet voor aanpassingen in de Montessorischool, Gunningschool, Emmaschool, De Regenboog, Bos en Vaart en de Prof. Dummontschool.

3.3.10 Investeringen en onderhoud sportaccommodaties

Beleidskader

In de strategische visie sportaccommodaties 2012-2016 ([2011/430082](#)) is de missie en visie op het gebied van sportaccommodaties vastgelegd, met daarin onder meer de speerpunten en ambities voor de inrichting van het sportaccommodatiebestand in relatie tot de ruimtelijke inrichting van de stad. Op basis van de resultaten uit de nulmeting van de staat van onderhoud van de kleedkamers en de binnensportaccommodaties (2013) is, in samenwerking met Sport, Recreatie en Onderwijsvoorzieningen Kennemerland BV (SRO), een meerjarig onderhoudsprogramma (MJOP) opgesteld. Hierin is vastgelegd hoe en met welk budget de accommodaties meerjarig planmatig moeten worden onderhouden op een sober en doelmatig onderhoudsniveau (conditiescore 3 NEN 2767). SRO is gevraagd een meerjarige doorkijk (tien jaar) te geven voor het benodigde planmatig onderhoud aan de sportaccommodaties, zodanig dat beter de relatie gelegd kan worden tussen het MJOP en het investeringsplan sport.

In 2015 is gestart met duurzaamheidsinvesteringen binnen de bestaande vastgoedportefeuille sportaccommodaties. Bij onderhoudswerkzaamheden aan de accommodaties wordt bezien in hoeverre gelijktijdig duurzaamheidsmaatregelen kunnen worden getroffen teneinde de exploitatielasten van desbetreffende accommodaties te verlagen. De financiering vindt deels plaats uit gereserveerde onderhoudsmiddelen en deels door gebruik van investeringsplangelden, subsidies of leningen.

Financieel

In 2015 is planmatig onderhoud verricht (circa € 1,1 miljoen) aan sportaccommodaties. Daarnaast is uit het investeringsplan sport een krediet van ruim € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor vervangingsinvesteringen voor sportvelden en sportaccommodaties ([2015/86280](#)).

Hiervan is € 225.000 geïnvesteerd in duurzaamheid van sportaccommodaties en aanpassingen op grond van wettelijke verplichtingen. Dit krediet is in 2015 grotendeels besteed.

Prestaties

In programma 1 Maatschappelijke participatie, beleidsveld 1.1, is als prestatie het samen met sportverenigingen realiseren van kwalitatief goed onderhouden sportaccommodaties opgenomen. De sportvoorzieningen verkeren in goede staat. Het oordeel van Haarlemmers over de sportvoorzieningen in het Omnibusonderzoek 2015 met een 7,5 onderschrijft dit. Om goed onderhouden accommodaties te kunnen blijven aanbieden aan de Haarlemmers verschuift het accent naar binnensportaccommodaties (inclusief zwembaden). Vooral op gymzalen, zwembaden en sporthallen met een koppeling naar duurzaamheidsmaatregelen wordt ingezet.

Buitensport:

In de zomerperiode is door SRO een groot aantal werkzaamheden aan sportvelden in Haarlem uitgevoerd. Het realisatiepercentage is bijna 90%.

Op diverse sportparken heeft SRO renovatiewerkzaamheden aan het honkbal stadion en de kleedkamers uitgevoerd (Atletiekcomplex Pim Mulier, Sv DIO, Sparks). De plan- en ontwerpfase voor de nieuwbouw van de club- en kleedaccommodatie RFC Haarlem (rugby) is afgerond. Na afgifte van de bouwvergunning kan worden gestart met de realisatiefase medio augustus 2016.

Binnensport:

Binnen het jaarplan 2015 heeft het accent gelegen op het planmatig groot onderhoud van gymzalen/ sporthallen en de zwembaden. Eind 2015 is het contract met Duinwijck over de bouw van een nieuwe sporthal getekend. De aanbesteding voor de bouw kan nu daardoor definitief van start gaan.

Duurzaamheid/ aanpassingen wettelijke verplichtingen

Met het budget 2015 voor duurzaamheid/aanpassingen wettelijke verplichtingen is een gymzaal voorzien van een geluidswerende wand, een multifunctioneel gebouw aan Henk van Turnhoutpad verduurzaamd en zijn bij diverse sportverenigingen legionella systemen in de kleedkamers aangebracht.

3.3.11 Vastgoedexploitaties

Beleidskader

Het gemeentelijk vastgoedbezit is een belangrijk instrument voor het behalen van fysieke en maatschappelijke doelstellingen en kan daartoe dan ook strategisch worden ingezet. De vastgestelde nota's strategisch vastgoed ([2012/418433](#)), inrichtingsprincipes prestatieverbetering maatschappelijk vastgoed ([2012/448347](#)), verhuurbeleid ([2013/293144](#)) en onderhoud ([2012/471809](#) en [2013/284532](#)) zijn de kaders waarbinnen dit wordt uitgevoerd.

Financieel

Dit jaar is ruim € 7 miljoen besteed aan onderhoud van het gemeentelijke bezit (inclusief onttrekking aan de reserve Vastgoed en de uitgaven brandschade Zijlpoort die grotendeels door de verzekering gedekt worden). € 250.000 is gebruikt om onderhoudswerk voor 2016 voor te bereiden, zodat de aannemers begin 2016 ook direct aan de slag kunnen.

In 2015 is een krediet van € 1.148.892 beschikbaar gesteld voor levensduur verlengend onderhoud ([2015/90051](#)). Dit krediet is onder meer ingezet voor het onderhoud aan het stadhuis (gevels en schilderwerk). Daarnaast is onderhoud gepleegd aan diverse panden in de stad.

Ook is krediet beschikbaar gesteld voor het vervangen van de brandmeldinstallatie (BMI) in het stadhuis ([2015/40579](#)), dit krediet (€ 250.000) is in 2015 volledig besteed.

In 2015 is de netto-opbrengst (ruim € 1,5 miljoen) van verkochte objecten, conform afspraken, toegevoegd aan de reserve Vastgoed.

Prestaties

In 2015 is aan een groot aantal panden groot en klein onderhoud verricht. In het oog springende projecten waren:

- Asbestsanering en vervanging brandmeldinstallatie (BMI) stadhuis;
- Vervanging dak en plafond Zijlpoort (als gevolg van brandschade);
- Onderhoud aan onder andere het Frans Halsmuseum, Gedempte Voldergracht (ateliers) het stadhuis, het Hoofdkantoor (Waardepolder – ateliers).

Het beheer- en onderhoud van installaties is in 2015 -na een aanbesteding- gegund. Met kwalitatieve inspecties wordt een meerjaren opzet gemaakt voor het onderhoud en vervanging van de installaties. Voor het huisvesten van statushouders is het oude provinciale pand aan de Zijlweg 245 gehuurd. De eerste verkopen van niet strategisch vastgoed zijn gerealiseerd.

3.3.12 Erfpacht

Beleidskader

Eind 2015 bestonden 310 erfpachtrelaties. Het doel van de uitgifte in erfpacht is:

- Behoud van de toekomstige waardevermeerdering van de grond voor de gemeenschap;
- Behoud van de toekomstige beschikking en sturing;
- Behoud van een (door indexering en waardebeoordeling bij het verstrijken van de tijdvakken van de overeenkomsten) relevante gemeentelijke inkomstenbron.

Financieel

In 2015 is besloten ook personen die in de betreffende periode hun woning verkocht hebben te compenseren ([2015/384048](#)). De kosten van terugbetaling zijn ten laste gebracht van de voorziening erfpacht, die daarvoor toereikend was. Vervolgens is de omvang van de voorziening beoordeeld en gebleken dat deze overtoereikend was voor de verwachte terugbetalingen. Hierdoor is een deel van de voorziening vrijgefallen. De stand van de voorziening ultimo 2015 is € 993.000 Dit is voldoende voor nog te maken kosten (schadeloosstellingen en afronding van het project in 2016).

(bedragen x €1.000)

Ontwikkeling voorziening erfpacht	
Stand 01-01-2015	2.204
Lasten	-662
Vrijval	-549
Stand 31-12-2015	993

In de Kadernota 2015 zijn de erfpachtbaten als gevolg van de herziening van de canons naar beneden bijgesteld (het aantal erfpachten is door verkoop/omzetting naar bloot eigendom minder geworden én de canon van de erfpachters is structureel lager). In 2015 is ongeveer € 475.000 aan erfpachtcanon ontvangen, waarmee de bijgestelde raming van baten gerealiseerd is.

Prestaties

Project compensatie en schadeloosstellingen erfpacht is uitgevoerd. Afronding van het project wordt verwacht in 2016.

3.4 Financiering

3.4.1 Inleiding

Het algemene beeld over 2015 laat zien dat de schuldpositie van Haarlem is verbeterd. Na een aantal jaren waarin de vaste schuld is gestegen, neemt deze sinds 2014 af. Omdat deze afname mede wordt veroorzaakt door het achterblijven van uitgaven en extra dotaties aan de reserves in 2015 kunnen echter nog geen conclusies worden getrokken over stabilisatie op de lange termijn. Mogelijk schuiven investeringen nog door naar latere jaren en wordt op dat moment alsnog een beroep gedaan op financiering. Het renteresultaat is, door zowel achterblijvende financieringsbehoefte als lage rente op de markt, gunstiger uitgevallen dan oorspronkelijk begroot.

De gemeente kent een centrale financiering. Hierbij bestaat er geen direct verband tussen een bepaalde investering en het aantrekken van financieringsmiddelen (zoals bij projectfinanciering). Alle rentebaten en rentelasten worden verzameld en daarna toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de omslagrente. Alle geldstromen van de gemeente lopen via de centrale treasuryfunctie. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de gemeentelijke rentelasten zo goed mogelijk worden beheerst, met als doel de rentelasten zo laag mogelijk te houden. In 2015 was de omslagrente vijf procent.

3.4.2 Rentebeeld 2015

Bij het opstellen van de begroting was de verwachting dat de rente zou oplopen van 2,5% naar 3%. Door tegenvallende economische groei en het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) zijn de lange en de korte rente in 2015 en daarna echter verder gedaald.

Hierdoor was voor de gemeente gedurende 2015 de korte rente zeer laag en werd deze zelfs negatief. Ook de tarieven van de lange rente, gemeten naar het prijsniveau voor een 10-jarige lening met een vaste rente, daalden in 2015 en liepen verder terug naar rond de 1,3%.

3.4.3 Renterisico's, kasgeldlimiet en renterisiconorm

Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering wordt onderscheid gemaakt in kortlopende financiering en langlopende financiering. Kortlopende financiering (ook wel vlottende schuld genoemd) heeft betrekking op leningen met een looptijd korter dan één jaar. Leningen met een looptijd langer dan één jaar vallen onder de langlopende financiering.

Renterisico's op korte financiering (kasgeldlimiet)

Het renterisico op de kortlopende financiering wordt beperkt door de zogenaamde kasgeldlimiet. De totale omvang van de kortlopende schuld mag op basis van de wet Fido (Financiering Decentrale Overheden) maximaal 8,5% bedragen van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet voor 2015 bedroeg daardoor voor Haarlem € 45 miljoen (8,5% van € 531 miljoen). De gemeente mag gemiddeld per kwartaal geen grotere korte schuld hebben dan deze kasgeldlimiet. Als de kasgeldlimiet gedurende drie kwartalen wordt overschreden moet de toezichthouder (de provincie) geïnformeerd worden. In onderstaand overzicht wordt de stand van de korte schuld gedurende het jaar 2015 weergegeven ten opzichte van de kasgeldlimiet. In 2015 was geen sprake van een overschrijding en hoefde de toezichthouder niet geïnformeerd te worden.

(bedragen x € 1 miljoen)

Kasgeldlimiet in 2015	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
1. Vlottende schuld	38,23	29,33	2,17	2,00
2. Vlottende middelen	0,00	0,00	0,00	0,00
3. Netto vlottende schuld (1-2)	38,23	29,33	2,17	2,00
4. Kasgeldlimiet	45,00	45,00	45,00	45,00
5. Ruimte onder de kasgeldlimiet	6,77	15,67	42,83	43,00
6. Overschrijding van de kasgeldlimiet				

Renterisico's op langlopende financiering (renterisiconorm)

De renterisiconorm geeft het maximaal geleende bedrag aan dat per jaar onderhevig mag zijn aan rentewijzigingen. De renterisiconorm bevordert de spreiding van de afloop van de kapitaalmarktleningen en daarmee ook een spreiding van de renterisico's over de jaren. De renterisiconorm staat zoals geregeld in de wet Fido op maximaal twintig procent van het begrotingstotaal. In 2015 bleef het renterisico voor de gemeente onder deze 20% met € 106 miljoen op een begrotingstotaal van € 531 miljoen. De norm is in 2015 dus niet overschreden.

(bedragen x € 1 miljoen)

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld	2013	2014	2015
1. Begrotingstotaal	391	424	531
2. Werkelijk percentage (wet Fido)	20%	20%	20%
3. Renterisiconorm (1x2)	78	84	106
4. Rentehervormingen	0	0	0
5. Aflossingen	61	61	32
6. Bedrag waarover renterisico wordt gelopen (4+5)	61	61	32
7. Ruimte onder de renterisiconorm (3-6)	17	23	74

Rente en aflossing leningportefeuille

De onderstaande tabel laat de rentelast en de aflossing van het jaar 2015 zien. De feitelijke aflossing is in overeenstemming met de bij de begroting verwachte aflossing. Omdat er in 2015 geen nieuwe financiering is aangetrokken stemt de rentelast overeen met het begrote bedrag na Berap 2015-2.

(bedragen x € 1 miljoen)

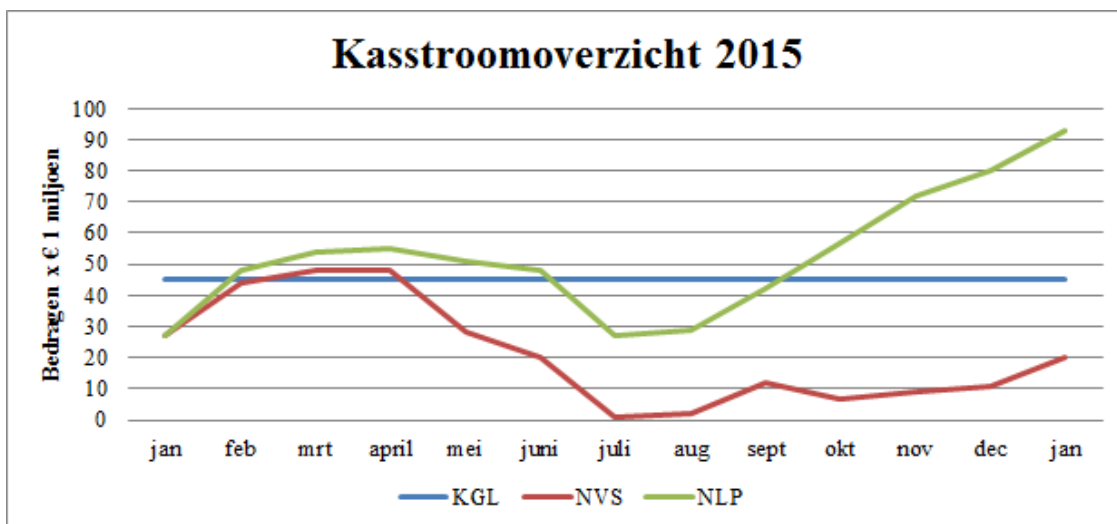
Portefeuille OG 2015	Begroting 2015 na Berap 2	rekening	verschil
Rente	17,7	17,7	0
Aflossing	32,0	32,0	0

3.4.4 Verloop kasstromen

De financieringsbehoefte wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen:

- Het liquiditeitsverloop vanuit de exploitatie;
- Het meerjarig investeringsplan en het kasstroomplafond investeringen;
- Het liquiditeitsverloop binnen de grondexploitaties;
- De mutaties in de leningportefeuille (herfinanciering).

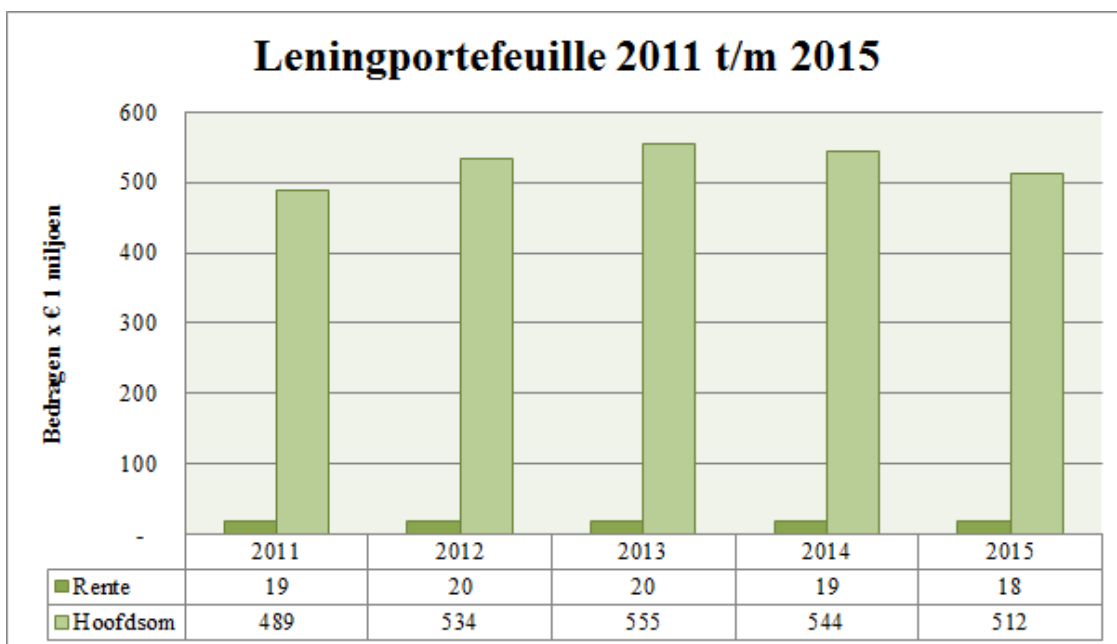
De gegevens over deze kasstromen worden verwerkt in het kasstroommodel. Maandelijks wordt het verloop van de liquiditeiten gevolgd aan de hand van de voorspelling. De gele lijn, de netto liquiditeitsprognose (NLP) exclusief herfinanciering, geeft de prognose weer zoals deze bij de begroting 2015 werd gemaakt. De groene lijn, de netto vlottende schuld (NVS), geeft de uiteindelijk gerealiseerde omvang van de korte schuld weer. De rode lijn geeft de hoogte van de kasgeldlimiet (KGL) weer. De kasgeldlimiet bedroeg, zoals eerder aangegeven, in 2015 € 45 miljoen.

Uit de grafiek blijkt een verschil tussen de prospectie 2015 en de realisatie 2015. Dit wordt met name verklaard door grotere dotaties aan de reserves en voorzieningen ten opzichte van de prognose ter grootte van € 42 miljoen. Deze dotaties hangen met name samen met de afwikkeling van de betaalafdrachten in het sociaal domein. Hiernaast is door een achterstand in de investeringen de kasstroom uit investeringen € 23 miljoen lager gebleken dan verwacht. Verder is er vergeleken met de prognose een lagere uitgaande kasstroom binnen de grondexploitatie van € 7 miljoen.

3.4.5 Leningenportefeuille

De onderstaande grafiek laat het verloop van de aangetrokken vaste middelen zien en de daarbij behorende rentelast voor de jaren 2011 tot en met 2015. In 2015 is € 32 miljoen afgelost en zijn er geen nieuwe leningen aangetrokken. De schuldpositie bij aanvang van 2015 bedroeg € 544 miljoen en aan het einde van 2015 € 512 miljoen. De rentelast behorend bij de leningportefeuille bedroeg in 2015 € 17,6 miljoen. Het gemiddelde rentepercentage op de leningportefeuille in 2015 was 3,35%.

Ontwikkeling van de schuld

De ontwikkeling van de schuldpositie over een jaar kan op vier verschillende momenten worden bekeken: bij de vaststelling van de begroting, bij het begin van het kalenderjaar, bij de kadernota van het volgende jaar en bij de jaarrekening.

Begroting 2015

Bij de vaststelling van de begroting 2015 is uitgegaan van een vaste schuld van € 575 miljoen bij het begin van het jaar. Er werd 43 miljoen begroot voor het aantrekken van nieuwe leningen in 2015 (inclusief herfinancieringen) om de korte schuld niet te laten oplopen.

Van deze in totaal 618 miljoen (575 + 43) aan schulden zou volgens de begroting in 2015 € 31 miljoen worden afgelost. Dit betekende dat de verwachting was dat de lange schuld aan het einde van 2015 op € 587 miljoen (618 - 31) uitkwam.

(bedragen x € 1 miljoen)

Vaste schuld in 2015	Begroting 2015	Begin 2015	Kadernota 2015	Jaarrekening 2015
Stand van de vaste schuld per 1 januari 2015	575	544	544	544
Bij: nieuw aan te trekken leningen	43	39	66	00
Af: betaalde aflossingen	-31	-32	-32	-32
Stand van de vaste schuld per 31 december 2015	587	551	578	512

Begin 2015

De beginstand van de vaste schuld per 1 januari 2015 van € 544 miljoen was € 31 miljoen lager dan verwacht. Dit verschil werd vooral veroorzaakt door achterblijvende investeringen (€ 13 miljoen), dotaties aan de reserves (€ 17 miljoen) en een aantal kleinere posten (totaal € 1 miljoen) in 2014.

Daarnaast liep de verwachte korte schuld op dat moment terug van € 43 miljoen naar € 39 miljoen. Deze € 4 miljoen verschil werd veroorzaakt door een combinatie van het inplannen van een onderuitputting van de investeringen in 2015 van € 13 miljoen en een overloop van € 2 miljoen aan investeringen uit 2014. Per saldo namen de investeringsuitgaven daardoor met € 11 miljoen af. Door een toename van de onttrekkingen aan de reserves van € 7 miljoen nam de uitgaande kasstroom toe, maar per saldo leverde dit € 4 miljoen minder korte schuld op dan verwacht. De verwachte lange schuld kwam daarmee begin 2015 uit op € 551 miljoen.

Kadernota 2015

In 2015 zijn ten tijde van de kadernota de liquiditeitsverwachtingen opnieuw bezien.

De verwachte korte schuld liep met € 39 miljoen op van € 27 miljoen naar € 66 miljoen. Dit werd veroorzaakt door een aantal zaken. Allereerst door een hogere verwachte uitgaande cash flow van € 7 miljoen (uitgaven) bij de grondexploitaties. Daarnaast werd besloten om de onderuitputting van de investeringen terug te draaien waardoor de verwachte investeringsuitgaven met € 12 miljoen toenamen. De verwachte uitgaande cash flow van de exploitatie nam per saldo met in totaal € 8 miljoen toe. Deze bestond uit een verlaagde afschrijving (€ 1 miljoen), hogere onttrekkingen aan de reserves (€ 3 miljoen) en betalingen uit de voorzieningen (€ 4 miljoen). Tevens is een afrondingsverschil van € 1 miljoen bijgesteld (van € 31 naar 32 miljoen). Een beginstand van de lange schuld van € 544 miljoen plus € 66 miljoen aan verwachte aan te trekken leningen en €32 miljoen aan aflossing van leningen resulteerde in de Kadernota 2015 in een verwachte lange schuld van € 578 miljoen per eind 2015.

Jaarrekening 2015

Bij de Jaarrekening 2015 bedraagt de werkelijke schuld per 31 december 2015 € 512 miljoen.

Dit is € 75 miljoen lager dan de oorspronkelijk voor 31 december 2015 begrote schuld van € 587 miljoen. Dit verschil wordt zoals hierboven reeds uitgelegd deels verklaard door een flink lagere beginstand per 1 januari 2015 dan ten tijde van het vaststellen van de begroting werd verwacht. De overige € 44 miljoen van dit verschil wordt verklaard door de financiële ontwikkelingen ten tijde van de kadernota en daarna.

Het verschil tussen de ten tijde van de kadernota verwachte schuld van € 578 miljoen per 31 december 2015 en de uiteindelijk gerealiseerde schuld bedraagt € 66 miljoen.

Dit verschil van € 66 miljoen wordt voor € 42 miljoen verklaard door een combinatie van grotere dotaties aan de reserves (€ 37 miljoen) en lagere betalingen uit de voorzieningen (€ 5 miljoen) ten

opzichte van de prognose. De dotaties aan de reserves hangen samen met de afwikkeling van de betaalopdrachten in het sociaal domein.

De overige € 24 miljoen wordt verklaard door een achterstand in de investeringen van € 23 miljoen. Daarnaast is de uitgaande kasstroom uit de grondexploitaties vergeleken met de prognose € 7 miljoen lager en is de korte schuld € 6 miljoen meer teruggelopen aan het einde van het jaar ($37+5+23+7-6 = € 66$ miljoen).

Samengevat kan worden gesteld dat de bij de kadernota verwachte toename van de korte schuld in 2015 in het geheel niet heeft plaatsgevonden. De korte schuld liep ten opzichte van de beginstand zelfs terug. Tussen de kadernota en de jaarrekening heeft dus alleen de verwachte aflossing van € 32 miljoen plaatsgevonden. Hierdoor is de lange schuld bij de Jaarrekening 2015 teruggelopen van de in de kadernota verwachte € 544 miljoen naar € 512 miljoen.

Renteresultaat

Zoals hierboven aangegeven bedraagt de rentelast over de bestaande leningportefeuille € 17,7 miljoen. Daarnaast is er sprake van een renteresultaat. Het totale renteresultaat komt bij de jaarrekening uit op € 14,2 miljoen. Dit is € 0,7 miljoen hoger dan bij de primaire begroting werd verwacht. Dit voordeel van € 0,7 miljoen is gemeld bij de bestuursrapportage en komt voort uit het renteverskil tussen korte en lange financiering; rente op korte financiering is lager. Verder is in 2015 geen lange financiering aangetrokken omdat de investeringen achterbleven bij de prognose en er extra dotaties waren aan de reserves. Hierdoor valt de rentelast lager uit dan verwacht.

Dividend

In onderstaande tabel worden de begrote en de ontvangen dividenden van het jaar 2015 weergegeven. Het betreft de dividenden over het boekjaar 2014 van de verschillende partijen, die in het jaar 2015 betaalbaar worden gesteld. Daarnaast betreft het een resterende dividenuitkering over 2013 van de SRO. De eindafwikkeling van de verkoop van het crematorium leverde een slotuitkering op van € 70.000. Met deze uitkering, in verband met de definitieve ontbinding van de rechtspersoon 'Haarlem Commandite', was nog geen rekening gehouden. De hier genoemde bedragen zijn inclusief de terug te ontvangen dividendbelasting.

(bedragen x € 1.000)

Overzicht dividenden	Begroting 2015 (na berap 2)	Ontvangen 2015	voordeel (+) nadeel (-) rekening 2015
BNG	227	131	-96
SRO	200	207	7
SRO 2013	300	300	0
Spaarnelanden	300	350	50
Nuon	50	38	-12
Liander	50	115	65
Haarlem Commandite	0	70	70
Ned. Groot Boek	7	7	0
Totaal	1.134	1.218	84

3.4.6 Verstrekte geldleningen en garanties

De gemeente heeft in het verleden leningen en garanties aan derden verstrekt. Gezien het risico dat aan het verstrekken van geldleningen en garanties is verbonden, stelt het college zich terughoudend op bij deze verstrekkingen.

Verstrekte geldleningen

De meeste leningen zijn verstrekt aan woningbouwcorporaties. De gemeente verstrekt geen nieuwe kapitaalmarktleningen meer aan de woningbouwsector. Deze portefeuille wordt langzaam maar zeker afgebouwd. Onder overige organisaties resteert een naar aantal en omvang beperkt aantal leningen die

zijn verstrekt aan stichtingen en verenigingen. In 2015 is voor € 1 miljoen afgelost. Bij aanvang van 2015 was voor € 6,7 miljoen uitgezet, terwijl aan het einde van 2015 nog voor € 5,7 miljoen uitstond.

Tot slot zijn er revolverende fondsen voor garantieleningen, bestemd voor starters, monumenten en projecten duurzaamheid. In 2015 is het volume van deze verstrekte geldleningen gelijk gebleven. Ten opzichte van de begroting, waarin werd uitgegaan van € 7,2 miljoen, is er voor € 0,4 miljoen meer aan geldleningen verstrekt. Dit laatste uit de rekening courant verhouding met het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) en conform de afspraak.

(bedragen x € 1 miljoen)

Verstrekte geldleningen	Stand per 1-1-2015	Aflossing 2015	Stand per 31-12-2015	Rente (gemiddeld)	Gemiddelde looptijd
Leningen aan woningbouwcorporaties	3,7	0,8	2,9	2,0%	4 jaar
Leningen aan overige organisaties	3,0	0,2	2,8	6,5%	8 jaar
Revolverende fondsen	7,6	0	7,6	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	14,3	1,0	13,3		

Gegarandeerde geldleningen

De gemeente garandeert met name leningen van derden, bedoeld voor woningbouw door corporaties of voor het kopen van een woning door particulieren. De leningen van woningbouwcorporaties worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De leningen van particulieren worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Samen met het Rijk en de andere Nederlandse gemeenten zit Haarlem in de zogenoemde achtervang. Dit betekent dat de gemeente pas wordt aangesproken als deze waarborgfondsen hun verplichtingen niet kunnen nakomen. In de praktijk is dat tot nu toe niet voorgekomen. In vergelijking met voorgaande jaren zijn in de cijfers van het WEW behalve de borgstellingen voor woningen nu ook de borgstellingen voor verbouwingen in de cijfers opgenomen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lopende garantieverplichtingen per 31 december 2015. Het overzicht van het Waarborgfonds Eigen Woningen wordt pas laat in 2016 ontvangen. Het bedrag genoemd onder Particuliere woningbouw betreft daarom een schatting.

(bedragen x € 1 miljoen)

Gegarandeerde leningen	Ultimo 2014 (rekening)	Ultimo 2015 (begroting)	Ultimo 2015 (rekening)
Gemeente als achtervang	1.851	1.925	1.940
Particuliere woningbouw	875	950	960
Woningbouw corporaties	976	975	980
Gemeente als directe risicodrager	20	22	18
Zorgsector	3	5	2
Culturele instellingen en sport.	2	1	2
Nutsbedrijven	14	15	13
Nationaal Restauratiefonds	1	1	1
Totaal gegarandeerd	1.871	1.947	1.958

De gemeente heeft een garantie afgegeven voor een kapitaalmarktlening bestemd voor de stichting Hart. Dit verklaart de stijging van de gegarandeerde schuld bij de categorie Culturele instellingen en sport. De daling van de categorie Zorg betreft aflossingen van leningen van verschillende partijen.

3.4.7 EMU saldo en schatkistbankieren

EMU saldo

De raming en monitoring van het EMU saldo van decentrale overheden vindt plaats op basis van de EMU-enquête, Informatie voor Derden (Iv3) en ramingen van het Centraal Planbureau (CPB). Het doel van de EMU-enquête is vooruit te kijken op basis van de begrotingscijfers. De Iv3-gegevens gaan over de realisatiecijfers. Voor 2015 is voor de gemeente Haarlem door het Rijk een referentiewaarde afgegeven van € 19,2 miljoen. Deze positieve waarde geeft aan dat de gemeente Haarlem niet zal bijdragen aan het EMU tekort. Door het achterblijven van de gemeentelijke investeringen zal het gerealiseerde EMU saldo gunstiger (= hoger) uitvallen. Omdat landelijk gezien de druk op het EMU saldo is weggevallen, er dreigt geen overschrijding meer, heeft het Rijk besloten om in 2016 geen nieuwe referentiewaarden meer aan te geven.

Schatkistbankieren

Sinds eind 2014 zijn de gemeenten verplicht hun overtollige middelen uit te zetten bij het Rijk of bij andere overheden, niet zijnde de eigen toezichthouder. In 2015 beschikte de gemeente Haarlem niet over overtollige middelen. Om deze reden is geen gebruik gemaakt van het schatkistbankieren.

Voor de gemeente Haarlem bedroeg in 2015 de schatkistlimiet € 3,8 miljoen, bij een begrotingstotaal van € 531 miljoen en wettelijke rekenpercentages van 0,75 % tot € 500 miljoen en 0,2 % boven de € 500 miljoen. In onderstaande tabel is de ruimte onder de schatkistlimiet per kwartaal weergegeven. In alle kwartalen van 2015 had de gemeente gemiddeld gezien geen overtollige middelen die hoger waren dan het drempelbedrag.

(bedragen x € 1 miljoen)

Schatkistlimiet (SKL)	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015
Gemiddeld creditsaldo	0,0	1,6	1,8	0,6
Drempelbedrag SKL	3,8	3,8	3,8	3,8
Ruimte onder de SKL	3,8	2,2	2,0	3,2
Overschrijding van de SKL	-	-	-	-

3.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

De organisatie is continu in beweging. Zo speelden in 2015 verschillende ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering. Enkele ontwikkelingen zijn de invoering van (nieuwe) taken in het sociaal domein en de samenwerking met Zandvoort. Vanuit het programma Operational Excellence, ter verbetering van de interne dienstverlening, is een vraag en aanbod-analyse uitgevoerd vanuit de interne klant. Deze analyse heeft geresulteerd in verbeterpunten voor verschillende ondersteunende processen. Het programma Flexibel en veilig, voor vernieuwing van de arbeidsorganisatie en het personeelsbeleid, krijgt steeds meer voet aan de grond.

Organisatieontwikkeling

Een goede ondersteuning van het bestuur en de burger stelt hoge eisen aan de samenwerking en dienstverlening binnen de gemeente Haarlem. Om richting te geven aan en kaders te bieden voor de ontwikkeling van de organisatie is een organisatievisie opgesteld. Deze visie sluit aan bij de volgende ontwikkelingen, zoals het inzetten op gebiedsgericht werken, de implementatie van de nieuwe taken in het sociaal domein, de nieuwe bestuursstijl en verdergaande digitalisering van onze dienstverlening. Ook het streven om organisatieontwikkeling te stimuleren door brede inzetbaarheid van medewerkers past in deze visie.

Het programma Flexibel en veilig is in 2015 gestart met een aantal projecten. Mede op basis van dialoogsessies met medewerkers en leidinggevenden is nader invulling gegeven aan dit programma. Daarbij is in 2015 intensief samengewerkt met vakbonden en OR aan het convenant: een overeenkomst met een richtinggevend kader voor inzetbaarheid en flexibiliteit van medewerkers binnen de gemeente Haarlem voor de komende jaren. Het project Strategische personeelsplanning (SPP) richt zich op het expliciteren van het toekomstige werkaanbod, met als doel om functies optimaal te bemensen en mogelijke verschillen tussen vraag en aanbod vroegtijdig te signaleren. In 2015 zijn verschillende afdelingen begonnen met het in kaart brengen van de toekomstige personeelsbehoefte. In 2016 krijgt dit project een vervolg in de rest van de organisatie. Het project Inzetbaarheid versterkt zet in op het bevorderen van de leercultuur, met als doel te komen tot een slimmere en sneller werkende organisatie.

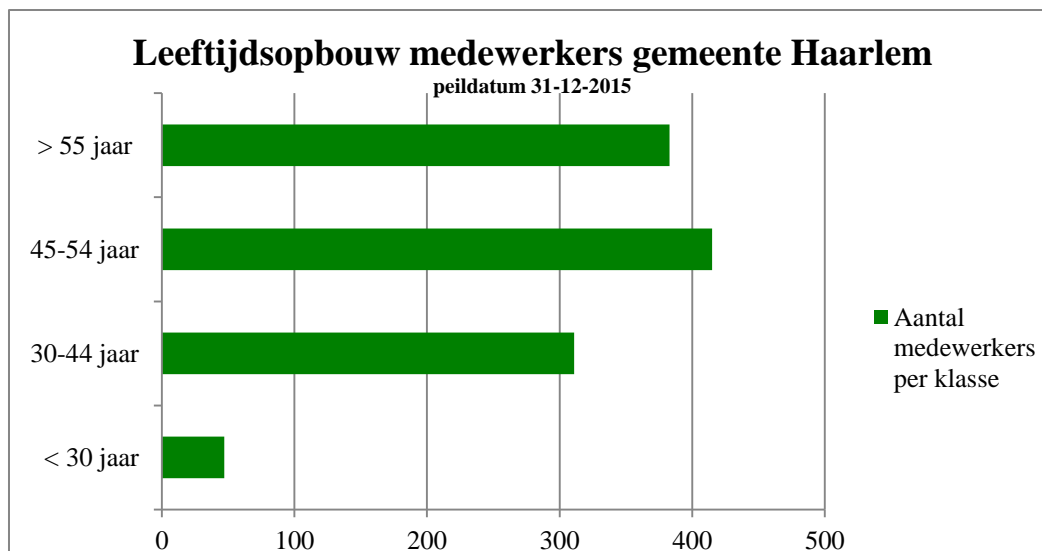
Landelijk is in het sociaal akkoord van april 2013 tussen kabinet en werkgevers de afspraak gemaakt 125.000 extra banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. Deze opdracht moet uiterlijk 2026 zijn afgerond. Van de gemeente Haarlem wordt als overheidsorganisatie en grote werkgever in de regio ook een passende bijdrage verwacht. Binnen het Lokaal Sociaal Akkoord heeft de gemeente in 2015 de eerste vijf banen gerealiseerd.

Ontwikkeling specifiek van de overhead 2014-2019

In het coalitieprogramma is de ambitie beschreven dat de overheadfuncties efficiënt zijn ingericht én goede kwaliteit leveren. Afgesproken is dat de overhead meebeweegt met organisatieveranderingen vanuit een mee-adem-principe. Om de omvang van het aantal formatieplaatsen voor overhead in perspectief te zien is in 2015 meegedaan aan twee benchmarks: Vensters voor Bedrijfsvoering en Berenschot. Berenschot komt in 2015 op 32,4% overhead van de totale formatie. Dat is 1,6% boven het laagste kwartiel en 0,5% boven het gemiddelde van de referentiegemeenten. In absolute zin is de overhead na de vorige peildatum (november 2011) met meer dan 50 fte gedaald.

Leeftijdsopbouw medewerkers gemeente Haarlem

In de periode 2011–2015 is de formatie teruggebracht van 1.146 naar 1.030 fte (eind 2015). Als gevolg van de decentralisatie in het sociaal domein en de overdracht van taken van Zandvoort naar Haarlem, is de formatie in 2015 na een eerdere daling weer licht toegenomen (zie bijlage 6.3 Overzicht personeel en organisatiestructuur). De gemiddelde leeftijd in de organisatie is 49 jaar. In onderstaande grafiek is de leeftijdsopbouw met leeftijdscategorie weergegeven. Te zien is dat de grootste groep medewerkers in de categorie 45-54 jaar valt.

Verjonging in de organisatie en jonge mensen interesseren voor een functie in het publieke domein is een belangrijke opgave. Vanaf 1 maart 2015 is een traineepool gestart met elf jonge en ambitieuze talenten. Zij werken gedurende twee jaar aan wisselende opdrachten op verschillende functies en plekken in de organisatie en doorlopen daarnaast een opleidingsprogramma. Hierin staat de professionele en persoonlijke ontwikkeling van de overheidsprofessional centraal.

In 2015 zijn in totaal 78 vacatures vervuld. Deze vacatures zijn ingevuld met 36 interne medewerkers en 42 externen. In 2015 hebben 77 medewerkers de organisatie verlaten. Ruim een derde van deze groep komt voort uit een van werk naar werk traject, dan wel uit een bovenformatieve situatie. Het project VLOT heeft gezorgd voor succesvolle begeleiding van meer dan de helft van de bovenformatieve medewerkers, onder andere naar ander werk.

Verdere ontwikkeling digitaal werken

Met de nota Informatievoorziening in samenhang ([2014/234051](#)) is vastgesteld dat een strategische visie en kaderstelling op informatievoorziening nodig is. De in 2015 opgestelde nota Informatievoorziening transparant en veilig ([2015/128172](#)) geeft daarbij de Haarlemse visie op informatievoorziening. In het programma informatiehuis zijn de eerste stappen gezet om organisatie breed de Digitalisering van de overheid (2020) vorm te geven. In 2015 is een doorontwikkelplan voor informatiebeheer opgesteld (De omslag) om het informatiebeheer op te splitsen in fysiek archiefbeheer voor papieren archieven en digitaal informatiebeheer. Eind 2015 is gestart met een gemeentebrede visie op digitaal werken.

Informatiebeveiliging

Het aantal informatiebeveiligingsincidenten is afgenomen door de doorlooptijd voor het uitvoeren van updates sterk terug te brengen en nieuwe software in gebruik te nemen. In 2015 is de omslag gemaakt van achteraf reageren naar proactief handelen. Hierbij is gebruik gemaakt van de gegevens die de landelijke Informatiebeveiligingsdienst dagelijks verstrekt. Het bewustzijn over informatieveiligheid is vergroot door een training I-Bewustzijn waar alle medewerkers aan moeten deelnemen. Bij het in-, door- en uitstroomproces worden autorisaties geborgd.

Integratie van de taken vanuit Zandvoort

De gemeenten Zandvoort en Haarlem zijn per 1 januari 2015 een ambtelijke samenwerking aangegaan op diverse terreinen met als oogmerk verregaande regionale samenwerking en optimalisatie van de dienstverlening. Overdracht van ambtelijke taken met betrekking tot de drie decentralisaties in het sociaal domein (participatie, maatschappelijke ondersteuning en jeugd) was de eerste stap. Gesteld kan worden dat de overname van deze taken en het personeel van Zandvoort zonder grote problemen is

verlopen en dat de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening voor de burgers van Zandvoort gewaarborgd is gebleven.

Centrale huisvesting

In 2015 zijn de drie hoofdlocaties Raakspoort, Stadhuis en Zijlpoort volop in gebruik. In februari 2015 is de Zijlpoort getroffen door een brand in de sauna bij het in pandige bedrijf Sport City. De schade voor de gemeente was groot. Het bedrijfsrestaurant is vanaf juli tot half december in twee gedeelten gerenoveerd, waardoor beperkt gebruik kon worden gemaakt van het restaurant.

In september 2015 is een stagiaire gestart met een project om ook in het Stadhuis flexwerkplekken in te richten.

Ontwikkelen e-depot

De pilot e-depot, een samenwerking tussen het Noord-Hollands Archief (NHA) en de gemeente Haarlem, is in 2015 afgerond. Het resultaat van deze onderzoekspilot is een businesscase waaruit naar voren komt dat de e-depotoplossing van het NHA een goede oplossing biedt voor duurzame bewaring en toegankelijkheid van digitale archiefbescheiden.

Haarlem Presteert Beter

Het programma Haarlem Presteert Beter is in 2015 beëindigd. Het programma Operational Excellence streeft naar goede en betrouwbare interne dienstverlening van de overhead functies. In 2015 zijn focusgroepen voor proceseigenaren en klanten gehouden over mogelijke verbeterpunten. In totaal zijn 40 verbeterpunten geformuleerd voor de ondersteunende processen. In 2016 wordt het programma voortgezet.

3.6 Verbonden partijen en subsidies

3.6.1 Inleiding

Deze paragraaf biedt een beknopt overzicht van het beleid over verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen, plus een overzicht van de verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen.

Het begrip ‘verbonden partij’ is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en gedefinieerd als een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijke en financieel belang heeft. In datzelfde besluit wordt een financieel belang gedefinieerd als “een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt”. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Als wordt samengewerkt met een partij waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, spreekt men van een verbonden partij. Wanneer geen sprake is van een bestuurlijk belang, spreekt men van een subsidierelatie.

3.6.2 Kaders verbonden partijen

De kaders voor de omgang met verbonden partijen zijn begin 2015 geactualiseerd en opnieuw vastgesteld. De hernieuwde kaders borduren voort op de kaders uit 2009 en vormen daarmee geen trendbreuk. De raadsnota Verbonden partijen in Haarlem ([2014/475087](#)) bevat de actuele visie op verbonden partijen. Deze paragraaf beperkt zich tot het geven van een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen, de financiële effecten ervan en het toegepaste toezichtregime, gebaseerd op het risicoprofiel van de verbonden partij.

3.6.3 Toepassing kaders verbonden partijen

De gemeente streeft naar een zakelijke subsidierelatie tussen gemeente en instellingen om op doelmatige en doeltreffende wijze te kunnen voldoen aan de beoogde effecten en doelen. Daarvoor is één van de voorwaarden dat een verbonden partij zich zowel bestuurlijk als bedrijfseconomisch stabiel ontwikkelt binnen de afgesproken kaders.

Als onderdeel van het intensiveren van het risicomanagement in het algemeen is een classificatiemethodiek toegepast op verbonden partijen. Met deze methodiek wordt inzicht verkregen hoe intensief de toezichtsrelatie van de gemeente met een verbonden partij of gesubsidieerde instelling moet zijn om te waarborgen dat de gemeentelijke doelstellingen kunnen worden gerealiseerd. Deze informatie wordt eenmaal per jaar verzameld ten behoeve van de begroting. Voor de jaarstukken is de risicoclassificatie dus ongewijzigd. De uitkomst van het onderzoek kan zijn dat sprake is van: normaal toezicht (scores tot 25 punten), verhoogd toezicht (scores tussen de 25 en 35 punten) of intensief toezicht (meer dan 35 punten). Verhoogd en intensief toezicht bestaat uit meer overleg en informatie-uitwisseling tussen de organisatie en de gemeente. Doel is om tijdig en doeltreffend te kunnen bijsturen om de gemeentelijke en maatschappelijke belangen veilig te stellen (zie tabel in paragraaf 3.6.6).

3.6.4 Toepassing verhoogd toezicht

Van de gesubsidieerde instellingen valt één organisatie in de categorie verhoogd toezicht, stichting Hart. Deze stichting is in 2014 in de financiële problemen geraakt door hogere loonkosten (effecten cao) en tegenvallende inkomsten. In reactie hierop is de organisatie gereorganiseerd, waarbij de gemeente Haarlem garant staat voor een door Hart aangegane lening. Naar aanleiding hiervan heeft de gemeente het overleg met de stichting geïntensiveerd, zowel ambtelijk als bestuurlijk, en zijn prestatieafspraken gemaakt over de besteding van de gemeentelijke subsidie.

In april 2015 is de reorganisatie van Stichting Hart doorgevoerd, waardoor de organisatiekosten aanzienlijk konden worden verlaagd. Dit heeft er toe geleid dat het jaar 2015 met een bescheiden positief saldo kon worden afgesloten. Voor 2016 wordt een verdere verbetering van de exploitatie verwacht, vanwege de maatregelen die in het kader van de reorganisatie zijn genomen.

3.6.5 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

In 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector, kortweg Wet normering topinkomens (WNT) van kracht geworden. De wet stelt beperkingen aan de beloning van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De wet is daarom ook van toepassing op sommige verbonden partijen in Haarlem.

- Gemeenschappelijke regelingen zijn onderdeel van de publieke sector en vallen daarom rechtstreeks onder de WNT en moeten zelf informatie opnemen in hun jaarverslagen, net als de gemeente.
- Vennootschappen vallen niet onder de werking van de WNT, tenzij overheden de aandelen in bezit hebben én de vennootschap meer dan 50% van haar inkomsten uit subsidie van de overheid verkrijgt. Haarlem heeft echter als beleid dat alle vennootschappen waarin de gemeente aandelen heeft zich aan de WNT houden. Haarlem heeft op twee vennootschappen direct invloed om dit af te dwingen, namelijk Spaarnelanden en SRO. Het salarisniveau van beide instellingen blijft binnen de normering van de WNT.
- Grote gesubsidieerde instellingen zijn in Haarlem gelijkgeschakeld met verbonden partijen. Zij vallen formeel niet onder de WNT. Feitelijk wil de gemeente dat ook zij aan de WNT voldoen. Daarom is in de algemene subsidieverordening van Haarlem een bepaling opgenomen die vereist dat een instelling zich aan de WNT houdt om in aanmerking te kunnen komen voor subsidie. Het toezicht op de naleving is geregeld via de vereiste accountantsverklaring voor deze instellingen.

3.6.6 Overzicht verbonden partijen

In onderstaand overzicht is per verbonden partij aangegeven wat het financiële belang is. De jaarrekeningen over 2015 zijn, op een uitzondering na, beschikbaar dan wel vastgesteld. Daarom is in het overzicht uitgegaan van de werkelijke cijfers per 31 december 2015 en de werkelijke bijdrage over 2015. Daar waar sprake is van verhoogd toezicht, is de risicoclassificatie in rood aangegeven.

Financiële informatie verbonden partijen

(bedragen x € 1.000)

Naam verbonden partij	Prg.	Resultaat 2015	V.V. 31-12-2015	E.V. 31-12-2015	Aandeel	Bijdrage 2015	Risicoclassificatie
Verbonden partijen							
1. VRK	1/2/6	946	35.088	4.725	31%	14.165	21,56
2. Paswerk	3	7	7.153	6.917	85%	1.895	22,77
3. Recreatieschap Spaarnwoude ¹⁾	4	158	2.112	2.121	13%	284	19,42
4. Noord-Hollands Archief	4	64	1.347	965	33%	1.881	19,88
5. Cocensus	7	119	7.173	518	31%	2.872	21,14
6. GR Schoolverzuim ²⁾	1	0	nvt	nvt	nvt	315	-
7. Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland ²⁾	5	nvt	nvt	1.788	70%	340	-
8. Omgevingsdienst IJmond	6	107	883	10.313	15%	1.211	22,36
9. Parkmanagement Waarderpolder ^{3) 6)}	4	21	33	10	50%	35	-
10. NV SRO	1	670	9.309	7.677	50%	4.685	20,89
11. Spaarnelanden ⁴⁾	5	-1.290	23.701	9.973	100%	32.291	24,85
12. BNG ⁵⁾	7	226	-	-	0,4%	-	-
13. Alliander ⁵⁾	7	235	-	-	0,1%	-	-
14. Gemeente Haarlem Commandite BV	7	-	-	-	100%	-	-

15. SDH Schalkstad Beheer BV ⁶⁾	4	-1	0	35	60%	-	-
16. CV Projectmij Schalkstad ⁶⁾	4	0	0	50	59%	-	-
17. Werkpas Holding BV	3	83	2.180	174	90%	-	23,87
Grote gesubsidieerde instellingen							
1. Blijfgroep	2	278	5.247	2.612	-	1.724	22,46
2. Leger des Heils ⁶⁾	2	464	4.151	2.129	-	797	22,87
3. Zorgbalans ⁶⁾	2	4.358	64.532	28.642	-	760	20,92
4. Dock	2	-139	895	431	-	2.871	20,82
5. Haarlem Effect	1/2	-59	433	173	-	2.380	22,88
6. Kontext	1/2	-50	649	-107	-	2.195	22,64
7. Jeugdgezondheidszorg Kennemerland	1	20	1.524	709	-	2.541	20,85
8. Spaarne Peuters	1	120	398	718	-	2.234	24,11
9. SportSupport Kennemerland	1	29	402	322	-	847	19,53
10. Hart	4	-769	1.833	-1.422	-	1.690	28,26
11. Bibliotheek Zuid-Kennemerland	4	130	4.177	1.565	-	4.603	23,73
12. Haarlem Marketing	4	83	251	138	-	679	21,03
13. Frans Hals Museum De Hallen	4	217	2.123	858	-	3.084	21,85
14. Patronaat	4	18	688	-138	-	1.577	24,56
15. Stadsschouwburg en Philharmonie	4	8	4.788	483	-	5.651	23,29
16. Toneelschuur	4	162	925	509	-	2.075	22,66
17. HVO Querido	2	7.553	14.572	31.743	-	1.709	-
18. MEE & de Wering	2	357	2.079	2.896	-	1.778	-

¹Het eigen vermogen is hier het vrij beschikbare vermogen. Daarnaast kent Spaarnwoude een aantal bestemmingsreserves, mede gevormd uit de afkopsom van het Rijk voor dekking van de beheerslasten, die formeel als eigen vermogen worden bestempeld maar nodig zijn voor toekomstige lasten.

²De uitvoering van deze regelingen is onderdeel van de gemeentelijke organisatie van Haarlem. Daarom is het niet mogelijk om een risicoclassificatie op te stellen.

³De omvang van de stichting (organisatie en financiën) en het financiële belang van Haarlem erin zijn van een dusdanige beperkte omvang dat het uitvoeren van een risicoclassificatie niet zinvol is.

⁴Het aandelenkapitaal bedraagt € 7.704.000.

⁵Vanwege het geringe belang dat Haarlem heeft zijn geen verdere gegevens opgenomen.

⁶Jaarverslag 2015 nog niet beschikbaar gegevens 2014 opgenomen.

Gemeenschappelijke regelingen

In onderstaand overzicht is per verbonden partij het bestuurlijke belang aangegeven.

1. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: De VRK voert taken uit op het terrein van regionale brandweezorg, Meldkamer, Crisisbeheersing en Rampenbestrijding, GGD en GHOR (ongevallen en rampen).

Deelnemers: Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort.

Website: www.vrk.nl

2. Werkvoorzieningsschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)

Vestigingsplaats: Cruquius

Openbaar belang: Uitvoering en behartiging van de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de sociale werkvoorziening.

Deelnemers: Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede en Zandvoort.

Website: www.paswerk.nl

3. Recreatieschap Spaarnwoude

Vestigingsplaats: Velsen-Zuid

Openbaar belang: Het besturen en beheren van het recreatiegebied Spaarnwoude

Deelnemers: Amsterdam, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Velsen en Provincie Noord-Holland.

Website: www.spaarnwoude.nl

4. Noord-Hollands Archief

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Historisch informatiecentrum voor Haarlem en de regio. Deze organisatie bewaart, bewerkt, restaureert, acquireert en inspecteert archieven en maakt ze digitaal toegankelijk.

Deelnemers: Haarlem, Velsen en het Rijk.

Website: www.noord-hollandsarchief.nl

5. Cocensus

Vestigingsplaats: Haarlemmermeer

Openbaar belang: Uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen en heffingen.

Deelnemers: Alkmaar, Bergen, Beverwijk, Graft-de Rijk, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerhugowaard, Hillegom, Langedijk, Oostzaan, Schermer en Wormerland.

Website: www.cocensus.nl

6. Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten regio Zuid Kennemerland

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Beleid en uitvoering van leerplicht voor Zuid-Kennemerland, beleid en uitvoering van RMC en de administratie voor leerplicht en RMC voor Midden en Zuid-Kennemerland.

Deelnemers: Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerleide en Spaarnwoude, Heemstede, Heemskerk, Uitgeest, Velsen en Zandvoort.

Website: www.leerplein-mzk.nl

7. Bereikbaarheid Zuid Kennemerland

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Aanpak van regionale bereikbaarheidsknelpunten uit de Regionale Bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland, bereikbaar door samenwerking.

Deelnemers: Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort.

Website: www.zklbereikbaar.nl

8. Omgevingsdienst IJmond

Vestigingsplaats: Beverwijk

Openbaar belang: Uitvoeren van taken vergunningverlening, toezicht en handhaving op het terrein van milieu en voor taken zoals vastgelegd in de packagedeal uit 2009.

Deelnemers: Beemster, Beverwijk, Haarlem, Heemskerk, Purmerend, Uitgeest, Velzen en de provincie Noord-Holland.

Website: www.odijmond.nl

9. Stichting Parkmanagement Waarderpolder

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: De ontwikkeling van het gebied Waarderpolder tot een volwaardig bedrijvenpark.

Deelnemers: Haarlem, Industrie Kring Waarderpolder.

Website: www.waarderpolder.nl/parkmanagement

10. NV SRO

Vestigingsplaats: Amersfoort

Openbaar belang: Exploitatie, beheer en onderhoud van sportaccommodaties en maatschappelijk vastgoed.

Deelnemers: Amersfoort en Haarlem.

Website: www.sro.nl

11. Spaarnelands NV

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Afvalinzameling, beheer en onderhoud openbare ruimte.

Deelnemers: Haarlem

Website: www.spaarnelands.nl

12. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats: Den Haag

Openbaar belang: Bancaire dienstverlener overheid.

Aandelenkapitaal: € 606.000

Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en Rijk.

Website: www.bng.nl

13. Alliander NV

Vestigingsplaats: Arnhem

Openbaar belang: Netbeheer en distribueren en transporteren van elektriciteit en gas voor producenten en afnemers.

Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en Rijk.

Website: www.alliander.nl

14. Gemeente Haarlem Commandite BV

Vestigingsplaats: Haarlem

Opgeheven in 2015

15. SDH Schalkstad Beheer BV

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Herontwikkeling stadsdeelcentrum Schalkwijk. Naar verwachting zullen in 2016 de eerste stappen worden gezet in de herontwikkeling en de realisatie van nieuwe parkeergelegenheid.

Deelnemers: Haarlem, Coöperatieve vereniging van eigenaren in het winkelcentrum Schalkwijk U.A.

16. CV Projectmaatschappij Schalkstad

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Herontwikkeling Stadsdeelcentrum Schalkwijk.

Deelnemers: Haarlem, Coöperatieve vereniging van eigenaren in het winkelcentrum Schalkwijk U.A., SDH Schalkstad Beheer BV.

17. Werkpas Holding BV

Vestigingsplaats: Cruquius

Openbaar belang: Uitvoeren van taken op het gebied van re-integratie, dagbesteding en dienstverlening in het kader van begeleid werken.

Deelnemers: Haarlem en Zandvoort.

Website: www.werkpas.nl

Overzicht grote gesubsidieerde instellingen

1. Stichting Blijfgroep

Openbaar belang: Bieden van preventie, opvang en ambulante hulp bij huiselijk geweld.

Website: www.blijfgroep.nl

2. Leger des Heils Noord-Holland

Openbaar belang: Opvang van dak- en thuislozen.

Website: www.legerdesheils.nl

3. Zorgbalans

Openbaar belang: Bieden van hulp aan mensen met een zorgbehoefte om zolang mogelijk en op eigen wijze vorm en inhoud te geven aan hun leven, zowel thuis als in diverse zorglocaties.

Website: www.tandemmantelzorg.nl

4. Dock

Openbaar belang: Stimuleren van zelfredzaamheid en actief burgerschap.

Website: www.dock.nl

5. Stichting Haarlem Effect

Openbaar belang: Verzorgen van wijkgericht welzijnswerk in Haarlem.

Website: www.haarlemeffect.nl

6. Stichting Kontext

Openbaar belang: Het bieden van maatschappelijke ondersteuning aan inwoners die zich in een kwetsbare positie bevinden.

Website: www.Kontext.nl

7. Jeugdgezondheidszorg Kennemerland

Openbaar belang: Jeugdgezondheidszorg voor 0-4 jarigen in de gemeente Haarlem.

Website: www.jgzkennemerland.nl

8. Stichting Spaarne Peuters

Openbaar belang: Exploiteren van meerdere peuterspeelzalen in Haarlem en Spaarndam.

Website: www.skos.nl

9. Stichting Sportsupport

Openbaar belang: Ontwikkelen en ondersteunen van breedtesport in Haarlem.

Website: www.sportsupport.nl

10. Hart

Openbaar belang: Kennis bijeen brengen en overdragen op het gebied van kunst-, cultuur- en erfgoededucatie en mensen en initiatieven samenbrengen.

Website: www.hart-haarlem.nl

11. Stichting Bibliotheek Zuid-Kennemerland

Openbaar belang: Bibliotheekvoorziening, bereiken van groepen burgers met een informatieachterstand, ontmoetingsplaats voor stedelijke en regionale initiatieven en activiteiten, dienstverlening aan scholen, bedrijven en de overheid (zogenaamde Leasebibliotheek).

Website: www.bibliotheekzuidkennemerland.nl

12. Stichting Haarlem Marketing

Openbaar belang: Bevorderen van toerisme, recreatie en vrijetijdsbesteding.

Website: www.haarlemmarketing.nl

13. Stichting Frans Halsmuseum/de Hallen Haarlem

Openbaar belang: Kunstmuseum met een breed opgezette collectie. Moderne en hedendaagse kunst worden in wisselende tentoonstellingen gepresenteerd in De Hallen.

Website: www.franshalsmuseum.nl

14. Stichting Patronaat

Openbaar belang: Verzorgen van optredens in het poppodium.

Website: www.patronaat.nl

15. Stichting Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem

Openbaar belang: Verzorgen van culturele programma's in de concertzalen en schouwburg.

Website: www.theater-haarlem.nl

16. Stichting Toneelschuur

Openbaar belang: Verzorgen van theater en filmvoorstellingen.

Website: www.toneelschuur.nl

17. HVO Querido

Openbaar belang: Tot 1 oktober 2015 is dag-en nachtopvang aangeboden. Vanaf 1 oktober 2015 wordt 24-uursopvang aan daklozen aangeboden. De financiële bijdrage voor 2016 is nog niet bekend.

Website: www.hvoquerido.nl

18. MEE Noord-West Holland

Openbaar belang: De rijksmiddelen MEE, bestemd voor cliëntondersteuning en een verplicht onderdeel zijn van de Wmo zoals per 1 januari 2015 gedecentraliseerd naar de gemeenten.

Website: www.meenwh.nl

3.7 Grondbeleid

3.7.1 Inleiding

De belangrijkste beleidskaders waarbinnen het gemeentelijk vastgoed wordt ontwikkeld en geëxploiteerd zijn de nota Grondbeleid ([2013/74991](#)), de Woonvisie ([2012/284222](#)) en de nota Grondprijzen ([2014/347136](#)). In de financiële verordening ([2012/372449](#)) zijn de algemene financiële spelregels opgenomen. Deze verordening bepaalt onder meer de richtlijnen voor de waardering en exploitatie van gronden en overig vastgoed, de bevoegdheden van college en raad en de regels die gelden voor toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves voor grondexploitaties, erfpacht en vastgoed.

Bij de Kadernota 2015 is besloten de interne rekenrente van 5% naar 4% te wijzigen. Het lagere rentepercentage is in de grondexploitaties verwerkt. Het gevolg voor de grondexploitaties is dat er de komende tien jaar in totaal € 1,1 miljoen minder rentelasten zijn.

3.7.2 Grondexploitaties

Op het moment dat de gemeente kiest voor een actieve rol in ruimtelijke ontwikkelingen worden deze projecten apart geadmistreerd in de vorm van een grondexploitatie, conform de wettelijke voorschriften van het BBV. Een grondexploitatie is een meerjaren projectbegroting van kosten en opbrengsten. De kaders van projecten worden altijd ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd, zodat het bouwprogramma, de planning en de financiële gevolgen van het project inzichtelijk zijn.

Jaarlijks wordt een totaaloverzicht van alle grondexploitaties ter informatie en besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad (Meerjaren Perspectief Grondexploitaties oftewel MPG). Bij de kadernota wordt het MPG ter informatie meegestuurd en bij de programmabegroting wordt deze vastgesteld. Bij de vaststelling van de begroting wordt ook de jaarschijfbegroting van de grondexploitaties vastgesteld. Tussentijdse bijstellingen van de grondexploitaties in het lopende jaar worden aan de gemeenteraad voorgelegd.

Wijzigingen in (resultaten van) grondexploitaties

De ramingen van kosten en opbrengsten van grondexploitaties worden per kwartaal beoordeeld en waar nodig bijgesteld. Het bijstellen van ramingen leidt tot een wijziging van het resultaat van een grondexploitatie. Bijstellingen zijn onder te verdelen in:

Verschuivingen in tijd

Verschuivingen in de tijd van kosten en opbrengsten zijn van invloed op het resultaat van een grondexploitatie. Hoe eerder een uitgave plaatsvindt, hoe eerder de rente begint te tellen waardoor het resultaat afneemt. Hetzelfde geldt voor de opbrengsten; hoe eerder deze zijn ontvangen, hoe eerder de rente begint te tellen en hoe beter het resultaat van een grondexploitatie.

Wijziging van ramingen

Naast verschuivingen in tijd, zijn wijzigingen van geraamde kosten en opbrengsten zelf van invloed op het resultaat van de grondexploitatie. Wanneer bijvoorbeeld de totale kosten over de jaren stijgen, zal dit een nadelig effect hebben op het resultaat van de grondexploitatie. Wanneer de opbrengsten stijgen, heeft dit een positief effect.

Het resultaat van een grondexploitatie wordt bepaald door het verschil tussen de totale kosten en de totale opbrengsten. Om inzicht te krijgen in wat de prestatie van projecten ten opzichte van elkaar is, moeten de eindwaarden worden vergeleken. Projecten hebben echter verschillende einddata. Door bedragen contant te maken (eindwaarde terugrekenen naar heden) kunnen projecten worden vergeleken.

Financiële resultaten van de grondexploitaties in 2015

De boekwaarde van een project wordt bepaald door de kosten en opbrengsten uit het verleden. De boekwaarde wordt jaarlijks per 1 januari vastgesteld. Deze waarde is een belangrijk gegeven om keuzes op te baseren. Over een boekwaarde wordt rente berekend en die wordt ingeboekt in het project. Het streven is om met de opbrengsten minimaal alle kosten af te dekken, een zogenaamde kostenneutrale grondexploitatie. Zolang geen opbrengsten worden verwacht, is het zaak de kosten zo lang mogelijk uit te stellen. Op die manier worden hoge rentelasten voorkomen. Soms is het noodzakelijk om al kosten te maken vooruitlopend op opbrengsten. Denk aan sloop van een oud gebouw om vandalisme te voorkomen.

De wijzigingen van de boekwaarden worden in onderstaande tabel weergegeven.

(bedragen x €1.000)

Boekwaarde grondexploitaties Negatief = opbrengst	Boekwaarde 1-1-2015	Mutatie 2015	Boekwaarde 31-12-2015
OOST			
005 Waarderpolder Noordkop	10.503	558	11.060
007 Waarderpolder Waarderveld	463	67	530
010 Waarderpolder Minckelersweg e.o.	581	-348	234
094 Waarderpolder Oudeweg 28	4.909	-4.276	633
115 Waarderpolder Laan van Decima	4.449	284	4.734
113 Scheepmakerskwartier Fase 1	1.677	-1.677	
159 Scheepmakerskwartier Fase 2	-59	1.246	1.187
091 DSK	-1.787	141	-1.646
141 Zuidstrook	-1.042	1.042	
142 Slachthuisterrein - Oorkondelaan	1.869	274	2.143
Subtotaal	21.563	-2.688	18.875
SCHALWIJK			
161 Schalkstad	1.394	561	1.955
036 Schalkwijk Europawijk-Zuid	-176	-140	-317
037 Schalkwijk De Entree	-1.653	-13	-1.666
042 Schalkwijk Aziëweg	9.020	656	9.676
043 Schalkwijk Meerwijk-Centrum	6.044	329	6.373
Subtotaal	14.629	1.392	16.021
NOORD			
017 Ripperda	-1.029	50	-979
079 Deliterrein	4.203	290	4.493
157 Badmintonpad	1.218	85	1.303
130 Delftwijk Programma	-249	249	
136 Delftwijk Delftlaan Zuid	12	-12	
138 Delftwijk A. van der Leeuwstraat	4	-4	
160 Land in Zicht	-1.892	1.892	
Subtotaal	2.267	2.550	4.817
Totaal	38.459	1.254	39.714

De boekwaarde is met € 1,254 miljoen toegenomen. Toename van de boekwaarde wordt voornamelijk veroorzaakt door de liquidatie van de grondexploitaties 113, 141, 130, 136, 138 en 160. Op deze plannen zat in totaal een boekwaarde van -€ 1,490 miljoen (meer gerealiseerde opbrengsten dan

kosten). Met het liquideren van de plannen is dit voordeel uit de grondexploitaties gehaald en daardoor stijgt de boekwaarde.

In onderstaande tabellen worden de begrote en werkelijke lasten en baten 2015 weergegeven. De verschillen worden op hoofdlijnen toegelicht.

(bedragen x €1.000)

LASTEN	Begroting 2015	Werkelijk 2015	Vershil	Toelichting verschil > 50.000
OOST				
005 Waarderpolder Noordkop	558	563	-5	
007 Waarderpolder Waarderveld	66	67	-1	
010 Waarderpolder Minckelersweg e.o.	1.600	165	1.435	Brug nog niet aangelegd, minder voorbereiding / raming doorgeschoven
094 Waarderpolder Oudeweg 28	269	310	-41	
115 Waarderpolder Laan van Decima	279	284	-5	
113 Scheepmakerskwartier Fase 1	-1.029	-1.677	647	Verwervingskosten hoger, grex geliquideerd
159 Scheepmakerskwartier Fase 2	355	1.246	-890	Drijfriemenfabriek is overgeboekt naar Grex 159 SMK fase 2
091 DSK	121	166	-45	
141 Zuidstrook	412	1.696	-1.284	Bijdragen derden verminderd / grex geliquideerd
142 Slachthuisterrein	1.540	350	1.190	Raming verwerving en sloop naar 2016
Subtotaal	4.171	3.170	1.001	
SCHALWIJK				
161 Schalkstad	897	561	336	Minder voorbereiding toezicht uitvoering (vtu), raming verschoven naar 2016
036 Schalkwijk Europawijk-Zuid	97	13	84	Minder vtu, raming vervallen
037 Schalkwijk De Entree	432	337	95	Administratieve correcties
042 Schalkwijk Aziëweg	708	656	52	Minder vtu, raming vtu naar 2016
043 Schalkwijk Meerwijk-Centrum	390	329	61	Minder vtu, raming woonrijp maken (wrm) naar 2016
Subtotaal	2.524	1.896	628	
NOORD				
017 Ripperda	76	50	26	
079 Deliterrein	381	290	91	Minder vtu, raming vtu naar 2016
157 Badmintonpad	590	85	505	Raming verwerving, sloop, sanering naar 2016/2017
130 Delftwijk Programma	373	255	118	Minder uren besteed, lagere kosten wrm / grex geliquideerd
136 Delftwijk Delftlaan Zuid	98	-12	110	Minder uren besteed, lagere kosten wrm / grex geliquideerd
138 Delftwijk A. van der Leeuwstraat	156	-4	160	Minder uren besteed, lagere kosten wrm / grex geliquideerd
160 Land in Zicht	717	1.873	-1.156	Diverse ramingen jaarschijf verschoven / grex geliquideerd
Subtotaal	2.390	2.536	-146	
Totaal lasten	9.085	7.602	1.483	

BATEN	Begroting 2015	Werkelijk 2015	Vershil	Toelichting verschil > 50.000
OOST				
005 Waarderpolder Noordkop		-5	-5	
010 Waarderpolder Minckelersweg eo		-512	-512	Overboeking materiele vaste activa (MVA)
091 DSK	-9	-25	-16	
094 Waarderpolder Oudeweg 28/30	-409	-4.586	-4.177	Overboeking naar MVA € 3,0 miljoen verkoop € 1,2 miljoen.
141 Zuidstrook	-722	-654	68	Lagere bijdragen derden
142 Slachthuisterrein	-95	-76	19	
159 Scheepmakerskwartier fase 2	7		-7	
Subtotaal	-1.227	-5.858	-4.631	
SCHALKWIJK				
036 Schalkwijk Europawijk-Zuid	-150	-154	-4	
037 Schalkwijk De Entree	-330	-350	-20	
Subtotaal	-480	-504	-24	
NOORD				
130 Delftwijk (totaal)	-286	-6	280	Lagere bijdragen derden
160 Land in Zicht		20	20	
Subtotaal	-286	14	299	
Totaal baten	-1.992	-6.348	-4.355	

Belangrijkste ontwikkelingen in de grondexploitaties in 2015

De raad heeft ingestemd met herijking van de grondexploitaties Waarderpolder waardoor diverse percelen grond zijn overgeboekt naar de materiële vaste activa. Oudeweg 30 is dit jaar verkocht. In DSK is een overeenkomst gesloten met een ontwikkelaar voor deelgebied drie. Voor het Slachthuisterrein en Laan van Decima hebben belangrijke marktconsultaties plaatsgevonden. In Schalkwijk wordt de herontwikkeling Aziëweg versneld door een grondverkoop aan PréWonen. PréWonen heeft een conceptplan voor de Italiëlaan in Europawijk Zuid gereed. Het bestemmingsplan Entree Oost is vastgesteld door de raad. Ook in Meerwijk is het aangepaste bestemmingsplan vastgesteld en zijn de onderhandelingen met Ymere over de grondverkoop afgerond. In Noord zijn belangrijke stappen met de ontwikkelaar gemaakt inzake de herontwikkeling van het Deliterrein. Tot slot heeft de raad besloten tot het afsluiten van de grondexploitaties Delftwijk (drie stuks), Zuidstrook, Scheepmakerskwartier fase 1 en Land in Zicht.

Reserve grondexploitaties / voorziening toekomstige verliezen

De reserve grondexploitaties is een algemene risicoreserve bedoeld als weerstandsvermogen ter dekking van veranderingen in de saldi van grondexploitaties. De voordelige resultaten in de grondexploitaties worden aan deze reserve toegevoegd en de nadelige resultaten worden er aan onttrokken. Als op een grondexploitatie een nadelig resultaat wordt verwacht, moet hiervoor direct een voorziening toekomstige verliezen worden getroffen. Deze wordt onttrokken aan de reserve grondexploitaties. Als de reserve grondexploitaties niet meer toereikend is om deze voorziening te dekken, wordt een beroep gedaan op de algemene reserve.

Mutaties reserve grondexploitaties

De reserve grondexploitaties is gedurende 2015 verlaagd met een bedrag van € 0,770 miljoen. De reserve grondexploitaties per 31 december 2015, bedraagt € 1,120 miljoen.

In onderstaande tabel zijn de mutaties van de reserve grondexploitatie weergegeven.

(bedragen x €1.000)

Reserve grondexploitatie 2015	Mutaties	Totaal
negatief = opbrengst		
Reserve Grondexploitatie per 1-1-2015		-1.890
Ontrekking i.v.m. actualisatie verliesvoorziening	786	
Vervallen bijdrage Fundering en Casco herstel	-15	
	Totaal mutaties 2015	771
Reserve Grondexploitatie per 31-12-2015		-1.120

Mutaties voorziening toekomstige verliezen

De mutatie van de voorziening toekomstige verliezen bestaat uit de toename van de negatieve verschillen in saldi van grondexploitatie gedurende het jaar 2015. Het verwachte tekort in de grondexploitatie is bij de actualisatie toegenomen met € 0,238 miljoen. De voorziening toekomstige verliezen per 31 december 2015 bedraagt € 24,462 miljoen.

(bedragen x €1.000)

Voorziening toekomstige verliezen	Mutaties	Totaal
negatief = opbrengst		
Voorziening Toekomstige verliezen GREX per 1-1-2015		-24.223
Diverse mutaties Bestuursrapportage 2015-2 < 100.000	-204	
Opheffen voorziening bij Liquidatie Scheepmakerskwartier fase 1	521	
	Subtotaal mutaties	317
Diverse mutaties Jaarafsluiting 2015 < 100.000	-95	
157 Badmintonpad mutatie na Berap 2015-2	-146	
005 Waarderpolder Noordkop mutatie na Berap 2015-2	-153	
043 Meerwijk Centrum mutatie na Berap 2015-2	-555	
042 Azieweg mutatie na Berap 2015-2	393	
	Mutaties onttrekking aan reserve grex	-555
	Totale mutaties	-238
Voorziening Toekomstige verliezen GREX per 31-12-2015		-24.462

Onderstaande tabel geeft weer hoe het resultaat van de grondexploitaties op netto contante waarde en de verliezen zich in de loop van het jaar hebben ontwikkeld.

(bedragen x €1.000)

Resultaat grondexploitaties	NCW	Verlies- voor- ziening	Mutatie NCW	NCW	Verlies voorziening	Mutatie voor- ziening	Toelichting
Negatief = opbrengst	1-1-2015	1-1-2015	2015	31-12-15	31-12-15	2015	
OOST							
005 Waarderpolder Noordkop	3.794	3.794	138	3.932	3.932	138	Verlenging looptijd grex
007 Waarderpolder Waarderveld	-2.045		-199	-2.243			Rentevoordeel
010 Waarderpolder Minckelersweg e.o.	-1.286		1.134	-152			Overboeking naar MVA
094 Waarderpolder Oudeweg 28	-405		394	-10			Overboeking naar MVA
115 Waarderpolder Laan van Decima	-645		-285	-931			Rentevoordeel
113 Scheepmakerskwartier Fase 1	617	617	-617			-617	Afsluiting grex
159 Scheepmakerskwartier Fase 2	221	221	241	461	461	241	Overboeking naar SMK2
094 DSK	-321		-1.244	-1.564			Bijdrage aan onderwijs vervalt
141 Zuidstrook	-137		137				Afsluiting grex
142 Slachthuisterrein - Oorkondelaan	1.424	1.424	101	1.526	1.526	101	Bijstelling raming
Subtotaal	1.217	6.055	-199	1.019	5.919	-274	
SCHALWIJK							
161 Schalkstad	-2.166		1.769	-396			Vertraging proces
036 Schalkwijk Europawijk-Zuid	-138		-147	-285			Bijstelling raming
037 Schalkwijk De Entree	-11.540		561	-10.978			Bijstelling raming
042 Schalkwijk Aziëweg	7.819	7.819	-339	7.480	7.480	-339	Rentevoordeel / kortere looptijd
043 Schalkwijk Meerwijk-Centrum	5.538	5.538	500	6.038	6.038	500	Rentenadeel / langere looptijd
Subtotaal	-486	13.357	2.344	1.858	13.518	160	
NOORD							
017 Ripperda	-2.881		-529	-3.410			Bijstelling raming
079 Deliterrein	1.947	1.947	83	2.029	2.029	83	Bijstelling raming
157 Badmintonpad	2.864	2.864	131	2.996	2.996	131	Bijstelling raming
130 Delftwijk Programma	613		-613				Afsluiting grex
136 Delftwijk Delftlaan Zuid	-1.167		1.167				Afsluiting grex
138 Delftwijk A. van der Leeuwstraat	-907		907				Afsluiting grex
160 Land in Zicht	-1.450		1.450				Afsluiting grex
Subtotaal	-981	4.811	2.596	1.615	5.025	214	
Totaal	-250	24.223	4.742	4.492	24.462	238	

Het resultaat van de grondexploitaties op netto contante waarde is met € 4,742 miljoen verminderd. Dit wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de afsluiting van zes grondexploitaties € 3 miljoen, vertraging Schalkstad € 1,8 miljoen en de overboeking naar materiële vaste activa Waarderpolder € 1,5 miljoen. Dit wordt deels gecompenseerd met het positieve resultaat DSK.

Samenvatting

In 2015 heeft Haarlem 22 actieve grondexploitaties. Gedurende het jaar zijn zes grondexploitaties gesloten. Uit onderstaande tabel blijkt dat het resultaat van de grondexploitaties op netto contante waarde is verminderd met € 4,742 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door het afsluiten van zes grondexploitaties. Het positieve resultaat van deze grondexploitaties valt hierdoor buiten de telling.

De reserve grondexploitaties is verlaagd met € 0,770 miljoen tot een bedrag van € 1,120 miljoen. Het verwachte tekort in de grondexploitaties is bij de actualisatie toegenomen met € 0,238 miljoen. De voorziening toekomstige verliezen per 31 december 2015 bedraagt € 24,462 miljoen.

(bedragen x €1.000)

Negatief = opbrengst	1-jan-15	Mutatie	31-dec-15
Resultaat grondexploitaties (NCW)	-250	4.742	4.492
Voorziening grondexploitaties	-24.223	-238	-24.462
Reserve grondexploitaties	-1.890	770	-1.120

Gewijzigde regelgeving

BBV

De regelgeving van de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) is van invloed op de ramingen binnen de grondexploitaties en daarmee op het exploitatieresultaat.

De commissie BBV heeft de regelgeving voor begroting en verslaglegging van grondexploitaties aangescherpt. Voor 1 april 2016 worden de definitieve nieuwe richtlijnen gepubliceerd. De richtlijnen treden met terugwerkende kracht per 1 januari 2016 in werking.

Wat zijn de belangrijkste wijzigingen van het BBV?

- Maximale looptijd van grondexploitaties is tien jaar (uitzonderingen slechts beperkt mogelijk).
- Alleen werkelijke rentekosten mogen ten laste van de grondexploitatie worden gebracht. Het systeem van de omslagrente kan dus niet gehandhaafd worden.
- Alleen kosten die direct verband houden met het vervaardigen van bouwgrond mogen in een grondexploitatie worden opgenomen (aansluiting limitatieve kostensoortenlijst uit de Besluit ruimtelijke ordening, Bro).
- De balanscategorie Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) vervalt.

Wat zijn de gevolgen voor onze grondexploitaties?

- Diverse percelen in de Waarderpolder zullen niet binnen tien jaar worden ontwikkeld. Deze grond wordt overgebracht naar de materiële vaste activa (MVA).
- De uitwerking van de regels over de daadwerkelijke rentelasten zal pas in april 2016 duidelijk zijn. Naar verwachting zal er minder rente aan de grondexploitaties mogen worden toegerekend, wat ongunstig is voor de financieringsfunctie van de gemeente maar gunstig voor het resultaat van de grondexploitaties.
- Haarlem voldoet aan de strengere eisen van aansluiting op de limitatieve kostensoortenlijst uit de Bro.
- De gemeente Haarlem gebruikte de balanscategorie NIEGG niet, waardoor het afschaffen van deze categorie geen gevolgen heeft.

Toelichting per grondexploitatie

OOST

Waarderpolder Noordkop

In 2015 is met diverse partijen gesproken over de verkoop van grond. De verwachting is dat de eerste transacties in 2016 zullen plaatsvinden. Deze grondexploitatie kent een forse boekwaarde en profiteert hierdoor van de rente verlaging. Echter, doordat de looptijd met één jaar is verlengd (graszaadscenario), verslechtert het exploitatieresultaat iets ten opzichte van het voorgaande jaar.

Waarderpolder Waarderveld

Deze grondexploitatie omvat het gebied aan de noordwestkant van de Waarderpolder ter grootte van 20.000 m². Met diverse bedrijven is gesproken over de verkoop van grond. Dit heeft in 2015 niet tot een verkoop geleid.

Waarderpolder Minckelersweg

Deze grondexploitatie omvat het gebied aan de zuidwestkant van de Waarderpolder. Onderdeel hiervan is het project Nieuwe Energie waar twee kavels zijn verkocht maar nog niet zijn afgenomen. De grondexploitatie omvat verder enkele grote kavels aan de Oostzijde van de Minckelersweg. Om de verkoop van de grond in de Noordkop te stimuleren is de grond aan de oostzijde van de Minckelersweg uit exploitatie gehaald en overgebracht naar de balanscategorie materiële vaste activa.

Waarderpolder Oudeweg

In 2015 is het pand Oudeweg 30 verkocht ([2015/239292](#)). Deze verkoop heeft ervoor gezorgd dat de kasstroom in de Waarderpolder in 2015 per saldo gunstig is uitgevallen. Net als bij de grondexploitatie Minckelersweg wordt ook hier een stuk grond uit de grondexploitatie overgebracht naar de balans onder de noemer van materiële vaste activa. De grondexploitatie wordt hiermee beperkt tot een terrein ingeklemd tussen Cavex, Shell en Maxima tapijtenhandel.

Waarderpolder Laan van Decima

Medio 2015 heeft een marktconsultatie plaatsgevonden waarbij ruim tien marktpartijen hun visie hebben gegeven op de ontwikkelmogelijkheden voor deze locatie. Diverse partijen hebben veel interesse in de locatie getoond. Dit betreft zowel eindgebruikers als ontwikkelaars met uiteenlopende plannen voor het gebied (van grootschalige detailhandel tot woningbouw).

Scheepmakerskwartier fase 1

De woningen zijn in 2015 opgeleverd en de gemeente heeft het openbaar gebied van de ontwikkelaar overgenomen en in beheer genomen. De grondexploitatie is afgesloten middels een raadsbesluit ([2015/385251](#))

Scheepmakerskwartier fase 2

De intentieovereenkomst uit 2014 heeft geleid tot een realisatieovereenkomst voor fase 2a. De ontwikkelaar bleek niet in staat om de gehele tweede fase te ontwikkelen. Daarom is met een andere ontwikkelaar een intentieovereenkomst voor fase 2b gesloten om toe te werken naar een realisatieovereenkomst. De verwachting is dat in fase 2a eind 2016 gebouwd kan worden.

DSK

In 2015 is de koopovereenkomst voor De DSK 3 locatie ondertekend door de ontwikkelaar.

Zuidstrook

De raad heeft ingestemd met het sluiten van de grondexploitatie van de Zuidstrook en het project als regulier onderhoudsproject voort te zetten ([2015/394907](#)). De herinrichting van het openbaar gebied wordt gedekt uit bijdragen uit de transformatieovereenkomst en uit bijdragen vanuit het investeringsplan, de post riolering.

Slachthuis/Oorkondelaan

De juridische procedure van de erfpachtbeëindiging loopt nog. In 2015 is een marktconsultatie gehouden om partijen te laten mee denken over de ontwikkeling van het terrein en de monumentale opstallen. Er bleek veel enthousiasme, echter weinig partijen hadden voldoende financiële slagkracht om het terrein te ontwikkelen. Na de marktconsultatie hebben zich alsnog enkele ontwikkelaars gemeld.

SCHALKWIJK

Europawijk-Zuid

De koopovereenkomst met Ymere voor het perceel grond aan de Stockholmstraat is ontbonden tegen betaling van een schadevergoeding aan de gemeente. Bekeken wordt of deze kavel mogelijkheden biedt voor collectief particulier opdrachtgeverschap. Pré wonen heeft een bouwplan ontwikkeld voor de Italiëlaan voor de bouw van vier appartement torens van 18 appartementen, met in totaal 84 woningen. De middelste twee torens worden verkocht. De andere torens worden verhuurd.

Entree

De bebouwing in West is voor bijna de helft afgerond. Voor Oost is in 2015 het stedenbouwkundig Masterplan geactualiseerd ([2015/61034](#)) en het bestemmingsplan herzien ([2015/457478](#)). Beide stukken zijn inmiddels vastgesteld door de raad.

Aziëweg

Op de Aziëweg kunnen vijf woontorens gerealiseerd worden. De nieuwbouw van Stichting Sint Jacob voor 96 zorgwoningen in een toren is in 2015 opgeleverd. De koopovereenkomst met PréWonen voor twee woontorens is in 2015 goedgekeurd door de raad. Dit project voor 68 koopwoningen en 54 huurwoningen is thans in de verkoop. De grond wordt uiterlijk in 2016 afgenomen. De hoge boekwaarde van het project Aziëweg leidt tot hoge rentelasten. Een spoedige verkoop van de resterende kavels is gewenst.

Meerwijk-Centrum

Het laatste project binnen deze grondexploitatie is een bouwplan van Ymere met 32 eengezinswoningen. De onderhandelingen voor verkoop van de grond zijn in 2015 afgerond. Deze wordt ter instemming aan de raad voorgelegd. Het bestemmingsplan is aangepast en in 2015 goedgekeurd door de commissie Ontwikkeling.

Stadsdeelhart

In 2015 is het bestemmingsplan opgesteld. Intern en extern overleg vindt plaats om de percelen grond op het Floridaplein via een tender te verkopen. Voor het bouwblok op het Floridaplein zijn huurcontracten gesloten die onderdeel worden van de tender. De ontwikkelaar heeft hiermee zekerheid over afname van de winkels en kan hierdoor een hoger bod op de grond doen. Verder wordt hiermee voorkomen dat er 'voor de leegstand' gebouwd wordt. Onderhandelingen met de eigenaren van het vastgoed op de locaties Nicepassage en Andalusië hebben geleid tot intentieovereenkomsten inzake hun medewerking tot herontwikkeling. Door onder andere de vertraging in het proces en verwerking van contractafspraken is het resultaat van de grondexploitatie verslechterd.

NOORD

Ripperda

Door de slechte marktomstandigheden is de ontwikkeling van de woningen in fase 3 (Westhof) met ingang van april 2014 opgeschort. In 2015 zijn contractueel afspraken met de ontwikkelcombinatie gemaakt over de uitstelperiode.

Deliterrein

De sanering van het Deliterrein is in 2014 afgerond. Eind 2015 is een intentieovereenkomst (IO) door een ontwikkelaar ondertekend. Hierin is een aantal uitgangspunten en voorwaarden voor de ontwikkeling van het Deliterrein vastgelegd.

Badmintonpad

De nieuwe multifunctionele sporthal komt niet op de plaats van de oude hal maar op een andere plek in het plangebied. Onderzocht is of de oude hal gehandhaafd moest worden om andere clubs te huisvesten. Dit is niet het geval en besloten is de oude hal na oplevering van nieuwe hal in 2017 te slopen.

Delftwijk

De raad heeft ingestemd met het sluiten van de drie resterende grondexploitaties in Delftwijk ([2015/394907](#)). Het project Delftlaan Zuid wordt gerenoveerd in plaats van gesloopt. Het project Aart v.d. Leeuwstraat wordt sloop/nieuwbouw maar hier wordt minimaal grond uitgegeven. De herinrichting van het openbaar gebied in beide projecten wordt gedekt uit Trafobijdragen en uit bijdragen vanuit het investeringsplan post Riolering en andere groot onderhoudsbudget.

Land in zicht

Alle grond is overgedragen. De woontorens zijn in aanbouw. De raad heeft ingestemd met het sluiten van de grondexploitatie ([2015/394640](#)). Voor de resterende werkzaamheden waaronder de oplossing van het parkeervraagstuk en de afwikkeling van de verplaatsing van de HJC is een voorziening getroffen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Door de relatieve lange periode tussen de balansdatum van 31 december 2015 en het vaststellen van het jaarverslag is dit jaar extra aandacht besteed aan de gebeurtenissen na balansdatum. Voor de grondexploitaties heeft er een actualisatie plaatsgevonden.

De per 31 mei 2016 geactualiseerde grondexploitaties wijken in een beperkt aantal gevallen af van het geen in het jaarverslag is opgenomen. Deze zijn niet dermate van invloed dat het beeld hierdoor ingrijpend is gewijzigd. Voor de jaarrekening zijn met name de grondexploitaties belangrijk die een negatief resultaat hebben (of na actualisatie een negatief resultaat blijken te hebben). Deze moeten immers leiden tot een ophoging van de voorziening toekomstige verliezen.

De actualisatie per 31 mei wijst uit dat twee negatieve grondexploitaties een minder negatief verwacht resultaat hebben. Het effect zou zijn dat de voorziening toekomstige verliezen kan worden verlaagd met circa € 470.000. De vrijval uit deze voorziening wordt toegevoegd aan de reserve Grondexploitaties. Een dergelijke verschuiving (van voorziening naar reserve) beïnvloedt het resultaat van de gemeente over 2015 niet.

Het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG) is inmiddels als onderdeel van de kadernota aan de raad aangeboden. De verwachte resultaten uit de grondexploitaties in dit MPG komen overeen met de standen die in de jaarrekening staan en zijn dan ook niet geactualiseerd op de stand 31 mei.

DEEL 4 JAARREKENING

4.1 Balans

(bedragen x € 1.000)

ACTIVA	31-12-2015	31-12-2014
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Materiële vaste activa met een economisch nut	420.839	425.145
Materiële vaste activa met een economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven	85.273	90.433
Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut	89.053	90.220
	595.165	605.798
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	12.470	12.470
Verstreckte leningen aan woningbouwcorporaties	2.842	3.683
Overige langlopende leningen	10.500	10.579
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	6.163	8.006
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	8.511	8.787
	40.486	43.525
Totaal vaste activa	635.651	649.323
Vlottende activa		
Voorraden		
Onderhanden werken, waaronder bouwgronden in exploitatie	15.252	14.235
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	18.597	16.782
Rekening-courant niet-financiële instellingen	3.906	3.942
Overige vorderingen	6.701	7.030
	29.204	27.754
Liquide middelen		
Kassaldi	149	200
Banksaldi	58	16
	207	216
Overlopende activa		
Nog te ontvangen subsidies overheidslichamen	1.243	2.652
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	15.994	11.723
	17.237	14.375
Totaal vlottende activa	61.900	56.580
Totaal ACTIVA	697.551	705.903

(bedragen x € 1.000)

PASSIVA	31-12-2015	31-12-2014
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserves	53.108	36.634
Bestemmingsreserves	28.546	33.265
Saldo baten en lasten	6.599	3.376
	88.253	73.275
Vorzieningen		
Vorzieningen voor verplichtingen en verliezen	18.181	19.524
Vorzieningen voor van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	1.918	-152
	20.099	19.372
Vaste schulden		
Obligatieleningen	69	69
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en financiële instellingen	512.266	543.606
Door derden belegde gelden	425	853
Waarborgsommen	18	13
	512.778	544.541
Totaal vaste passiva	621.130	637.188
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Banksaldi	19.975	26.438
Overige schulden	17.875	19.677
	37.850	46.115
Overlopende passiva		
Nog te betalen bedragen	32.974	14.780
Vooruit ontvangen subsidies overheidslichamen	2.265	4.750
Overige vooruit ontvangen bedragen	3.332	3.070
	38.571	22.600
Totaal vlottende passiva	76.421	68.715
Totaal PASSIVA	697.551	705.903
Borg- en garantstellingen	1.958.000	1.871.000

4.2 Overzicht van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Programma	Rekening 2014	Primaire begroting	2015		
			Begroting na wijziging	Rekening	
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
1	Maatschappelijke participatie	57.148	60.044	69.328	68.122
2	Ondersteuning en zorg	38.555	121.898	118.848	107.448
3	Werk en inkomen	92.338	94.736	98.855	97.025
4	Duurzame stedelijke vernieuwing	48.953	49.568	45.224	42.970
5	Beheer en onderhoud	127.571	124.593	132.439	133.062
6	Burger, bestuur en veiligheid	56.181	50.291	53.234	52.598
7	Algemene dekkingsmiddelen	15.646	13.780	12.570	8.721
	Totaal lasten	436.392	514.910	530.498	509.945
Baten (exclusief mutaties reserves)					
1	Maatschappelijke participatie	8.316	4.016	10.509	10.322
2	Ondersteuning en zorg	3.414	4.578	6.338	8.656
3	Werk en inkomen	80.833	55.986	53.374	55.493
4	Duurzame stedelijke vernieuwing	11.983	13.786	11.676	10.721
5	Beheer en onderhoud	87.862	83.032	87.685	89.871
6	Burger, bestuur en veiligheid	7.388	9.478	10.421	10.702
7	Algemene dekkingsmiddelen	253.672	342.749	342.496	339.159
	Totaal baten	453.468	513.626	522.499	524.923
Saldo (exclusief mutaties reserves)					
1	Maatschappelijke participatie	48.833	56.028	58.819	57.800
2	Ondersteuning en zorg	35.141	117.320	112.510	98.793
3	Werk en inkomen	11.505	38.750	45.481	41.531
4	Duurzame stedelijke vernieuwing	36.970	35.782	33.548	32.249
5	Beheer en onderhoud	39.709	41.560	44.754	43.191
6	Burger, bestuur en veiligheid	48.793	40.813	42.813	41.896
7	Algemene dekkingsmiddelen	-238.026	-328.969	-329.926	-330.438
	Totaal saldo van baten en lasten	-17.076	1.284	7.998	-14.978
	Toevoegingen aan reserves	45.022	6.891	14.885	31.649
	Onttrekkingen aan reserves	31.323	9.734	24.420	23.270
	Resultaat	-3.376	-1.560	-1.536	-6.599

4.3 Toelichting op de jaarrekening

4.3.1 Inleiding

De jaarrekening van de gemeente Haarlem is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

4.3.2 Grondslagen voor de waardering

Algemeen

De waardering van de activa en de passiva vindt plaats op basis van de historische kosten. Tenzij hierna bij het desbetreffende balansonderdeel anders is vermeld, zijn de activa en de passiva gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met afschrijvingen en specifiek van derden ontvangen investeringsbijdragen en -subsidies.

Er is onderscheid gemaakt tussen materiële vaste activa met een economisch nut, materiële vaste activa met een economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven en materiële vaste activa met een maatschappelijk nut. Materiële vaste activa met een economisch nut zijn gevormd uit alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of die verhandelbaar zijn en deze moeten worden geactiveerd. Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut mogen worden geactiveerd.

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de waarde die bij de eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen. De in erfpacht uitgegeven gronden waarvan de erfpacht voor eeuwig is afgekocht, zijn gewaardeerd tegen een registratiewaarde van € 1,00 per m².

In de tabel afschrijvingstermijnen behorend bij de Financiële beheersverordening gemeente Haarlem is per categorie vaste activa vermeld of het een investering met economisch dan wel maatschappelijk nut betreft. Daarnaast is in deze tabel de maximale afschrijvingstermijn opgenomen. In de beheersverordening is geen overgangsbepaling voor nieuwe investeringen opgenomen.

De afschrijvingen vinden plaats volgens het lineaire systeem, derhalve in gelijke jaarlijkse termijnen. Bij wijze van uitzondering is afschrijving volgens het annuïtaire systeem toegepast, waarbij de som van rente en afschrijving gedurende de gehele looptijd gelijk blijft (bij ongewijzigde rentevoet). Hiertoe is zo nodig besloten. De gemeente Haarlem heeft zeven activa die volgens de annuïteitenmethode worden afgeschreven. De boekwaarde ultimo 2015 hiervan bedraagt € 1,7 miljoen. Dit betreft met name het Kennemer Sportcentrum met een boekwaarde van € 1,5 miljoen.

Bij de waardering is in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. Dit geldt voor alle activa met uitzondering van activa met maatschappelijk nut. Indien het bestaan van een investering niet kan worden vastgesteld of de investering is vervangen door een andere investering (groot onderhoud), is de investering afgewaardeerd.

De herrubricering van de materiële vaste activa vindt plaats op basis van het oorspronkelijke investeringsbedrag en de gerealiseerde afschrijvingen op deze investering.

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen leningen verstrekt aan derden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Deelnemingen en effecten zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of de lagere marktwaarde. Langlopende vorderingen zijn, onder aftrek van eventuele voorzieningen voor oninbaarheid, tegen de nominale waarde gewaardeerd. De voorziening voor oninbaarheid is statisch bepaald al naar gelang de ouderdom en de volwaardigheid van de openstaande vordering.

Vorraden

De in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de historische kostprijs vermeerderd met de bijgeschreven exploitatieresultaten en gedane investeringen en verminderd met de opbrengsten uit verkopen. Bij de waardering is rekening gehouden met de toekomstige uitgaven en resultaten op deze in exploitatie genomen gronden, zoals vastgelegd in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties. Verwachte verliezen zijn direct genomen door het treffen van een voorziening die in mindering is gebracht op de balanswaardering. Winsten op grondexploitaties zijn genomen bij afsluiting van de betreffende complexen. Op grond van de financiële beheersverordening (art. 17 lid 6) is tussentijdse winstneming uit een complex geoorloofd indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Alle kosten zijn gedekt door gerealiseerde inkomsten
- Bijna alle kosten zijn gemaakt en ook de behoedzaam geraamde nog te maken kosten zijn geheel gedekt door gerealiseerde inkomsten.
- De gerealiseerde inkomsten overtreffen de gemaakte kosten en de behoedzaam geraamde nog te verkrijgen inkomsten zijn aanmerkelijk hoger dan de behoedzaam geraamde nog te maken laatste kosten.

Vorderingen

Vorderingen zijn, onder aftrek van eventuele voorzieningen voor oninbaarheid, tegen de nominale waarde gewaardeerd. De voorzieningen voor oninbaarheid zijn statisch bepaald op basis van de ouderdom en de volwaardigheid van de openstaande vordering. Voor vorderingen op openbare lichamen wordt geen voorziening getroffen.

Voor de algemene debiteuren is de voorziening voor oninbaarheid op basis van ouderdom als volgt berekend:

Ouderdom	% uitstaande vordering
ouder dan 180 dagen	10
ouder dan 1 jaar	30
ouder dan 2 jaar	65
ouder dan 3 jaar	90
ouder dan 4 jaar	100

Voor de belastingdebiteuren is de voorziening voor oninbaarheid op basis van ouderdom als volgt berekend:

Ouderdom	% uitstaande vordering
saldo huidig jaar	5
saldo voorgaand jaar	10
ouder dan 2 jaar	20
ouder dan 3 jaar	30
ouder dan 4 jaar	50
ouder dan 5 jaar	75
6 jaar en ouder	100

Voorzieningen

Onder de voorzieningen zijn de op het moment van het opmaken van de jaarrekening voorzienbare verplichtingen, verliezen en risico's opgenomen, voor zover hiervan de omvang redelijkerwijs kan worden ingeschat. Tevens zijn specifieke bestedingsverplichtingen voor van derden verkregen middelen voorzien.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume is geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is gelijk aan die van de meerjarenraming en bedraagt vier jaar. Bij (éénmalige) schokeffecten, bijvoorbeeld als gevolg van een reorganisatie, is een voorziening voor hieruit voortvloeiende verplichtingen opgenomen.

Langlopende schulden

Onder de langlopende schulden zijn begrepen de schulden met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer. Schulden met een looptijd van korter dan één jaar maken deel uit van de vlottende passiva.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

4.3.3 Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

De bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van de historische kosten. De lasten en baten zijn toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Alle lasten en baten die betrekking hebben op het boekjaar en ten tijde van het opstellen van de jaarrekening bekend zijn, zijn in het boekjaar verwerkt.

Lasten en verliezen

Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar zijn in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten zijn in beginsel toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

Uitzondering hierop vormen de lasten uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Doordat hiervoor geen voorzieningen of schulden mogen worden getroffen, zijn deze personeelslasten toegerekend aan het boekjaar waarin de uitbetaling plaats vindt.

Baten en winsten

Baten en winsten zijn slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen zijn als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar is gesteld.

4.3.4 Toelichting op de balans

Voor alle toelichtingen geldt dat de genoemde bedragen in duizenden euro's zijn opgenomen. Daar waar de cijfers in de Jaarrekening 2015 ten opzichte van 2014 zijn geherrubriceerd, zijn de vergelijkende cijfers op overeenkomstige wijze aangepast.

De categorisering uit hoofde van het Schatkistbankieren is in het verslagjaar bij de gemeente Haarlem niet van toepassing. Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in de rijksschatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. De gemeente Haarlem komt door haar financiële positie niet boven dit drempelbedrag.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met een economisch nut

Materiële vaste activa met een economisch nut betreffen activa die verhandelbaar zijn en/of opbrengsten (kunnen) genereren.

Het verloop van de boekwaarden van materiële vaste activa met een economisch nut is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2014	Herru- bricering	Inves- teringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2015
Gronden en terreinen	14.314		3.021	52			17.283
Woonruimten	3.790			98	228		3.464
Bedrijfsgebouwen	377.415		9.355	121	13.629	75	372.945
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	159		19		8		170
Vervoermiddelen	60				23		37
Machines, apparaten en installaties	8.002		746		1.105		7.643
Overige materiële vaste activa met economisch nut	21.405	-7	625		2.726		19.297
Totaal	425.145	-7	13.766	271	17.719	75	420.839

Gronden en terreinen

Per 31-12-2015 is van de gronden en terreinen voor € 2.003.000 (2014: € 2.055.000) in erfpacht uitgegeven.

Investerings

De belangrijkste investeringen zijn als volgt te specificeren:

Gronden en terreinen

Overheveling uit grondexploitatie Oudeweg	2.519
Overheveling uit grondexploitatie Minckelersweg	502
	<hr/>
	3.021

Bedrijfsgebouwen

Kantoorhuisvesting Zijlpoort	574
SHO bouw De Schakel	1.614
SHO Bos & Vaart	998
SHO Zonnewijzer / Bavinck	1.932
De Regenboog, vervanging kozijnen	600
Teyler College	500
Groot Heiligland 37	518

Afrekening bouwkrediet diverse scholen	328
Overheveling uit grondexploitatie Oudeweg	466
Overige posten	1.825
	<u>9.355</u>

Machines, apparaten en installaties

Stadhuis, brandmeldinstallatie	206
v.d. Aart sportveld, veldverlichting	258
Overige posten	282
	<u>746</u>

Overige materiële vaste activa

Sportaccommodaties, vervanging top laag velden	340
Overige posten	285
	<u>625</u>

Materiële vaste activa met een economisch nut waarvoor heffingen kunnen worden geheven

Het betreft investeringen in rioleringsvoorzieningen die niet verhandelbaar zijn en waarvoor een heffing kan worden geheven.

Het verloop van de boekwaarde is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2014	Inves- teringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Extra afschrijving	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2015
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken, riolering	90.433	2.490	-	3.171	4.427	52	85.273
Totaal	90.433	2.490	0	3.171	4.427	52	85.273

In 2015 is net als in voorgaande jaren, een bestaanscontrole uitgevoerd op de aanwezigheid van de materiële vaste activa. Uit de controle is gebleken dat materiële vaste met een economisch nut waarvoor heffingen kunnen worden geheven met een aanschaffingswaarde van € 6.349.000 onterecht op de balans zijn geactiveerd. De boekwaarde per 31-12-2015 van deze activa van € 4.360.000 is in 2015 afgeboekt ten laste van de exploitatie.

Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut

Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut betreffen activa die geen directe opbrengsten genereren en niet verhandelbaar zijn. Dit betreffen met name investeringen in de openbare ruimte.

Het verloop van de boekwaarde is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2014	Herru- bricering	Inves- teringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Extra afschrijving	Boekwaarde 31-12-2015
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken,	88.975	7	6.521		5.501	1.929	88.074
Overige materiele vaste activa met maatschappelijk nut	1.245				266		979
Totaal	90.220	7	6.521	0	5.767	1.929	89.053

Uit de bestaanscontrole is gebleken dat materiële vaste activa met een maatschappelijk nut met een aanschafwaarde van € 1.668.000 onterecht op de balans zijn geactiveerd. De boekwaarde per 31-12-2015 van deze activa van € 518.000 is in 2015 afgeboekt ten laste van de exploitatie. Het positieve resultaat op de geliquideerde grondexploitatie Land in Zicht van € 961.000 is conform raadsbesluit door middel van het verwerken van een extra afschrijving ten gunste gebracht van de Schoterbrug.

De verkoopopbrengst van € 450.000 van de laatste kavel Prinsen Bolwerk is ook door middel van een extra afschrijving ten gunste gebracht van de Stationsomgeving.

Investerings

De belangrijkste investeringen zijn als volgt te specificeren:

Stationsomgeving	2.084
Waarderhaven, brandveilig maken	1.075
Oudeweg, verkeersmaatregelen	972
Leidsevaart, vervanging walmuren	834
Onderhoud oevers	891
Overige posten	665
	<u>6.521</u>

Financiële vaste activa

Het verloop van de boekwaarde van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2014	Verstrekt	Ontvangen /Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2015
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	12.470			12.470
Leningen aan woningcorporaties	3.683		841	2.842
Overige langlopende leningen	10.579	94	173	10.500
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd 1 jaar of langer	8.006	187	2.030	6.163
Bijdragen in activa in eigendom van derden	8.787	1.048	1.324	8.511
Totaal	43.525	1.329	4.368	40.486

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Hieronder is de verkrijgingsprijs opgenomen van de deelnemingen waarin de gemeente Haarlem een financieel belang heeft. In paragraaf 3.6 Verbonden partijen en subsidies is een nadere toelichting opgenomen.

	2015	2014
Spaarnelanden N.V.	7.704	7.704
SRO N.V.	3.958	3.958
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	606	606
Alliander	177	177
SDH Schalkstad Beheer B.V.	9	9
Certificaten Dataland	16	16
	<u>12.470</u>	<u>12.470</u>

Leningen aan woningcorporaties

Deze leningen zijn in het verleden verstrekt voor de (her-)financiering van onder meer restauraties en groot onderhoud, afgeloste rijksleningen en gemeenteleningen. Er worden geen nieuwe leningen meer verstrekt. Een nadere toelichting op deze leningen is opgenomen in paragraaf 3.4 Financiering.

	2015	2014
Woningcorporatie Ymere	973	1.357
Woningcorporatie Pré-woondiensten	1.869	2.326
	<u>2.842</u>	<u>3.683</u>

De gemiddelde rente is 1,6% en de gemiddelde restant looptijd bedraagt 4 jaar.

Overige langlopende leningen

De overige langlopende leningen zijn als volgt opgebouwd:

	2015	2014
Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting / Nationaal Restauratie Fonds	7.677	7.584
Yarden N.V.	2.642	2.768
Stichting Sportpark Ruud van der Geest	-	24
HC Saxenburg	1	1
Stichting Alliance	20	22
Noord-Hollands Archief i.v.m. HART	160	180
	<u>10.500</u>	<u>10.579</u>

De leningen via Nationaal Restauratie Fonds (NRF) en Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) zijn aan particulieren verstrekt voor de thema's duurzaamheid, monumenten, startersregeling en funderingsherstel. Het gaat om "revolving funds". Dit betekent dat aflossingen van uitgezette leningen weer voor nieuwe leningen worden ingezet tot het moment dat de raad anders besluit. Aflossingen op deze leningen vloeien terug naar de rekening-courant met NRF en SVN. Deze zijn opgenomen onder Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar, onder de rubriek rekening-courant niet financiële instellingen.

De lening aan Yarden N.V. vloeit voort uit de publiek-private samenwerking met de uitvaartbranche met als doel een crematorium in Haarlem te realiseren. De lening bestaat nu nog uit twee delen die samenhangen met de verschillende afschrijvingstermijnen van respectievelijk de ovens en de gebouwen. De aflossingen vinden overeenkomstig de afschrijvingstermijnen plaats in 20 en 40 jaar. Het gemiddelde rentepercentage bedraagt 6,8%.

Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer

De overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer zijn als volgt opgebouwd:

	2015	2014
N.V. NUON Energy	-	2.030
Projectontwikkelaar - Zijlpoort	4.625	4.625
Voorziening projectontwikkelaar - Zijlpoort	-4.625	- 4.625
Vordering verkoop Zijlsingel	2.000	2.000
Overige effecten	277	277
Vorderingen SZW	16.053	16.029
Voorziening vorderingen SZW	-12.167	- 12.330
	<u>6.163</u>	<u>8.006</u>

Bij de splitsing van NUON heeft de gemeente een belang van € 177.000 verkregen in het netwerkbedrijf Alliander. Het aandelenkapitaal in NUON van € 633.000 is in 2009 verkocht aan het bedrijf Vattenfall AB. Indien Vattenfall niet aan haar betalingsverplichting kan voldoen, krijgt de gemeente de mogelijkheid om de reeds verkochte aandelen terug te kopen voor de nominale waarde. In 2015 is de laatste tranche verkochte aandelen NUON van € 2.030.000 ontvangen.

De vordering Projectontwikkelaar - Zijlpoort betreft de vordering op de ontwikkelaar die resteert na realisatie verbouwing van het pand Zijlpoort. Voor het volledige bedrag is een voorziening gevormd vanwege de onzekerheid over de inbaarheid van deze vordering.

De vordering verkoop Zijlsingel betreft de in 2016 te ontvangen restant verkoopsom.

De vorderingen SZW betreffen vorderingen inzake krediethypotheek, leenbijstand, fraude op uitkeringen en alimentatie en onderhoudsplicht van kinderen. Voor deze vorderingen is een voorziening voor oninbaarheid getroffen. De grondslagen hiervoor zijn nader toegelicht in de grondslagen voor de waardering. De voorziening is als gevolg van een statische waardering van de inbaarheid, totaal 76% van de uitstaande vordering.

De vorderingen SZW zijn als volgt te specificeren:

	2015	2014
Fraudevordering	5.716	5.816
Leenbijstand	5.203	5.029
Terugvordering	2.297	2.270
Krediethypotheek	1.456	1.532
Alimentatie en onderhoudsverplichting	563	602
Overige vorderingen	818	780
	<u>16.053</u>	<u>16.029</u>

Bijdragen in activa in eigendom van derden

	2015	2014
Bijdragen in activa in eigendom van derden	<u>8.511</u>	<u>8.787</u>

De bijdragen in activa in eigendom van derden betreffen bijdragen aan monumenten, eerste inrichting huisvesting onderwijs en bijdrage in investeringen in cultuurpodia en sportinstellingen.

Vorraden

Onderhanden werken, waaronder bouwgronden in exploitatie

De bouwgronden in exploitatie betreffen de volgende complexen:

(bedragen x € 1.000)

	Boek- waarde	Investe- ring	Inkom- sten	Naar MVA / Geliqi- deerd	Boekwaarde voorraad	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde (voorraad minus voorziening)
	1-1-2015				31-12-2015		31-12-2015
Waarderpolder Noordkop	10.502	563	-5		11.060	3.932	7.128
Waarderpolder Waarderveld	463	67			530		530
Waarderpolder Minckelersweg e.o.	581	165	-10	-502	234		234
Ripperda	-1.029	50			-979		-979
Schalkwijk 2000 Europawijk Zuid	-177	13	-154		-318		-318
De Entree	-1.652	337	-350		-1.665		-1.665
Aziëweg	9.021	655			9.676	7.480	2.196
Meerwijk Centrum	6.044	329			6.373	6.038	335
Deliterrein	4.203	290			4.493	2.029	2.464
DSK	-1.787	166	-25		-1.646		-1.646
Waarderpolder Oudeweg 28/30	4.909	310	-1.602	-2.985	632		632
Scheepmakerskwartier fase 1	1.676	-1.129		-547	0		0
Waarderpolder Laan van Decima	4.450	284			4.734		4.734
Delftwijk	-235	172	-4	67	0		0
Zomerzone Zuidstrook	-1.041	221	-655	1.475	0		0
Slachthuisterrein	1.869	350	-77		2.143	1.526	617
Badmintonpad	1.218	85			1.303	2.996	-1.693
Scheepmakerskwartier fase 2	-57	1.246			1.189	461	728
Land in Zicht	-1.893	934	-2	961	0		0
Schalkstad Florida, Andal, Nice	1.394	561			1.955		1.955
Totaal	38.459	5.669	-2.884	-1.531	39.714	24.462	15.252
Nog te maken kosten							46.745
Nog te verwachten opbrengsten							-84.675
Verwacht exploitatieresultaat							-22.678

Als gevolg van een aanscherping van de BBV regels voor verantwoording van grondexploitaties zijn twee percelen grond vanuit de complexen Oudeweg en Minckelersweg overgeheveld naar de MVA.

Daarnaast zijn vier complexen, waarvan de activiteiten nagenoeg afgerond zijn, geliquideerd. Voor nog te verwachten kosten in de afrondingsfase van het complex Land in Zicht is één voorziening gevormd, het resultaat is conform raadsbesluit door middel van een extra afschrijving te gunste gebracht van de Materiële vaste activa. De resultaten van de overige liquidaties zijn conform raadsbesluit toegevoegd aan de reserve ISV Leefomgeving.

De voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie heeft betrekking op complexen waarvan op basis van de herziene exploitatieberekening een nadelig saldo wordt verwacht. Op de overige complexen worden op basis van de herziene exploitatieberekeningen voordelige eindresultaten verwacht.

Een nadere toelichting op de verwachte resultaten is opgenomen in paragraaf 3.7 Grondbeleid.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand	Stand
	31-12-2015	31-12-2014
Vorderingen op openbare lichamen	18.597	16.782
Rekening-courant niet-financiële instellingen	3.906	3.942
Overige vorderingen	6.701	7.030
Totaal	29.204	27.754

Vorderingen op openbare lichamen

	2015	2014
BTW Compensatiefonds	18.724	16.301
Overige BTW op aangifte en nog te bestemmen	-277	38
Overige vorderingen op openbare lichamen	150	443
	<u>18.597</u>	<u>16.782</u>

Het saldo "BTW Compensatiefonds" is opgebouwd uit de BCF declaratie 2015 en suppletie 2014 nog aan te geven. Het saldo "Overige BTW op aangifte en nog te bestemmen" is opgebouwd uit de BTW aangifte december 2015 en de BTW op inkoopfacturen die per 31 december 2015 nog in omloop zijn.

Rekening courant niet financiële instellingen

	2015	2014
Rekening courant niet financiële instellingen	<u>3.906</u>	<u>3.942</u>

Overige vorderingen

Onder de overige vorderingen zijn de volgende posten opgenomen:

	2015	2014
Debiteuren algemeen	4.963	5.595
Voorziening oninbare debiteuren algemeen	-1.745	- 1.870
Belastingdebiteuren	4.149	3.860
Voorziening oninbare belastingdebiteuren	-661	- 612
Overige posten	-5	57
	<u>6.701</u>	<u>7.030</u>

Debiteuren algemeen

Onder debiteuren algemeen zijn de overige gefactureerde vorderingen aan derden opgenomen. Op basis van de ouderdom en, aanvullend, op basis van de volwaardigheid van de openstaande vordering is een voorziening getroffen voor oninbaarheid. De grondslagen hiervoor zijn nader toegelicht in de grondslagen voor de waardering.

Belastingdebiteuren

De belastingdebiteuren betreffen de vorderingen uit hoofde van de lokale belastingen en heffingen. Op basis van de ouderdom van de openstaande vordering is een voorziening getroffen voor oninbaarheid. De grondslagen hiervoor zijn nader toegelicht in de grondslagen voor waardering.

Overige posten

Dit betreft onder meer de vorderingen uit hoofde van parkeervergunningen, waarborgsommen en overige te verrekenen posten.

Liquide middelen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand	Stand
	31-12-2015	31-12-2014
Kassaldi	149	200
Banksaldi	58	16
Totaal	207	216

Banksaldi

De bankrekeningen zijn als volgt te specificeren:

	2015	2014
Banken	16	10
Betalingen onderweg	42	6
	<u>58</u>	<u>16</u>

Overlopende activa

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand	Stand
	31-12-2015	31-12-2014
Nog te ontvangen subsidies overheidslichamen	1.243	2.652
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaald	15.994	11.723
Totaal	17.237	14.375

Nog te ontvangen subsidies overheidslichamen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand 31-12-2014	Nieuw recht	Ontvangst	Correctie	Stand 31-12-2015
<u>SISA-regelingen:</u>					
D1 RMC Voortijdig schoolverlaters	0	761	761	0	0
D9 Onderwijsachterstandenbeleid 2011 - 2014 (OAB)	0	4.977	4.977	0	0
D10 Wet Educatie Beroepsonderwijs (2015 ev)	0	1.075	1.075	0	0
E3 Subsidie sanering verkeers- en spoorweglawaaai; Railscherm	88	298	284	31	135
E3 Subsidie sanering verkeers- en spoorweglawaaai; gevelmaatregelen	2	0	0	0	2
E27B ANWB Streetwise	0	0	-2	-2	0
E27B VerkeersLokaal 2013	0	0	-5	-5	0
E27B Snelfietsroute Hlem-Adam.-W jaarplan 2013	1	0	0	0	1
E27B Toegankelijkheid bushalteplaatsen	427	0	427	0	0
E27B Toegankelijkheid bushaltes lijn 4	153	0	0	33	186
E27B Snelfietsroute Hlm-Ams W 2011	54	0	0	0	54
E27B Fietspad Claus Sluterweg	25	0	25	0	0
E27B Turfmarkt & Spaarne Kl.InfrStr	74	0	74	0	0
E27B Snelfietsroute Haarlem-Amsterdam-West jaarplan 212	69	0	0	0	69
E27B Spaarndamseweg 2e Fase	646	0	646	0	0
E27B Doorstroming openbaar vervoer Zijlvest	343	0	343	0	0
E27B B A. Schweitzerlaan, Kl. Infrastructuur, A&B	134	0	134	0	0
E27B Herinrichting PC Boutenstraat	0	85	0	-85	0
E27B Herinrichting Eksterlaan	0	137	0	-137	0
E27B Invoer tweerichtingenfietspad Amerikaweg	0	250	0	-240	10
E27B uitbreiding fietsparkeergelegenheid op straat	0	50	0	-21	29
G3 Besluit Bijstand Zelfstandigen 2004 (Budget- & declaratiedeel)	0	360	360	0	0
<u>Overige regelingen:</u>					
Nog te ontvangen subsidies overheidslichamen	613	2.513	1.818	-601	707
Overige regelingen:	22	165	221	83	49
Totaal	2.652	10.671	11.137	-923	1.243

Overige nog te ontvangen en vooruitbetaald

Hieronder zijn de volgende posten opgenomen

	2015	2014
Bibliotheek - vooruitbetaalde subsidie 1 ^e halfjaar	1.900	2.101
Frans Halsmuseum - vooruitbetaalde subsidie 1 ^e halfjaar	1.307	1.335
Overdracht Zijlweg 200 - nog te ontvangen	-	3.420
Schadeuitkering brandverzekering - nog te ontvangen	295	253
Belastingen - nog op te leggen	233	483
Verzekeringspremies - vooruitbetaald	355	323
Rentebaten leningen u/g - nog te ontvangen	158	173
Automatiseringskosten - vooruitbetaald	1.074	919
Mulderboetes - nog te ontvangen	-	358
CAK – Nog te ontvangen eigen bijdragen Wmo	1.184	310
Omgevingsvergunningen en leges - nog op te leggen	549	159
Parkeerbatens - nog te ontvangen	386	269
Abonnementen woonwerkverkeer - vooruitbetaald	157	125
Nacalculatie FLO - nog te ontvangen	139	510
Contributie VNG - vooruitbetaald	187	177
Nog te vorderen gemeente Zandvoort	148	-
Terug te ontvangen voorschotten zorgaanbieders	1.581	-
Tussenrekening GWS	71	76
St. Afvalfonds - nog te ontvangen	145	-
Debiteuren 2015 nog te factureren	1.515	-
SVN – nog te vorderen inzake voorschotten PGB	2.598	-
Vordering op zorgaanbieders	1.411	-
Overige posten	601	732
	15.994	11.723

Eigen vermogen

Het verloop en de boekwaarde van het eigen vermogen is als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000)

	Algemene reserve				Overige bestemmings-reserves	Resultaat voor bestemming	Eigen vermogen totaal
	In enges zin	Grond-exploitatie	Sociaal Domein	Totaal			
Saldo per 1 januari 2015	26.109	1.890	8.635	36.634	33.265	3.376	73.275
Bestemming resultaat Jaarrekening 2014						-3.376	-3.376
Toevoegingen	2.724	603	23.355	26.988	9.513		36.195
Onttrekkingen	-3.844	-1.373	-4.991	-10.514	-14.232		-24.440
Saldo baten en lasten 2015						6.599	6.599
Saldo per 31 december 2015	24.989	1.120	26.999	53.108	28.546	6.599	88.253

Het gedetailleerde overzicht van het verloop per reserve en een toelichting op de aard en strekking van de reserves is opgenomen in 4.5 Reserves en voorzieningen.

Voorzieningen

Het verloop en de boekwaarde van de voorzieningen is als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000)

	voor verplichtingen en risico's	m.b.t. middelen derden	Voor- zieningen totaal
Saldo per 1 januari 2015	19.524	- 152	19.372
Toevoegingen	7.076	2.227	9.303
Aanwending	-5.255	-23	-5.278
Vrijval	-3.166	-134	-3.300
Saldo per 31 december 2015	18.181	1.918	20.099

Ten opzichte van de stand per 1 januari 2015 is er één nieuwe voorziening gevormd, twee voorzieningen zijn afgewikkeld en het saldo van één voorziening is toegevoegd aan een andere voorziening. Voor verdere details wordt verwezen naar 4.5 Reserves en voorzieningen.

Vaste schulden

Het verloop en de boekwaarde van de vaste schulden is als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000)

	31-12-2014	Opgenomen	Afgeost	31-12-2015
Obligatieleningen	69			69
Onderhandse leningen van:				
binnenlandse banken en financiële instellingen	543.606		31.340	512.266
Door derden belegde gelden	853		428	425
Waarborgsommen	13	5		18
Totaal	544.541	5	31.768	512.778

De met de vaste schulden samenhangende rentelasten bedragen in 2015 € 17.706.000 (2014 € 19.126.000). In paragraaf 3.4 Financiering is een nadere toelichting opgenomen omtrent het gevoerde financieringsbeleid.

Onderhandse leningen van binnenlandse banken en financiële instellingen

In 2015 zijn geen langlopende leningen aangetrokken.

Het streven is jaarlijks een gelijk bedrag aan leningen te moeten aflossen en herfinancieren. Dit zorgt voor stabiliteit en minder gevoeligheid voor schommelingen van de rentestand.

Door derden belegde gelden

De door derden belegde gelden betreffen de langlopende verplichtingen aan particulieren en woningcorporaties in het kader van het Besluit Woninggebonden Subsidies (€ 296.000) en de geldleningen inzake het Nationaal restauratiefonds (€ 129.000).

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

(bedragen x €1.000)

Omschrijving	Stand 31-12-2015	Stand 31-12-2014
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	37.850	46.115
Overlopende passiva	38.571	22.600
Totaal	67.421	68.715

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen kortlopende schulden zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x €1.000)

Omschrijving	Stand	Stand
	31-12-2015	31-12-2014
Kas- en Banksaldi	19.975	26.438
Overige schulden	17.875	19.677
Totaal	37.850	46.115

Kasgeldleningen

Ultimo 2015 zijn geen kasgeldleningen opgenomen.

Banksaldi

	2015	2014
BNG Bank	19.975	26.438

Dit betreft het negatieve saldo van de gezamenlijke bankrekeningen bij de BNG bank.

Overige schulden

	2015	2014
Crediteuren	12.586	14.586
Schulden aan openbare lichamen	5.190	5.091
Overige schulden	99	-
	<u>17.875</u>	<u>19.677</u>

Crediteuren

Onder de crediteuren zijn de schulden uit hoofde van ontvangen inkoopfacturen van leveranciers en inkoopfacturen voor uitbesteed werk voor investerings- en aannemingsprojecten en onderhoud, alsmede voor openstaande inkoopfacturen voor diverse exploitatielasten opgenomen.

Schulden aan openbare lichamen

De schulden aan openbare lichamen zijn als volgt te specificeren:

	2015	2014
Belastingdienst	4.939	4.671
Provincies en gemeenten	55	51
Min. van Veiligheid en Justitie en Openbaar Ministerie	98	9
Algemene uitkering Rijk	98	360
	<u>5.190</u>	<u>5.091</u>

De schuld aan de Belastingdienst betreft met name de verschuldigde afdracht loonbelasting over de maand december 2015

Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand	Stand
	31-12-2015	31-12-2014
Nog te betalen bedragen	32.974	14.780
Vooruit ontvangen subsidies overheidslichamen	2.265	4.750
Overige vooruit ontvangen bedragen	3.332	3.070
Totaal	38.571	22.600

Nog te betalen bedragen

De nog te betalen bedragen betreffen de over 2015 nog verschuldigde exploitatielasten waarvoor de facturen na 31 december 2015 worden ontvangen en zijn als volgt gespecificeerd:

	2015	2014
Belastingen	184	129
Rente langlopende leningen o/g	9.334	10.271
Bluskransen	266	-
Opvangvoorziening daklozen Wilhelminastraat	510	-
Proces van Eedenstraat	139	13
Kunstwerken en oevers DDO	261	-
Stormschade	475	-
Stationsomgeving	84	-
Huisvesting en facilitaire zaken	212	191
ICT projecten en infrastructuur	87	61
Inzet CJG coaches	68	-
Web participatiebudget	88	45
Premieafdracht Zorginstituut	512	-
Verplichting spaaruren	189	237
Wmo voorzieningen / huish. hulp/collectief vervoer	1.110	1.645
Werkzaamheden vastgoedbeheer	116	44
Product Openbare verlichting	322	179
Vervanging riool Oosterduin	-	117
Nabetaling vergoeding huur NHA Janskerk	-	84
Afdracht leges reisdocumenten / rijbewijzen / VOG / naturalisatie	100	76
Diverse kosten Serious Request	-	120
Declaraties schoolbestuur	242	186
Afrekening bouwkrediet diverse scholen	374	-
Nog te betalen zorgaanbieders Wmo/BW	9.302	-
Nog te ontvangen facturen zorgaanbieders Wmo/BW	4.096	-
Nog te betalen zorgaanbieders jeugd	2.663	-
Nog te ontvangen facturen zorgaanbieders jeugd	197	-
Overige posten	2.043	1.382
	<u>32.974</u>	<u>14.780</u>

Vooruit ontvangen subsidies overheidslichamen

Hieronder zijn opgenomen de vooruit ontvangen subsidies waarvoor een terugbetalingsverplichting geldt.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand 31-12-2014	Afgewikkelde voorschotten	Nieuwe voorschotten	Stand 31-12-2015
<u>SISA-regelingen:</u>				
D1 RMC Voortijdig schoolverlaters	437	-910	761	287
D9 Onderwijsachterstandenbeleid 2011 - 2014 (OAB)	2.588	-6.984	4.977	580
D10 Wet Educatie Beroepsonderwijs (2015 e.v.)	0	-985	1.075	90
D11 Wet Educatie Beroepsonderwijs (afwikkeling 2014)	8	-8	0	0
E11B Lokale lucht kwaliteit maatregelen tranche 3	245	-211	0	34
E11B Regionaal Samenwerkingsprog. Luchtkwaliteit provincie	66	-29	0	37
E27B ANWB Streetwise	2	0	-2	0
E27B VerkeersLokaal 2013	5	0	-5	0
E27B Toegankelijkheid bushaltes lijn 4	0	-33	33	0
E27B Invoer tweerichtingenfietspad Amerikaweg	0	-10	10	0
E27B Uitbreiding fietsparkeergelegenheid op straat	0	-50	50	0
G1C-1 en G1C-2 Wet Sociale Werkvoorziening	122	-122	0	0
G3 Besluit Bijstand Zelfstandigen 2004 (budget- & declaratiedeel)	117	-136	360	341
H10 Brede Doel Uitkering Centra voor Jeugd en gezin	62	-62	0	0
<u>Overige regelingen:</u>				
Vooruit ontvangen subsidies overheidslichamen	828	-1.865	1.912	874
Overige subsidies	271	-497	248	22
Totaal	4.750	-11.903	9.419	2.265

Overige vooruit ontvangen bedragen

De overige vooruit ontvangen exploitatiebaten zijn als volgt te specificeren:

	2015	2014
Vastgoed huren 2016 vooruit gefactureerd	212	270
Preventiegelden 40+ woningbouwcorporaties	185	304
Parkeerabonnementen 2016 vooruit gefactureerd	112	47
Afkoopsommen erfpachten	110	129
Allegro inzake schuldhulpverlening	1.583	1.551
GR Regionale Mobiliteit	693	471
Bijdrage extra inzet zwerfafval	251	109
Overige posten	186	189
	<u>3.332</u>	<u>3.070</u>

4.3.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Hierna worden de belangrijkste overeenkomsten met financiële verplichtingen uiteengezet voor zover deze niet nader zijn opgenomen in de toelichting bij de balans.

Huurovereenkomsten

De gemeente Haarlem heeft lopende huurovereenkomsten voor verschillende locaties. De hieruit voortvloeiende verplichtingen bedragen € 2,8 miljoen per jaar.

Operational lease

Voor ICT en voertuigen zijn er lopende operational lease contracten. De hieruit voortvloeiende verplichtingen bedragen € 0,8 miljoen per jaar.

Individueel Keuze Budget (IKB)

Regulier vindt uitbetaling van de vakantiegelden plaats in mei. Vanaf 1 januari 2017 gaat de wettelijke verplichting IKB in. Dit betekent dat de vakantiegelden per kalenderjaar afgerekend kunnen gaan worden.

ICT, telecommunicatie en overige faciliteiten

De jaarlijkse verplichting voortvloeiend uit overeenkomsten voor onderhoud van hard- en software en het gebruik van print- en kopieerapparatuur bedraagt € 2,1 miljoen. Voorts lopen er contracten voor vaste en mobiele telecommunicatie ter grootte van € 0,7 miljoen per jaar. De jaarlijkse contractuele verplichting voor catering, schoonmaak en drankautomaten bedraagt € 1,3 miljoen.

Borg- en garantstellingen

De gemeente staat garant als achtervang voor leningen die zijn verstrekt aan woningbouwcorporaties en particulieren. Deze verstrekte leningen worden gegarandeerd door het Waarborg Eigen Vermogen en Waarborgfonds Eigen Woningen. Als deze waarborgfondsen hun verplichtingen niet kunnen nakomen, dan worden de gemeenten en het Rijk aangesproken (achtervang).

Garanties op leningen van de zorgsector, culturele instellingen, het Nationaal Restauratiefonds en het nutsbedrijf zijn verstrekt onder hypothecaire zekerheid.

Met betrekking tot het vermelde bedrag in de tabel 'particuliere woningbouw' kan het volgende worden vermeld. De definitieve opgave 2015 WEW wordt medio 2016 verstrekt. In de Jaarrekening 2015 wordt daarom een inschatting gemaakt op basis van de definitieve opgave van het WEW per 31 december 2014. Het is de verwachting dat de omvang van de gegarandeerde leningen particuliere woningbouw zal afnemen. Een spectaculaire daling als gevolg van een gunstige fiscale regeling heeft zich niet voorgedaan.

(bedragen x € 1 miljoen)

Gegarandeerde geldleningen	Per 31-12-2014	Per 31-12-2015	Gemiddelde looptijd in jaren
Gemeente als achtervang	1.851	1.940	
Particuliere woningbouw	875	960	div.
Woningcorporaties	976	980	18
Gemeente als directe risicodragers	20	18	
Zorgsector	3	2	3
Culturele instellingen	2	2	div.
Nationaal restauratiefonds	1	1	div.
Nutssector	14	13	8
Totaal gegarandeerde geldleningen	1.871	1.958	

Financieringsverplichtingen

In 2015 heeft de gemeente een geldlening aangetrokken bij de BNG met uitgestelde storting. De storting heeft plaatsgevonden op 5 januari 2016. Per balansdatum 31 december 2015 betreft de nominale waarde van € 10 miljoen een niet uit de balans blijvende verplichting.

4.3.6 Toelichting op de programmarekening

Algemeen

In deel 2 van het jaarverslag van de gemeente Haarlem zijn de baten en lasten per programma toegelicht in relatie tot de begroting. In bijlage 6.5 zijn de baten en lasten van de rekening per programma en beleidsveld weergegeven.

De baten en lasten die in directe relatie staan tot de programma's, worden rechtstreeks aan de programma's toegerekend. De indirecte lasten en baten, dit betreft onder meer de indirecte apparaatskosten en algemene kosten, worden aan de programma's toegerekend overeenkomstig de kostenverdelingssystematiek die in de begroting is gehanteerd.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering voor 2015 uit het gemeentefonds is berekend op basis van de decembercirculaire 2015 van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De samenstelling van de verantwoorde algemene uitkering is als volgt weer te geven:

	2015	2014
Algemene uitkering 2015	275.504	
Algemene uitkering 2014	1.049	188.183
Algemene uitkering 2013	243	1.245
Algemene uitkering 2012		-17
	<u>276.796</u>	<u>189.411</u>

Lokale belastingen en heffingen

De gemeentelijke belastingen en heffingen bedragen € 95.982.000 en zijn nader gespecificeerd en toegelicht in paragraaf 3.2 Lokale heffingen. Een deel van de belastingen en heffingen is bestedingsgebonden en mag de werkelijke kosten van de gemeente niet overstijgen. De belangrijkste zijn de afvalstoffenheffing, het rioolrecht, de bouwleges en de leges van Burgerzaken. In bijlage 6.6 Kostenonderbouwing heffingen conform model VNG zijn deze heffingen en de daarmee samenhangende kosten toegelicht.

De belangrijkste niet-bestedingsgebonden gemeentelijke belastingen en heffingen zijn de onroerende zaakbelasting (€ 36.745.000), de parkeerbelasting (€ 8.352.000) en de precario ondergrondse infrastructuur (€ 5.004.000).

Renteresultaat

De gemeente hanteert een omslagrente van 5%. Deze omslagrente is berekend over de reserves die specifiek in stand moeten worden gehouden voor de dekking van bestaande kapitaallasten, alsmede over de materiële vaste activa en de grondexploitaties.

Het renteresultaat over 2015 kan als volgt worden samengevat:

	2015
<i>Toegerekende omslagrente 2015:</i>	
Aan specifieke reserves	-1.039
Saldo van rentebaten en -lasten	-14.186
Totaal toegerekend	<u>-15.225</u>

Het werkelijke renteresultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door het verschil tussen de gemiddelde rente op uitstaande en verschuldigde gelden van 3,35% en de gehanteerde omslagrente van 5%.

In paragraaf 3.4 Financiering is een nadere toelichting gegeven op de financieringspositie van de gemeente. Afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn in programma 7 nader toegelicht.

Eigen bijdragen Centraal Administratie Kantoor

De berekening, oplegging en incasso van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in het kader van de huishoudelijke verzorging wordt door het Centraal Administratie Kantoor (CAK) uitgevoerd. Het CAK verstrekt aan de gemeente een totaaloverzicht waarbij maandelijks afstorting plaatsvindt van de geïncasseerde bijdragen. Door het ontbreken van inkomensgegevens, is de door het CAK verstrekte informatie ontoereikend voor de gemeente om de juistheid op persoonsniveau en de volledigheid van de eigen bijdragen als geheel vast te kunnen stellen. Volgens de wetgever is de gemeente hiervoor ook niet verantwoordelijk en beschikt de gemeente vanwege privacyregelgeving niet over de inkomensgegevens.

Personeelslasten

De personeelslasten over 2015 bedragen € 70.576.000 (2014: € 67.922.000). De werkelijke bezetting over 2015 is 1.036 fte (2014: 1.012 fte). De toegestane formatie, bezetting en werkelijke personeelslasten van bestuur en hoofdafdelingen zijn nader gespecificeerd in bijlage 6.3 Overzicht personeel en organisatiestructuur. Paragraaf 3.5 Bedrijfsvoering geeft een nadere toelichting op de personele bezetting en het personeelsbeleid van de gemeente.

Incidentele baten en lasten

De incidentele baten en lasten over 2015 bedragen respectievelijk € 62.782.000 en € 68.703.000. In 4.4 Incidentele baten en lasten zijn deze per programma gespecificeerd.

Wet Normering Topinkomens

Bij de samenstelling van de in deze paragraaf opgenomen verantwoording uit hoofde van de WNT zijn de beleidsregels toepassing WNT d.d. 27 februari 2014, inclusief de wijziging van 12 maart 2014, van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als uitgangspunt gehanteerd. De gemeente Haarlem herkent de door de Minister van BZK in zijn kamerbrief d.d. 27 februari 2014 onderkende uitvoeringsproblemen met betrekking tot externe niet topfunctionarissen. In lijn met paragraaf 6 van de (gewijzigde) Beleidsregels toepassing WNT legt de gemeente geen verantwoording af over externe niet- topfunctionarissen. In 2015 geldt voor de gemeente Haarlem een maximum WNT norm van € 178.000.

Openbaar te maken gegevens op basis van de WNT. Voor alle topfunctionarissen, ongeacht beloningsniveau:

Bedragen x € 1	J. Scholten	J.S. Spier
Funcie(s)	Gemeentesecretaris/ Algemeen directeur	Griffier
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,89
Gewezen topfunctionaris	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging 2015		
Beloning	131.305	79.295
Belastbare onkostenvergoedingen	1.231	
Beloningen betaalbaar op termijn	15.728	11.138
Totaal bezoldiging 2015	148.264	90.433
Toepasselijk WNT-maximum 2015	178.000	158.222
Bezoldiging 2014		
Duur dienstverband in 2014	1/1 - 31/12	1/3 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,89
Beloning	129.362	60.643
Belastbare onkostenvergoedingen	1.229	
Beloningen betaalbaar op termijn	22.182	10.382
Totaal bezoldiging 2014	152.773	71.025
Toepasselijk WNT-maximum 2014	230.474	171.965

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen (i.c. niet-topfunctionarissen in loondienst) die in 2015 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Tevens zijn er in 2015 geen ontslaguitkeringen (i.c. uitkeringen wegens beëindiging dienstverband) betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

4.4 Incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Overzicht incidentele baten en lasten	Lasten 2015	Lasten 2015 incidenteel	Baten 2015	Baten 2015 incidenteel
Programma's				
1. Maatschappelijke participatie	68.122	2.128	10.322	2.332
2. Ondersteuning en zorg	107.448	6.227	8.656	16.705
3. Werk en inkomen	97.025	4.736	55.493	2.471
4. Duurzame stedelijke vernieuwing	42.970	9.345	10.721	10.763
5. Beheer en onderhoud	133.062	6.239	89.871	5.126
6. Burger, bestuur en veiligheid	52.598	762	10.702	672
7. Algemene dekkingsmiddelen	8.721	8.996	339.159	2.821
Totaal programma's exclusief reserves	510.063	37.802	524.923	40.142
Mutaties reserves				
Toevoegingen aan reserves	31.649	31.649		
Onttrekkingen aan reserves			23.270	23.270
Totaal programma's inclusief reserves	541.594	70.082	548.193	64.160

Programma 1. Maatschappelijke participatie		
Omschrijving	Lasten	Baten
Projecten en doeluitkering OKE/VVE	1.646 n	1.646 v
Wet Educatie Beroepsonderwijs (doeluitkering en besteding)	453 n	453 v
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen	29 n	233 v

Programma 2. Ondersteuning en zorg		
Omschrijving	Lasten	Baten
Budgetoverheveling AWBZ en Beschermd wonen	407 v	
Huishoudelijke hulp toelage (meicirculaire 2015)		672 v
Exploitatiesaldo via reserve sociaal domein*	5.603 n	16.033 v
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen	217 n	0

* In 2015 worden "resultaten" op het sociaal domein via de reserve geëgaliseerd en om die reden als incidenteel aangemerkt

Programma 3. Werk en inkomen		
Omschrijving	Lasten	Baten
WWB inkomensdeel (uit reserve gefinancierd)	3.158 n	1.993 v
Nacalculatie BTW		478 v
Afdrachten zorginstituut Nederland	512 n	
Aanvullende dotatie voorziening dubieuze debiteuren	1.066 n	
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen	0	0

Programma 4. Duurzame stedelijke vernieuwing		
Omschrijving	Lasten	Baten
Bodemsanering/onderzoek	552 n	
Projecten ISV Wonen	510 n	
Projecten ISV Leefomgeving		1.834 v
Projecten grondexploitatie	8.122 n	8.797 v
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen	161	132

Programma 5. Beheer en onderhoud		
Omschrijving	Lasten	Baten
Afschrijving riolering Wagenweg	311 n	
Brand Zijlpoort	500 n	500 v
Groot onderhoudsprojecten openbare ruimte (uit reserve gefinancierd)	1.017 n	389 v
Verkoop panden		3.091 v
Verkoop gronden		259 v
Uitgaven gedekt uit reserve vastgoed	3.761 n	
Bodemprogramma	650 n	887 v
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen	0	0

Programma 6. Burger, bestuur en veiligheid		
Omschrijving	Lasten	Baten
Uitgaven en doeluitkering RIEC	672 n	672 v
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen	90	0

Programma 7. Algemene dekkingsmiddelen		
Omschrijving	Lasten	Baten
Inhaal afschrijving activa na controle bestaan	4.486 n	
Aanvullend dividend 2013 SRO		300 v
Incidenteel opleidingsbudget	250 n	
Kans en kracht		
Budgetoverhevelingen	3.797 n	2.327 v
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen	463 n	194 v

4.5 Reserves en voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Prg	Staat van reserves Soort reserve	Stand per 31-12 2014	Rekening resultaat 2015				Stand per 31-12 2015	Toelichting aard
			Toe- voeging	Ont- trekking	Toe- voeging	Ont- trekking		
Algemene Reserves:								
7	Algemene Reserve	26.109	2.724		0	3.844	24.989	De algemene reserve dient als buffer om schommelingen in het resultaat op te vangen en onverwachte tegenvallers te dekken.
4	Reserve Grondexploitatie	1.890			603	1.373	1.120	Het doel van de reserve is het dekken van risico's die uit de grondexploitatie voortvloeien.
7	Reserve Sociaal domein	8.635	1.822		21.533	4.991	26.999	De reserve is gevormd om de decentralisatie in het sociaal domein goed te laten verlopen en de financiële risico's te beperken.
Totaal Algemene Reserves		36.634	4.546	0	22.137	10.208	53.108	
Overige Bestemmingsreserves :								
6	Verkiezingen	20			200	90	130	Reserve ten behoeve van gelijkmatige spreiding van verkiezingskosten.
1	Duurzame Sportvoorzieningen	401			233	29	605	Reserve dient als dekking voor subsidies die Haarlemse sportverenigingen kunnen aanvragen voor duurzame sportvoorzieningen.
4	Volkshuisvesting	327			0	0	327	Reservering van middelen voor de nog gewenste inzet en bijdragen aan bestuurlijk gewenste projecten en activiteiten.
5	Vastgoed	3.612		1.170	1.868	2.591	1.719	Het dekken van afwaarderingen als gevolg van het verlagen van boekwaarden van panden naar de boekwaarde.
5	Achterstand Onderhoud Dolhuys	622			0	0	622	De reserve (eerder voorziening) dient voor het opvangen van incidentele schade aan en achterstallig onderhoud van museum het Dolhuys.
4	Onderhoud Cultuurpodia	75			0	75	0	De reserve (eerder voorziening) dient ter dekking van de onderhoudskosten.
4	ISV Wonen	1.985			204	404	1.785	Reserve ten behoeve van Leefomgeving dat grotendeels samenhangt met openbare ruimte. Gevormd uit reserve ISV na actualisatie ISV programma's.
4	Archeologisch onderzoek	53			0	0	53	Reserve ten behoeve van het afdekken van kosten van archeologisch onderzoek bij sloop van panden.
4	Depot Frans Halsmuseum	68			0	29	39	Reservering voor de verhuiskostenkunstcollectie van het Frans Halscollectie naar een extern depot.

3	WWB inkomensdeel	7.918	400	3.158	5.160	Risicoreserve m.b.t. besteding rijksbudget uitkeringen.
5	Regionale Mobiliteit	755	340	0	1.095	Reserve gevormd om middelen te reserveren voor een in te stellen regionaal Mobiliteitsfonds ten behoeve van bereikbaarheid in regionaal verband.
5	Bodemprogramma	5.480	887	1.202	5.165	Reserve ten behoeve van uitvoering bodemprogramma .
5	Baggeren	671	219	145	745	De reserve (eerder voorziening) dient voor uitvoeren van grote baggerprojecten.
5	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	3.406	389	924	2871	Reservering van middelen voor het opvangen van periodieke uitschieters en jaren met grote onderhoudsopgave met betrekking tot beheer en onderhoud van de openbare ruimte.
4	ISV Leefomgeving	1.831	1.834	42	3.622	Reserve ten behoeve van de Woonagenda. Gevormd uit reserve ISV na actualisatie ISV programma's.
4	ISV Milieu	80	0	57	23	Reserve ten behoeve van Milieu, onderdeel van het Bodemprogramma. Gevormd uit reserve ISV na actualisatie ISV programma's.
7	Budgetoverheveling	4.179	2.327	3.797	2.709	Door middel van deze reserve worden budgetten doorgeschoven naar het volgende boekjaar.
7	Rekenkamercommissie	20	0	0	20	De reserve dient ter dekking van verrichten van (groot) onderzoek op het terrein van financiële middelen mocht de rekenkamer daartoe besluiten.
7	Opleidingen (opheffingen IZA)	1.017	0	250	767	De reserve is gevormd door de teruggaaf IZA en bestemd voor de opleiding en vorming van personeel.
7	Kans en Kracht	336	612	128	820	De reserve heeft als doel de transitie van de hoofdafdeling Sociale Zaken en Werkgelegenheid om nieuwe wetgeving, bezuinigingen en maatschappelijke ontwikkelingen in het domein werk en inkomen op te vangen.
7	Reserve Archief	409	0	141	268	De reserve is gevormd met een voeding vanuit het rekeningresultaat 2013 met het doel het wegwerken van de achterstand archief.

Totaal Overige Bestemmingsreserves		33.265	0	1.170	9.512	13.062	28.546
Resultaatbestemmingsreserve:							
7	Saldo baten en lasten vorig boekjaar	3.376		3.376			0
	Saldo baten en lasten huidig boekjaar				6.599		6.599
Totaal Resultaat na bestemming		3.376	0	3.376	6.599	0	6.599
Totaal Reserves		73.275	4.546	4.546	38.248	23.270	88.253

(bedragen x € 1.000)

Prg.	Staat van voorzieningen	Stand 01-01-2015	Toevoeging	Aanwen- dingen	Vrijval	Stand 31-12-2015	Toelichting aard en omvang
	Soort voorziening						
	Voorzieningen voor verplichtingen en risico's						
6	Wethouderspensioen	2.429	3.295	118		5.606	Pensioenvoorziening voor wethouders waarvoor geen verzekering meer kan worden afgesloten
5	Risicovoorziening Afvalverwerking	1.290	678		1.968	0	Risico claims afval
6	Rechtspositie raadsleden	171		97	60	15	Deze voorziening dient voor het opvangen van de wachtgeldverplichting tot ultimo 2016 wegens beëindiging van het raadslidmaatschap. Conform vereisten BBV.
6	Personeelskosten RIEC	265	85		223	127	Voorziening i.v.m. opgebouwde rechten van de tijdelijke formatie uitbreiding voor de periode 2014 t/m 2017 inzake het RIEC Noord-Holland.
2	Woonaanpassing Wmo	746	1.033	773	97	910	Voorziening voor toegekende en vastgelegde woonvoorzieningen van individuele woonaanpassingen, verhuiskosten en aanpassing voorraad
5	Erfpacht	2.204		662	549	993	Inschatting financiële erfpachtproblematiek betreffende mogelijk te hoge jaarlijkse canon en mogelijke te hoge koopsom.
4	Liquidatie grex Raaks	136		41		95	Liquidatie grondexploitatie Raaks, zie BenW besluit 2013/445059
4	Afwikkeling FUCA	15			15	0	Ten behoeve van de laatste FUCA acties in 2015
5	Afkoopsom onderhoud Rijnland	255		255		0	Voorziening n.a.v. het onderhoudsplan waterstaatwerken welke door Rijnland wordt uitgevoerd. RB 2009/231105
5	Grafleges	1.944	635		231	2.348	De voorziening is ingesteld om van het huidige kasstelsel van afkoopsommen voor onderhoud en huur van graven over te gaan naar het stelsel van baten en lasten.
7	Wachtgeld en boventalligen	6.696		2.964	23	3.709	Verplichtingen voortvloeiende uit wachtgeldregelingen en kosten van boventalligen.
5	Parkstad - VVE Schalkwijk	2.624	555	1		3.178	Voorziening in het kader van de ontwikkeling van het winkelcentrum Schalkwijk. Na vaststelling overeenkomst is dit voor de VVE-Schalkwijk

7	Wachtgeld wethouders	747		343		404	Voorziening toekomstige verplichtingen wachtgeld voormalige wethouders, conform regelgeving BBV (artikel 44)
4	Liquidatie Land in Zicht	0	795			795	Van de grondexploitatie Land in Zicht zijn alle grondtransacties afgerond en het project bevindt zich in de afrondingsfase. Er dienen in de afrondingsfase nog werkzaamheden in de openbare ruimte plaats te vinden. Hiervoor is een voorziening getroffen
Totaal verplichtingen en risico's		19.524	7.076	5.255	3.166	18.181	
Voorzieningen niet bestede middelen van derden							
4	Monitoring Rookmakerterrein	31		4		26	Monitoring van milieuvervuiling op dit terrein of dit stabiel is. Indien nodig wordt er aanvullend onderzoek gedaan
4	Fietsknooppunt	33	6	17		22	Onderhoud bebording fietsroutenetwerk in de regio Zuid-Kennemerland
4	Onderhoud Beiaard	9		2		7	Ontvangen bijdrage van de Vrienden Grote Kerk t.b.v. de restauratie van de Beiaard (klok).
5	Egalisatie Afvalstoffenheffing	-289	2.221		134	1.798	Voorziening dient ter egalisatie van de opbrengsten uit de afvalstoffenheffing
5	Waterbergingen	64				64	Compensatie waterbergingen DSK en Roemer Visserstraat i.h.k.v. stedelijke wateropgave
Totaal voorzieningen niet bestede middelen van derden		-152	2.227	23	134	1.918	
Totaal Voorzieningen		19.372	9.303	5.278	3.300	20.099	

Mutatie reserves per programma	rekening 2014	primaire begroting	begroting na wijziging	rekening	rekening- begroting
1 toevoegingen	3.412	3.684	4.577	4.577	0
onttrekkingen	1.199	100	2.510	1.720	-790
Saldo	2.213	3.584	2.067	2.857	790
2 toevoegingen	11.960	922	1.329	16.033	14.705
onttrekkingen	8.394	2.410	4.876	5.602	727
Saldo	3.566	-1.488	-3.547	10.431	13.978
3 toevoegingen	3.693	0	1.200	2.763	1.563
onttrekkingen	944	3.158	5.061	3.738	-1.323
Saldo	2.749	-3.158	-3.861	-975	2.886
4 toevoegingen	8.000	0	3.076	3.278	202
onttrekkingen	8.656	1.306	1.983	2.472	489
Saldo	-656	-1.306	1.093	806	-287
5 toevoegingen	4.734	1.105	2.772	3.066	294
onttrekkingen	4.113	322	4.876	4.733	-143
Saldo	621	783	-2.104	-1.667	437
6 toevoegingen	205	80	305	305	0
onttrekkingen	220	90	215	215	0
Saldo	-15	-10	90	90	0
7 toevoegingen	13.019	1.100	1.627	1.627	0
onttrekkingen	7.798	2.348	4.899	4.790	-109
Saldo	5.221	-1.248	-3.272	-3.163	109
Totaal toevoegingen	45.023	6.891	14.886	31.649	16.763
onttrekkingen	31.324	9.734	24.420	23.270	-1.150
Saldo	13.699	-2.843	-9.534	8.379	17.913

4.6 Kadernota rechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Onder begrotingsrechtmatigheid wordt het volgende begrepen:

“Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma’s (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.”

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn op hoofdlijnen door de wetgever bepaald (artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet) en worden door de gemeenteraad zelf nader ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Begrotings- en investeringskredietoverschrijdingen

Begrotingsafwijkingen en -overschrijdingen (beleidsmatig en/of financieel) behoeven autorisatie door de gemeenteraad. In de regel zullen begrotingswijzigingen vooraf door het college aan de raad worden voorgelegd ter autorisatie. Hiermee wordt toestemming gevraagd voor het te realiseren beleid en voor de besteding van het benodigde bedrag. Slechts indien de omstandigheden een autorisatie vooraf niet mogelijk maken zal achteraf een begrotingswijziging moeten worden voorgelegd. Indien de raad ermee instemt wordt de besteding alsnog geautoriseerd en is deze rechtmatig. Begrotingswijzigingen moeten volgens de Gemeentewet tijdens het jaar zelf nog aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

De algemene lijn is dat begrotingsoverschrijdingen die binnen de beleidskaders van de raad passen niet meegewogen worden in het accountantsoordeel. Toch is het toetsen van begrotingsrechtmatigheid ingewikkelder dan het wellicht op het eerste gezicht lijkt. Er kunnen zeven verschillende begrotingsoverschrijdingen worden onderscheiden. In onderstaand overzicht wordt aangegeven wat naar de mening van de Commissie BBV de consequentie van betreffende overschrijding moet zijn voor het accountantsoordeel.

Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende “soorten” begrotingsafwijkingen worden onderkend:	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel
1. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, -verordening) was gedefinieerd.		
2. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.		
3. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.		
4. Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.		

5. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen		
6. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstreker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente er voor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar. - geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar - geconstateerd na verantwoordingsjaar		
7. Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren. - jaar van investeren - afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren		

Overschrijdingen begrote lasten 2015

Programma	Beleidsveld	Lasten begroot	Lasten werkelijk	Afwijking	Over-schrijding	Cate-gorie
Maatschappelijke participatie	1.1 Onderwijs en sport	43.490.000	43.081.000	-409.000	nee	<i>n.v.t</i>
	1.2 Bevorderen zelfredzaamheid	20.818.000	20.031.000	-787.000	nee	<i>n.v.t</i>
	1.3 Advies en ondersteuning	5.019.000	5.009.000	-10.000	nee	<i>n.v.t</i>
totaal:		69.327.000	68.121.000			
Ondersteuning en zorg	2.1 Maatwerkvoorzieningen	65.977.000	54.654.000	-11.323.000	nee	<i>n.v.t</i>
	2.2 Opvang en beschermd wonen	49.551.000	49.664.000	113.000	ja	3
	2.3 Jeugdbesch & jeugdreclassering	3.320.000	3.130.000	-189.000	nee	<i>n.v.t</i>
totaal:		118.848.000	107.448.000			
Werk en inkomen	3.1 Werk	24.597.000	23.444.000	-1.153.000	nee	<i>n.v.t</i>
	3.2 Inkomen	60.821.000	60.489.000	-332.000	nee	<i>n.v.t</i>
	3.3 Minima	13.437.000	13.091.000	-346.000	nee	<i>n.v.t</i>
totaal:		98.855.000	97.024.000			
Duurz. stedelijke vernieuwing	4.1 Duurzame sted. Ontwikkeling	7.860.000	7.184.000	-676.000	nee	<i>n.v.t</i>
	4.2 Economie, toerisme en cultuur	27.897.000	27.664.000	-233.000	nee	<i>n.v.t</i>
	4.3 Grondexploitaties	9.467.000	8.122.000	-1.345.000	nee	<i>n.v.t</i>
totaal:		45.224.000	42.970.000			
Beheer en onderhoud	5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	78.066.000	78.553.000	487.000	ja	3
	5.2 Parkeren	13.231.000	13.091.000	-140.000	nee	<i>n.v.t</i>
	5.3 Overige beheertaken	41.142.000	41.418.000	276.000	ja	6
totaal:		132.439.000	133.062.000			
Burger, bestuur en veiligheid	6.1 Dienstverlening	11.904.000	11.750.000	-154.000	nee	<i>n.v.t</i>
	6.2 Gemeentelijk bestuur	10.481.000	10.256.000	-225.000	nee	<i>n.v.t</i>
	6.3 Openbare orde en veiligheid	30.849.000	30.592.000	-257.000	nee	<i>n.v.t</i>
totaal:		53.234.000	52.598.000			
Algemene dekkingsmiddelen	7.1 Lokale belastingen & heffingen	4.499.000	4.580.000	81.000	ja	3
	7.2 Algemene dekkingsmiddelen	8.071.000	4.141.000	-3.930.000	nee	<i>n.v.t</i>
totaal:		12.570.000	8.721.000			
Totaal lasten (exclusief mutatie reserves)		530.497.000	509.944.000			

De kostenoverschrijding zijn geconstateerd na verantwoordingsjaar. De controle op de rechtmatigheid van de mutaties in de reserves zijn op afzonderlijke wijze gecontroleerd via de controle op het eigen vermogen. Conform de hiervoor genoemde criteria worden onderstaand de overschrijdingen ten opzichte van de geraamde gelasten in de begroting na wijziging toegelicht:

Programma 2 Ondersteuning en zorg

Opvang en beschermd wonen

Overschrijding € 113.000

De overschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere verstrekkingen, hiertegen over staat ook een hogere eigen bijdrage dan geraamd.

Programma 5 Beheer en onderhoud

Openbare ruimte en mobiliteit

Overschrijding € 487.000

De overschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door de afboeking van een actief, hiertegen over staat de verkoopopbrengst bij de baten.

Overige beheertaken

Overschrijding € 276.000

Bij het beoordelen van de voorziening grafleges in het kader van de jaarrekening is gebleken dat de gehanteerde systematiek onjuist was. De herberekening heeft geleid tot een aanvullende dotatie aan de voorziening grafleges.

Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen

Lokale belasting & Heffingen

Overschrijding € 81.000

Ultimo 2015 zijn de debiteuren conform de geldende waarderingsgrondslagen op oninbaarheid beoordeeld, dit heeft geleid tot een aanvullende dotatie aan de voorziening debiteuren.

Overschrijding kredieten

Uit de controle op kredietoverschrijdingen komt per eind december 2015 één overschrijding > € 50.000 naar voren. Het betreft hier een overschrijding van € 58.000 op het krediet 'Leidsevaart vervanging walmuur' (GOB.46). Het betreft hier een project met een gemengde financiering, deels wordt dit uit de exploitatie betaald en deels is het project opgenomen in het investeringsplan. De vooraf gemaakte inschatting van de kostenallocatie heeft geleid tot een overschrijding op de IP-post.

4.7 Single information / single audit

		Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties					
SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking siSa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF							
OCW	D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: D1 / 01 € 748.165	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: D1 / 02 € 274.870			
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2015 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijsachterstanden beleid 2011-2014 Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01 € 5.753.362	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02 € 960.119	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03 € 270.533	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04 € 2.587.294	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
OCW	D10	(Volwassenen)Onderwijs (participatiewet) 2015-2017 Participatiewet Contactgemeenten	Verstekte uitkering (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: D10 / 01 € 1.074.808	Besteding (jaar T) van educatie bij roc's Aard controle R Indicatornummer: D10 / 02 € 963.586	Besteding (jaar T) van educatie bij andere aanbieders dan roc's Aard controle R Indicatornummer: D10 / 03 € 1.600	Besteding (jaar T) van educatie totaal (automatisch) Aard controle nvt Indicatornummer: D10 / 04 € 965.186	Ten minste 75% besteed aan roc's ja/nee (automatisch) Aard controle nvt Indicatornummer: D10 / 05 ja
OCW	D11	Wet participatiebudget 2014 - overgangrecht 2015 reserveringsregeling deel educatie Wet participatiebudget Gemeenten	Besteding in 2015 van OCW-gelden educatie binnen de grenzen van de reserveringsregeling. Aard controle R Indicatornummer: D11 / 01 € 7.892	Baten in 2015 van OCW-gelden educatie binnen de grenzen van de reserveringsregeling. Aard controle R Indicatornummer: D11 / 02 € 0			
I&M	E11B	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr) (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen eernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 01 1 2008/41558 2 2009/75275 Kopie beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 07 1 2008/41558 2 2009/75275 Kopie beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 11 1 2008/41558 2 2009/75275	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen Aard controle R Indicatornummer: E11B / 02 € 29.112 € 208.143 Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 08 € 168.719 € 406.544 Cumulatieve besteding ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL tot en met (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 12 € 0 € 10.588	Besteding (jaar T) ten laste van eigen middelen Aard controle R Indicatornummer: E11B / 03 € 0 € 0 Cumulatieve besteding ten laste van eigen middelen tot en met (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 09 € 0 € 90.481 Cumulatief teruggestort/verrekend in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen tot en met (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 13 € 0 € 0	Besteding (jaar T) ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL Aard controle R Indicatornummer: E11B / 04 € 0 € 0 Cumulatieve besteding ten laste van bijdragen door derden = contractpartners (niet rijk, provincie of gemeente) tot en met (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 10 € 0 € 0 Eindverantwoording Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 14 Nee Nee	Besteding (jaar T) ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL Aard controle R Indicatornummer: E11B / 05 € 0 € 0 Cumulatieve besteding ten laste van bijdragen door derden = contractpartners (niet rijk, provincie of gemeente) tot en met (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 10 € 0 € 0 Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 14 Nee Nee

I&M	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer Sisa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05	
			1 80732/182931	€ 32.870	€ 1.730			
			2 2011/14884	€ 9.911	€ 9.911			
			3 471987/603324					
			4 475899/603318					
			5 471991/603331	€ 29.952	€ 29.952			
			6 2012/14758					
			7 138659/145369					
			8 289417/290291					
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee	
				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10	
			1 80732/182931	€ 342.965	€ 20.964	Ja	Ja	
			2 2011/14884	€ 185.994	€ 25.400	Ja	Ja	
			3 471987/603324	€ 9.911	€ 9.911	Nee	Nee	
			4 475899/603318			Nee	Nee	
			5 471991/603331	€ 29.952	€ 29.952	Nee	Nee	
			6 2012/14758	€ 54.299	€ 54.299	Ja	Ja	
			7 138659/145369	€ 68.505	€ 68.505	Ja	Ja	
			8 289417/290291	€ 29.329	€ 29.329	Ja	Ja	
SZW	G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2014 Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Alle gemeenten verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit Sisa (jaar T-1) regeling G1B + deel gemeente uit (jaar T-1) na controle door de gemeente.	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam	Het totaal aantal gerealiseerde begeleidde werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam			
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G1A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 03			
			1 60392 Haarlem	684,98	8,15			
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2015 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 46.398.814	€ 1.651.312	€ 2.070.075	€ 27.041	€ 228.953	€ 4.693
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 12
			€ 134.969	€ 0	€ 12.595	€ 0	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2015 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 127.869	€ 97.500	€ 15.476	€ 192.154	€ 35.008	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			

4.8 Controleverklaring

De controleverklaring van de accountant wordt separaat aangeboden aan de gemeenteraad.

DEEL 5 BESLUIT

5.1 Besluit

De raad van de gemeente Haarlem

Gelezen het verslag van de Rekenkamercommissie over het Jaarverslag 2015;

Gelezen het verslag van bevindingen van de accountant over de Jaarrekening 2015;

Gelezen de reactie hierop van college van burgemeester en wethouders;

Besluit:

1. Vast te stellen de Jaarrekening 2015 en :
 - de lasten te bepalen op € 541.594.000 (exploitatie € 509.945.000 en reserves € 31.649.000);
 - de baten te bepalen op € 548.193.000 (exploitatie € 524.923.000 en reserves € 23.270.000).
2. Kostenoverschrijdingen betreffende lasten 2015 die passen binnen het bestaande beleid en ten onrechte niet tijdig aan de raad zijn gerapporteerd, alsnog te autoriseren. Een specificatie van deze lasten (categorie 3), is opgenomen in hoofdstuk 4.7 Begrotingscriteria rechtmatigheid.
3. In te stemmen met de in hoofdstuk 4.7 van het jaarverslag opgenomen bijlage Single information/Single audit (SiSa) en de toelichting daarop. De SiSa-bijlage wordt na vaststelling van het jaarverslag door de raad aangeboden aan de staatssecretaris van BZK.
4. Vast te stellen het Jaarverslag 2015.
5. De bestemming van het restant rekeningresultaat 2015 van € 335.000 nadelig in mindering te brengen op de algemene reserve.

Gedaan in de vergadering van 14 juli 2016,

De voorzitter,

De griffier

DEEL 6 BIJLAGEN

6.1 Kerngegevens

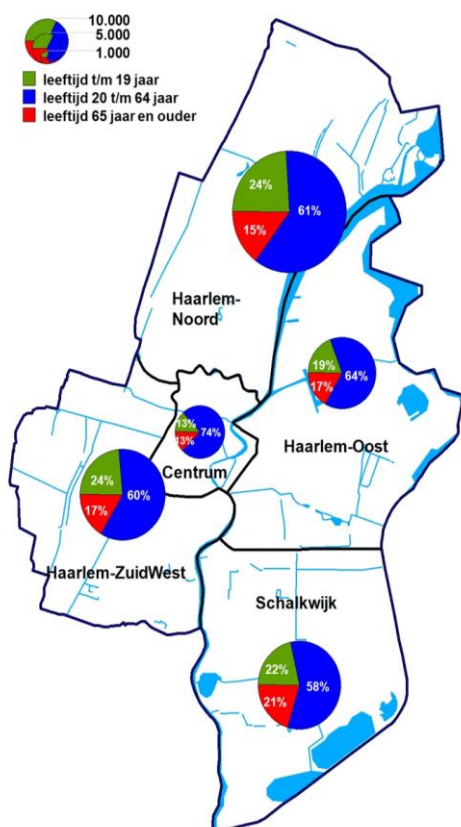
I. Sociale Structuur

Bevolking naar leeftijd, 2005-2030

Leeftijd	2005		2010		2015		2020		2030	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0-19 jaar	31.842	22%	32.502	22%	34.317	22%	36.300	22%	37.900	22%
20-44 jaar	55.383	38%	54.357	36%	54.778	35%	55.800	34%	58.100	33%
45-64 jaar	37.254	25%	39.868	27%	41.568	27%	43.600	27%	44.400	26%
65 jaar en ouder	22.311	15%	22.849	15%	25.972	17%	28.100	17%	33.600	19%
Totaal	146.790	100%	149.576	100%	156.635	100%	163.800	100%	174.000	100%
<i>Waarvan 15-64 jaar (potentiële beroepsbevolking)</i>	101.041	69%	101.998	68%	103.856	66%	107.800	66%	111.600	64%

Bron: Bevolkingsgegevens: BRP-Haarlem; Bevolkingsprognose 2020 en 2030 DIA, gematigde variant

Leeftijdverdeling van de Haarlemse bevolking per stadsdeel, 2015

Zie [hier](#) voor meer informatie over bevolking naar leeftijd

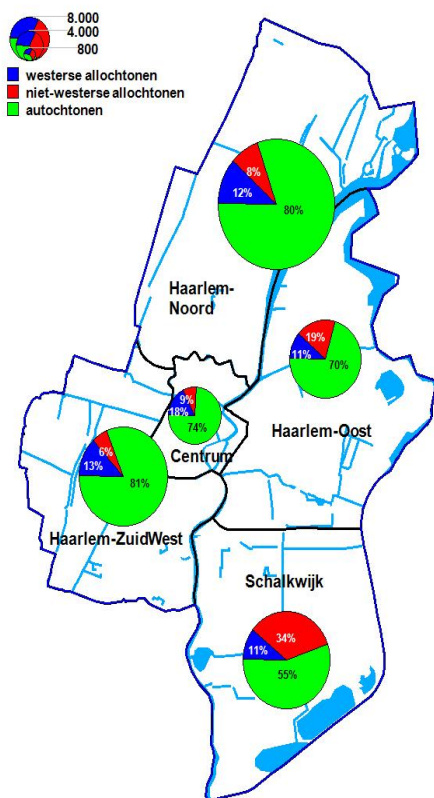
Bevolking naar herkomst

Leeftijd	2012		2013		2014		2015		2020	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Autochtonen	112.775	75%	113.032	74%	114.065	74%	114.648	74%	116.700	71%
Allochtonen	39.066	25%	40.048	26%	41.092	26%	41.987	26%	47.100	29%
Waarvan niet-westers	21.398	14%	21.887	14%	22.309	14%	22.920	14%	25.700	16%
Totaal	151.841	100%	153.080	100%	155.157	100%	156.635	100%	163.800	100%

Bron: Bevolkingsgegevens: BRP-Haarlem; prognose ruwe schatting: gemiddelde ontwikkeling laatste 10 jaar voortgezet.

Niet-westers: allochtoon met als herkomstsgroepering één van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. Aantal en percentage van het totaal aantal Haarlemmers.

Etniciteit naar categorie in Haarlem per stadsdeel, 2015

Zie [hier](#) voor meer informatie over bevolking naar etniciteit

Aantal uitkeringsgerechtigden

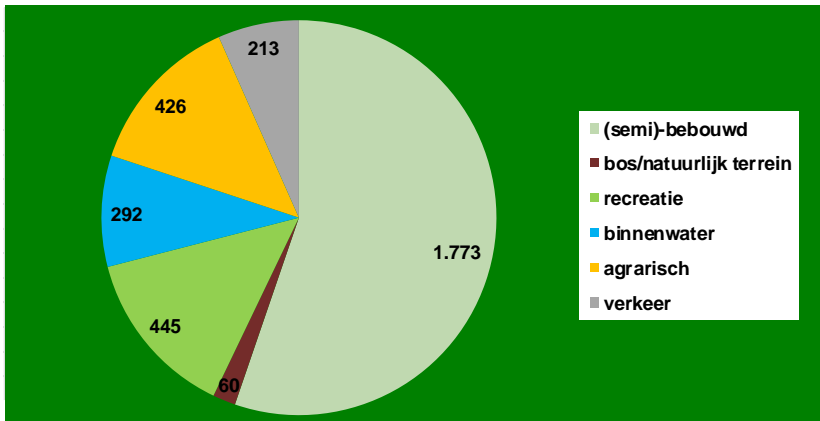
	2012	2013	2014	2015
Bijstandsgerechtigden	2.508	2.806	3.075	3.255
WAO-gerechtigden	5.180	4.746	4.370	4.020
WAZ-gerechtigden	156	129	105	99
WAjong-gerechtigden	1.688	1.772	1.920	2.056
WIA-gerechtigden	1.331	1.583	1.836	2.046
WW-gerechtigden	2.142	3.022	3.625	3.773

Bron: Bijstandsgerechtigden: gemeente Haarlem; overige uitkeringen: UWV
Cijfers betreffen aantallen op 31/12 van voorgaande jaar.

Zie [hier](#) voor meer informatie over uitkeringen

II. Fysieke Structuur

Oppervlakte naar functie in hectare in Haarlem, 2012

Bron: CBS

2015:

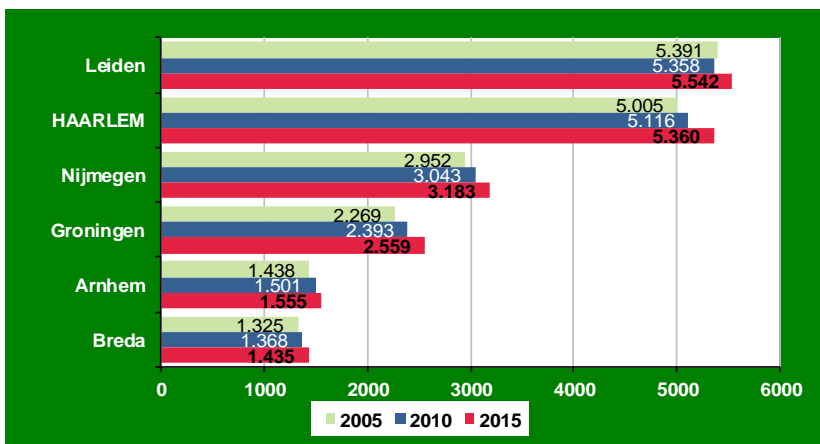
Oppervlakte 3.209 ha. (gelijk aan 2010),

Binnenwater 287 ha. (2010: 285 ha.)

Historische stadskern (wijk Oude Stad) in 2015 163 ha.

Weglengte in 2015: 437 km.

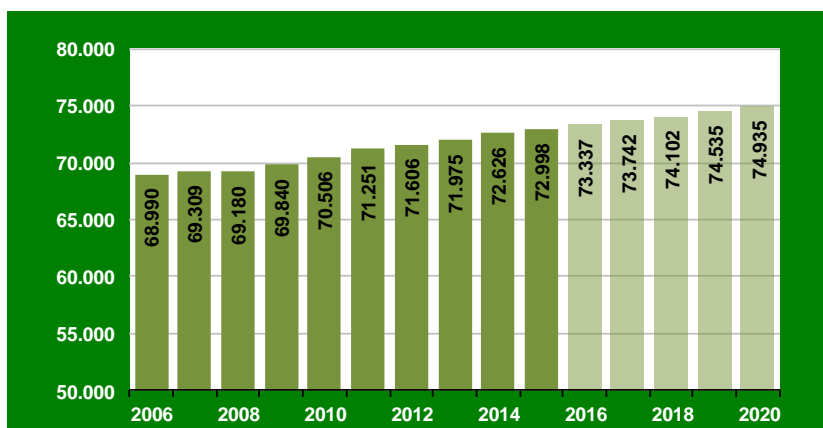
Bevolkingsdichtheid per km² in Haarlem en vergelijkbare steden, 2005-2015

Bron: CBS

Zie [hier](#) voor meer informatie over fysieke structuur

Ontwikkeling aantal woningen in Haarlem, 2006-2020

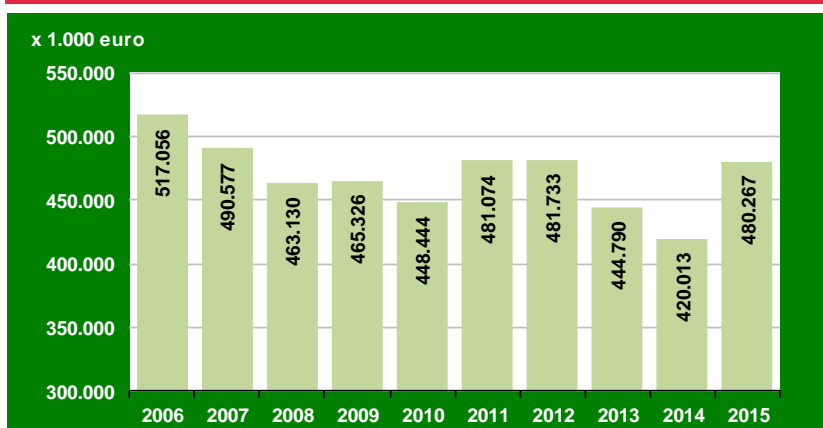
Bron: Cocensus; prognose: Bevolkingsprognose 2014 OenS

III. Financiële Structuur

(bedragen x € 1.000)

Algemene financiële gegevens	2014	2015
Totale baten (exclusief reservemutaties)	453.468	524.923
Totale lasten (exclusief reservemutaties)	436.392	510.063
Saldo toevoeging en onttrekking reserves	13.699	8.261
Saldo baten en lasten (+ = negatief saldo)	-3.377	-6.599
Algemene reserve	26.109	24.989
Algemene inkomsten gemeentefonds	189.411	276.796
Opbrengst Onroerend Zaak Belasting (OZB)	35.506	36.745
Netto-investeringsvolume	19.977	19.405
Vaste schuld	544.541	512.778

Ontwikkeling begrotingsomvang in Haarlem, 2006-2015

Bron: Jaarverslagen gemeente Haarlem (2015: programmabegroting)

6.2 Samenstelling bestuur

College van burgemeester & wethouders

B.B. Schneiders, Burgemeester

Voorzitter van het college van burgemeester en wethouders en voorzitter van de gemeenteraad

J. Langenacker, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: Werk, Economische en Sociale Zaken, Wonen en Coördinatie Sociaal domein

C.Y. Sikkema, Wethouder (GLH)

Portefeuille: Beheer en Onderhoud, Duurzaamheid en Mobiliteit

M. Snoek, Wethouder (CDA)

Portefeuille: Jeugd, onderwijs en sport

J. van Spijk, Wethouder (D66)

Portefeuille: Ruimtelijke ontwikkeling en Monumenten, MRA, Financiën, Dienstverlening en Burgerparticipatie

J. Botter, Wethouder (D66)

Portefeuille: Welzijn en Volksgezondheid, Cultuur en Vastgoed

J. Scholten, Gemeentesecretaris

Gemeenteraad

D66 (7 zetels)

mw. D. Leitner, dhr. P. Spijkerman, mw. F.G. Cannegieter, Mw. A. Dekker, dhr. M. de Groot, dhr. B. van Leeuwen, dhr. M.J.A.E. Rijssenbeek

PvdA (6 zetels)

dhr. J. Fritz, dhr. M. Aynan, dhr. M.H. Brander, mw. N.U. Ramsodit, mw. M.C.M. Schopman, mw. D. van Loenen

GroenLinks (5 zetels)

mw. M.D.A. Huyse, dhr. A. Azannay, dhr. R.H. Berkhout, dhr. B. Gün, mw. Z. Klazes

VVD (5 zetels)

dhr. R.G.J. de Jong, dhr. J. Boer, dhr. W.R. van Haga, mw. H.A. van der Smagt, mw. M.A. Sterenberg

CDA (4 zetels)

dhr. G.B. van Driel, dhr. M. El Aichi, mw. E. de Raadt, dhr. J.J. Visser

SP (4 zetels)

dhr. F.H. Garretsen, dhr. A.F. Bloem, mw. J. van Ketel, mw. S. Özogul-Özen

Ouderenpartij Haarlem (2 zetels)

dhr. F.N.G. Smit, mw. F. de Leeuw

Actiepartij (2 zetels)

dhr. J.M. Baaijens, dhr. G. Hulster

Christenunie (1 zetel)

dhr. F.C. Visser

Trots (1 zetel)

dhr. A.P.D. van den Raadt

Hart voor Haarlem (1 zetel)

mw. L.C. van Zetten

Fractie Mohr (1 zetel)

dhr. D. Mohr

Griffier

Mw. J.S. Spier

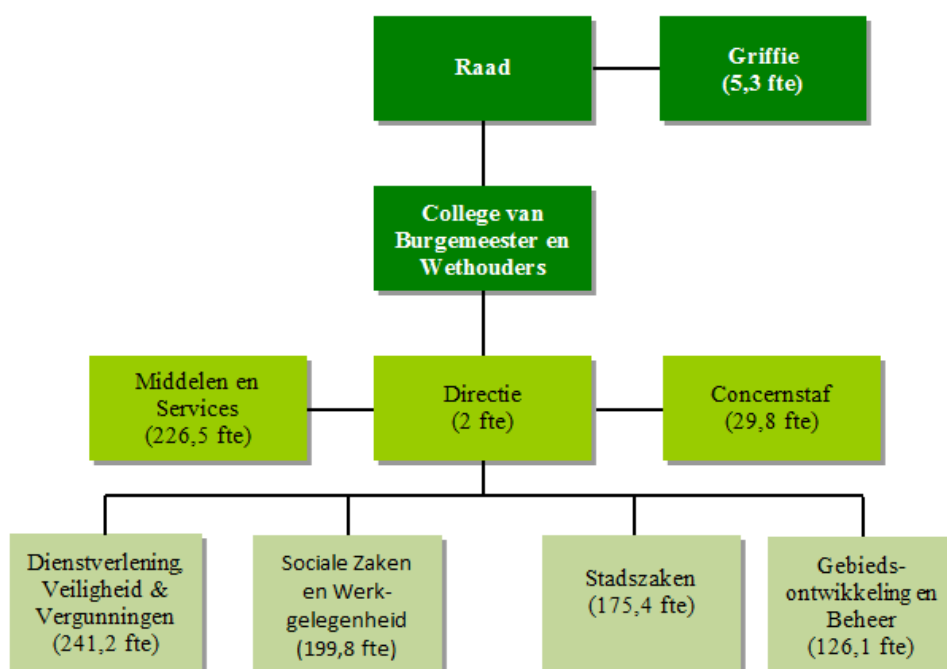
6.3 Overzicht personeel

(bedragen x €1.000)

Hoofdafdeling	Toegestane formatie in FTE	Bezetting in FTE	Totale begrote personeelslasten	Totale werkelijke personeelslasten
Bestuur				
Raad			1.101	983
College van burgemeester en wethouders			1.176	1.174
Totaal Bestuur	-	-	2.277	2.158
Huidig personeel				
Directie	2,0	2,0	-	-
Concernstaf	32,1	29,8	2.835	2.857
Griffie	5,6	5,3	451	416
Middelen en Services	223,1	226,5	15.719	15.548
Stadszaken	175,7	175,4	12.701	12.805
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	210,3	199,8	13.212	12.683
Dienstverlening, Veiligheid en Vergunningen	250,7	241,2	15.116	15.251
Gebiedsontwikkeling en Beheer	130,2	126,1	8.851	8.859
Totaal huidig personeel	1.029,9	1.006,1	68.886	68.418
Boven de sterkte ¹		29,9	-	-
Totaal	1.029,9	1.036,0	71.163	70.576

¹ De personele lasten voormalig personeel en boven de sterkte zijn ten laste gebracht van de daarvoor bestemde voorzieningen.

Organisatiestructuur

Bezetting 2015: 1.006,1 fte (toegestane formatie 1.029,9 fte)

6.4 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a

Zoals door de raad is vastgesteld in de Verordening Gemeentewet art.213a voert het college jaarlijks 213a-onderzoeken uit. Dit zijn onderzoeken naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het door het college gevoerde beleid. In de Programmabegroting 2015-2019 is vastgesteld dat in 2015 een onderzoek naar de doelmatigheid- en doeltreffendheid van het beleid ten aanzien van ligplaatsen (afmeervoorzieningen) gedaan moet worden. Het onderzoek is halverwege 2015 gestart, echter door capaciteitsproblemen nog niet afgerond. Halverwege 2016 wordt het onderzoek bestuurlijk afgerond.

6.5 Rekening naar programma's en beleidsvelden

(bedragen x €1.000)

Nr.	Programma Beleidsveld	Jaarrekening 2014			Primaire begroting 2015			Begroting 2015			Jaarrekening 2015		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1	Maatschappelijke participatie												
1.1	Onderwijs en sport	40.660	8.273	32.387	36.130	4.016	32.114	43.490	10.196	33.294	43.081	9.919	33.162
1.2	Bevorderen zelfredzaamheid	15.974	43	15.932	18.550		18.550	20.818	312	20.506	20.031	341	19.690
1.3	Advies en ondersteuning	514		514	5.364		5.364	5.019		5.019	5.009	62	4.947
	Subtotaal 1 Maatschappelijke participatie	57.148	8.316	48.833	60.044	4.016	56.028	69.328	10.509	58.819	68.122	10.322	57.800
2	Ondersteuning en zorg												
2.1	Maatwerkvoorzieningen	29.843	3.414	26.429	70.571	3.794	66.776	65.977	5.554	60.423	54.654	6.252	48.402
2.2	Opvang en beschermd wonen	8.712		8.712	47.900	784	47.117	49.551	784	48.767	49.663	2.404	47.259
2.3	Jeugdbescherming & jeugdreclassering				3.427		3.427	3.320		3.320	3.130		3.130
	Subtotaal 2 Ondersteuning en zorg	38.555	3.414	35.141	121.898	4.578	117.320	118.848	6.338	112.510	107.448	8.656	98.791
3	Werk en inkomen												
3.1	Werk	23.232	24.373	-1.141	21.994	7	21.988	24.597	105	24.492	23.444	1.024	22.419
3.2	Inkomen	59.329	55.535	3.794	60.291	54.721	5.570	60.821	52.401	8.420	60.489	53.334	7.155
3.3	Minima	9.777	925	8.852	12.451	1.258	11.192	13.437	868	12.569	13.091	1.135	11.957
	Subtotaal 3 Werk en inkomen	92.338	80.833	11.505	94.736	55.986	38.750	98.855	53.374	45.481	97.025	55.493	41.531
4	Duurzame stedelijke vernieuwing												
4.1	Duurzame sted. ontwikkeling	8.479	1.093	7.386	7.911	103	7.808	7.860	755	7.104	7.184	1.226	5.958
4.2	Economie, toerisme en cultuur	27.158	609	26.549	27.481	546	26.935	27.897	775	27.122	27.664	697	26.967
4.3	Grondexploitaties	13.315	10.281	3.034	14.175	13.136	1.039	9.467	10.146	-679	8.122	8.797	-676
	Subtotaal 4 Duurz. stedelijke vernieuwing	48.953	11.983	36.970	49.568	13.786	35.782	45.224	11.676	33.548	42.970	10.721	32.249
5	Beheer en onderhoud												
5.1	Openbare ruimte en mobiliteit	72.662	35.252	37.410	75.464	35.455	40.008	78.066	38.621	39.445	78.553	39.344	39.209
5.2	Parkeren	12.849	17.576	-4.727	12.691	18.851	-6.160	13.231	18.982	-5.751	13.091	19.303	-6.211
5.3	Overige beheertaken	42.059	35.034	7.026	36.438	28.726	7.712	41.142	30.082	11.060	41.418	31.224	10.193
	Subtotaal 5 Beheer en onderhoud	127.571	87.862	39.709	124.593	83.032	41.560	132.439	87.685	44.754	133.062	89.871	43.191
6	Burger, bestuur en veiligheid												
6.1	Dienstverlening	11.296	3.295	8.001	11.495	2.983	8.512	11.904	3.677	8.227	11.750	3.709	8.041
6.2	Gemeentelijk bestuur	11.433	561	10.873	7.749	27	7.722	10.481	2.039	8.442	10.256	2.045	8.212
6.3	Openbare orde en veiligheid	33.452	3.533	29.919	31.046	6.468	24.578	30.849	4.705	26.144	30.592	4.948	25.644
	Subtotaal 6 Burger, bestuur en veiligheid	56.181	7.388	48.793	50.291	9.478	40.813	53.234	10.421	42.813	52.598	10.702	41.896
7	Algemene dekkingsmiddelen												
7.1	Lokale belastingen & heffingen	4.627	43.824	-39.197	4.459	44.904	-40.444	4.499	45.565	-41.066	4.580	45.521	-40.941
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	11.019	209.848	-198.829	9.321	297.846	-288.525	8.071	296.931	-288.860	4.141	293.638	-289.496
	Subtotaal 7 Algemene dekkingsmiddelen	15.646	253.672	-238.026	13.780	342.749	-328.969	12.570	342.496	-329.926	8.721	339.159	-330.438
	Saldo begroting/rekening voor bestemming	436.392	453.468	-17.076	514.910	513.626	1.284	530.498	522.499	7.998	509.945	524.923	-14.978

Baten en lasten per programma, beleidsveld reservemutaties

(bedragen x €1.000)

Nr.	Programma Beleidsveld	Jaarrekening 2014			Primaire begroting 2015			Begroting 2015			Jaarrekening 2015		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1	Maatschappelijke participatie												
1.1	Onderwijs en sport	1.246	97	1.149	100	100		233	150	83	233	129	104
1.2	Bevorderen zelfredzaamheid	1.865	961	904	3.584		3.584	4.344	2.360	1.985	4.344	1.591	2.753
1.3	Advies en ondersteuning	300	140	160									
	Subtotaal1 Maatschappelijke participatie	3.412	1.199	2.213	3.684	100	3.584	4.577	2.510	2.068	4.577	1.720	2.857
2	Ondersteuning en zorg												
2.1	Maatwerkvoorzieningen	11.528	8.354	3.174	922	2.410	-1.488	1.329	3.677	-2.348	14.621	4.664	9.956
2.2	Opvang en beschermd wonen	432	40	392					1.199	-1.199	1.412	939	473
	Subtotaal2 Ondersteuning en zorg	11.960	8.394	3.566	922	2.410	-1.488	1.329	4.876	-3.547	16.033	5.602	10.431
3	Werk en inkomen												
3.1	Werk	580	944	-364		908	-908	800	1.991	-1.191	2.363	1.488	875
3.2	Inkomen	2.813		2.813		2.250	-2.250	400	2.250	-1.850	400	2.250	-1.850
3.3	Minima	300		300					820	-820			
	Subtotaal3 Werk en inkomen	3.693	944	2.749		3.158	-3.158	1.200	5.061	-3.861	2.763	3.738	-975
4	Duurzame stedelijke vernieuwing												
4.1	Duurzame stedelijke ontwikkeling	3.630	2.578	1.052		1.306	-1.306	1.091	1.683	-592	1.091	1.027	64
4.2	Economie, toerisme en cultuur		258	-258					34	-34		29	-29
4.3	Grondexploitaties	4.370	5.820	-1.450				1.985	267	1.718	2.187	1.416	771
	Subtotaal4 Duurz. stedelijke vernieuwing	8.000	8.656	-656		1.306	-1.306	3.076	1.983	1.093	3.278	2.472	806
5	Beheer en onderhoud												
5.1	Openbare ruimte en mobiliteit	3.350	3.021	329	948		948	1.198	2.100	-902	1.198	2.007	-809
5.2	Parkeren	60		60					60	-60		60	-60
5.3	Overige beheertaken	1.324	1.092	233	157	322	-165	1.574	2.716	-1.142	1.868	2.666	-798
	Subtotaal5 Beheer en onderhoud	4.734	4.113	621	1.105	322	783	2.772	4.876	-2.104	3.066	4.733	-1.667
6	Burger, bestuur en veiligheid												
6.1	Dienstverlening	205	180	25	80	90	-10	305	215	90	305	215	90
6.3	Openbare orde en veiligheid		40	-40									
	Subtotaal6 Burger, bestuur en veiligheid	205	220	-15	80	90	-10	305	215	90	305	215	90
7	Algemene dekkingsmiddelen												
7.1	Lokale belastingen & heffingen	2.546		2.546									
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	10.473	7.798	2.675	1.100	2.348	-1.248	1.627	4.899	-3.272	1.627	4.790	-3.163
	Subtotaal7 Algemene dekkingsmiddelen	13.019	7.798	5.221	1.100	2.348	-1.248	1.627	4.899	-3.272	1.627	4.790	-3.163
	Saldo begroting/rekening voor bestemming	45.022	31.323	13.700	6.891	9.734	-2.843	14.885	24.420	-9.534	31.649	23.270	8.379

6.6 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG

Rioolheffing

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Vervanging/aanleg/verbetering					
Kapitaallasten jaar 2015	€ 7.763.514	Nee	100%	Inclusief de kapitaalslasten uit de investeringen t/m 2014	€ 7.763.514
Onderhoud en reparatie					
Onderhoud drukriolering					
Onderhoud kolken	€ 212.520	Nee	100%		€ 212.520
Herstel kolken en kolkleidingen	€ 2.154.803	Nee	100%		€ 2.154.803
Doorspuiten verstoppingen	€ -	Nee	100%	Onderhoud rioolputten +beheer	
Reparaties	€ 99.953	Nee	100%	divers	€ 99.953
Inspectie en reiniging	€ -	Nee	100%		
Pompen en gemalen	€ -	Nee	100%		€ -
Elektriciteit + overige kosten pompen en gemalen	€ 131.902		100%		€ 131.902
Straatreiniging	€ 3.585.004	Ja	33%	DVO	€ 1.195.000
Onderhoud stedelijke waterpartijen	€ -	Nee	100%		
Begeleiding en berichtgeving					
Voorbereiden plannen uit GRP (onderzoekkosten)	€ 259.648	Nee	100%		€ 259.648
Salarissen en sociale lasten	€ 479.828	Nee	100%	Totaal doorberekende uren afdelingen	€ 479.828
Overige					
Doorbelastingen andere afdelingen	€ -				
Belastingen, bijdragen en contributies	€ 31.682-	Nee	100%	Bloemendaal en Zandvoort	€ 31.682-
Toerekenbare BTW	€ 600.353	Nee	100%	Op basis expl. (niet investeringen)	€ 600.353
Bijdrage afkoppelsubsidie	€ -				
Perceptiekosten rioolheffing	€ 1.238.679	Ja	16%	Cocensus	€ 192.000

Totaal kosten € 13.057.839

Totaal opbrengst € 12.690.865-

Bijdrage uit algemene middelen € 366.974

Dekkingsgraad 97,2%

Afvalstoffenheffing

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Inzameling					
Personeelskosten	€ 213.685	Nee	100%	Uren x tarief	€ 213.685
Inzamelcontract (uitbesteding)	€ 14.728.360	Ja	100%	Deels verwerkingskosten	€ 14.728.360
Overige inzamelkosten	€ 3.608.317	Ja	33%	Straatreiniging	€ 1.190.745
Inzameling milieukosten	€ -				€ -
Verwerking					
Contract (uitbesteding)	€ 14.728.360	Ja	0%	Deels inzamelkosten	€ -
Beleidskosten					
Personeelskosten	€ 146.188	Nee	100%	Uren x tarief	€ 146.188
Overige Beleidskosten	€ 39.971	Nee	100%		€ 39.971
Overige					
Perceptiekosten afvalstoffenheffing	€ 1.238.679	Ja	27%	Cocensus	€ 316.000
Toerekenbare BTW	€ 3.207.828	Nee	100%		€ 3.207.828
Kwijtschelding	€ 1.222.798	Ja	100%		€ 1.188.000
Bijdrage afvalfonds	€ 548.168-	Nee	100%		€ 548.168-
Meerjarig perspectief					
Mutatie voorziening	€ 797.781	Nee	100%		€ 797.781

Totaal kosten € 21.280.390

Totaal opbrengst € 21.280.390-

Bijdrage uit algemene middelen € 0

Dekkingsgraad 100%

Begraafrechten

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Verlenen van rechten					
Bijhouden register	€ -	Nee	100%	Kosten zitten in uren x tarief	€ -
Kapitaallasten jaar 2014	€ 37.812	Nee	100%		€ 37.812
Onderhoud					
Onderhoud machines	€ 12.362	Nee	100%		€ 12.362
Beheer begraafplaatsen Noord	€ 143.727	Nee	100%		€ 143.727
Beheer begraafplaatsen Kleverlaan	€ 78.802	Nee	100%		€ 78.802
Begeleiding en berichtgeving					
Salarissen en sociale lasten	€ 582.228	Nee	100%	Totaal doorberekende uren afdeling	€ 582.228
Overige					
Doorbelastingen andere afdelingen	€ 563.765	Nee	100%	Huisvesting	€ 563.765
Toerekenbare BTW	€ -	Nee	100%	Op basis expl. (niet investeringen)	€ -
Perceptiekosten	€ -	Nee	0%	Zitten in uren x tarief	€ -
meerjarig perspectief					
Onttrekking/toevoeging reserve					
Onttrekking/toevoeging voorziening (saldo)	€ 125.003	Nee	100%		€ 125.003

Totaal kosten € 1.543.700

Totaal opbrengst € 936.368-

Bijdrage uit algemene middelen € 607.332

Dekkingsgraad 60,7%

WABO

Activiteiten	Uren	Uurtarief	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Activiteit Bouwen						
Beschikkingen	17.061	101	Nee	100%	Uren x tarief	€ 1.723.131
Handhaving Bebouwde Omgeving le controle	305	105	Nee	100%	Uren x tarief	€ 32.025
Ruimtelijk Beleid	414	109	Nee	100%	Uren x tarief	€ 45.072
Stadszaken milieu	365	114	Nee	100%	Uren x tarief	€ 41.553
Geo basisadministratie	1.425	97	Nee	100%	Uren x tarief	€ 138.225
Software Squit XO			Nee	100%	materiële kosten	€ 50.000
Planologische strijdig gebruik	510	101	Nee	100%	Uren x tarief	€ 51.510
Brandveilig Gebruik	532	101	Nee	100%	Uren x tarief	€ 53.732
Slopen (incl. meldingen)*	109	101	Nee	100%	Uren x tarief	€ 11.009
Reclame	4	101	Nee	100%	Uren x tarief	€ 404
Kap (excl. Advies)	492	103	Nee	100%	Uren x tarief	€ 50.625
Monument*	1.091	105	Nee	100%	Uren x tarief	€ 114.555
Uitrit	212	102	Nee	100%	Uren x tarief	€ 21.573
Milieu (incl. meldingen)*	365	101	Nee	100%	Uren x tarief	€ 36.815
Dienstverlening	4.843	97	Nee	100%	Uren x tarief	€ 469.738

Totaal kosten € 2.839.965

Totaal opbrengst € 2.659.759

Dekkingsgraad 94,0%

Marktgelden

Activiteiten	Uren	Uurtarief	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Elektra			Nee	100%	Materiële kosten	€ 57.372
(Technisch) uitbesteed werk			Nee	100%	Materiële kosten	€ 101.547
Overige diensten			Nee	100%	Materiële kosten	€ 49.687
Dotatie voorziening Debiteuren			Nee	100%	Materiële kosten	€ -
Kapitaalslasten			Nee	100%	Materiële kosten	€ 9.955
Toerekenbare uren	3.585	€ 101	Nee	100%	Uren x tarief	€ 362.085

Totaal kosten € 580.647

Totaal opbrengst € 372.678

Dekkingsgraad 64,0%

Vergunningen

Activiteiten	Uren	Uurtarief	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Huisvesting & Leegstand	572	€ 103	Nee	100%	Uren x tarief	€ 58.885
Horeca (incl. APV Horeca)	1.953	€ 103	Nee	100%	Uren x tarief	€ 201.108
APV (inclusief parkeren en winkeltijden)	9.046	€ 103	Nee	100%	Uren x tarief	€ 931.774
Wet op Kansspelen	2	€ 103	Nee	100%	Uren x tarief	€ 206
Registratie Kinderopvang	531	€ 103	Nee	100%	Uren x tarief	€ 54.693

Totaal kosten € 1.246.666

Totaal opbrengst € 350.000

Dekkingsgraad 28,1%

Leges burgerzaken

Activiteiten	Uren	Uurtarief	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Burgerlijke stand						
Huwelijken en naturalisatie	5.730	€ 97	Nee	25%	Uren x Tarief	€ 138.944
Huren van gebouwen huwelijken			Nee	100%	Materiële kosten	€ 3.745
Trouwboekjes			Nee	100%	Materiële kosten	€ 18.000
Bijzondere Ambtenaar Burgerlijke Stand			Nee	100%	Materiële kosten	€ 30.000
Reisdocumenten en Rijbewijzen						
Klant Contact Centrum	40.342	€ 97	Nee	75%	Uren x Tarief	€ 2.934.878
Paspoorten - afdracht rijksleges			Nee	100%	Materiële kosten	€ 1.030.489
Rijbewijzen - afdracht rijksleges			Nee	100%	Materiële kosten	€ 108.577
Eigen Verklaringen Rijbewijs			Nee	100%	Materiële kosten	€ 35.000
Naturalisatie en Verklaring omtrent gedrag						
Naturalisatie - afdracht rijksleges			Nee	100%	Materiële kosten	€ 110.481
Verklaring omtrent gedrag - afdracht rijksleges			Nee	100%	Materiële kosten	€ 112.615
Algemeen						
Kosten betalingsverkeer			Nee	100%	Materiële kosten	€ 4.639
Software, inclusief kapitaalslasten			Nee	100%	Materiële kosten	€ 123.135

Totaal kosten € 4.650.502

Totaal opbrengst € 3.267.059

Dekkingsgraad 70,0%

6.7 Investeringskredieten

Progr.	IP nr.	IP naam	Krediet	Uitgegeven t/m 31-12- 2014	Realisatie 2015	Restant krediet
1	76.02	MF sporthal Duinwijk	4.938.000	246.540	229.080	4.462.380
	77.01	SHO Bouw De Schakel	3.247.100	413.574	1.614.204	1.219.322
		SHO Bouw Al Iklaas	1.748.775	1.574.775	174.000	-
		SHO Bouw Bos en Vaart	3.317.144	1.054.683	998.039	1.264.422
		SHO de Schelp	1.983.253	99.203	-	1.884.050
		SHO Bouw ML King/Hildebrandt	5.932.892	5.932.925	-	-33
		SHO Bouw Parkrijk	15.000	15.000	-	-
		Oost t. Hout uitbreid. optimal	1.351.715	1.115.457	24.187	212.071
		R.Steiner 472m eerste inricht	75.079	-	75.079	-
		Vrije School 1e inrichting	27.886	-	27.886	-
		Al Iklaas 1e inrichting	21.110	-	21.110	-
		Nieuw leven scholen in Schalkwijk	191.500	156.656	6.960	27.884
		SHO Zonnewijzer/ Bavinck	1.931.800	-	1.931.800	-
		Vilniusstraat 2	219.750	-	48.608	171.142
		Beatrix grp 20 eerste inricht.	13.965	-	13.965	-
		Cirkel grp 16 eerste inricht.	13.965	-	13.965	-
		Molenw. Dalton 1e inricht	13.965	-	13.965	-
		De Bavinck 1e inricht	27.931	-	27.931	-
		Ter Cleef grp 27 1e inrichting	13.965	-	13.965	-
		De Ark grp28-31 1e inrichting	55.862	-	55.862	-
		De Wadden grp 20 1e inrichting	13.965	-	13.965	-
		De Trapeze grp 10 1e inricht	14.577	-	14.577	-
		Paulus Mavo 1e inricht	136.105	-	136.105	-
		De Dreefschool, afrek SHO	-	-	-13.888	13.888
		De Regenboog, verv. Kozijnen	600.000	-	600.000	-
		Eerste chr. Lyceum, aanpassen gebouw	90.000	-	90.000	-
		Teyler College	500.000	-	500.000	-
		SHO afrek Bouwkrediet div scholen	327.807	-	327.807	-
		Sub totaal 77.01	26.823.111	10.608.813	6.959.172	9.255.125

Progr.	IP nr.	IP naam	Krediet	Uitgegeven t/m 31-12- 2014	Realisatie 2015	Restant krediet
	81.27	Kleedgebouw rugby v.d. Aart	575.000	6.975	170.408	397.618
		Pim Mulier trapopgang, tribune	59.500	17.850	41.650	-
		Noordersportp.verv. cv install	13.375	-	13.375	-
		Eindhoven legionella spoelsys	11.000	-	19.038	-8.038
		Kon.HFC legionella spoelsyst.	11.000	-	16.215	-5.215
		De Brug legionella spoelsyst.	10.250	-	-	10.250
		Oosterkw.en Lawn B. legionella	10.250	-	-	10.250
		HYS legionella spoelsysteem	11.000	-	-	11.000
		Geel Wit legionella spoelsyst.	11.000	-	40.205	-29.205
		HKC/CKV legionella spoelsyst.	12.250	-	8.683	3.567
		HFC EDO legionella spoelsyst.	12.250	-	-	12.250
		H'lem Kennem legion.spoelsyst.	11.000	-	34.767	-23.767
		Sparks renov. kleedkamer	157.500	47.250	52.500	57.750
		Sparks kleedkamer cv install	17.500	-	-	17.500
		Pim Mulier ren. kleedk.atleth.	39.500	-	40.000	-500
		DIO renov. kleedkamers	25.000	15.000	-	10.000
		DAVO renov.kleedkamer buitenz.	165.000	165.000	-	-
		v.d.Aart RFC kleedkamer	-	-	-	-
		v.d.Aart beheer.gebw cv instal	30.000	-	-	30.000
		H.v Turnhoutpd 4,verduurz.heid	24.412	-	24.412	-
		Legionella systemen	86.250	-	74.759	11.491
		Hedastr gymz. geluidabsorptie	13.750	-	13.750	-
		Sub totaal 81.27	1.306.787	252.075	549.762	504.951
	81.28	Ren. topl. Softbalvld Onze Gaz	52.736	47.462	5.274	-
		Renovatie topl. Honkbvld Spark	165.628	149.005	16.623	-
		v.d.Aart hekwerk honk/softbal	48.394	-	48.394	-
		v.d.Aart honkblv.veldverlicht	330.000	-	198.000	132.000
		v.d.Aart rugby vldverlicht.Led	60.250	-	60.250	-
		Vergierdewg VV Schoten,kunstg.	75.000	-	75.000	-
		Vergierdewg Aurora,verlichting	31.350	-	31.350	-
		Eindhoven, verv. gemaal	12.099	-	12.099	-
		EDO, verlichting	16.000	-	-	16.000
		Sparks, hekwerken	48.875	-	48.875	-
		NSW/HKV beschoeiing	18.285	-	18.825	-540
		ZSW/DAVO renov.toplaag	100.418	-	100.418	-
		Sub totaal 81.28	959.035	196.468	615.107	147.460
	SZ.95	NSW/Olympia, verv.toplaag	240.000	-	240.000	-
Totaal 1			29.328.933	11.057.356	8.364.041	9.907.536

Progr.	IP nr.	IP naam	Krediet	Uitgegeven t/m 31-12- 2014	Realisatie 2015	Restant krediet
4	GOB.55	Waarderhaven	3.612.000	483.045	905.166	2.223.789
Totaal 4			3.612.000	483.045	905.166	2.223.789
5	12.20	Parkeerautomaten vervanging	954.372	-	-	954.372
	62.02	Verv. Brugwachterhuisjes/bediening&wachtplaatsen	380.297	99.767	178.160	102.370
	63.09a	Grt ondh.Oevers IP 63.09 2015	1.072.429	-	890.879	181.550
		Waarderhaven IP 63.09	-	-	169.719	-169.719
		Spaarne, vv wrijfgord.	-	-	112	-112
	63.19	Stelp. vervang. riolering 2015	12.000.000	-	2.438.090	9.561.910
	64.04	Waarderpldr,Centr.W. IP 64.04a	3.935.307	56.252	50.649	3.828.406
	65.10C	Speelvoorzieningen	-	-	-	-
	67.40B	Waarderpolder oeververbinding brug	382.000	98.341	189.808	93.851
	67.40E	Waarderpolder Fly-overs	70.367	45.367	7.520	17.481
	67.70C	Stationsplein	30.388.633	27.152.722	2.084.146	1.151.764
	84.01	Schouwborg verv.invest 10jr	22.000	-	22.000	-
		Schouwborg verv.invest 25jr	25.625	-	8.625	17.000
	84.03	Toneels.licht/geluid 5jr afsch	148.702	-	76.741	71.961
		Toneels.licht/geluid10jr afsch	2.425	-	-	2.425
	GOB.43	Schoterbos	180.000	7.449	33.754	138.798
	GOB.44	Haarlemmerhout, herinrichting	769.255	119.255	43.508	606.492
	GOB.46	Leidsevaart vv.Walmuur	850.000	74.099	833.979	-58.078
	GOB.47	Bakenessergracht	689.967	103.256	32.256	554.455
	MS.98	Stadhuis verv. brandmeldinst.	250.000	-	206.218	43.782
	SZ.111	Vervangingsinv. Patronaat 5 jr	205.255	-	170.434	34.821
		Patronaat verv.5jr afsch	-	-	-	-
	SZ.112	Philharmonie.5jr afsch	130.384	-	113.655	16.729
		Philharmonie.10jr afsch	164.384	-	116.138	48.246
		Philharmonie15jr afsch	50.012	-	49.782	230
		Philharmonie 20jr afsch	20.000	-	-	20.000
		Philharmonie 30jr afsch	16.215	-	16.215	-
	SZ.118	Inrichting Hart Kleine Houtweg	210.000	148.453	13.065	48.482
	SZ.119	't Hart, corridor	70.000	-	27.231	42.769
	SZ.120	Kl Houtweg 24A ramen	50.000	-	30.041	19.959
	SZ.121	Patronaat verv.5jr afsch automatisering	46.000	-	46.000	-

Progr.	IP nr.	IP naam	Krediet	Uitgegeven t/m 31-12- 2014	Realisatie 2015	Restant krediet	
	VG.ON	Reserv. Levensd. Verl. Onderh. Gem. eigendommen	-	-	7.200	-7.200	
		Kampersingel 44a, dakrenovatie	25.897	-	25.897	0	
		Slachthuisstr 55, dakrenovatie	188.940	-	162.210	26.730	
		Gr.Heiligland 62 dakrenovatie	154.296	-	200.990	-46.694	
		Linschotenstr 23 dakrenovatie	309.155	-	283.885	25.270	
		GrootHeiligland 37 renov.gevel	470.404	-	517.944	-47.540	
	WZ.04	Nieuwe Gracht fase2 walm rak C enD	2.350.000	-	121.417	2.228.583	
	WZ.05	Buitenrustbruggen	350.000	55.524	185.071	109.405	
	WZ.08	Waarderpolder Maatregelen Oude	3.040.700	1.174.408	971.996	894.295	
	WZ.13	Trekker Begraafplaatsen	29.000	-	31.279	-2.279	
Totaal 5			60.002.021	29.134.893	10.356.612	20.510.516	
	7	21.01	Zijlpoort Inr.comp.ruimte	500.663	369.957	15.465	115.241
		25.08	Concernhuisvesting Zijlpoort	44.300.523	43.245.483	573.920	481.120
		MS.94	Zijlpoort meubilair 2e fase	1.150.000	1.088.395	-4.137	65.742
Totaal 7			45.951.186	44.703.835	585.248	662.103	
Eindtotaal			138.894.140	85.379.129	20.211.068	33.303.944	

6.8 Overzicht verworven subsidies

Verstrekker	Onderwerp	Verleend bedrag
Provincie Noord Holland	Invoering twee richtingen fietspaden Amerikaweg	€ 250.000
Provincie Noord Holland	Herinrichting P.C. Boutenstraat	€ 85.000
Provincie Noord Holland	Meteorenstraat, Steenbokstraat, Junoplantsoen	€ 122.241
Provincie Noord Holland	Buitenrustlaan	€ 59.200
RCE (OCW)	(Instandhouding rijksmonumenten) Begraafplaats Kleverlaan (5 monumenten)	€ 4.215
Provincie Noord Holland	RSA3 Regiecentrale & dagvervoer	€ 225.380
Provincie Noord Holland	RSA3 Bevordering participatie en zelfredzaamheid kwetsbare burgers digitaal platform Quli	€ 108.932
Provincie Noord Holland	RSA3 Herstelacademie	€ 120.000
Provincie Noord Holland	RSA3 Voorlichtingsgesprek en Kindcheck	€ 79.000
Provincie Noord Holland	RSA3 Perron Kennemerland IJmond	€ 85.473
Provincie Noord Holland	RSA3 Reisplanner voor mensen met beperkingen	€ 99.500
Provincie Noord Holland	Uitbreiding fietsparkeergelegenheid op straat	€ 50.000
Provincie Noord Holland	RAP woonagenda beleid in de regio	€ 77.340
Gemeente Amsterdam	Aanval op de uitval schooljaar 2015-2016	€ 25.000
Totaal		€ 1.391.281

Het betreft hier de in 2015 verworven subsidies

Europese subsidie

Haarlem maakt al bijna tien jaar goed gebruik van de subsidiemogelijkheden uit het Europees Sociaal Fonds. Voor het tijdvak 2014-2016 is aan Haarlem ruim € 1,3 miljoen toegekend, waarmee projecten voor de toeleiding naar, en behoud van, werk voor onder andere jongeren en mensen met een lange afstand tot de arbeidsmarkt worden uitgevoerd. Daarnaast heeft Haarlem als projectpartner deel uitgemaakt van twee Horizon2020-aanvraag rondom Open Data en rondom Verduurzamen van de gebouwde omgeving. Beide aanvragen zijn niet goedgekeurd. De projecten hadden net te weinig punten verzameld om door te gaan. De pilots die door Haarlem zijn ingebracht werden als een positief element beoordeeld binnen de aanvragen. Het is overigens lastig om een goedkeuring te verkrijgen binnen het Europese programma Horizon2020, omdat de slagingspercentage tussen de 15% en 20% ligt. Er zijn namelijk heel veel aanvragen ingediend, waardoor de competitie sterk is.

Uiteraard is het jammer dat deze projecten geen Europese goedkeuring heeft ontvangen. Het college zal bekijken of de Haarlemse pilot op een andere manier gefinancierd en uitgevoerd kunnen worden. Het niet doorgaan van dit project heeft echter geen (financiële) gevolgen voor de verdere uitvoering van de Haarlemse plannen rondom Open Data en Verduurzamen van de Gebouwde omgeving. De EU-subsidie had de gemeente de mogelijkheid geboden om extra activiteiten te ontwikkelen en om een aantal activiteiten eventueel versneld te kunnen uitvoeren. Het college zal de huidige plannen continueren.